

แรงกระตุ้นทางการคลังของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

นางสาวญาดา รอดสำราญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2554
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUiR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUiR) are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

Fiscal Impulse in Four Asian Countries

Miss Yada Rodsumran

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics Program in Economics

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แรงกระตุ้นทางการคลังของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้

โดย

นางสาวญาดา รอดสำราญ

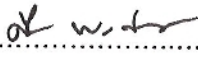
สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

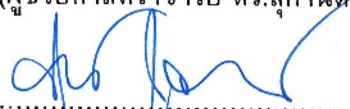
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์

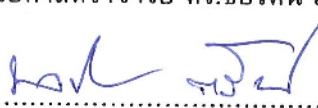
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

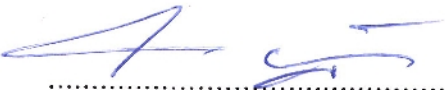

..... คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริณ พงศ์มชมพูวัฒน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกานดา ลูวิส)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.นวลน้อย ดรรชนี)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ไพศาล เล็กอุทัย)

ญาดา รอดสำราญ : แรงกระตุ้นทางการคลังของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. (FISCAL IMPULSE IN FOUR ASIAN COUNTRIES)

อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ.ดร.ชัยรัตน์ เอี่ยมมกุลวัฒน์, 197 หน้า.

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบายรายได้และรายจ่าย และศึกษาผลกระทบของนโยบายรายได้และรายจ่าย ด้วยวิธีการวัดแรงกระตุ้นทางการคลัง ของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ โดยอาศัยวิธีการศึกษาเชิงสถิติพรรณนาและใช้แบบจำลองที่ดัดแปลงมาจากการวิเคราะห์ของ The German Council of Economic Expert :GCEE ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ซึ่งใช้ข้อมูลทศวรรษปฏิมาปี ตั้งแต่ ปี 1987-2009

ผลการศึกษาในส่วนแรก พบว่า ทั้ง 4 ประเทศมีโครงสร้างทางการคลังแบบต่อต้านวัฏจักรเศรษฐกิจ แต่ในบางกรณีที่เศรษฐกิจตกต่ำ รัฐบาลมีข้อจำกัดในการดำเนินนโยบายการคลัง เนื่องจากมีความล่าช้าในกระบวนการอนุมัติโครงการ และความเสี่ยงจากการรั่วไหล โครงสร้างทางการคลังจึงมีลักษณะผันผวนตามวัฏจักรเศรษฐกิจ

ส่วนผลการศึกษาในส่วนที่สอง พบว่า ช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1987-1996) เศรษฐกิจในแต่ละประเทศขยายตัวในระดับสูง ทำให้ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังโดยเฉลี่ยมีค่าเป็นลบ ยกเว้น อินโดนีเซียที่มีเป็นบวก ต่อมา ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังใน ปี 1998 ของไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์มีค่าเป็นบวก ในขณะที่ อินโดนีเซียมีค่าเป็นลบ ทั้งนี้เนื่องจากประเทศต่างๆจำเป็นต้องดำเนินมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจในภาวะที่เศรษฐกิจชะลอตัว ในขณะที่อินโดนีเซียประสบกับปัญหาหนี้สาธารณะทำให้ต้องตัดทอนรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป ส่วนช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินสหรัฐอเมริกา พบว่า ในปี 2009 ไทยมีค่าแรงกระตุ้นทางการคลังสูงสุด อันเป็นผลมาจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ จากบไทยเข้มแข็ง รองลงมา ได้แก่ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ตามลำดับ โดยรัฐบาลสิงคโปร์ เน้นมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเพื่อช่วยเหลือกลุ่มธุรกิจ ส่วนมาเลเซียและอินโดนีเซียมีค่าแรงกระตุ้นทางการคลังใกล้เคียงกัน โดยผลในทางขยายตัวของอินโดนีเซีย เกิดจากด้านรายได้ ส่วนมาเลเซียเกิดจากด้านรายจ่าย เนื่องจากอินโดนีเซียประสบกับปัญหาความล่าช้าในการเบิกจ่ายงบประมาณ

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

ชัชวาลย์

ชัชวาลย์

5385159929 : MAJOR ECONOMICS

KEYWORDS : FISCAL IMPULSE / FISCAL POLICY / EXPENDITURE / REVENUE

YADA RODSUMRAN : FISCAL IMPULSE IN FOUR ASIAN COUNTRIES.

ADVISOR : ASST.PROF.CHAIRAT AEMKULWAT, Ph.D., 197 pp.

The study of fiscal impulses in four Asian countries aims to study government expenditure and revenue policies and to assess their impacts using fiscal impulse indicators in four Asian countries, namely, Thailand, Malaysia, Indonesia and Singapore. Data used are secondary data from 1987 to 2009. This study employs the fiscal impulse model developed by The Council of Economic Expert (GCEE) to determine the impact of policy.

The study of government expenditure and revenue policy showed that the behaviors of fiscal policy in four Asian countries were countercyclical. However, in some cases, fiscal policy in four Asian countries had constraints such as delay in project approval process and withdrawal risk. Therefore, in some cases, fiscal policy in four Asian countries was pro-cyclical.

The study fiscal impulse showed that before Asian financial crisis of 1997, rapid growth of the Asian economy fiscal impulses were negative, except for Indonesia. After the Asian financial crisis in 1998, fiscal impulse values were positive for Thailand, Malaysia and Singapore indicating that the government used expansionary fiscal policies in order to counter recession; however, it was negative for Indonesia since the government decreased government expenditure to lower its public debt. In the US financial crisis, in 2009, the positive fiscal impulse of Thailand was largest because of the First Stimulus Package, called "Patibudkarn Thai Kem-Kaeng". Singapore used fiscal policy to help business to whether the external shock. The fiscal impulses were roughly equal for Malaysia and Indonesia. Malaysia adopted the expenditure approach to help the economy while Indonesia used revenue side because of delay in government disbursement.

Field of Study : Economics

Student's Signature

Academic Year : 2011

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับทุนสนับสนุนจากทาง
หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคคลหลายฝ่าย ดังนี้
ผู้จัดทำต้องขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่
กรุณาให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ตลอดการดำเนินการ
ทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.สุกานดา ลูวิส รศ.ไพศาล เล็กอุทัย และ
รศ.ดร.นवलน้อย ตรีรัตน์ ที่ให้ความกรุณาเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ท้ายสุดนี้ ต้องขอขอบพระคุณ คุณแม่ และครอบครัว ที่เป็นแรงผลักดันให้วิทยานิพนธ์
เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
ขอบเขตของการศึกษา.....	3
ข้อจำกัดในการศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
การวิเคราะห์แรงกระตุ้นทางการคลัง.....	7
การวิเคราะห์โดยใช้ค่าตัวทวิ หรือ บัญชีเมตริกส์สังคม (Social Accounting Matrix).....	18
การวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองเศรษฐกิจดุลยภาพโดยทั่วไป (Computable General Equilibrium).....	21
บทที่ 3 วิธีการศึกษา.....	24
วิธีการศึกษา.....	24
แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา.....	24
การคำนวณแรงกระตุ้นทางการคลัง.....	24
การคำนวณผลผลิตตามศักยภาพ โดยใช้วิธี Hodrick-Prescott filter.....	32
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	34
บทที่ 4 นโยบายรายได้และรายจ่ายของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.....	35
นโยบายรายได้และรายจ่ายของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้..	35
ไทย.....	35
มาเลเซีย.....	61

บทที่ 4	
อินโดนีเซีย.....	76
สิงคโปร์.....	91
นโยบายรายได้และรายจ่ายของไทยโดยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ.....	104
ขนาดของภาครัฐบาล.....	105
หน่วยงานในการจัดเก็บรายได้.....	106
รายจ่ายด้านการบริหารงานทั่วไป.....	107
รายจ่ายด้านการบริการชุมชนและสังคม.....	109
รายจ่ายด้านการเศรษฐกิจ.....	113
ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการจัดสรรรายจ่ายของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.....	114
บทที่ 5 ผลการศึกษา.....	118
ผลการประมาณค่าผลผลิตตามศักยภาพด้วยวิธี Hodrick Prescott filter.....	118
การเลือกปีฐานในการวิเคราะห์.....	121
การวิเคราะห์แรงกระตุ้นทางการคลังของไทย.....	121
การวิเคราะห์แรงกระตุ้นทางการคลังของไทยโดยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ...	131
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	142
สรุปผลการศึกษา.....	142
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	145
รายการอ้างอิง.....	147
ภาคผนวก.....	161
ก. รายได้รัฐบาลกลางของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.....	162
ข. รายจ่ายรัฐบาลกลางของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.....	170
ค. ดุลการคลังรัฐบาลกลางของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้...	186
ง. หนี้สาธารณะที่รัฐบาลกู้โดยตรงของไทย	190
จ. แรงกระตุ้นทางการคลังของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้....	191
ฉ. ส่วนต่างระหว่างผลผลิตจริงกับการผลิตระดับศักยภาพ (Output Gap) ของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.....	193
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	197

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สรุปผลการศึกษาในงานวิจัยเรื่องแรงกระตุ้นทางการคลัง.....	18
2	ดุลการคลัง ตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 1987-1996.....	37
3	รายได้รัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 1987-1996.....	40
4	รายจ่ายของรัฐบาลกลางไทย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987-1996.....	40
5	หนี้สาธารณะที่รัฐบาลกลางไทยกู้โดยตรง ตั้งแต่ ปี 1987-1996.....	41
6	ดุลการคลัง รายได้ รายจ่าย และหนี้สาธารณะที่รัฐบาลกลางไทยกู้โดยตรงโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-1996.....	42
7	ดุลการคลัง ตามนิยามของระบบสถิติ เพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 1997-1999.....	43
8	รายได้ของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 1997-1999.....	44
9	รายจ่ายของรัฐบาลกลางไทย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1997-1999.....	44
10	หนี้สาธารณะที่รัฐบาลกลางไทยกู้โดยตรง ตั้งแต่ ปี 1997-1999.....	48
11	ดุลการคลัง รายได้ รายจ่าย และหนี้สาธารณะที่รัฐบาลกลางไทยกู้โดยตรงโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-1999.....	48
12	รายจ่ายของรัฐบาลกลางไทย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 2000-2007.....	50
13	ดุลการคลัง ตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 2000-2007.....	50
14	รายได้ของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 2000-2007.....	51
15	หนี้สาธารณะที่รัฐบาลกลางไทยกู้โดยตรง ตั้งแต่ ปี 2000-2007.....	52
16	ดุลการคลัง รายได้ รายจ่าย และหนี้สาธารณะที่รัฐบาลกลางไทยกู้โดยตรงโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-2007.....	53
17	ดุลการคลัง ตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 2008-2010.....	55
18	รายได้ของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 2008-2010.....	56

ตารางที่

หน้า

19	รายจ่ายของรัฐบาลกลางไทย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 2008-2010.....	56
20	หนี้สาธารณะที่รัฐบาลกลางไทยกู้โดยตรง ตั้งแต่ ปี 2008-2010.....	56
21	ดุลการคลัง รายได้ รายจ่าย และหนี้สาธารณะที่รัฐบาลกลางกู้โดยตรงโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-2010.....	58
22	สรุปโครงการภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ 1.....	58
23	สรุปโครงการภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ 2 ปี 2010-2012.....	59
24	รายจ่ายของรัฐบาลกลางมาเลเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987-1996.....	64
25	รายได้ของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-1996.....	64
26	ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-1996..	65
27	ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของมาเลเซียโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-1996.....	65
28	ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 1997-1999	66
29	รายได้ของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 1997-1999.....	67
30	รายจ่ายของรัฐบาลกลางมาเลเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987-1999.....	68
31	ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของมาเลเซียโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-1999.....	68
32	ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 2000-2007..	69
33	รายได้ของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 2000-2007.....	70
34	รายจ่ายของรัฐบาลกลางมาเลเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 2000-2007.....	70
35	ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของมาเลเซียโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-2007...	72
36	รายละเอียดมาตรการทางการคลังเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลมาเลเซีย เดือนพฤศจิกายน ปี 2008.....	73
37	ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 2008-2009..	74

ตารางที่

หน้า

38	รายจ่ายของรัฐบาลกลางมาเลเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 2008-2009.....	75
39	รายได้ของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 2008-2009.....	75
40	ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของมาเลเซียโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	76
41	ดุลการคลัง ตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-1996.....	77
42	รายได้ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-1996.....	78
43	รายจ่ายของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987-1996.....	79
44	ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของอินโดนีเซียโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-1996...	80
45	ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1997-1999.....	81
46	รายได้ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1997-1999.....	81
47	รายจ่ายของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1997-1999.....	82
48	ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของอินโดนีเซียโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-1999...	82
49	รายจ่ายของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 2000-2007.....	84
50	ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 2000-2007.....	84
51	รายได้ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 2000-2007.....	85
52	ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของอินโดนีเซียโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-2007...	87
53	รายจ่ายของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 2008-2009.....	89
54	ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 2008-2009.....	89

ตารางที่

หน้า

55	รายได้ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 2008-2009.....	90
56	ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของอินโดนีเซียโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-2009...	90
57	ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-1996....	92
58	รายได้ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-1996.....	93
59	รายจ่ายของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987-1996.....	94
60	ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของสิงคโปร์โดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-1996.....	94
61	รายจ่ายของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1997-1999.....	96
62	ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1997-1999....	96
63	รายได้ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1997-1999.....	96
64	ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของสิงคโปร์โดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-1999.....	97
65	รายจ่ายของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 2000-2007.....	98
66	รายได้ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 2000-2007.....	98
67	ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 2000-2007....	99
68	ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายโดยเฉลี่ยของสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-2007.....	101
69	รายจ่ายของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 2008-2009.....	102
70	รายได้ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 2008-2009.....	103
71	ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 2008-2009....	103
72	ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	104
73	สัดส่วนรายจ่ายของรัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น (ณ ราคาปัจจุบัน) ของไทยและต่างประเทศ ปี 2009.....	105
74	สัดส่วนรายได้ของรัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น (ณ ราคาปัจจุบัน) ของไทยและต่างประเทศ ปี 2009.....	106

ตารางที่

หน้า

75	รายงานการบริหารงานทั่วไปของรัฐบาลกลางไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	108
76	รายงานการป้องกันประเทศของรัฐบาลกลางไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	109
77	รายงานการบริการชุมชนและสังคมของรัฐบาลกลางไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	110
78	รายงานการบริการชุมชนและสังคมของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	111
79	รายงานการบริการชุมชนและสังคมของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	111
80	รายงานการบริการชุมชนและสังคมของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 1988-2009.....	112
81	รายงานด้านการบริการชุมชนและสังคมของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	112
82	รายงานการเศรษฐกิจของรัฐบาลกลางไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	113
83	สรุปปัจจัยพื้นฐานและค่าเฉลี่ยของขนาดรัฐบาลกลางของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.....	116
84	แรงกระตุ้นทางการคลังของไทย ตั้งแต่ ปี 1987-1996.....	122
85	ค่าเฉลี่ยแรงกระตุ้นทางการคลังของไทย ตั้งแต่ ปี 1987-1996.....	123
86	แรงกระตุ้นทางการคลังของไทย ตั้งแต่ ปี 1997-1999.....	125
87	ค่าเฉลี่ยแรงกระตุ้นทางการคลังของไทย ตั้งแต่ ปี 1987-1999.....	125
88	แรงกระตุ้นทางการคลังของไทย ตั้งแต่ ปี 2000-2007.....	127
89	ค่าเฉลี่ยแรงกระตุ้นทางการคลังของไทย ตั้งแต่ ปี 1987-2007.....	128
90	แรงกระตุ้นทางการคลังของไทย ตั้งแต่ ปี 2008-2010.....	129
91	ค่าเฉลี่ยแรงกระตุ้นทางการคลังของไทย ตั้งแต่ ปี 1987-2010.....	130
92	แรงกระตุ้นทางการคลังของ 4 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรณีไม่รวม รายงานชำระคืนต้นเงินกู้ ตั้งแต่ ปี 1987-1996.....	132
93	แรงกระตุ้นทางการคลังของ 4 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรณีไม่รวม รายงานชำระคืนต้นเงินกู้ ตั้งแต่ ปี 1997-1999.....	135

ตารางที่

หน้า

94	แรงกระตุ้นทางการคลังของ 4 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรณีไม่รวม รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ ตั้งแต่ ปี 2000-2007.....	136
95	แรงกระตุ้นทางการคลังของ 4 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรณีไม่รวม รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ ตั้งแต่ ปี 2008-2009.....	139
96	รายได้ของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 1987-2010.....	162
97	อัตราการขยายตัวของรายได้รัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 1987-2010.....	163
98	รายได้ของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	164
99	อัตราการขยายตัวของรายได้รัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	165
100	รายได้ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	166
101	อัตราการขยายตัวของรายได้รัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	167
102	รายได้ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 2000-2007.....	168
103	อัตราการขยายตัวของรายได้รัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	169
104	รายจ่ายของรัฐบาลกลางไทย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987- 2010.....	170
105	อัตราการขยายตัวของรายจ่าย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987- 2010.....	171
106	รายจ่ายของรัฐบาลกลางไทย จำแนกตามลักษณะงาน ตั้งแต่ ปี 1987-2010.....	172
107	อัตราการขยายตัวของรายจ่ายของรัฐบาลกลางไทย จำแนกตามลักษณะงาน ตั้งแต่ ปี 1987-2010.....	173
108	รายจ่ายของรัฐบาลกลางมาเลเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987- 2009.....	174
109	อัตราการขยายตัวของรายจ่ายของรัฐบาลกลางมาเลเซีย จำแนกตามลักษณะ เศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	175
110	รายจ่ายของรัฐบาลกลางมาเลเซีย จำแนกตามลักษณะงาน ตั้งแต่ ปี 1987-2009	176
111	อัตราการขยายตัวรายจ่ายของรัฐบาลกลางมาเลเซีย จำแนกตามลักษณะงาน ตั้งแต่ปี 1987-2009.....	177
112	รายจ่ายของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	178
113	อัตราการขยายตัวของรายจ่ายของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย จำแนกตามลักษณะ เศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	179

ตารางที่

หน้า

114	รายจ่ายของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย จำแนกตามลักษณะงาน ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	180
115	อัตราการขยายตัวรายจ่ายของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย จำแนกตามลักษณะงาน ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	181
116	รายจ่ายของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	182
117	อัตราการขยายตัวของรายจ่ายของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	183
118	รายจ่ายของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ จำแนกตามลักษณะงาน ตั้งแต่ ปี 1987-2009..	184
119	อัตราการขยายตัวรายจ่ายของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ จำแนกตามลักษณะงาน ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	185
120	ดุลการคลัง ตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 1986-2010.....	186
121	ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางมาเลเซียตั้งแต่ ปี 1986-2009....	187
122	ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1986-2009.....	188
123	ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1986-2009....	189
124	หนี้สาธารณะที่รัฐบาลกลางไทยกู้โดยตรง ตั้งแต่ ปี 1987-2010.....	190
125	แรงกระตุ้นทางการคลังของไทย ตั้งแต่ ปี 1987-2010.....	191
126	แรงกระตุ้นทางการคลังของไทยโดยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	192
127	ส่วนต่างระหว่างผลผลิตจริงกับการผลิตระดับศักยภาพของไทย ตั้งแต่ ปี 1986-2010.....	193
128	ส่วนต่างระหว่างผลผลิตจริงกับการผลิตระดับศักยภาพของมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 1986-2009.....	194
129	ส่วนต่างระหว่างผลผลิตจริงกับการผลิตระดับศักยภาพของอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1986-2009.....	195

130	ส่วนต่างระหว่างผลผลิตจริงกับการผลิตระดับศักยภาพของสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1986-2009.....	196
-----	--	-----

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและอัตราการเจริญเติบโตตามแนวโน้ม ของไทย ตั้งแต่ ปี 1987-2010.....	119
2	อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและอัตราการเจริญเติบโตตามแนวโน้ม ของมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	119
3	อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและอัตราการเจริญเติบโตตามแนวโน้ม ของอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	120
4	อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและอัตราการเจริญเติบโตตามแนวโน้ม ของสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-2009.....	120

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปลายทศวรรษที่ ค.ศ. 1990 นี้ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะเป็นดินแดนที่มีความรุ่งโรจน์ทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่เปิดทำการติดต่อกับโลกภายนอกมานานนับศตวรรษ เช่น ไทย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ประเทศที่เคยเปิดต่อโลกภายนอกแล้วปิดไปเนื่องจากความไม่สงบภายในประเทศและเพิ่งเริ่มทำการเปิดตัวใหม่ไม่นานนัก เช่น ประเทศในแถบอินโดจีน (เวียดนาม กัมพูชา และลาว) หรือประเทศที่ยังไม่เปิดอย่างเป็นทางการ เช่น พม่า เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรต่างๆยังมีอีกมากมายรวมทั้งมีแรงงานราคาถูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งความเจริญทั้งด้านเทคโนโลยีและข่าวสารสามารถแพร่ไปทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น การเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ ในดินแดนแถบนี้จึงมีมากมาย ทำให้นักวิชาการที่ทำการศึกษาพัฒนาการของภูมิภาคในส่วนนี้ มักจะเห็นพ้องต้องกันว่า ประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังเป็นกลุ่มที่มีบทบาทในระบบเศรษฐกิจโลกมากขึ้นทุกขณะ

ด้วยเหตุนี้ ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจของโลก ภูมิภาคนี้จึงได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจปี 1997 สิงคโปร์ผู้รับปัญหา ก็สามารถแก้ไขได้ในเวลาอันรวดเร็ว อินโดนีเซียซึ่งมีปัญหานักหนว่งที่สุดกลายเป็นสมการสำคัญสำหรับภูมิภาค เพราะอนาคตของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะขึ้นกับอนาคตทางเศรษฐกิจการเมืองของอินโดนีเซียเป็นอย่างมาก ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ต่างก็มีห่วงงานองการดำเนินการแก้วิกฤตเศรษฐกิจแตกต่างกันไป ส่วนเวียดนาม พม่า แม้กระทั่งลาว เขมร ก็รับผลพวงจากการถดถอยทางเศรษฐกิจของภูมิภาค ในขณะที่พยายามปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจ (สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์, 2544)

จากภูมิทัศน์ทางด้านนโยบายเศรษฐกิจที่แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ทำให้ประเทศเหล่านี้สามารถผ่านพ้นช่วงวิกฤตเศรษฐกิจไปได้ และสามารถรักษาอัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจไว้ได้ในอัตราค่อนข้างสูง ซึ่งอาจเป็นด้วยลักษณะโครงสร้างเศรษฐกิจที่ฐานกว้าง คือการกระจายการผลิตไปในสินค้าหลายๆชนิด จึงเป็นการช่วยลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกลงด้วย อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจของภูมิภาคนี้กลับมาตกต่ำอีกครั้งในช่วงปี 2008-2009 เป็นผลสืบเนื่องมาจาก วิกฤตการณ์ทางการเงินที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาและลุกลามไปทั่วโลก ทำให้ซ้ำเติมภาวะเศรษฐกิจของประเทศต่างๆให้เลวร้ายยิ่งขึ้น จากสภาพดังกล่าวได้กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้รัฐบาลประเทศต่างๆต้องดำเนินนโยบายมหภาคและจุลภาคเพื่อพยุงไม่ให้เศรษฐกิจตกต่ำพร้อมๆกับฟื้นฟูเศรษฐกิจ ในบรรดานโยบายเศรษฐกิจที่รัฐบาลแต่ละ

ประเทศนำมาใช้ นโยบายการคลังถือว่าเป็นนโยบายที่ได้รับความนิยม เพราะเป็นนโยบายที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำและฟื้นฟูเศรษฐกิจ (ถวิล นิลใบ, 2553) โดยรัฐบาลสามารถดำเนินนโยบายการคลังเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวได้ คือ นโยบายการคลังแบบขาดดุล และมาตรการทางด้านภาษีโดยการลดภาษี ซึ่งเป็นเครื่องมือของรัฐบาลส่งผ่านตรงถึงระบบเศรษฐกิจ โดยจะไปช่วยกระตุ้นทางด้านการทำงานทำให้เกิดการบริโภคของภาคประชาชนเพิ่มขึ้นและส่งผลถึงการลงทุนของภาคเอกชน ในทางกลับกัน หากเศรษฐกิจอยู่ในภาวะรุ่งเรือง รัฐบาลก็สามารถใช้นโยบายการคลังแบบเกินดุลและมาตรการเพิ่มภาษี เป็นเครื่องมือในการชะลอเศรษฐกิจมิให้ขยายตัวมากเกินไปได้เช่นกัน

ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจว่าในรอบสองทศวรรษที่ผ่านมารัฐบาลของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ดำเนินนโยบายการคลังเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจอย่างไร ทั้งนี้มุ่งพิจารณานโยบายการคลังรายได้และรายจ่ายของรัฐบาลกลางในภูมิภาคดังกล่าวทั้งหมด 4 ประเทศ อันได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย เนื่องจากประเทศดังกล่าวเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ในขณะที่ประเทศอื่นๆ อันได้แก่ ฟิลิปปินส์ บรูไน กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม นั้นมีข้อจำกัดด้านข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษา ทั้งนี้ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ ส่วนที่หนึ่ง จะศึกษานโยบายการคลังรายได้และรายจ่ายของรัฐบาลกลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 4 ประเทศ ซึ่งประกอบไปด้วย อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทยในช่วงปี 1987-2010 และส่วนที่สอง จะวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายรายได้และรายจ่ายของรัฐบาลโดยใช้วิธีการวัดแรงกระตุ้นทางการคลัง (Fiscal Impulse) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ทิศทางของการดำเนินนโยบายการคลังของรัฐบาลประเทศต่างๆว่าใช้นโยบายการคลังแบบใด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษานโยบายรายได้ รายจ่าย ดุลการคลัง และหนี้สาธารณะของรัฐบาลกลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้ง 4 ประเทศ อันได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย
- 2) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายการคลังทางด้านรายได้และรายจ่ายของรัฐบาลกลางโดยใช้วิธีการประเมินแรงกระตุ้นทางการคลังของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้ง 4 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินนโยบายรายได้และรายจ่ายของรัฐบาลกลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้ง 4 ประเทศว่าที่ผ่านมา มีการดำเนินนโยบายที่สอดคล้องกันหรือไม่ หรือเป็นการดำเนินนโยบายแบบไม่มีทิศทาง
- 2) เพื่อให้ทราบว่า การดำเนินนโยบายรายได้และรายจ่ายของรัฐบาลกลางสอดคล้องกับอัตราการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจหรือไม่ และนโยบายดังกล่าวเป็นผลมาจากส่วนใด

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ได้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายปี ตั้งแต่ ปี 1987-2009 โดยได้แบ่งขอบเขตของการศึกษาออกเป็นสองส่วน กล่าวคือ ส่วนแรก เป็นการศึกษารายได้และรายจ่ายของรัฐบาลกลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด 4 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย และส่วนที่สอง เป็นการศึกษาผลกระทบของการดำเนินนโยบายรายได้และรายจ่ายโดยใช้วิธีการวัดแรงกระตุ้นทางการคลัง โดยจะศึกษาว่าการดำเนินรายได้และรายจ่ายของรัฐบาลกลางสอดคล้องกับการขยายตัวหรือหดตัวของระบบเศรษฐกิจหรือไม่ และผลจากแรงกระตุ้นทางการคลังดังกล่าวเป็นผลมาจากแรงกระตุ้นทางด้านรายได้หรือรายจ่าย หากแรงกระตุ้นดังกล่าวเป็นผลมาจากทางด้านรายได้ จะมีการพิจารณาต่อไปว่า แรงกระตุ้นทางด้านรายได้เป็นผลจากรายได้จากภาษีทางตรง ภาษีทางอ้อม หรือรายได้ที่มีใช้ภาษี โดยภาษีทางตรงในที่นี้ ประกอบไปด้วย ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีทรัพย์สิน¹ ในขณะที่ภาษีประเภทอื่นๆ จัดอยู่ในประเภทของภาษีทางอ้อม ในทางกลับกัน หากแรงกระตุ้นดังกล่าวเป็นผลมาจากทางด้านรายจ่าย จะพิจารณาต่อไปว่าแรงกระตุ้นทางด้านรายจ่ายนั้นเป็นผลจากรายจ่ายของรัฐบาลในส่วนใด ทั้งนี้ได้แยกพิจารณาเป็นแรงกระตุ้นจากรายจ่ายลงทุน รายจ่ายประจำ รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ในประเทศ และรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในการวิเคราะห์แรงกระตุ้นทางการคลังตามขอบเขตการศึกษาข้างต้น ได้มุ่งเน้นพิจารณาแรงกระตุ้นทางการคลังของประเทศไทยเป็นสำคัญ ในขณะที่ประเทศอื่นๆ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ จะพิจารณาเพียงแค่ว่าแรงกระตุ้นทางการคลังเป็นผลมาจากทางด้านรายได้หรือรายจ่าย ทั้งนี้เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

¹ ภาษีทรัพย์สิน จัดเก็บโดยรัฐบาลท้องถิ่น แต่การศึกษานี้จะศึกษาเฉพาะภาษีที่รัฐบาลกลางดำเนินการจัดเก็บเท่านั้น

1.5 ข้อจำกัดในการศึกษา

ในการศึกษาแรงกระตุ้นทางการคลังของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีข้อจำกัดในการศึกษา 4 ประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นผลมาจากหลายส่วน ไม่ว่าจะเป็นนโยบายค่าจ้าง นโยบายการเงิน และนโยบายการคลัง แต่อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาแรงกระตุ้นทางการคลังนั้นเป็นเพียงการเปรียบเทียบนโยบายการคลังทางด้านรายได้และรายจ่ายของรัฐบาลกลางว่าเพิ่มหรือลดจากปีก่อนหน้านี้เท่าใดและสอดคล้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจหรือไม่

ประการที่สอง รูปแบบข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นข้อมูลการคลังที่จัดทำตามระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง (Government Finance Statistics : GFS) หรือเรียกสั้นๆว่า ระบบ สศค. ทั้งนี้เนื่องจากการรายงานข้อมูลการคลังตามระบบดังกล่าวจะเป็นสะท้อนกิจกรรมทางการคลังที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจมากกว่าระบบกระแสเงินสดของกรมบัญชีกลาง ซึ่งเป็นการรายงานผลทางบัญชี (วุฒิพงศ์ จิตตั้งสกุล, 2550)

ประการที่สาม จากการรวบรวมข้อมูลรายได้และรายจ่ายของรัฐบาลกลาง จาก Government Finance Statistics Yearbook 1995-2010 พบว่า ข้อมูลของประเทศอินโดนีเซีย และมาเลเซียมีไม่ครบถ้วนตามปีที่ต้องการศึกษา ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้ใช้ข้อมูลรายได้และรายจ่ายจากฐานข้อมูลของธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank) มาคำนวณอัตราการขยายตัว แล้วจึงนำมาคิดเทียบข้อมูลจาก Government Finance Statistics Yearbook เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ประการที่สี่ ในการศึกษาแรงกระตุ้นทางการคลัง ได้อาศัยข้อมูลรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ของประเทศไทยตั้งแต่ ปี 1987-2010 โดยที่ข้อมูลตั้งแต่ ปี 1997-2010 เป็นข้อมูลรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ที่มีการเบิกจ่ายจริง ในขณะที่ข้อมูลตั้งแต่ ปี 1987-1996 เป็นเพียงข้อมูลที่รัฐบาลได้ตั้งงบประมาณไว้สำหรับการชำระคืนต้นเงินกู้เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลการเบิกจ่ายจริงในปี 1987-1996 สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะมิได้มีการเก็บรวบรวมไว้

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การคลัง (Public Finance) หมายถึง การกำหนดนโยบายและการดำเนินงานทางการเงินของรัฐบาล ได้แก่ การจัดหารายได้ การใช้จ่ายของรัฐบาล หนี้สาธารณะ นโยบายการคลัง และการบริหารการคลัง ซึ่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่อการใช้ทรัพยากร ภาวะการณบริโภคและการผลิตของประชาชน (การคลัง การเงิน, 2552)

แรงกระตุ้นทางการคลัง (Fiscal Impulse) หมายถึง วิธีการในการวัดผลกระทบของการดำเนินนโยบายการคลังทางด้านรายได้และรายจ่ายว่าก่อให้เกิดผลในทางขยายตัวหรือหดตัวต่อระบบเศรษฐกิจโดยเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้านี้ (Castro et al., 2010)

ทิศทางทางการคลัง (Fiscal Stance) หมายถึง วิธีการในการวัดผลกระทบของการดำเนินนโยบายการคลังทางด้านรายได้และรายจ่ายว่าก่อให้เกิดผลต่อเศรษฐกิจในทางขยายตัวหรือหดตัวต่อระบบเศรษฐกิจโดยเปรียบเทียบกับปีฐาน

รายได้ที่เป็นกลาง (Neutral Revenue) หมายถึง รายได้ของรัฐบาลที่เปลี่ยนแปลงในสัดส่วนเดียวกับรายได้ประชาชาติที่ปรากฏ กล่าวคือ เป็นการจัดเก็บรายได้ที่ไม่ทำให้เศรษฐกิจเพิ่มขยายหรือหดตัวเกินกว่าที่เป็นอยู่ตามปกติ

รายจ่ายที่เป็นกลาง (Neutral Expenditure) หมายถึง รายจ่ายของรัฐบาลที่เปลี่ยนแปลงในสัดส่วนเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติตามศักยภาพ กล่าวคือ เป็นการใช้จ่ายที่ไม่ทำให้เศรษฐกิจเพิ่มขยายหรือหดตัวเกินกว่าที่เป็นอยู่ตามปกติ (สมชัย ฤชุพันธ์, 2531)

ภาครัฐบาล (General Government) หมายถึง กลุ่มหน่วยงานของรัฐ รวมถึงหน่วยงานที่ไม่แสวงหากำไรของรัฐด้วย มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดหาสินค้าและบริการ การกระจายรายได้และความมั่งคั่งให้แก่สังคม หรือภาคเศรษฐกิจอื่น โดยหน่วยงานของรัฐสามารถเรียกเก็บภาษีทั้งทางตรงและทางอ้อมจากภาคเศรษฐกิจอื่น และกระจายความช่วยเหลือหรือเงินโอน (Transfer) เพื่อให้สังคมเกิดความเท่าเทียมกัน มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐบาลจะสามารถถือครองสินทรัพย์ ก่อหนี้สิน และประกอบธุรกรรมทางเศรษฐกิจกับภาคเศรษฐกิจอื่นได้ โดยทั่วไปแล้ว ภาครัฐบาล แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ รัฐบาลกลาง (Central Government) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government)

รัฐวิสาหกิจ (Public Corporation) หมายถึง หน่วยงานที่รัฐบาลเป็นเจ้าของและสามารถเข้าไปควบคุมนโยบายและการดำเนินงาน มีลักษณะสถานะภาพกึ่งภาคธุรกิจและภาครัฐบาล โดยรัฐบาลใช้รัฐวิสาหกิจเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายสาธารณะ (Public policy) ในการทำหน้าที่จัดหาสินค้าและบริการเพื่อเป็นสวัสดิการแก่ประชาชน โดยอาจจะกำหนดราคาขายให้ต่ำกว่าราคาต้นทุนขายมีการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมหรือเชิงพาณิชย์แก่สาธารณะจำนวนมาก รัฐวิสาหกิจจะเป็นนิติบุคคล (Corporate) มีกฎหมายจัดตั้งเป็นการเฉพาะ หรือมีลักษณะคล้ายนิติบุคคล (Quasi – Corporate) ซึ่งอยู่ภายใต้หน่วยงานราชการ แต่มีการแยกการจัดทำงบการเงินออกมาต่างหากก็ได้

ภาคสาธารณะ (Public Sector) หมายถึง หน่วยงานของภาครัฐบาลและรัฐวิสาหกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน

รายได้ (Revenue) คือ มูลค่ารวมทั้งหมดของธุรกรรมที่ทำให้ทุนสุทธิของรัฐบาลเพิ่มขึ้นซึ่งหมายถึง จำนวนเงินทั้งหมดที่รัฐบาลได้รับโดยไม่ต้องมีภาระผูกพันในการชำระคืนในภายหลังจะมีสิ่งตอบแทนจากการรับเงินหรือไม่ก็ได้ ยกเว้นจำนวนเงินที่รัฐบาลได้รับจากการขายสินทรัพย์ซึ่งไม่ถือเป็นรายได้จากการทำธุรกรรมเพราะไม่มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของทุนสุทธิ เพียงแต่เปลี่ยนรูปของการถือสินทรัพย์ เช่น การขายอาคาร หรือการขายหุ้นของรัฐวิสาหกิจที่รัฐบาลถืออยู่ เปลี่ยนเป็นการถือเงินสดแทน

รายจ่าย (Expenditure) หมายถึง จำนวนเงินทั้งหมดที่รัฐบาลจ่ายออกไป โดยไม่ต้องมีการรับชำระคืนในภายหลัง จะมีสิ่งตอบแทนหรือไม่ก็ได้ และไม่ใช้เป็นรายจ่ายชำระหนี้ต้นเงินกู้ รายจ่ายแยกเป็นรายจ่ายประจำหรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และรายจ่ายลงทุน หรือรายจ่ายซื้อสินทรัพย์ถาวรสุทธิ

ดุลการคลัง (Fiscal Balance) คือ ผลลัพธ์ของดุลการให้กู้ยืมสุทธิหรือการกู้ยืมสุทธิหักด้วยรายจ่ายการให้กู้ยืมสุทธิ ซึ่งหมายถึง ผลต่างของรายได้และค่าใช้จ่ายการดำเนินงานหักด้วยผลต่างของรายได้และรายจ่ายซื้อสินทรัพย์ถาวร และหักด้วยรายจ่ายการให้กู้ยืมสุทธิ หรือผลต่างของการรับและจ่ายเงินในสินทรัพย์ทางการเงิน เฉพาะในส่วนการซื้อหลักทรัพย์ การให้กู้ยืมเงิน และการซื้อหุ้น/หุ้นสามัญของหน่วยงานอื่น (วิมล ชาตะมีนา, 2554)

หนี้สาธารณะ (Public Debt) หมายถึง หนี้ทั้งภายในและต่างประเทศที่รัฐบาลเป็นผู้กู้และค้ำประกัน ซึ่งจะเป็นภาระหนี้ที่ผูกพันทุกรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศ โดยมีประชาชนผู้เสียภาษีเป็นผู้รับภาระชำระคืนเงินกู้และดอกเบี้ย (บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน เอ็มเอฟซี จำกัด (มหาชน), 2554)

ภาษีทางตรง (Direct Tax) คือ ภาษีที่รัฐทำการจัดเก็บจากรายได้ของบุคคลและกำไรของธุรกิจ เป็นภาษีที่ผู้มีรายได้หรือผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นผู้ต้องรับภาระภาษีไว้ทั้งหมด ไม่สามารถผลักภาระให้กับผู้อื่นได้เหมือนภาษีทางอ้อม

ภาษีทางอ้อม (Indirect Tax) คือ ภาษีที่เก็บจากผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าและบริการ รวมทั้งผู้นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ซึ่งผู้เสียภาษีส่วนใหญ่ก็จะผลักภาระภาษีเหล่านี้ไปยังผู้บริโภค โดยนำส่วนที่จะต้องเสียภาษีไปบวกเพิ่มเข้าไปในราคาสินค้าและบริการที่ขาย (เรวัต ช้างบุญชู, 2554)

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาผลกระทบของนโยบายการคลัง สามารถศึกษาได้ในหลายมิติ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการศึกษาและข้อมูลที่มีอยู่ มีงานศึกษาหลายชิ้น ศึกษาผลกระทบของนโยบายการคลังโดยอาศัยมาตรวัดแรงกระตุ้นทางการคลังเป็นตัวชี้วัด เช่น งานศึกษาของสมชัย ฤชุพันธ์ (2530) นอกจากนี้แล้วยังมีงานศึกษาอีกจำนวนไม่น้อยที่ศึกษาผลกระทบนโยบายการคลังโดยใช้ค่าตัวทวี (Multipliers) จากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input Output Table) หรือบัญชีเมตริกส์สังคม (Social Accounting Matrix) และการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองเศรษฐกิจดุลยภาพทั่วไป (Computable General Equilibrium : CGE) สำหรับการศึกษาในส่วนนี้จึงเป็นการรวบรวมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของการดำเนินนโยบายการคลังในมิติต่างๆ เพื่อรวบรวมข้อมูล แนวทางการศึกษา วิธีการและความสำคัญของผลกระทบของนโยบายการคลัง โดยใน部分นี้จะแบ่งการวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายการคลัง เป็น 3 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์แรงกระตุ้นทางการคลัง (Fiscal impulse) การวิเคราะห์โดยใช้ค่าตัวทวี (Multipliers) จากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input Output Table) หรือ บัญชีเมตริกส์สังคม (Social Accounting Matrix) และการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองเศรษฐกิจดุลยภาพทั่วไป (Computable General Equilibrium : CGE)

2.1 แรงกระตุ้นทางการคลัง

เมื่อกล่าวถึงนโยบายการคลัง ประเด็นคำถามที่มักถูกหยิบยกขึ้นมา คือ การดำเนินนโยบายการคลังของรัฐบาลสอดคล้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจหรือไม่ หรือ อีกนัยหนึ่งคือ การใช้นโยบายการคลังในช่วงเวลาที่ผ่านมา มีทิศทางที่จะก่อให้เกิดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจหรือไม่ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว การดูเพียงตัวเลขฐานะดุลการคลังยังไม่สามารถบอกได้ว่า การดำเนินนโยบายการคลังในช่วงเวลาดังกล่าว มีทิศทางที่จะก่อให้เกิดการขยายตัวและหดตัวสู่ระบบเศรษฐกิจอย่างไร

ด้วยเหตุนี้ จึงมีการเสนอแนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายการคลังโดยใช้มาตรวัดฐานะทางการคลังที่เรียกว่า “แรงกระตุ้นทางการคลัง” (Fiscal impulse) ซึ่งดัดแปลงมาจากการวิเคราะห์ของ The German Council of Economic Experts: GCEE โดยกองทุนเงินระหว่างประเทศ (IMF) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ทิศทางของนโยบายการคลังว่าได้ส่งผลกระทบต่อขยายตัวหรือหดตัวสู่ระบบเศรษฐกิจอย่างไร หากคำนวณแรงกระตุ้นทางการคลังแล้วพบว่า ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังเป็นบวก หมายความว่า นโยบายการคลังมุ่งหวังผลในทางขยายตัวสู่

ระบบเศรษฐกิจเมื่อเทียบกับปีก่อน และหากแรงกระตุ้นทางการคลังเป็นลบ แสดงว่านโยบายการคลังมุ่งหวังผลในทางหดตัวสู่ระบบเศรษฐกิจเมื่อเทียบกับปีก่อน

สำหรับประเทศไทยนั้น ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา นโยบายการคลังได้เข้ามามีบทบาทที่สำคัญในการเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการพยุงเศรษฐกิจไม่ให้ตกต่ำพร้อมกับฟื้นฟูเศรษฐกิจในช่วงเวลาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นช่วงต้นทศวรรษ 2530 ที่เศรษฐกิจอยู่ในยุคทองทางการคลัง โดย สมชัย ฤชุพันธ์ (2531) ได้คำนวณแรงกระตุ้นทางการคลังไว้ในปีงบประมาณ 2524-2530 โดยใช้ข้อมูลตามระบบสถิติเพื่อศึกษานโยบายการคลัง (สศค.) ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้เลือกปี 2524 เป็นปีฐาน เนื่องจากมีเหตุผลสามประการ กล่าวคือ ประการแรก ในปี 2524 นี้ฐานะการคลังดีที่สุดในช่วงเวลาที่ศึกษา ประการต่อมาคือ ปี 2524 ยังเป็นปีที่ถือได้ว่าเป็นปีปกติ เพราะเป็นปีที่อยู่ห่างจากการขึ้นราคาน้ำมันครั้งใหญ่ครั้งที่สองในปี 2522 พอสสมควร และประการสุดท้ายคือ ปี 2524 เป็นปีที่ประเทศไทยมีการว่างงานน้อยที่สุดในช่วงเวลาที่ศึกษา สำหรับการประมาณค่า GDP ตามศักยภาพ (Potential GDP) ผู้ศึกษาได้สมมติว่า GDP ที่ผลิตได้จริง (Actual Real GDP) ในปีฐานเท่ากับ GDP จริงตามศักยภาพ (Potential Real GDP) เมื่อได้ GDP ตามศักยภาพในปีเริ่มต้นแล้วก็ใช้ข้อสมมติว่า GDP จริงตามศักยภาพ (Potential Real GDP) ของปีต่อไปเพิ่มในอัตราร้อยละ 6 ต่อปี เมื่อได้ GDP จริงตามศักยภาพแล้ว ก็มาปรับด้วย GDP deflator เพื่อให้ได้ GDP ในนามตามศักยภาพ (Potential Nominal GDP) โดยผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ปีงบประมาณ 2523/24 ถึงปีงบประมาณ 2529/2530 จุดมุ่งทางการคลัง (Fiscal Stance) ซึ่งเคยเป็นบวก (นโยบายการคลังมีผลในทางเพิ่มขยาย) มาโดยตลอดตั้งแต่ปีงบประมาณ 2523/2524 ได้เปลี่ยนเป็นลบ (นโยบายการคลังมีผลในทางหดตัว) ถึงร้อยละ 2.5 ของ GDP ในปีงบประมาณ 2529/2530 ซึ่งแสดงว่ารัฐบาลมีส่วนสำคัญในการทำให้เศรษฐกิจไม่ขยายตัวเร็วเกินไปนัก ตัวเลขแรงกระตุ้นทางการคลัง (Fiscal impulse) แสดงว่ารัฐบาลได้ส่งผ่านกำลังหดลดเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจถึงร้อยละ 2.7 เมื่อเทียบกับผลของนโยบายการคลังในปีที่แล้ว แรงกระตุ้นในทางหดลงนี้เกิดจากทั้งด้านรายได้และด้านรายจ่าย โดยเกิดจากด้านรายจ่ายถึงร้อยละ 2.02 ของ GDP มากกว่าด้านรายได้ซึ่งเกิดเพียงร้อยละ 0.7 ของ GDP

ในการศึกษาเดียวกัน สุทธิ ปาเนย (2545) ได้วิเคราะห์แรงกระตุ้นทางการคลัง โดยแบ่งช่วงเวลาในการศึกษาออกเป็นสามช่วง คือ ช่วงแรก ระหว่างปี พ.ศ.2504-2519 ช่วงที่สอง ระหว่างปี พ.ศ.2520-2530 และช่วงที่สาม ระหว่างปี พ.ศ.2531-2542 ผลการศึกษาพบว่า ช่วงแรก ระหว่างปี พ.ศ.2504-2519 เป็นช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-3 ซึ่งเป้าหมายในแผนระบุว่าเป็นเป้าหมายเพื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังนั้นค่าแรงกระตุ้นทางการคลังจึงสะท้อนให้เห็นว่า รัฐบาลได้กระตุ้นเศรษฐกิจให้ขยายตัวด้วยการใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ช่วงต่อมา ระหว่างปี พ.ศ.2520-2530 เป็นช่วงที่ประเทศเกิดเหตุการณ์วิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่ 2 ในปี 2522 เกิดแรงกดดันทางด้านเงินเฟ้อ และปัญหาการ

ขาดดุลบัญชีเดินสะพัดที่สูงขึ้นมากนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2520 เป็นต้นมา ซึ่งมีแนวโน้มที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้รัฐบาลต้องเข้ามาแก้ไขโดยใช้มาตรการด้านรายได้ และจากผลการศึกษาที่สรุปได้ว่า นโยบายการคลังในช่วงนี้มีลักษณะของการต่อต้านความผันผวนในดุลบัญชีเดินสะพัด อย่างมีนัยสำคัญ ในส่วนของปัญหาเงินเฟ้อ แม้ว่าจะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เครื่องหมายก็เป็นไปตามที่คาดหวัง และช่วงสุดท้าย ระหว่างปี พ.ศ.2531-2542 เป็นช่วงที่เศรษฐกิจมีความเจริญเติบโตในอัตราที่สูง แต่เป้าหมายสำคัญในช่วงนี้ยังคงเป็นเป้าหมายเสถียรภาพในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ที่คอยยับยั้งมิให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจริงอยู่เหนืออัตราการเจริญเติบโตตามแนวโน้มมากเกินไป ซึ่งเป็นผลของตัวรักษาเสถียรภาพอัตโนมัติ (Automatic stabilizers) จากรายรับของรัฐบาลที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม ในช่วงปลายปี พ.ศ.2540 เศรษฐกิจไทยกลับหดตัวอย่างรุนแรง เมื่อรัฐบาลได้ดำเนินนโยบายการคลังแบบจงใจ ภายใต้กรอบของกองทุนเงินระหว่างประเทศ (IMF) ในทิศทางที่ไม่ได้ก่อให้เกิดการชดเชยอุปสงค์มวลรวม

ในสถานการณ์ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 2540 นโยบายการคลังได้เข้ามามีบทบาทที่สำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจ เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวรัฐบาลไม่สามารถนำนโยบายการเงินมาใช้ได้ ด้วยเหตุนี้จึงได้มีงานศึกษาเกี่ยวกับนโยบายการคลังของรัฐบาลโดยเปรียบเทียบช่วงก่อนและหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ดังเช่น ชื่นชม ทองเย็น (2544) ได้วิเคราะห์แรงกระตุ้นทางการคลังในช่วงก่อนและหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 2540 โดยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็นสามช่วง คือ ช่วงแรก ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 (ปี 2537-2539) ช่วงที่สอง ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 และช่วงสุดท้าย ช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 (ปี 2541) จากผลการศึกษาพบว่า ช่วงแรก คือ ช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 (ปี 2537-2539) แม้ฐานะดุลการคลังจะเกินดุลเฉลี่ยร้อยละ 2.4 ของ GDP แต่ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังที่เป็นบวกชี้ว่านโยบายการคลังมีผลในทางขยายตัวต่อระบบเศรษฐกิจ โดยแรงกระตุ้นตัวนี้เกิดจากด้านรายจ่ายเป็นสำคัญ ในขณะที่ด้านรายได้ส่งผลทางชะลอตัวสู่ระบบเศรษฐกิจ

ช่วงที่สอง ปี 2540 เป็นปีแรกที่รัฐบาลเริ่มขาดดุลการคลัง และค่าแรงกระตุ้นทางการคลัง ก็เป็นค่าบวกสูงสุดในช่วงเวลาที่ศึกษา คือ เท่ากับ 3.99 ชี้ว่านโยบายการคลังมีผลในทางขยายตัวซึ่งเกิดจากแรงกระตุ้นทางด้านรายได้ 0.85 และรายจ่าย 3.14 เนื่องจากการจัดเก็บรายได้ที่ลดต่ำลงตามการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างฐานภาษี และรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20 ของ GDP เนื่องจากการตัดงบประมาณรายจ่ายที่ยังไม่สามารถทำได้ทันที¹ และช่วงสุดท้าย คือ ช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พบว่า ใน ปี 2541 แม้ว่ารัฐบาลจะขาดดุลการคลังแต่ค่าแรงกระตุ้น

¹ ซึ่งการศึกษานี้สอดคล้องกับ ปริมสรุ ปญญถาวร และทรงธรรม ปิ่นโต (2538) ที่พบว่า ทิศทางนโยบายการคลังในปี 2538 มีผลในทางเพิ่มขยายเมื่อเทียบกับปีฐาน (ปี 2535) และค่าแรงกระตุ้นทางการคลังมีค่าเป็นบวก พบว่า นโยบายการคลังมีลักษณะผ่อนคลาย ทั้งนี้เป็นผลมาจากการกระตุ้นด้านรายจ่ายเป็นสำคัญ

ทางการคลังที่เป็นลบ ซึ่งว่านโยบายการคลังมีผลในทางชะลอตัว สะท้อนให้เห็นถึงการปรับลดงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2541 จาก 982 เป็น 830 พันล้านบาท และเป็นที่น่าสังเกตว่า แม้จะมีการปรับเพิ่มอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มในปีนี้ทำให้รายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 18.7 แต่ค่าแรงกระตุ้นด้านรายได้ ที่ยังเป็นบวกซึ่งถึงการจัดเก็บรายได้อื่นๆที่ลดลงมากประกอบกับผลของมาตรการขยายเวลาชำระภาษีเงินได้นิติบุคคล ทำให้ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีสรรพสามิต และอากรขาเข้า จัดเก็บได้ลดลงร้อยละ 38.8 13.6 และ 33.4 ตามลำดับ ในขณะที่ช่วงหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ (ปี 2542-2543) แม้ฐานะดุลการคลังจะขาดดุลแต่ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังรายปี ที่เป็นลบซึ่งว่านโยบายการคลังมีผลในทางหดตัวลงต่อระบบเศรษฐกิจ โดยด้านรายจ่ายเป็นตัวสำคัญที่ทำให้เกิดผลในทางหดตัว แม้จะมีการออกมาตรการ 30 มีนาคม 2543² โดยการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐจากเงินกู้และการลดภาษี

ภายหลัง นายอึ้ง มหามะ (2548) ได้วิเคราะห์นโยบายการคลังโดยใช้มาตรวัดแรงกระตุ้นทางการคลัง และการตอบสนองต่อตัวแปรเป้าหมายทางเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2521-2546 โดยแยกการพิจารณาเป็นสองส่วน คือ ส่วนแรก เป็นศึกษาหาค่าจุดมุ่งทางการคลัง (Fiscal Stance) แรงกระตุ้นทางการคลัง (Fiscal Impulse) แรงกระตุ้นทางด้านรายจ่าย (Expenditure Impulse) และแรงกระตุ้นทางด้านรายได้ (Revenue Impulse) ส่วนที่สอง เป็นการศึกษากิจกรรมของตัวแปรเป้าหมายทางเศรษฐกิจ คือ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สัดส่วนดุลบัญชีเดินสะพัดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ อัตราเงินเฟ้อ และอัตราการว่างงาน ที่มีต่อแรงกระตุ้นทางการคลัง แรงกระตุ้นทางด้านรายจ่าย และแรงกระตุ้นทางด้านรายได้

ผลการศึกษาในส่วนแรก พบว่า ในช่วงปี พ.ศ.2521-2530 รัฐบาลไทยมีฐานะทางการคลังขาดดุล การดำเนินนโยบายการคลังทางด้านรายจ่าย ได้ส่งผลในการขยายตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ ในช่วงปี พ.ศ.2530-2539 ฐานะทางการคลังเกินดุล การดำเนินนโยบายการคลังด้านรายได้ส่งผลในทางชะลอตัวสู่ระบบเศรษฐกิจ ในช่วงปี พ.ศ.2540-2545 ฐานะทางการคลังของไทยขาดดุล โดยในปี พ.ศ.2540 2544 และ 2545 การดำเนินนโยบายการคลังทางด้านรายจ่ายได้ส่งผลในทางขยายตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ ส่วนในปี พ.ศ.2542-2543 การดำเนินนโยบายทางด้านรายได้ ส่งผลในการชะลอตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ.2546 ฐานะ

² มาตรการภาษีที่ประกาศเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 1999 นั้น มีวัตถุประสงค์หลักที่จะช่วยให้ประชาชนมีรายได้หลังหักภาษีเพิ่มขึ้น และลดระดับราคาสินค้าลง ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นการบริโภคของภาคเอกชน และให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนโดยทั่วไปมากที่สุด โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีรายได้น้อย ซึ่งมีสัดส่วนการบริโภคสูง นอกจากนี้ยังช่วยลดภาระของวิสาหกิจขนาดย่อม ซึ่งเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยสร้างงานและช่วยให้เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวได้โดยเร็ว มาตรการภาษีที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง ประกอบด้วย การยกเว้นการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลธรรมดา สำหรับเงินได้สุทธิในช่วง 50,000 บาทแรก การลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มจากร้อยละ 10 เหลือร้อยละ 7 เป็นระยะเวลา 2 ปี และการยกเลิกการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มอัตราร้อยละ 1.5 ของยอดรายรับ สำหรับผู้ประกอบการขนาดย่อมที่มีรายรับเกินกว่า 600,000 บาท แต่ไม่เกิน 1,200,000 บาทต่อปี

ทางการคลังของไทยเกินดุล การดำเนินนโยบายการคลังทางด้านรายจ่ายและรายได้ ส่งผลในทางชะลอตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ

ในส่วนที่สอง ผลการทดสอบว่า อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและอัตราเงินเฟ้อในปีที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์กับแรงกระตุ้นทางการคลังในปัจจุบันในทิศทางตรงกันข้าม อย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่อัตราการว่างงานปีปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กับแรงกระตุ้นทางการคลังในปัจจุบันในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่สำหรับสัดส่วนดุลบัญชีเดินสะพัดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศกลับพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับแรงกระตุ้นทางการคลัง

นอกจากนี้แล้ว สำหรับแรงกระตุ้นทางทางด้านรายจ่ายในปัจจุบันมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับสัดส่วนบัญชีเดินสะพัดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอัตราการว่างงาน แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และอัตราเงินเฟ้อ ส่วนแรงกระตุ้นทางด้านรายได้ยังมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในปีที่ผ่านมา แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราเงินเฟ้อในปีที่ผ่านมา สัดส่วนดุลบัญชีเดินสะพัดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในปีที่ผ่านมา และอัตราการว่างงานปีปัจจุบัน

ในการศึกษาเช่นเดียวกัน ฌูว์กันต์ วรสง่าศิลป์ (2551) ได้ทำการศึกษาแรงกระตุ้นทางการคลังในช่วงปี 2536-2550 ซึ่งเริ่มต้นด้วยการคำนวณจุดมุ่งทางการคลัง (Fiscal Stance) ซึ่งเป็นดัชนีสะท้อนทิศทางของการดำเนินนโยบายการคลังสุทธิ เมื่อหักผลของ Output Gap ออก จากนั้นนำค่าจุดมุ่งทางการคลัง (Fiscal Stance)³ ในแต่ละช่วงเวลามาหาการเปลี่ยนแปลงจะได้ค่าแรงกระตุ้นทางการคลัง (Fiscal Impulse) ในแต่ละช่วงเวลาที่เป็นดัชนีสะท้อนทิศทางนโยบายการคลัง สำหรับในกรณีประเทศไทย ผู้ศึกษาได้เลือกใช้แบบจำลอง Heller เนื่องจากเศรษฐกิจไม่อยู่ในภาวะการจ้างงานเต็มที่ ประกอบกับอัตราการว่างงานของไทยค่อนข้างคงที่ โดยข้อมูลผลผลิตตามศักยภาพ (Potential GDP) เป็นรายไตรมาส หาโดยการนำระดับ GDP มาหาแนวโน้มโดยใช้ Hodrick-Prescott Filter แล้วจึงนำมาคำนวณเป็นผลผลิตตามศักยภาพ จากนั้นจึงนำมาคำนวณ Potential รายปี และเมื่อพิจารณาความแตกต่างของข้อมูลจริงและข้อมูลศักยภาพแล้ว กำหนดให้ปี 2550 เป็นปีฐาน เนื่องจาก Output Gap มีขนาดความแตกต่างกันน้อยที่สุด ในการศึกษาครั้งนี้ พิจารณาข้อมูลเป็นรายปี (ปีปฏิทิน) จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับ GDP เพื่อเป็นสัดส่วนสะท้อนการส่งแรงกระตุ้นทางการคลังต่อ GDP โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจสามช่วง คือ ช่วงแรก เศรษฐกิจดี

³ ถ้าหาก Fiscal Stance มีค่าเท่ากับ 0 หมายความว่า นโยบายการคลังมีทิศทางแบบสมดุล แต่หากค่าจุดมุ่งทางการคลังมีค่าเป็นบวก แสดงว่านโยบายการคลังมีทิศทางแบบขยายตัว และหากค่าจุดมุ่งทางการคลังที่คำนวณออกมาเป็นลบ แสดงว่านโยบายการคลังมี ทิศทางแบบหดตัว

(ปี 2536-2539) ช่วงที่สอง เศรษฐกิจถดถอย (ปี 2540-2544) และช่วงที่สาม เศรษฐกิจขยายตัวในระดับปกติ (ปี 2545-2550)

ผลการศึกษาแรงกระตุ้นทางการคลัง แสดงผลเฉพาะการดำเนินนโยบายการคลังผ่านการใช้จ่ายในงบประมาณเท่านั้น พบว่า ช่วงแรก คือ ช่วงที่เศรษฐกิจดี (ปี 2536-2539) จุดมุ่งทางการคลังมีค่าเป็นลบเมื่อเทียบกับ GDP หมายความว่า นโยบายการคลังในช่วงเวลาดังกล่าว มีทิศทางแบบหดตัว โดยดุลเงินสดเกินดุลเฉลี่ยร้อยละ 2.1 ต่อ GDP แต่เมื่อพิจารณาทิศทางการดำเนินนโยบายผ่านแรงกระตุ้นทางการคลัง พบว่า มีทิศทางปรับตัวเพิ่มขึ้นตามลำดับ แสดงว่านโยบายการคลังมีทิศทางหดตัวลดลงเป็นลำดับ เพื่อช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว แม้ว่าเศรษฐกิจจะขยายตัวในเกณฑ์ดี แต่มีทิศทางชะลอตัวลงต่อเนื่อง (GDPR growth) ทั้งนี้ ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นโยบายการคลังแสดงการหดตัวลง เนื่องจาก รายได้จัดเก็บน้อยลง ตามรายได้ที่ขึ้นกับภาวะเศรษฐกิจโดยเปรียบเทียบกับช่วงก่อนหน้า ได้แก่ ภาษีเงินได้นิติบุคคล (CIT) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (PIT) ภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT)

ต่อมา ช่วงที่สอง คือ ช่วงเศรษฐกิจถดถอย (ปี 2540-2544) ค่าจุดมุ่งทางการคลังกลับมีระดับใกล้เคียงกับศูนย์ หมายความว่า นโยบายการคลังมีทิศทางแบบสมดุล ทั้งที่รัฐบาลพยายามกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยดุลเงินสดขาดดุลเฉลี่ยถึงร้อยละ 2.3 ต่อ GDP นอกจากนี้ ค่าแรงกระตุ้นทางการคลัง ยังแสดงให้เห็นว่า ในช่วงปี 2540-2541 เศรษฐกิจหดตัวมาก แต่การดำเนินนโยบายการคลังกลับมีทิศทางหดตัว จึงเป็นการซ้ำเติมเศรษฐกิจให้ถดถอยลงไปมากกว่าที่ควรจะเป็น เนื่องจากในปี 2540 เศรษฐกิจชะลอตัวมาก ทำให้นโยบายการคลังไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ต่อมาไทยต้องขอความช่วยเหลือจาก IMF ส่วนหนึ่งจากข้อตกลงกับ IMF ทำให้การดำเนินนโยบายการคลังเกินดุลในภาวะเศรษฐกิจหดตัวอย่างรุนแรง หลังจากนั้นไทยขอผ่อนคลายข้อตกลงและรัฐบาลสามารถใช้นโยบายการคลังกระตุ้นเศรษฐกิจ แต่การกระตุ้นทำได้เพียงระยะสั้นในช่วงปี 2541-2542 และกลับมีทิศทางหดตัวอีกครั้งในช่วงปี 2542-2543 เนื่องจากระดับเงินคงคลังลดลงมาก จากการที่ดุลเงินสดของรัฐบาลขาดดุลต่อเนื่องมาระยะเวลาหนึ่ง และหนี้สาธารณะเพิ่มมากขึ้น ทำให้ดุลเงินสดลดลงตามลำดับ ในขณะที่รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกรงว่า จะเกิดวิกฤตในภาคการคลัง จึงพยายามผลักดันกรอบความยั่งยืนทางการคลัง และมีผลบังคับใช้ในเดือนพฤศจิกายน 2544

ช่วงสุดท้าย คือ ช่วงเศรษฐกิจขยายตัวปกติ (ปี 2545-2550) จุดมุ่งทางการคลังมีค่าเป็นลบเมื่อเทียบกับ GDP หมายความว่า นโยบายการคลังในช่วงเวลาดังกล่าว มีจุดมุ่งทางการคลังแบบหดตัว โดย ดุลเงินสดเกือบสมดุล โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ -0.1 ต่อ GDP ขณะที่ค่าแรงกระตุ้นทางการคลัง แสดงให้เห็นว่าตั้งแต่ปี 2544-2546 นโยบายการคลังมีทิศทางชะลอการกระตุ้นเศรษฐกิจลงเป็นลำดับ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากมีการนำกรอบความยั่งยืนทางการคลังมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดรายจ่ายรัฐบาล ประกอบกับ ปัญหาเงินคงคลังและหนี้สาธารณะ ทำให้

รัฐบาลมีนโยบายเร่งจัดเก็บรายได้ ทำให้อัตราการจัดเก็บรายได้รัฐบาลขยายตัวในอัตราเร่งในช่วงเวลาดังกล่าว จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นโยบายการคลังชะลอตัว แต่ในช่วงปี 2547-2548 เศรษฐกิจเริ่มชะลอตัวลง ทำให้นโยบายการคลังเข้ามามีบทบาทในการกระตุ้นเศรษฐกิจมากขึ้น (ค่าแรงกระตุ้นการคลังปรับตัวเพิ่มขึ้น) อย่างไรก็ตาม ปี 2550 ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังปรับตัวเพิ่มขึ้นมาก ส่วนหนึ่งเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายชำระหนี้คงค้างให้กับหน่วยงานที่ดำเนินตามนโยบายรัฐ เช่น ชำระหนี้ ธกส. ประมาณ 24,000 ล้านบาท เป็นต้น

นอกจากนี้แล้วในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 2540 วุฒิปงศ์ จิตตั้งสกุล (2550) ได้มุ่งพิจารณาผลของนโยบายการคลังในเวลาดังกล่าว ว่ามีทิศทางเป็นอย่างไรและสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจหรือไม่ โดยได้ใช้แรงกระตุ้นทางการคลังเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบนโยบายการคลังของประเทศไทยในช่วงปีงบประมาณ 2544-2545 ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้ใช้ข้อมูลตามระบบสถิติเพื่อการศึกษาและวิเคราะห์นโยบายการคลัง (ระบบ สศค. หรือ GFS) ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำหรับการเลือกปีฐาน ผู้ศึกษาได้เลือกปี 2537 เป็นปีฐาน เนื่องจาก ปี 2537 เป็นปีที่มีฐานะทางการคลังดี โดยมีดุลเงินสดเกินดุล 65,794 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 1.9 ของ GDP มีอัตราการว่างงานเพียงร้อยละ 2.6 และที่สำคัญเป็นปีที่ปัญหาทางเศรษฐกิจยังไม่เริ่มก่อตัว กล่าวคือ มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ 9 อัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน⁴ (Core Inflation) ร้อยละ 5.8 และการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเท่ากับร้อยละ 5.4 ของ GDP นอกจากนี้แล้วในการคำนวณผลผลิตตามศักยภาพ ผู้ศึกษาได้เลือกใช้วิธีการหาอัตราการขยายตัวตามศักยภาพของเศรษฐกิจ (Potential Growth rate) แล้วนำอัตราดังกล่าวคูณกับ GDP ในปีฐาน ผลลัพธ์ที่ได้คือ มูลค่าของผลผลิตตามศักยภาพในปีถัดไป โดยผู้ศึกษาได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็นสองส่วน ส่วนแรก คือ ผลการคำนวณค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของภาครัฐบาลและภาคสาธารณะ⁵ ปีงบประมาณ 2544-2545 และส่วนที่สอง คือ ผลของแรงกระตุ้นทางการคลังของภาครัฐบาลและภาคสาธารณะต่อเศรษฐกิจโดยรวมในปีงบประมาณ 2544-2545

ผลการคำนวณแรงกระตุ้นทางการคลังของภาครัฐบาลและภาคสาธารณะ ในปีงบประมาณ 2544-2545 พบว่า ในช่วงไตรมาสที่ 3 ของปีงบประมาณ 2544 การดำเนินงานของรัฐบาลและภาคสาธารณะเมื่อเทียบกับปีงบประมาณ 2543 ไม่ได้มีบทบาทในการกระตุ้นเศรษฐกิจ (ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังเป็นลบ) โดยรายจ่ายในส่วนของงบประมาณ กองทุนนอกงบประมาณ และรัฐวิสาหกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงินไม่มีการขยายตัวเลยเมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน มีเพียงรายจ่ายจากเงินกู้ต่างประเทศเท่านั้นที่ขยายตัวร้อยละ 36.7 ในขณะที่รายได้มีการขยายตัวเล็กน้อยตามอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงทำให้เม็ดเงินที่เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจลดลงถึง 76,799 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม ในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี ภาค

⁴ อัตราเงินเฟ้อทั่วไป (Headline Inflation) ที่ไม่รวมรายการสินค้ากลุ่มอาหารสดและพลังงาน

สาธารณสุขเริ่มมีบทบาทในการกระตุ้นเศรษฐกิจอีกครั้งหนึ่ง (ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังเป็นบวก) โดยการอัดฉีดเม็ดเงินผ่านกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบการลงทุนของรัฐวิสาหกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงินเริ่มเร่งตัวขึ้น ส่งผลให้ดุลการคลังในไตรมาสนี้ขาดดุลถึง 85,424 ล้านบาท นอกจากนี้แล้ว ในปีงบประมาณ 2545 พบว่า ในช่วงครึ่งแรกของปี 2545 ภาคสาธารณสุขมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจ (ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังเป็นบวก) โดยมีการอัดฉีดเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจผ่านทางงบประมาณ และกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และแม้ว่าการเบิกจ่ายเงินกู้ต่างประเทศจะชะลอตัวลงก็ตาม ดุลการคลังของรัฐบาลก็ยังส่งผลในการกระตุ้นเศรษฐกิจเมื่อเทียบกับปีงบประมาณ 2544 นอกจากนี้ การดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงินก็มีการเกินดุลลดลง เนื่องจากรัฐวิสาหกิจหลายแห่งเริ่มขยายการลงทุนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงครึ่งปีหลัง บทบาทดังกล่าวเริ่มลดลง (ค่าของแรงกระตุ้นทางการคลังเป็นลบ) ทั้งนี้เนื่องจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับความพยายามในการขยายฐานภาษีอย่างต่อเนื่องของกรมจัดเก็บ ทำให้รัฐบาลสามารถจัดเก็บภาษีได้เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่อัตราการขยายตัวของรายจ่ายทั้งในส่วนของเงินงบประมาณ รายจ่ายจากเงินกู้ต่างประเทศ และกองทุนนอกงบประมาณเริ่มชะลอตัวลง จึงส่งผลให้เม็ดเงินสุทธิที่เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจลดลง

นอกจากนี้ จากผลการศึกษาผลของแรงกระตุ้นทางการคลังของภาครัฐบาลและภาคสาธารณสุขต่อเศรษฐกิจโดยรวมในปีงบประมาณ 2544 และ 2545 พบว่า แรงกระตุ้นทางการคลังที่เป็นบวกของรัฐบาลและภาคสาธารณสุขตั้งแต่ไตรมาสที่ 4 ของปีงบประมาณ 2544 จนถึงไตรมาสที่ 2 ของปีงบประมาณ 2545 ได้ส่งผลให้เศรษฐกิจโดยรวมขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเศรษฐกิจตั้งแต่ไตรมาสที่ 4 ปีงบประมาณ 2544 จนถึงไตรมาสที่ 4 ปีงบประมาณ 2545 ได้ขยายตัวในอัตราที่สูงขึ้นมาโดยตลอด ซึ่งเป็นผลจากการอัดฉีดเม็ดเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของรัฐบาลและส่งผลต่อเนื่องให้การบริโภคและการลงทุนของภาคเอกชนฟื้นตัวประกอบกับการขยายตัวเพิ่มขึ้นของภาคการส่งออกตั้งแต่ไตรมาสที่ 2 ของปีงบประมาณ 2545 เป็นต้นมา จึงเป็นการสนับสนุนให้เศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตาม แรงกระตุ้นทางการคลังที่เป็นลบในไตรมาสที่ 3 และ 4 ของปีงบประมาณ 2545 ไม่ได้ส่งผลให้เศรษฐกิจขยายตัวลดลงแต่อย่างใด เนื่องจากการขยายทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องหลายไตรมาสทำให้ภาคเอกชนสามารถทำหน้าที่ในการกระตุ้นเศรษฐกิจแทนภาครัฐบาล และในทางกลับกัน การลดบทบาทในการกระตุ้นเศรษฐกิจลงของรัฐบาลกลับส่งผลดีต่อความเชื่อมั่นของตลาด (Market Sentiment) ที่มีต่อภาคการคลังไทยจากการที่หนี้สาธารณะมีแนวโน้มลดลง ซึ่งเป็นผลจากการขาดดุลลดลงของภาครัฐ และท้ายที่สุดความเชื่อมั่นของนักลงทุนที่เพิ่มขึ้นก็จะส่งผลให้มีเงินทุนไหลเข้าประเทศมากขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 นโยบายการคลังจะส่งผลให้เศรษฐกิจไทยจะค่อยๆฟื้นตัว แต่เศรษฐกิจไทยกลับต้องมาตกต่ำอีกครั้งในช่วงปี 2551-2552 เป็นผลสืบเนื่องมาจาก วิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา จึงทำให้รัฐบาลต้องดำเนินนโยบายการคลังเพื่อฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจอีกครั้ง โดย วิมล ชาตะมีนา (2552) ได้ทำการประเมินแรงกระตุ้นทางการคลังว่านโยบายการคลังของรัฐบาลที่มุ่งเน้นแก้ไขปัญหาการหดตัวของภาวะเศรษฐกิจ โดยการเพิ่มการใช้จ่ายตามแผนการฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ 2 ระหว่างปี 2553-2555 จะส่งผลต่อเศรษฐกิจมากน้อยเพียงใด โดยแยกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 รายจ่ายของรัฐบาลที่ไม่รวมการใช้จ่ายเงินกู้ตามโครงการภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ 2 และกรณีที่ 2 รายจ่ายของรัฐบาลที่รวมการใช้จ่ายเงินกู้ตามโครงการภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ 2 ซึ่งในการวิเคราะห์ครั้งนี้ อยู่ภายใต้สมมติฐาน 7 ข้อ ได้แก่ 1) การกำหนดให้ปีงบประมาณ 2548 เป็นปีฐาน เนื่องจากว่าเป็นปีแรกที่รัฐบาลสามารถจัดตั้งวงเงินงบประมาณสมดุลหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านโยบายการคลังมีความเป็นกลาง รัฐบาลไม่ได้มุ่งแทรกแซงภาวะเศรษฐกิจ โดยมีดุลงบประมาณที่เกิดขึ้นจริงเกินดุลจำนวน 20,865.0 ล้านบาท นับเป็นการเกินดุลครั้งแรกหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 นอกจากนั้นแล้ว เป็นปีที่อัตราการเติบโตที่แท้จริงของ GDP อยู่ในระดับปานกลางที่ร้อยละ 5 ใกล้เคียงกับ Potential GDP อัตราเงินเฟ้อค่อนข้างสูงอยู่ที่ร้อยละ 4.5 และอัตราการว่างงานอยู่ในระดับต่ำที่ร้อยละ 1.6 ซึ่งแสดงถึงการใช้กำลังแรงงานเต็มที่ 2) การกำหนดอัตราการเติบโตของ Potential GDP อยู่ที่ร้อยละ 5.5 3) การกำหนดอัตราเงินเฟ้ออยู่ที่ร้อยละ 3.5 4) ข้อมูลรายได้และรายจ่ายที่ใช้ในการคำนวณแรงกระตุ้นทางการคลัง ระหว่างปีงบประมาณ 2553-2555 เป็นข้อมูลตามระบบงบประมาณ 5) ข้อมูลดุลการคลังที่ใช้ในการคำนวณแรงกระตุ้นทางการคลัง เป็นดุลการคลังตามระบบบัญชีการคลัง (Treasury Account) ที่รายจ่ายไม่รวมรายจ่ายเพื่อการชำระคืนต้นเงินกู้ 6) การประมาณการรายได้ปีงบประมาณ 2554-2555 ใช้ Tax Buoyancy เท่ากับ 1 และ 7) อัตราการเติบโตของวงเงินงบประมาณปี 2554-2555 อยู่ที่ร้อยละ 6 และ 7 ตามลำดับ

จากการศึกษาและคำนวณค่าแรงกระตุ้นทางการคลังในการเสนอแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจปี 2551 พบว่าในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจปี 2551 (2545-2550) อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยร้อยละ 5.6 ต่อปี ฐานะการคลังของรัฐบาลเริ่มดีขึ้นและการจัดเก็บรายได้เกินกว่าเป้าหมาย ส่งผลให้รัฐบาลเกินดุลการคลังในปีงบประมาณ 2546 และ 2548 ทำให้ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังมีค่าเป็นลบ ซึ่งหมายถึง นโยบายการคลังส่งผลให้เศรษฐกิจหดตัวหรือชะลอตัวเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ถือได้ว่าเป็นการดำเนินนโยบายแบบต่อต้านวัฏจักรเศรษฐกิจที่รัฐบาลควรชะลอบทบาทของรัฐบาลลงในช่วงเศรษฐกิจขยายตัว แต่ในช่วงปีงบประมาณ 2549-2550 ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังเป็นบวก ซึ่งหมายถึง นโยบายการ

คลังที่เกิดขึ้นในปีนี้ส่งผลให้เศรษฐกิจขยายตัวหรือเกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา ถือได้ว่าเป็นการดำเนินนโยบายแบบตามวัฏจักรเศรษฐกิจ

ช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 2551 ภาวะเศรษฐกิจเริ่มมีสัญญาณการชะลอตัวที่ชัดเจน อัตราการเติบโตของ GDP จะติดลบ รัฐบาลได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาด้วยการใช้นโยบายทางการคลังผ่านการใช้จ่ายรัฐบาลในการกระตุ้นเศรษฐกิจให้ฟื้นตัว โดยการจัดตั้งงบประมาณเพิ่มเติมกลางปีและการใช้จ่ายจากเงินกู้ในโครงการไทยเข้มแข็งภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ 1 และ 2 ผลการคำนวณค่าแรงกระตุ้นทางการคลังในปีงบประมาณ 2552 และ 2553 พบว่ามีค่าเป็นบวก ซึ่งหมายถึง นโยบายการคลังที่เกิดขึ้นในปีนี้ส่งผลให้เศรษฐกิจขยายตัวหรือเกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจ ถือได้ว่าเป็นการดำเนินนโยบายแบบต่อต้านวัฏจักรเศรษฐกิจ ซึ่งเหมาะสมกับสภาวะการณปัจจุบัน แต่ถ้าวหากรัฐบาลไม่ได้มีแผนการดังกล่าวผลการศึกษาพบว่าค่าแรงกระตุ้นทางการคลังมีค่าเป็นลบ ซึ่งหมายถึง นโยบายการคลังที่เกิดขึ้นส่งผลให้เศรษฐกิจหดตัวหรือเกิดการชะลอตัวของเศรษฐกิจ และจะทำให้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจแยกลง ดังนั้น การดำเนินโครงการภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจจะช่วยให้เศรษฐกิจขยายตัวหรือเกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก

นอกจากงานวิจัยที่ศึกษาแรงกระตุ้นทางการคลังในประเทศไทยแล้ว ยังมีงานวิจัยในต่างประเทศที่ศึกษาแรงกระตุ้นทางการคลังของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างเช่น Robinson และ Phang Seow Jiun (2003) ได้วัดแรงกระตุ้นทางการคลังของประเทศสิงคโปร์ ตั้งแต่ปี 2001-2002 โดยใช้แบบจำลองของ Heller et al (1986) ผู้ศึกษาได้เลือกปีที่ก่อนหน้าปีที่ศึกษา 1 ปี เป็นปีฐาน ทั้งนี้เนื่องจากการที่เลือกปีฐานเพียงแค่ปีใดปีหนึ่งนั้น จะทำให้ปีฐานอยู่ไกลจากปีที่ศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังที่คำนวณได้ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง นอกจากนี้แล้ว ในการศึกษาครั้งนี้ได้พิจารณารายจ่ายในการบริโภคและการลงทุนของรัฐบาล โดยไม่รวมรายจ่ายที่รัฐบาลสิงคโปร์จ่ายให้กับบริษัทเทเลคอม (telecommunications company) ในปี 1997 เป็นจำนวน 1.5 พันล้านดอลลาร์สิงคโปร์ และ ในปี 1999 เป็นจำนวน 1.9 พันล้านดอลลาร์สิงคโปร์ และรายจ่ายชดเชยให้แก่กลุ่มบุคคลที่ดินที่ดินแก่รัฐบาลในปี 1997 อีกจำนวน 1.3 พันล้านดอลลาร์สิงคโปร์ จากผลการศึกษาพบว่า ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังเป็นบวกในปี 2001 สะท้อนให้เห็นว่า นโยบายการคลังมีทิศทางขยายตัวสู่ระบบเศรษฐกิจมากกว่าปีก่อนหน้านี้ ทั้งนี้เนื่องจากในปี 2001 เศรษฐกิจของสิงคโปร์อยู่ในช่วงถดถอย โดยในปี 2001 เศรษฐกิจสิงคโปร์หดตัวลงถึงร้อยละ 2.4 ก่อนที่จะฟื้นตัวในปีถัดมา ในทำนองเดียวกัน ในปี 2002 ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังมีค่าเท่ากับร้อยละ 3.7 ของ GDP โดยที่ทิศทางของนโยบายการคลังในปี 2002 นี้ขยายตัวมากกว่าในปี 2001 โดยเป็นผลมาจากโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐบาลและมาตรการลดอัตราภาษี

นอกจากนี้แล้ว Vijayaledchumi (2003) ได้ศึกษาแรงกระตุ้นทางการคลังของประเทศมาเลเซียระหว่างปี 1998-2002 โดยการคำนวณแรงกระตุ้นทางการคลังได้กำหนดให้ปี 1995 เป็นปีฐานเนื่องจากเป็นที่ผลผลิตตามศักยภาพมีค่าใกล้เคียงกับผลผลิตที่แท้จริงมากที่สุด ในการคำนวณเริ่มจากการหาดุลการคลังที่เกิดขึ้นจริง (overall balance) ซึ่งเกิดจากผลต่างระหว่างรายได้อัตกับรายจ่ายที่เกิดขึ้นจริง และคำนวณหาค่าดุลการคลังที่เป็นกลาง หรือ ดุลการคลังที่เกิดขึ้นตามวัฏจักรเศรษฐกิจ (cyclically neutral balance) จากนั้นคำนวณหาค่าทิศทางทางการคลัง (Fiscal Stance) จากผลต่างของดุลการคลังที่เป็นกลางกับดุลการคลังที่เกิดขึ้นจริง ท้ายสุดแรงกระตุ้นทางการคลัง เท่ากับ ความแตกต่างของค่าทิศทางทางการคลังของปีปัจจุบันกับปีก่อน จากผลการศึกษาพบว่า ในระหว่างปี 1998-2000 แรงกระตุ้นทางการคลังมีค่าเป็นบวก ซึ่งชี้ให้เห็นว่านโยบายการคลังมีผลในทางขยายตัวต่อระบบเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มรายจ่ายด้านการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตามผลกระทบของนโยบายการคลังในช่วงเวลาดังกล่าวเกิดผลแค่ชั่วคราวเท่านั้น เนื่องจากรัฐบาลยังคงจำกัดงบประมาณด้านการบริหารงาน (operating expenditure) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ในปี 2002 แรงกระตุ้นทางการคลังกลับมีค่าเป็นลบอีกครั้ง ถึงแม้ว่าในปี 2002 รัฐบาลจะได้ออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ ในเดือนมีนาคม มูลค่ากว่า 3 พันล้านริงกิต และในเดือนกันยายน มูลค่ากว่า 4.3 พันล้านริงกิต เพื่อบรรเทาผลกระทบจากเศรษฐกิจโลกที่ตกต่ำ แต่การปรับปรุงคุณภาพจัดเก็บรายได้ส่งผลให้รัฐบาลมาเลเซียจัดเก็บรายได้เพิ่มขึ้น จึงทำให้ผลทางด้านรายได้ไปลดผลการกระตุ้นเศรษฐกิจทางด้านรายจ่ายจากโครงการของรัฐบาล

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ในช่วงรอบสองทศวรรษที่ผ่านมาได้มีงานวิจัยที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับแรงกระตุ้นทางการคลังในแต่ละช่วงเวลาอยู่หลายชิ้น โดยผลการศึกษาที่ได้อาจแตกต่างกันออกไป (ตารางที่ 1) ดังเช่น ผลการศึกษาแรงกระตุ้นทางการคลัง แบบรายปี ปฏิทิน ของ นายอีมิง มาหามะ (2548) พบว่า ในช่วงปี 2521-2530 2540 2544 และ 2545 ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังมีค่าเป็นบวก ส่วนปี 2531-2539 2542 2543 และ 2546 ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังมีค่าเป็นลบ จากผลการศึกษาดังกล่าว พบว่า ผลการศึกษาในปี 2521 2523 2525 2527 2528 2531-2533 2537 2538 2540 และ 2542 สอดคล้องกับการศึกษาของ สุทธิ ปาเฉย (2545) และในปี 2542 2543 และ 2546 สอดคล้องกับการศึกษาของ ณีฎีกานต์ วรสง่า ศิลป์ (2551) ในขณะที่ ผลการศึกษาในปี 2536-2539 2540 2544 2545 แตกต่างกับผลการศึกษาของ ณีฎีกานต์ วรสง่า ศิลป์ (2551) การที่ผลการศึกษาที่ได้ในแต่ละงานวิจัยแตกต่างกันออกไป อาจมีสาเหตุมาจากความแตกต่างของวิธีการที่ใช้ในการศึกษา โดยงานวิจัยของ นายอีมิง มาหามะ (2548) และ สุทธิ ปาเฉย (2545) ได้ใช้แบบจำลองที่ดัดแปลงมาจากการวิเคราะห์ของ The German Council of Economic Experts: GCEE โดยกองทุนเงินระหว่าง

ประเทศ (IMF) ในขณะที่งานวิจัยของ ฌูเลียน วรสง่าศิลป์ (2551) ได้ใช้แบบจำลอง Heller ใน การศึกษา

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาในงานวิจัยเรื่องแรงกระตุ้นทางการคลัง

ผู้ศึกษา	ประเทศ	ลักษณะของปี	ช่วงเวลาที่ศึกษา	ทิศทาง
สมชัย ฤชุพันธ์ (2530)	ไทย	ปีงบประมาณ	ปี 2524-2530	ลบ
ศุทธิ ปาเฉย (2545)	ไทย	ปีปฏิทิน	ปี 2505-2506, 2508-2514, 2518-2519, 2521, 2523, 2525, 2527-2528, 2534- 2536, 2539-2541	บวก
			ปี 2504, 2507, 2515- 2517, 2520, 2522, 2524, 2526, 2529-2533, 2537- 2538, 2542	ลบ
ชื่นชม ทองเย็น (2544)	ไทย	ปีงบประมาณ	ปี 2537-2539	บวก
			ปี 2541-2543	ลบ
นายอิมิง มาหามะ (2548)	ไทย	ปีปฏิทิน	ปี 2521-2530, 2540, 2544, 2545	บวก
			ปี 2531-2539, 2542, 2543, 2546	ลบ
ฌูเลียน วรสง่าศิลป์ (2551)	ไทย	ปีปฏิทิน	ปี 2536-2539, 2547-2548	บวก
			ปี 2540-2546	ลบ
วุฒิพงษ์ จิตตั้งสกุล (2550)	ไทย	ปีงบประมาณ	ไตรมาสที่ 3 ของ ปี 2544 และครึ่งหลังของปี 2545	ลบ
			ครึ่งแรกของปี 2545	บวก
วิมล ชาตะมีนา (2552)	ไทย	ปีงบประมาณ	ปี 2546-2548	ลบ
			ปี 2549-2550, 2552-2553	บวก
Robinson and Phang Seow Jiun (2003)	สิงคโปร์	ปีงบประมาณ	ปี 2001-2002	บวก
Vijayaedchumi (2003)	มาเลเซีย	ปีงบประมาณ	ปี 1998-2001	บวก

2.2 วิเคราะห์โดยใช้ตัวคูณทางการคลัง หรือ บัญชีเมตริกส์สังคม

ในงานศึกษาที่ผ่านมา โดยส่วนใหญ่มักให้ความสำคัญกับการศึกษาประสิทธิภาพของ นโยบายการคลังโดยวัดจากระดับค่าตัวทวีของรายรับและรายจ่ายของรัฐบาลที่จะไปกระทบตัว

แปรทางเศรษฐกิจว่ามีค่ามากน้อยเพียงใด สำหรับประเทศไทยนั้น ในช่วงวิกฤตหลังเศรษฐกิจปี 2540 โครงสร้างทางการคลังได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ดังนั้น ฌฐฎกานต์ วรสง่าศิลป์ (2551) จึงได้ คำนวณตัวคูณทางการคลังไทย (Fiscal Multiplier) ในช่วงหลังเวลาดังกล่าว โดยใช้วิธี Vector Auto Regression (VAR) ซึ่งมุ่งเน้นหาความสัมพันธ์ของการตอบสนองของ GDP ต่อการ เปลี่ยนแปลงตัวแปรทางการคลัง แล้วคำนวณผลของ Impulse Response Function ออกมาใน รูปตัวคูณทางการคลัง กล่าวคือ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตัวแปรทางการคลังแล้วจะทำให้ GDP เปลี่ยนแปลงเท่าใด ซึ่งตัวแปรทางการคลังที่ทำการศึกษ ได้แก่ ตัวแปรการใช้จ่ายภายใน งบประมาณ ประกอบด้วย (1) รายจ่ายประจำ (Current) (2) รายจ่ายลงทุน (Capital) และ (3) เงินโอนรายจ่ายลงทุน (Capital Transfer) จากผลการศึกษาพบว่า รายจ่ายประจำ รายจ่าย ลงทุน และเงินโอนรายจ่ายลงทุน มีค่าตัวคูณมากกว่า 1 เนื่องจากลักษณะการใช้จ่ายที่ก่อให้เกิด อุปสงค์ต่อเนื่อง กล่าวคือ รายจ่ายประจำที่มีการใช้จ่ายหลักที่หมวดเงินเดือนและค่าจ้าง มีผลต่อ การบริโภคของประชาชนเป็นหลัก ขณะที่รายจ่ายลงทุนในช่วงหลังวิกฤต รัฐบาลมีการลงทุนใน ด้านคมนาคมขนส่ง และการสื่อสารมากที่สุด ทำให้เกิดแนวโน้ม Crowding in จากภาคเอกชน และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้ และสำหรับเงินโอน รายจ่ายลงทุนที่ Local Government มีบทบาทสำคัญที่สุด และเป็นหน่วยงานที่เข้าถึงและเข้าใจความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และช่องทางนี้เป็นการลงทุนที่ทำให้เงินทุนไหลเวียน ในท้องถิ่น ย่อมทำให้เกิดอุปสงค์ต่อเนื่องได้เป็นอย่างดี และแม้ว่าปัจจุบันอยู่ในช่วงเริ่มต้นของ การกระจายอำนาจทางการคลังไปสู่ท้องถิ่น ที่ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทำให้มี เงินคงค้างอยู่ในบัญชีธนาคารพอสมควร แต่ยังสามารถทำให้การใช้จ่ายดังกล่าวมีผลในระดับที่ น่าพอใจ นอกจากนี้ปัจจัยระดับมหภาคที่สนับสนุนให้ค่าตัวคูณอยู่ในระดับสูง คือ แรงกดดันเงิน เพื่อที่ค่อนข้างต่ำ ทำให้เกิดการตอบสนองต่อ GDP ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม สำหรับเงินโอน รายจ่ายประจำ มีค่าตัวคูณต่ำกว่า 1 มากเป็นผลจากองค์ประกอบในรายจ่ายสำคัญของการใช้ จ่ายรายการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการศึกษา (กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา) สาธารณสุข (กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ) และสวัสดิการ (สำนักงานประกันสังคม) จึง ต้องใช้ระยะเวลาในการส่งผลต่อเศรษฐกิจ แต่มีข้อสังเกตว่าค่าตัวคูณเงินโอนรายจ่ายประจำ น่าจะสูงขึ้นได้ ถ้าหากผลรวมของการบริโภคเพิ่มขึ้น จากผลการมีกองทุนเหล่านี้ เนื่องจาก สามารถลดภาระต้นทุนการออมในปัจจุบัน เพื่อสร้างความมั่นคงในอนาคตได้

นอกจากนี้แล้วการสร้างแบบจำลองบัญชีเมตริกซ์สังคม (Social Accounting Matrix Model : SAM) เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ใช้ศึกษาผลกระทบของนโยบายการคลัง ซึ่งบัญชีเมตริกซ์ สังคม จำเป็นต้องใช้ข้อมูลส่วนหนึ่งจกตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต⁶ ดังเช่น สุรีย์ แซ่เบ็

⁶ ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของประเทศไทย ได้จัดทำขึ้นและเผยแพร่อย่างเป็นทางการครั้งแรก คือ ตารางปัจจัยการผลิต และผลผลิตปี 2518 มีขนาด 180×180 สาขาการผลิต จัดทำขึ้นโดยกองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ

(2544) จัดทำบัญชีเมตริกซ์สังคมขึ้น ประกอบไปด้วย บัญชีหลัก 9 บัญชี และ 22 บัญชีย่อย มีรายละเอียดดังนี้ บัญชีผลตอบแทนการผลิต (Factor of Production) แยกเป็น 3 บัญชีย่อย ได้แก่ ค่าจ้างและเงินเดือนของแรงงาน ส่วนเกินจากการดำเนินการ และค่าเสื่อมราคา บัญชีที่ 2 คือ บัญชีของครัวเรือน โดยแบ่งครัวเรือนออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ครัวเรือนภาคการเกษตร และ ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร บัญชีต่อไป คือ บัญชีของภาคธุรกิจ บัญชีภาคการผลิต ในส่วนของบัญชีภาคการผลิตได้จำแนกออกเป็น 11 บัญชีย่อย ดังนี้ เกษตรกรรม เหมืองแร่และย่อยหิน อุตสาหกรรมการผลิต การก่อสร้าง ไฟฟ้าและน้ำประปา การคมนาคมและขนส่ง การค้าปลีกส่ง การธนาคารประกันภัยและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ การเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย การบริหารประเทศ การป้องกันประเทศ และภาคบริการเป็นภาคสุดท้ายของภาคการผลิต บัญชีถัดไป ได้แก่ บัญชีรายจ่ายของรัฐบาล บัญชีการลงทุนของภาคเอกชน บัญชีภาษี บัญชีของรัฐบาลรวมทั้งเงินโอน และบัญชีสุดท้ายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บัญชีต่างประเทศ

การศึกษาครั้งนี้ได้เลือกนโยบายพักชำระหนี้ ลดภาระหนี้ ให้กับเกษตรกรรายย่อยและนโยบายประกันราคาพืชผลทางการเกษตร มาเป็นตัวแทนในการเพิ่มรายจ่ายรัฐบาล โดยกำหนดให้ใช้งบประมาณจำนวน 8,000 ล้านบาท ในการดำเนินนโยบายทั้งสอง ผลจากการดำเนินนโยบายพักชำระหนี้ ลดภาระหนี้ ให้กับเกษตรกรรายย่อย มีดังนี้ การดำเนินนโยบายดังกล่าวส่งผลให้ภาคการผลิตมีการผลิตสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นคิดเป็นมูลค่า 11,806.94 ล้านบาท ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นมูลค่า 3,940.07 ล้านบาท ภาคธุรกิจได้รับรายได้เพิ่มขึ้นมูลค่า 1,350.37 ล้านบาท และ Factor GDP เพิ่มขึ้น 4,566.38 ล้านบาท ในขณะที่ ผลกระทบจากนโยบายการประกันราคาพืชผลทางการเกษตร เมื่อใช้งบประมาณจำนวน 8,000 ล้านบาท เทียบกับนโยบายพักชำระหนี้ ลดภาระหนี้ ให้กับเกษตรกรรายย่อย มีดังนี้ ภาคการผลิตมีการผลิตเพิ่มขึ้นมูลค่า 10,861.86 ล้านบาท ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น 7,466.10 ล้านบาท ภาคธุรกิจมีรายได้เพิ่มขึ้น 3,051.45 ล้านบาท และ Factor GDP เพิ่มขึ้นมูลค่า 9,048.47 ล้านบาท

การเปรียบเทียบผลกระทบของนโยบายทั้งสองที่มีต่อระบบเศรษฐกิจ ได้ผลดังนี้ นโยบายการพักชำระหนี้ ลดภาระหนี้ ให้กับเกษตรกรรายย่อย ส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตมากกว่านโยบายการประกันราคาพืชผลทางการเกษตร แต่เมื่อพิจารณาผลกระทบที่มีต่อภาคครัวเรือน ธุรกิจ และ Factor GDP ผลปรากฏว่า นโยบายการประกันราคาพืชผลจะส่งผลให้ภาคเหล่านี้มีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่านโยบายพักชำระหนี้ และเมื่อพิจารณาภาพรวมทั้งหมดของระบบเศรษฐกิจ ผลปรากฏว่านโยบายการประกันราคาพืชผลทางการเกษตรจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจมากกว่านโยบายพักชำระหนี้ ลดภาระหนี้ ให้เกษตรกรรายย่อย

ในการศึกษาเช่นเดียวกัน ฉลองภพ สุสังกร์กาญจน์ และปราณี ทินกร (2542) ได้สร้างบัญชีเมตริกส์สังคม ปี พ.ศ.2538 เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้จ่ายงบประมาณต่อระบบเศรษฐกิจโดยตรง โดยใช้โครงสร้างการผลิตตามตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตปี 2533 มีองค์ประกอบหลักของระบบเศรษฐกิจรวม 14 บัญชี ได้มีการจำแนกสาขาการผลิตออกเป็น 76 สาขา จำแนกครัวเรือนออกเป็น 20 กลุ่ม ตามระดับรายได้ของครัวเรือน เพื่อดูผลกระทบของการใช้จ่ายภาครัฐต่อการกระจายรายได้ (ครัวเรือนภาคเกษตร 10 กลุ่ม และครัวเรือนนอกภาคเกษตร 10 กลุ่ม) และจำแนกแรงงานและทุนออกเป็นแรงงานและทุนในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร ส่งผลให้มีบัญชีย่อยรวมทั้งสิ้น 109 บัญชี สำหรับการวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้จ่ายงบประมาณงบประมาณ ได้ใช้วิธี Fixed Price Multipliers ซึ่งมีข้อสมมติว่าราคาจะไม่เปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนแปลงน้อยมากเมื่อสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงตัวแปรภายนอก (Exogenous Variable) เช่น การลงทุนภาคเอกชน การลงทุนและการบริโภคภาครัฐ และภาคต่างประเทศ เป็นต้น ต่อระบบเศรษฐกิจที่มีขนาดเล็ก หรือการเปลี่ยนแปลงปัจจัยดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดแรงกดดันต่อเงินเฟ้อจากด้านอุปสงค์ ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า การที่รัฐบาลลงทุนในโครงการมูลค่า 100 ล้านบาท (จำแนกเป็นการจ้างงานโดยตรงแก่แรงงานนอกภาคเกษตร 20 ล้านบาท ผู้ประกอบการได้กำไร 10 ล้านบาท และที่เหลือ 70 ล้านบาท เป็นการซื้อสินค้าและบริการจากสาขาการผลิตต่างๆรวมทั้งสิ้นค่านำเข้าตามโครงสร้างตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต ปี 2533) ได้ส่งผลให้เกิดผลกระทบทางอ้อมที่มีต่อบัญชีต่างๆมากกว่าผลกระทบที่เกิดจากการลงทุนโครงการโดยตรงของโครงการ รวมทั้งผลกระทบโดยรวมของการลงทุนจะตกอยู่กับทุนใกล้เคียงกับแรงงาน แม้ว่าจะมีการใช้จ่ายโดยตรงให้กับแรงงานมากกว่า การลงทุนของรัฐบาล 100 ล้านบาท ส่งผลให้ครัวเรือนโดยรวมมีรายได้เพิ่มขึ้น 70.7 ล้านบาท (ร้อยละ 80 ตกกับครัวเรือนนอกภาคเกษตร) หรือร้อยละ 85 ตกกับกลุ่มครัวเรือนที่รวยสุด 4 กลุ่ม ทำให้การกระจายรายได้ระหว่างครัวเรือนที่ยากจนเทียบกับครัวเรือนที่รวยแย่งลง

2.3 วิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองเศรษฐกิจดุลยภาพทั่วไป

สำหรับการวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายการคลังที่มีต่อเศรษฐกิจ ในกรณีที่ให้ราคาสินค้าเปลี่ยนแปลงได้ สามารถวิเคราะห์ได้โดยใช้แบบจำลองเศรษฐกิจดุลยภาพทั่วไป ซึ่งสามารถสร้างได้จากฐานข้อมูลตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต ดังเช่น งานศึกษาของ Vongpradhip (1993) ที่ศึกษาถึงผลกระทบของการเพิ่มขึ้นของการใช้จ่ายของรัฐบาลในรูปของการบริโภคและการใช้จ่ายในรูปของการลงทุน โดยกำหนดให้นโยบายอื่นๆไม่มีการเปลี่ยนแปลง ใช้แบบจำลอง SAM 2 ในการศึกษาและกำหนดให้การบริโภคในรูปตัวเงินของรัฐบาลเพิ่มขึ้นร้อยละ 15 ต่อปี ในช่วงปี 1985-1987 แทนที่จะเป็นร้อยละ 11 ซึ่งได้กำหนดไว้ในช่วงเวลานั้น ส่วนการลงทุนแท้จริงของรัฐบาลนั้นกำหนดเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3 เป็นร้อยละ 8 ในปี 1985 และ

จากร้อยละ 4 ในระหว่างปี 1986-1987 เป็นร้อยละ 9 ผลการศึกษาพบว่า การเพิ่มขึ้นของการใช้จ่ายของรัฐบาลดังกล่าว จะเป็นการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์มวลรวมในระบบเศรษฐกิจ และกำหนดให้อุปทานรวมไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์มวลรวม ผลจากการใช้จ่ายของรัฐบาลทำให้ระบบราคาโดยทั่วไปในระบบเศรษฐกิจและอัตราเงินเฟ้อโดยเฉลี่ยในระหว่างปี 1985-1987 สูงขึ้นจากร้อยละ 10 เป็นร้อยละ 10.9 เนื่องจากราคาสินค้าในตลาดโลกยังไม่มีเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงทำให้ราคาสินค้าภายในประเทศสูงกว่าราคาสินค้าจากต่างประเทศ อุปสงค์เพื่อการส่งออกสำหรับสินค้าไทยจึงลดลง ในขณะที่อุปสงค์เพื่อการนำเข้าสำหรับสินค้าจะเพิ่มขึ้น ถ้าการใช้จ่ายในการลงทุนของรัฐบาลเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 มีผลทำให้อุปสงค์เพื่อการนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.6 และทำให้อุปสงค์การส่งออกลดลงร้อยละ 0.03 แต่ในขณะที่การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของรัฐบาลเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้อุปสงค์เพื่อการนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.13 และทำให้อุปสงค์การส่งออกลดลงร้อยละ 0.10 นั่นคือการใช้จ่ายของรัฐบาลสามารถทำให้ดุลการค้าของประเทศขาดดุลเพิ่มขึ้น และเป็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายของรัฐบาลในรูปแบบของการลงทุน นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่าการเพิ่มขึ้นของการใช้จ่ายของภาครัฐจะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศที่แท้จริง (Real GNP) เพิ่มขึ้น โดยอัตราความเจริญเติบโตเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศที่แท้จริงระหว่างปี 1985-1989 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.9 เป็นร้อยละ 7.2

ภายหลัง ภูมิพงษ์ เจริญสุข (2546) ได้ศึกษาผลของนโยบายเพิ่มการใช้จ่ายของรัฐบาลว่าจะส่งผลในแต่ละภาคเศรษฐกิจมากน้อยเพียงใด โดยใช้แบบจำลองคำนวณดุลยภาพทั่วไปในการวิเคราะห์ เนื่องจากผลการเพิ่มการใช้จ่ายของรัฐบาลในภาคเศรษฐกิจใด ๆ นอกจากจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในภาคเศรษฐกิจนั้นแล้วยังส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นๆในระบบเศรษฐกิจด้วย แบบจำลองได้แบ่งภาคเศรษฐกิจออกเป็น 3 ภาคเศรษฐกิจหลัก คือ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ โดยอาศัยข้อมูลจากตารางปัจจัยการผลิตผลผลิต ปี 2541 ข้อมูลผลตอบแทนของที่ดินในภาคเกษตรกรรมและข้อมูลค่าความยืดหยุ่น เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเพิ่มการใช้จ่ายของรัฐบาลต่อระบบเศรษฐกิจ โดยพิจารณาในด้านราคา ปริมาณผลผลิต ปริมาณการบริโภค ปริมาณการค้าระหว่างประเทศ ผลตอบแทนของปัจจัยการผลิตชนิดต่างๆ และระดับรายได้ประชาชาติ การศึกษานี้ได้ใช้แบบจำลองคำนวณดุลยภาพทั่วไปที่ปรับปรุงมาจากแบบจำลองของ Boadway and Treddenick (1978) โดยมีข้อสมมติฐาน คือ กำหนดให้ปัจจัยการผลิตสามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างอิสระ จำนวนปัจจัยการผลิตขั้นต้นทั้งหมดคงที่และถูกใช้อย่างเต็มที่ กำหนดให้การออมของครัวเรือนและการลงทุนคงที่ ซึ่งแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบด้วยสมการเชิงเส้นตรงรวม 104 สมการ ตัวแปรทั้งหมด 129 ตัวแปร โดยกำหนดตัวแปรจำนวน 25 ตัวแปรเป็นตัวแปรภายนอก เพื่อพิจารณาผลกระทบของการเพิ่มงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลภายใต้ข้อสมมติที่ว่า รัฐบาลสามารถชดเชยการขาดดุล

งบประมาณโดยการกู้เงินจากต่างประเทศและจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 กรณีคือ 1) กรณีรัฐบาลเพิ่มการใช้จ่ายในทุกภาคการผลิตเท่ากัน 2) กรณีรัฐบาลเพิ่มการใช้จ่ายในภาคเกษตรกรรมมากกว่าภาคการผลิตอื่นโดยเปรียบเทียบ 3) กรณีรัฐบาลเพิ่มการใช้จ่ายในภาคอุตสาหกรรมมากกว่าภาคการผลิตอื่นโดยเปรียบเทียบ 4) กรณีรัฐบาลเพิ่มการใช้จ่ายในภาคบริการมากกว่าภาคการผลิตอื่นโดยเปรียบเทียบ

ผลการศึกษาเปรียบเทียบทั้งหมด 4 กรณี พบว่า ในกรณีที่ 3 คือ กรณีรัฐบาลเพิ่มการใช้จ่ายในภาคอุตสาหกรรมมากกว่าภาคการผลิตอื่นโดยเปรียบเทียบและกรณีที่ 4 คือ กรณีรัฐบาลเพิ่มการใช้จ่ายในภาคบริการมากกว่าภาคการผลิตอื่นโดยเปรียบเทียบนั้น ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.31 และ 4.18 ตามลำดับ โดยในการศึกษาพบว่า การที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเพิ่มขึ้นแม้ว่าคร่าวเรือนจะบริโภคสินค้าลดลงจากการที่รายได้ลดลงก็ตาม ในกรณีที่ 3 ผลของความต้องการบริโภคของครัวเรือนที่ลดลงโดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมทำให้การผลิตในภาคอุตสาหกรรมลดลง ในขณะที่การผลิตในภาคเกษตรกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้นจากการที่ครัวเรือนเปลี่ยนจากการบริโภคสินค้าอุตสาหกรรมมาบริโภคสินค้าเกษตรกรรมและบริการสูงขึ้นเพราะราคาลดลง ส่วนกรณีที่ 4 นั้นความต้องการบริโภคของครัวเรือนในสินค้าบริการลดลงจนทำให้การผลิตในภาคบริการลดลง ขณะที่การผลิตภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจากความต้องการใช้สินค้าเกษตรกรรมเป็นปัจจัยการผลิตขั้นกลางสูงขึ้น และความต้องการส่งออกของสินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ตามลำดับ ผลของการลดการผลิตทั้ง 2 กรณี ทำให้ปัจจัยการผลิตขั้นต้นย้ายจากภาคการผลิตที่มีการผลิตลดลงไปสู่ภาคการผลิตที่มีการผลิตเพิ่มขึ้น แต่ในทางตรงกันข้าม กรณีที่ 1 คือ กรณีรัฐบาลเพิ่มการใช้จ่ายในทุกภาคการผลิตเท่ากัน และกรณีที่ 2 คือ กรณีรัฐบาลเพิ่มการใช้จ่ายในภาคเกษตรกรรมมากกว่าในภาคการผลิตอื่นโดยเปรียบเทียบ พบว่า กลับทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติลดลงร้อยละ 0.76 และ 10.87 ตามลำดับ โดยผลดังกล่าวไม่สอดคล้องกับทฤษฎี เนื่องจากการใช้จ่ายของรัฐบาลที่เพิ่มขึ้นนั้นน้อยเมื่อเทียบกับการที่ครัวเรือนบริโภคลดลง ประกอบกับความต้องการสินค้าส่งออกลดลงจากราคาที่เพิ่มจึงทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติลดลง ผลของความต้องการบริโภคของครัวเรือนลดลงทำให้การผลิตทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการลดลง โดยปัจจัยทุนและแรงงานย้ายจากภาคบริการไปสู่ภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม และเมื่อพิจารณาถึงภาระของรัฐบาลในการเพิ่มการใช้จ่ายพบว่า กรณีที่รัฐบาลเพิ่มการใช้จ่ายในภาคบริการมากกว่าภาคการผลิตอื่นโดยเปรียบเทียบนั้นจะส่งผลให้ขาดดุลงบประมาณเพิ่มขึ้น 168,500 ล้านบาทซึ่งน้อยกว่าในทุกกรณี

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

3.1 วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆด้วยกันคือ

ส่วนที่ 1 ศึกษารายได้ รายจ่าย ดุลการคลัง และหนี้สาธารณะของรัฐบาลกลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้ง 4 ประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และไทย ในช่วงปี 1987-2009 โดยแสดงให้เห็นโดยใช้สถิติพรรณนา เพื่อให้เห็นแนวโน้ม และใช้วิธีการศึกษาเชิงพรรณนาในการอธิบายภาพรวมทางการคลังของแต่ละประเทศ

ส่วนที่ 2 คำนวณหาค่าแรงกระตุ้นทางการคลัง ในปี 1987-2009 ซึ่งได้กำหนดให้ปีที่มีผลผลิตตามศักยภาพ (Potential GDP) มีความใกล้เคียงกับผลผลิตตามที่ปรากฏ (Actual GDP) มากที่สุด เป็นปีฐาน โดยในการศึกษาแรงกระตุ้นทางการคลังนี้ ได้นำไปใช้ในการวิเคราะห์ว่าทิศทางการดำเนินรายได้และรายจ่ายของรัฐบาลกลางสอดคล้องกับการขยายตัว (Expansionary) หรือ หดตัว (Contractionary) ของระบบเศรษฐกิจหรือไม่ และผลจากแรงกระตุ้นทางการคลังดังกล่าวเป็นผลมาจากแรงกระตุ้นทางด้านรายได้หรือรายจ่าย หากแรงกระตุ้นดังกล่าวเป็นผลมาจากทางด้านรายได้ จะมีการพิจารณาต่อไปว่า แรงกระตุ้นทางด้านรายได้เป็นผลจากรายได้จากภาษีทางตรง ภาษีทางอ้อม หรือ รายได้ที่มีใช้ภาษี โดยภาษีทางตรงในที่นี้ ประกอบไปด้วย ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีทรัพย์สิน¹ ในขณะที่ภาษีประเภทอื่นๆ จัดอยู่ในประเภทของภาษีทางอ้อม ในทางกลับกัน หากแรงกระตุ้นดังกล่าวเป็นผลมาจากทางด้านรายจ่าย จะพิจารณาต่อไปว่าแรงกระตุ้นทางด้านรายจ่ายนั้นเป็นผลจากรายจ่ายของรัฐบาลในส่วนใด ทั้งนี้ได้แยกพิจารณาเป็นแรงกระตุ้นจากรายจ่ายประจำ รายจ่ายลงทุน รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ในประเทศ และรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ต่างประเทศ

3.2 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

การวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายการคลังโดยใช้มาตรวัดทางการคลังที่เรียกว่า “แรงกระตุ้นทางการคลัง” (Fiscal Impulse) ซึ่งดัดแปลงมาจากการวิเคราะห์ของ The German Council of Economic Expert :GCEE โดยกองทุนเงินระหว่างประเทศ (IMF) ซึ่งในการวัดผลกระทบของนโยบายการคลังนั้น เราไม่สามารถนำฐานะการคลังที่เกิดขึ้นจริงมาใช้วิเคราะห์

¹ ภาษีทรัพย์สิน จัดเก็บโดย รัฐบาลท้องถิ่น แต่การศึกษานี้จะศึกษาเฉพาะภาษีที่จัดเก็บโดยรัฐบาลกลางเท่านั้น

ผลกระทบของนโยบายการคลังได้โดยตรง เนื่องมาจากปัจจัยที่มีผลร่วมกันต่อฐานะดุลการคลังมี 2 ปัจจัย ประกอบด้วย

1. การเปลี่ยนแปลงนโยบายการคลัง ในที่นี้ คือ นโยบายด้านรายได้และนโยบายด้านรายจ่าย เช่นการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษี/โครงสร้างภาษี หรือ การเปลี่ยนแปลงการใช้จ่าย ซึ่งมีผลต่อฐานะดุลการคลังอย่างถาวร
2. การเปลี่ยนแปลงตัวแปรทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลต่อฐานะดุลการคลังชั่วคราว เช่น วัฏจักรเศรษฐกิจ ผลกระทบเงินเฟ้อ และอัตราแลกเปลี่ยน เป็นต้น

ดังนั้น จึงได้มีการใช้มาตรวัดแรงกระตุ้นทางการคลัง (Fiscal Impulse Measure) เพื่อชี้วัดผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินนโยบายการคลัง โดยกำจัดผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อดุลการคลังออก ค่าแรงกระตุ้นทางการคลัง (Fiscal Impulse)² จึงสามารถใช้เป็นเครื่องชี้ทิศทางการดำเนินนโยบายการคลังต่อฐานะการคลังและอุปสงค์มวลรวมในระบบเศรษฐกิจ และใช้ติดตามการเปลี่ยนแปลงนโยบายการคลังในแต่ละช่วงเวลา

วิธีการคำนวณแรงกระตุ้นทางการคลังมีวิธีและขั้นตอนดังนี้

เริ่มจากการหาค่า ทิศทางการคลัง (Fiscal Stance หรือ FS) โดยเปรียบเทียบดุลการคลังที่เป็นกลาง (ดุลการคลังที่เกิดขึ้นตามวัฏจักรเศรษฐกิจ) กับดุลการคลังที่เกิดขึ้นจริง (ดุลการคลังที่เป็นผลจากรายได้และรายจ่ายที่เกิดขึ้นจริงซึ่งเป็นผลของนโยบายการคลัง)

$$FS_t = [R_t^N - E_t^N] - [R_t - E_t] \quad (1)$$

หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ทิศทางการคลัง เป็นความแตกต่างระหว่างรายได้ที่เป็นกลาง (Neutral Revenue: R^N) กับรายได้ที่เกิดขึ้นจริง³ และรายจ่ายที่เป็นกลาง (Neutral Expenditure : E^N) กับรายจ่ายที่เกิดขึ้นจริง⁴ โดยการคำนวณรายได้และรายจ่ายที่เป็นกลางได้กำหนดให้รายได้แปรผันตาม Actual GDP และรายจ่ายแปรผันตาม Potential GDP (สมมติให้ค่าความ

² Fiscal Impulse แตกต่างจาก ตัวทวีของนโยบายการคลัง (Fiscal Policy Multiplier) กล่าวคือ ตัวทวีของนโยบายการคลังใช้ในการวัดผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงนโยบายการคลังต่อตัวแปรเศรษฐกิจว่าทำให้ขยายตัว หรือ หดตัว *เท่าใด* ในขณะที่ Fiscal Impulse ใช้ชี้วัดฐานะทางการคลังที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลได้มีการใช้นโยบายการคลังที่ก่อให้เกิดการขยายตัว/หดตัวต่อระบบเศรษฐกิจใน *ทิศทางใด*

³ หากรายได้ที่เกิดขึ้นจริงสูงกว่ารายได้ที่เป็นกลาง แสดงว่ารัฐบาลดึงเงินออกจากมือประชาชน โดยมุ่งหวังให้เกิดการชะลอตัวในทางตรงกันข้าม หากรายได้ที่เกิดขึ้นจริงต่ำกว่ารายได้ที่เป็นกลาง แสดงว่า รัฐบาลปล่อยเงินไว้ในมือประชาชนโดยมุ่งหวังให้เกิดผลในทางขยายตัว

⁴ หากรายจ่ายที่เกิดขึ้นจริงมากกว่ารายจ่ายที่เป็นกลาง แสดงว่ารัฐบาลได้ใส่เงินไว้ในมือประชาชนโดยมุ่งหวังให้เกิดผลในทางขยายตัว ในทางตรงกันข้าม หากรายจ่ายที่เกิดขึ้นจริงน้อยกว่ารายจ่ายที่เป็นกลาง แสดงว่ารัฐบาลดึงเงินออกจากมือประชาชนโดยมุ่งหวังให้เกิดผลในทางชะลอตัว

ยืดหยุ่นของรายได้ต่อ GDP เท่ากับ 1 (Unit Elasticity) และค่าความยืดหยุ่นของรายจ่ายต่อ Potential GDP เท่ากับ 1

$$R_t^N = \left[\frac{R_0}{Y_0} \right] Y_t \quad (2)$$

$$E_t^N = \left[\frac{E_0}{Y_0^p} \right] Y_t^p \quad (3)$$

$$FS_t = [R_t^N - R_t] - [E_t^N - E_t] \quad (4)$$

ถ้า $FS_t > 0$ แสดงว่า รัฐบาลดำเนินนโยบายขยายตัวเมื่อเทียบกับสถานะภาพที่เป็นกลาง นั่นคือ การดำเนินนโยบายการคลังมีทิศทางกระตุ้นเศรษฐกิจ

ถ้า $FS_t < 0$ แสดงว่า รัฐบาลดำเนินนโยบายหดตัวเมื่อเทียบกับสถานะภาพที่เป็นกลาง นั่นคือ การดำเนินนโยบายการคลังมีทิศทางชะลอเศรษฐกิจ

ต่อมา การคำนวณแรงกระตุ้นทางการคลัง (Fiscal Impulse หรือ FI) คำนวณจากความแตกต่างระหว่างจุดมุ่งทางการคลังปีปัจจุบันกับปีก่อน

$$FI_t = \left[\frac{FS_t}{Y_t} \right] - \left[\frac{FS_{t-1}}{Y_{t-1}} \right] \quad (5)$$

ถ้า $FI_t > 0$ แสดงว่า นโยบายการคลังมีทิศทางขยายตัวสู่ระบบเศรษฐกิจเมื่อเทียบกับปีก่อน

ถ้า $FI_t < 0$ แสดงว่า นโยบายการคลังมีทิศทางหดตัวสู่ระบบเศรษฐกิจเมื่อเทียบกับปีก่อน นอกจากนี้แล้ว การศึกษานี้ยังได้พิจารณาต่อไปว่า แรงกระตุ้นทางการคลังที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว เกิดจากผลของแรงกระตุ้นทางด้านรายได้ (Revenue Impulse หรือ RI) หรือแรงกระตุ้นทางด้านรายจ่าย (Expenditure Impulse หรือ EI) โดยแรงกระตุ้นทางด้านรายได้ คำนวณจากค่าลบของการเปรียบเทียบผลต่างระหว่างรายได้ที่เกิดขึ้นจริงกับรายได้ที่เป็นกลางในปีปัจจุบันเปรียบเทียบกับปีก่อน ในขณะที่แรงกระตุ้นทางด้านรายจ่าย เป็นการเปรียบเทียบผลต่างระหว่างรายจ่ายที่เกิดขึ้นจริงกับรายจ่ายที่เป็นกลางในปีปัจจุบันเปรียบเทียบกับปีก่อน

$$RI_t = - \left[\frac{R_t - R_t^N}{Y_t} - \frac{R_{t-1} - R_{t-1}^N}{Y_{t-1}} \right] \quad (6)$$

ถ้า $RI_t > 0$ แสดงว่า รายได้ที่เกิดขึ้นมีขนาดลดลงเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายได้ของรัฐบาลมีทิศทางเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจมากขึ้น

ถ้า $RI_t < 0$ แสดงว่า รายได้ที่เกิดขึ้นมีขนาดมากขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายได้ของรัฐบาลมีทิศทางเพื่อชะลอเศรษฐกิจมากขึ้น

$$EI_t = \left[\frac{E_t - E_t^N}{Y_t} - \frac{E_{t-1} - E_{t-1}^N}{Y_{t-1}} \right] \quad (7)$$

ถ้า $EI_t > 0$ แสดงว่า รายจ่ายที่เกิดขึ้นมีขนาดขยายตัวเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายจ่ายของรัฐบาลมีทิศทางเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจมากขึ้น

ถ้า $EI_t < 0$ แสดงว่า รายจ่ายที่เกิดขึ้นมีขนาดหดตัวเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายจ่ายของรัฐบาลมีทิศทางเพื่อชะลอเศรษฐกิจมากขึ้น

นอกจากการคำนวณแรงกระตุ้นทางด้านรายจ่ายและรายได้แล้ว ยังมีการพิจารณาต่อไปว่า หากแรงกระตุ้นทางการคลังเกิดจากผลของแรงกระตุ้นทางด้านรายได้แล้วนั้น ผลดังกล่าวเกิดจากการที่รัฐบาลเก็บรายได้จากภาษีทางตรง ภาษีทางอ้อม หรือ รายได้ที่มีใช้ภาษี โดยขั้นตอนการคำนวณนั้น เริ่มจากการหารรายได้จากภาษีทางตรงที่เป็นกลาง (Neutral Direct Tax Revenue : RDT^N) รายได้จากภาษีทางอ้อมที่เป็นกลาง (Neutral Indirect Tax Revenue : RIT^N) และรายได้ที่มีใช้ภาษีที่เป็นกลาง (Neutral NonTax Revenue : RNT^N) ซึ่งอาศัยหลักการเดียวกับการคำนวณรายได้ที่เป็นกลาง

$$RDT_t^N = \left[\frac{RDT_0}{Y_0} \right] Y_t \quad (8)$$

$$RIT_t^N = \left[\frac{RIT_0}{Y_0} \right] Y_t \quad (9)$$

$$RNT_t^N = \left[\frac{RNT_0}{Y_0} \right] Y_t \quad (10)$$

จากนั้นจึงคำนวณแรงกระตุ้นจากภาษีทางตรง (Direct Tax Revenue Impulse : RDI) จากค่าลบของการเปรียบเทียบผลต่างระหว่างรายได้จากการเก็บภาษีทางตรงที่เกิดขึ้นจริง (Direct Tax Revenue : RDT) กับรายได้จากการเก็บภาษีทางตรงที่เป็นกลางในปีปัจจุบันเปรียบเทียบกับปีก่อน ในทำนองเดียวกัน แรงกระตุ้นจากภาษีทางอ้อม (Indirect Tax

Revenue Impulse : RII) คำนวณจาก ค่าลบของการเปรียบเทียบผลต่างระหว่างรายได้จากการเก็บภาษีทางอ้อมที่เกิดขึ้นจริง (Indirect Tax Revenue : RIT) กับรายได้จากการเก็บภาษีทางอ้อมที่เป็นกลางในปีปัจจุบันเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้านี้ และแรงกระตุ้นจากรายได้ที่มีใช้ภาษี (Non Tax Revenue Impulse : RNI) คำนวณจาก ค่าลบของการเปรียบเทียบผลต่างระหว่างรายได้ที่มีใช้ภาษีที่เกิดขึ้นจริง (Non Tax Revenue : RNT) กับรายได้ที่มีใช้ภาษีที่เป็นกลางในปีปัจจุบันเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้านี้

$$RDI_t = - \left[\frac{RDT_t - RDT_t^N}{Y_t} - \frac{RDT_{t-1} - RDT_{t-1}^N}{Y_{t-1}} \right] \quad (11)$$

ถ้า $RDI_t > 0$ แสดงว่า รายได้จากการจัดเก็บภาษีทางตรงที่เกิดขึ้นมีขนาดลดลงเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายได้จากการจัดเก็บภาษีทางตรงของรัฐบาลมีทิศทางเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจมากขึ้น

ถ้า $RDI_t < 0$ แสดงว่า รายได้จากการจัดเก็บภาษีทางตรงที่เกิดขึ้นมีขนาดเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายได้จากการจัดเก็บภาษีทางตรงของรัฐบาลมีทิศทางเพื่อชะลอเศรษฐกิจมากขึ้น

$$RII_t = - \left[\frac{RIT_t - RIT_t^N}{Y_t} - \frac{RIT_{t-1} - RIT_{t-1}^N}{Y_{t-1}} \right] \quad (12)$$

ถ้า $RDI_t > 0$ แสดงว่า รายได้จากการจัดเก็บภาษีทางอ้อมที่เกิดขึ้นมีขนาดลดลงเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายได้จากการจัดเก็บภาษีทางอ้อมของรัฐบาลมีทิศทางเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจมากขึ้น

ถ้า $RDI_t < 0$ แสดงว่า รายได้จากการจัดเก็บภาษีทางอ้อมที่เกิดขึ้นมีขนาดเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายได้จากการจัดเก็บภาษีทางอ้อมของรัฐบาลมีทิศทางเพื่อชะลอเศรษฐกิจมากขึ้น

$$RNI_t = - \left[\frac{RNT_t - RNT_t^N}{Y_t} - \frac{RNT_{t-1} - RNT_{t-1}^N}{Y_{t-1}} \right] \quad (13)$$

ถ้า $RNI_t > 0$ แสดงว่า รายได้ที่มีใช้ภาษีที่เกิดขึ้นมีขนาดลดลงเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายได้ที่มีใช้ภาษีของรัฐบาลมีทิศทางเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจมากขึ้น

ถ้า $RNI_t < 0$ แสดงว่า รายได้ที่มีใช้ภาษีที่เกิดขึ้นมีขนาดเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายได้ที่มีใช้ภาษีของรัฐบาลมีทิศทางเพื่อชะลอเศรษฐกิจมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม หากแรงกระตุ้นทางการคลัง เกิดจากผลของแรงกระตุ้นทางด้านรายจ่าย เป็นสำคัญ จะมีการพิจารณาต่อไปว่าแรงกระตุ้นดังกล่าวนั้นเกิดจากผลของแรงกระตุ้นจากรายจ่ายประจำ (Current Expenditure Impulse : ECI) รายจ่ายลงทุน (Capital Expenditure Impulse : EKI) หรือ รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ (Principal Repayment Impulse : ERI) โดยขั้นตอนในการคำนวณ เริ่มจากการหาค่ารายจ่ายประจำที่เป็นกลาง (Neutral Current Expenditure: EC^N) รายจ่ายลงทุนที่เป็นกลาง (Neutral Capital Expenditure: EK^N) รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ที่เป็นกลาง (Neutral Principle Repayment : ER^N) ซึ่งอาศัยหลักการคำนวณเดียวกันกับการคำนวณรายจ่ายที่เป็นกลาง

$$EC_t^N = \left[\frac{EC_0}{Y_0^p} \right] Y_t^p \quad (14)$$

$$EK_t^N = \left[\frac{EK_0}{Y_0^p} \right] Y_t^p \quad (15)$$

$$ER_t^N = \left[\frac{ER_0}{Y_0^p} \right] Y_t^p \quad (16)$$

จากนั้นจึงคำนวณค่าแรงกระตุ้นจากรายจ่ายประจำ จากการเปรียบเทียบผลต่างระหว่างรายจ่ายประจำที่เกิดขึ้นจริง (Current Expenditure : EC) กับรายจ่ายประจำที่เป็นกลางในปีปัจจุบันเปรียบเทียบกับปีก่อน ในทำนองเดียวกัน ค่าแรงกระตุ้นจากรายจ่ายลงทุน คำนวณจากการเปรียบเทียบผลต่างระหว่างรายจ่ายลงทุนที่เกิดขึ้นจริง (Capital Expenditure : EK) กับรายจ่ายลงทุนที่เป็นกลางในปีปัจจุบันเปรียบเทียบกับปีก่อน ส่วนค่าแรงกระตุ้นจากรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ คำนวณจากการเปรียบเทียบผลต่างระหว่างรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ที่เกิดขึ้นจริง (Principle Repayment : ER) กับรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ที่เป็นกลางในปีปัจจุบันเปรียบเทียบกับปีก่อน

$$ECI_t = \left[\frac{EC_t - EC_t^N}{Y_t} - \frac{EC_{t-1} - EC_{t-1}^N}{Y_{t-1}} \right] \quad (17)$$

ถ้า $EKI_t > 0$ แสดงว่า รายจ่ายจากงบประมาณประจำปีที่เกิดขึ้นมีขนาดขยายตัวเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายจ่ายจากงบประมาณประจำปีของรัฐบาลมีทิศทางเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจมากขึ้น

ถ้า $EKI_t < 0$ แสดงว่า รายจ่ายจากงบประมาณประจำปีที่เกิดขึ้นมีขนาดหดตัวเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายจ่ายจากงบประมาณประจำปีของรัฐบาลมีทิศทางเพื่อชะลอเศรษฐกิจมากขึ้น

$$EKI_t = \left[\frac{EK_t - EK_t^N}{Y_t} - \frac{EK_{t-1} - EK_{t-1}^N}{Y_{t-1}} \right] \quad (18)$$

ถ้า $ERI_t > 0$ แสดงว่า รายจ่ายจากงบลงทุนที่เกิดขึ้นมีขนาดขยายตัวเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายจ่ายจากงบลงทุนของรัฐบาลมีทิศทางเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจมากขึ้น

ถ้า $ERI_t < 0$ แสดงว่า รายจ่ายจากงบลงทุนที่เกิดขึ้นมีขนาดหดตัวเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายจ่ายจากงบลงทุนของรัฐบาลมีทิศทางเพื่อชะลอเศรษฐกิจมากขึ้น

$$ERI_t = \left[\frac{ER_t - ER_t^N}{Y_t} - \frac{ER_{t-1} - ER_{t-1}^N}{Y_{t-1}} \right] \quad (19)$$

ถ้า $ERI_t > 0$ แสดงว่า รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ที่เกิดขึ้นมีขนาดขยายตัวเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้มีทิศทางเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจมากขึ้น

ถ้า $ERI_t < 0$ แสดงว่า รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ที่เกิดขึ้นมีขนาดหดตัวเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้มีทิศทางเพื่อชะลอเศรษฐกิจมากขึ้น

นอกจากนี้แล้ว ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มีการพิจารณาต่อไปว่า แรงกระตุ้นจากรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ เกิดจาก รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ภายในประเทศ (Domestic Principal Repayment Impulse : EDI) หรือรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ต่างประเทศ (Foreign Principal Repayment Impulse : EFI) โดยเริ่มจากการคำนวณรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ภายในประเทศที่เป็นกลาง (Neutral Domestic Principal Repayment : ED^N) หรือรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ต่างประเทศ (Neutral Foreign Principal Repayment : EF^N) ซึ่งอาศัยหลักการคำนวณเดียวกันกับการคำนวณรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ที่เป็นกลาง

$$ED_t^N = \left[\frac{ED_0}{Y_0^p} \right] Y_t \quad (20)$$

$$EF_t^N = \left[\frac{EF_0}{Y_0^p} \right] Y_t \quad (21)$$

จากนั้นจึงคำนวณแรงกระตุ้นจากรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ภายในประเทศ (Domestic Principal Repayment Impulse : EDI) จากการเปรียบเทียบผลต่างระหว่างรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ที่เกิดขึ้นจริง (Principle Repayment : ED) กับรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ที่เป็นกลางในปีปัจจุบันเปรียบเทียบกับปีก่อน ในทำนองเดียวกัน คำนวณรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ต่างประเทศ (Foreign Principal Repayment Impulse : EFI) จากการเปรียบเทียบผลต่างระหว่างรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ต่างประเทศที่เกิดขึ้นจริง (Principle Repayment : EF) กับรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ต่างประเทศที่เป็นกลางในปีปัจจุบันเปรียบเทียบกับปีก่อน

$$EDI_t = \left[\frac{ED_t - ED_t^N}{Y_t} - \frac{ED_{t-1} - ED_{t-1}^N}{Y_{t-1}} \right] \quad (22)$$

ถ้า $EDI_t > 0$ แสดงว่า รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ในประเทศที่เกิดขึ้นมีขนาดขยายตัวเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ในประเทศมีทิศทางเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจมากขึ้น

ถ้า $EDI_t < 0$ แสดงว่า รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ในประเทศที่เกิดขึ้นมีขนาดหดตัวเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ในประเทศมีทิศทางเพื่อชะลอเศรษฐกิจมากขึ้น

$$EFI_t = \left[\frac{EF_t - EF_t^N}{Y_t} - \frac{EF_{t-1} - EF_{t-1}^N}{Y_{t-1}} \right] \quad (23)$$

ถ้า $EFI_t > 0$ แสดงว่า รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ต่างประเทศที่เกิดขึ้นมีขนาดขยายตัวเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ต่างประเทศมีทิศทางเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจมากขึ้น

ถ้า $EFI_t < 0$ แสดงว่า รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ต่างประเทศที่เกิดขึ้นมีขนาดหดตัวเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว นั่นคือ รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ต่างประเทศมีทิศทางเพื่อชะลอเศรษฐกิจมากขึ้น

โดยที่	Y_t	คือ	Actual GDP ในปีที่ t
	Y_t^p	คือ	Potential GDP ในปีฐาน
	R_0	คือ	รายได้ที่เกิดขึ้นจริงในปีฐาน
	R_t	คือ	รายได้ที่เกิดขึ้นจริงในปีที่ t
	E_0	คือ	รายจ่ายที่เกิดขึ้นจริง ในปีฐาน
	E_t	คือ	รายจ่ายที่เกิดขึ้นจริงในปีที่ t

การคำนวณผลผลิตตามศักยภาพ (Potential GDP) โดยใช้วิธี Hodrick-Prescott filter

เมื่อก้าวถึงโดยทั่วไป ผลผลิตตามศักยภาพ หมายถึง ผลผลิตสูงสุดที่ระบบเศรษฐกิจสามารถผลิตได้อย่างยั่งยืนโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดอย่างเต็มที่ ดังนั้น ผลผลิตตามศักยภาพ ในที่นี้จะถูกกำหนดโดยปัจจัยการผลิต (แรงงานและทุน) และเทคโนโลยี (ประสิทธิภาพในการนำแรงงานและทุนที่มีอยู่มาใช้ในกระบวนการผลิต) (ดอน นาครทรรพ และคณะ, 2551)

ประโยชน์ของผลผลิตตามศักยภาพ มักจะถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบการตัดสินใจทางด้านนโยบาย คือ เมื่อผลผลิตที่เกิดขึ้นจริงอยู่สูงกว่าผลผลิตตามศักยภาพ ความต้องการแรงงานที่สูง ส่งผลต่อค่าจ้างแรงงานและกระทบต่อเงินเฟ้อ แนวโน้มที่เกิดขึ้นของการกำหนดนโยบายมักจะเป็นไปในลักษณะที่ทำให้เศรษฐกิจชะลอตัวลง หรือเพื่อลดแรงกดดันด้านเงินเฟ้อ ในทางกลับกัน หากผลผลิตที่เกิดขึ้นจริงต่ำกว่าผลผลิตตามศักยภาพ ความต้องการแรงงานต่ำทำให้เกิดปัญหาการว่างงานสูง ทิศทางการดำเนินนโยบายการคลัง จึงควรจะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ (ศุทธิ ปาเจย, 2545)

อย่างไรก็ดี ผลผลิตตามศักยภาพเป็นตัวแปรที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง หากแต่ต้องประยุกต์ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ต่างๆ อาศัยแบบจำลองที่ตั้งอยู่บนสมมติฐาน อิงข้อมูลที่อาจมีความคลาดเคลื่อนในการจัดเก็บ ประกอบกับการใช้ดุลยพินิจในการประเมินภาวะเศรษฐกิจ ดังนั้นผู้เชี่ยวชาญจำเป็นต้องคำนวณผลผลิตตามศักยภาพขึ้นมา เพื่อนำมาหาค่าแรงกระตุ้นทางการคลังและ output gap นอกจากนี้แล้วการศึกษาครั้งนี้ ผลผลิตตามศักยภาพเป็นลักษณะของแนวโน้ม (trend) ของผลผลิต เนื่องจากมีค่าที่อยู่สูงกว่าหรือต่ำกว่าผลผลิตจริง (Actual output) และวิธีที่นิยมใช้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากไม่ยุ่งยากในการคำนวณ คือ วิธี Hodrick-Prescott filter (Hodrick, 1997)

Hodrick – Prescott filter (HP filter) เป็นเครื่องมือทางคณิตศาสตร์ เพื่อใช้ในการหาแนวโน้มของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีความแปรปรวนต่ำที่สุด หรือที่เรียกว่าเป็นวิธีการหาค่าแนวโน้มของผลผลิตที่ควรจะเป็น (Output) ที่เกิดขึ้นในระยะยาว ซึ่งเราอาจเรียกผลผลิตตามศักยภาพ (Potential GDP) ว่าเป็นผลผลิตตามแนวโน้ม (Trend GDP) ก็ได้

ผลผลิตตามศักยภาพหรือผลผลิตตามแนวโน้ม สามารถหาได้จากข้อมูลดิบ (raw series) ของผลผลิตจริง โดยผ่านขั้นตอนการหาขนาดของการเคลื่อนไหวของผลผลิตที่แท้จริงรอบๆ แนวโน้มของมันเองให้มีค่าต่ำสุด และจำกัดการเปลี่ยนแปลงของอัตราการเพิ่มของแนวโน้มระหว่าง 2 ช่วงเวลาให้มีค่าน้อยที่สุด นั่นคือจะทำให้ค่าที่เกิดขึ้นจากสมการต่อไปนี้ต่ำที่สุด

$$\sum_{t=1}^T (Y_t - Y_t^p)^2 + \lambda \sum_{t=2}^{T-1} [(Y_{t+1}^p - Y_t^p) - (Y_t^p - Y_{t-1}^p)]^2 \quad (24)$$

เมื่อ	Y	คือ	ผลผลิตที่แท้จริง (actual GDP)
	Y^p	คือ	ผลผลิตตามศักยภาพ (Potential GDP)
	T	คือ	จำนวน observation
	t	คือ	ระยะเวลา
	λ	คือ	พารามิเตอร์ที่ใช้ถ่วงน้ำหนักระดับความราบรื่นของค่าแนวโน้ม

โดยที่ค่า λ คือ สัดส่วนระหว่างความผันผวนทางเศรษฐกิจในระยะสั้น (σ_{SR}^2) กับความผันผวนทางเศรษฐกิจในระยะยาว (σ_{LR}^2) โดยความผันผวนทางเศรษฐกิจในระยะสั้น คือ ขนาดของการเคลื่อนไหวของผลผลิตที่แท้จริงรอบ ๆ ผลผลิตตามศักยภาพ ในขณะที่ความผันผวนทางเศรษฐกิจในระยะยาว คือ การเปลี่ยนแปลงของผลผลิตตามศักยภาพระหว่าง 2 ช่วงเวลา

$$\lambda = \frac{\sigma_{SR}^2}{\sigma_{LR}^2} \quad (25)$$

ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถ้า λ มีค่ามากเท่าไร ช่องว่างระหว่างผลผลิตที่เกิดขึ้นจริงและผลผลิตตามศักยภาพก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น เช่น ถ้า $\lambda = 0$ หมายความว่า ผลผลิตที่เกิดขึ้นจริง (Actual GDP) และผลผลิตตามศักยภาพ (Potential GDP) จะเป็นเส้นเดียวกันและทับกันสนิท ในขณะที่ถ้ามีจำนวนข้อมูลมาก องค์ประกอบที่แสดงอิทธิพลตามแนวโน้มที่ได้ ก็จะมี ความราบรื่น (smooth) มากขึ้นด้วยเช่นกัน

ในการกำหนดค่า λ สำหรับการคำนวณด้วยวิธีนี้จะแปรผันไปตามลักษณะของข้อมูล โดยอ้างอิงในงานศึกษาของ Hodrick, Robert J. และ Edward C. Prescott ที่ศึกษาเกี่ยวกับวัฏจักรเศรษฐกิจ (Business Cycle) ของอเมริกาในช่วงปี 1950-1979 โดยใช้ข้อมูลรายไตรมาส ซึ่งพบว่าร้อยละ 5 ขององค์ประกอบที่เป็นอิทธิพลของวัฏจักร (cyclical component) มีขนาดใหญ่เพียงพอที่จะทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจใน 1 ไตรมาสเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1/8 จะได้

$$\lambda = \frac{\sigma_{SR}^2}{\sigma_{LR}^2} = \frac{5^2}{\left(\frac{1}{8}\right)^2} = 1600$$

และค่าดังกล่าวสามารถนำไปแปลงด้วยการเทียบบัญชีไตรมาส โดยหากเป็นข้อมูลรายปี

$$\lambda = \frac{5^2}{\left(4\left(\frac{1}{8}\right)\right)^2} = 100$$

หากเป็นข้อมูลรายเดือน จะได้ว่า

$$\lambda = \frac{5^2}{\left(\left(\frac{1}{3}\right)\left(\frac{1}{8}\right)\right)^2} = 14400$$

ซึ่งค่า λ ดังกล่าวจะใช้เป็นรูปแบบที่แน่นอนสำหรับการหาค่าผลผลิตตามศักยภาพด้วยวิธีนี้ อย่างไรก็ตามวิธี Hodrick-Prescott filter มีข้อควรระวังคือ

- 1) วิธีนี้ใช้ผลผลิตจริงเพียงตัวเดียว จึงมักขาดความเชื่อมโยงกับทฤษฎีเศรษฐศาสตร์
- 2) หากมีข้อมูลเพิ่มมาในภายหลังจะทำให้ค่าแนวโน้มในอดีตเปลี่ยนแปลงได้และ
- 3) HP filter เป็น filter ที่สมมาตร ซึ่งอาจเป็นสาเหตุของการแปรผันในส่วนเริ่มต้นและ

ส่วนสุดท้ายของข้อมูล (ดอน นาครทรรพ และคณะ, 2551)

แต่เนื่องจากเป็นวิธีที่แพร่หลาย ต่อมาจึงมีผู้ที่พยายามแก้ไขข้อเสียดังกล่าว ด้วยการพัฒนาวิธี HP filter ด้วยการรวมสมการเงินเพื่อเข้าไปในสมการ เรียกใหม่ว่าเป็น multivariate HP filter แต่จะไม่เหมาะกับการวิเคราะห์ด้านการคลัง เนื่องจากผลผลิตตามศักยภาพที่ได้จากข้อมูลเงินเฟ้อ น่าจะเหมาะกับการนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายการเงินมากกว่า เพราะภาวะเงินเฟ้อคือเป้าหมายหลักของนโยบายการเงินโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน ในส่วนของการแปรผันของข้อมูลในส่วนเริ่มต้นและส่วนสุดท้ายของข้อมูลมักจะแก้ไขด้วยการตัดผลการประมาณค่าส่วนเริ่มและส่วนท้ายออก แล้วพิจารณาเฉพาะส่วนที่เหลือ

ปัจจุบันมีโปรแกรมสำเร็จรูปที่ทำให้เราคำนวณหา Potential GDP โดยวิธี Hodrick Prescott filter (HP filter) ได้โดยตรง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการศึกษานโยบายการคลัง และการวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายการคลังโดยใช้ข้อมูลทศวรรษปฏิวัติ ตั้งแต่ปี 1987-2009 ที่ได้รวบรวมมาจาก Government Finance Statistics Yearbook 1995-2010 กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank : ADB) กระทรวงของการคลังของประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ และบทความวิชาการทั้งในและต่างประเทศ

บทที่ 4

นโยบายรายได้และรายจ่ายของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

โดยทั่วไปแล้ว นโยบายการคลัง หมายถึง การใช้นโยบายด้านภาษีอากร ด้านรายจ่าย และด้านหนี้สาธารณะ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ และใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ประกอบกับนโยบายเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ นโยบายการเงิน ซึ่งเป็นนโยบายที่ใช้การควบคุมปริมาณเงิน ปริมาณเครดิต และอัตราดอกเบี้ย ทั้งนี้ในการดำเนินนโยบายการเงิน นโยบายการคลัง ตลอดจนนโยบายเศรษฐกิจอื่น ๆ จะต้องสอดคล้องและไปในทิศทางเดียวกันจึงจะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ (สุภารัตน์ ตรีไตรลักษณ์, 2535)

ในส่วนนี้ เป็นการศึกษานโยบายรายได้และรายจ่ายในช่วง 20 กว่าปีที่ผ่านมาของ ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 4 ประเทศ อันได้แก่ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และ สิงคโปร์ โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นการศึกษานโยบายรายได้และรายจ่ายของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนต่อมา เป็นการศึกษานโยบายรายได้และรายจ่ายของไทยโดยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ และส่วนสุดท้าย เป็นการพิจารณาข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการจัดสรรรายจ่ายของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งการศึกษาดังกล่าวจะให้เห็นถึงความแตกต่างของวิสัยทัศน์ในการวางแผนทางการคลังของรัฐบาลแต่ละประเทศ

4.1 นโยบายรายได้และรายจ่ายของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในช่วง 20 กว่าปีที่ผ่านมา ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถือว่าเป็นภูมิภาคที่เข้ามามีบทบาทกับเศรษฐกิจโลกมากขึ้นทุกขณะ ถึงแม้ว่าประเทศในภูมิภาคนี้จะได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจซึ่งเกิดจากทั้งปัจจัยภายในและภายนอก แต่ประเทศเหล่านี้กลับสามารถรักษาการเจริญเติบโตไว้ได้ในระดับสูง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการกลไกบริหารจัดการที่ดีและวิสัยทัศน์อันกว้างไกลในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของรัฐบาลในแต่ละประเทศ ดังนั้น ในหัวข้อนี้ จะเป็นการศึกษาภาพรวมในการดำเนินนโยบายรายได้และรายจ่ายของรัฐบาลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยแยกพิจารณาเป็นรายประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และ สิงคโปร์

4.1.1 ประเทศไทย

ในอดีตสภาพเศรษฐกิจไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เริ่มต้นในช่วงระหว่างปี 1980-1987 จัดได้ว่าเป็นช่วงที่การบริหารเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นไปอย่างยากลำบาก เพราะเศรษฐกิจไทยต้องเผชิญกับปัญหาหลายประการที่สำคัญ คือ เกิดวิกฤตสถาบันการเงิน

ภายในประเทศ ตลาดหุ้นตกต่ำ ขาดดุลบัญชีเดินสะพัด ราคาน้ำมันดิบปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น ทุนสำรองระหว่างประเทศลดลง เกิดสภาพเศรษฐกิจที่เรียกว่า “Stagflation” คือ เศรษฐกิจชะงักงันพร้อมกับเกิดปัญหาเงินเฟ้อ (ธัญญา ศิริเวทิน และคณะ, 2536) ต่อมาช่วงต้นทศวรรษที่ 1987 เศรษฐกิจไทยเติบโตในระดับสูง แต่ในปี 1997 เกิดวิกฤตค่าเงินและวิกฤตสถาบันการเงินพร้อมๆกัน จากนั้นเศรษฐกิจไทยค่อยๆเริ่มฟื้นตัว แต่ก็กลับมาตกต่ำอีกครั้งในช่วงปี 2008-2009 เป็นผลสืบเนื่องมาจาก วิกฤตการณ์ทางการเงินที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาและลุกลามไปทั่วโลก นอกจากนี้ในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศไทยอย่างไม่เคยคาดคิดมาก่อน ทำให้ซ้ำเติมภาวะเศรษฐกิจไทยให้เลวร้ายยิ่งขึ้น จากสภาพดังกล่าวทำให้รัฐบาลจึงจำเป็นต้องดำเนินการปรับนโยบายเศรษฐกิจในหลายๆด้าน เพื่อให้เศรษฐกิจไทยสามารถรับการภาวะผันผวนของเศรษฐกิจโลกโดยที่ยังคงเจริญเติบโตได้อย่างมีเสถียรภาพ ในขณะเดียวกัน รัฐบาลก็ยังดูแลมิให้เศรษฐกิจขยายตัวสูงเกินควร หรือขยายตัวในลักษณะที่เป็นอันตรายต่อเสถียรภาพของเศรษฐกิจในอนาคต โดยในบรรดานโยบายเศรษฐกิจที่รัฐบาลแต่ละชุดนำมาใช้ นโยบายการคลังถือว่าเป็นนโยบายที่ได้รับความนิยม เพราะเป็นนโยบายที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำและฟื้นฟูเศรษฐกิจ (ถวิล นิลใบ, 2553) ดังนั้น เพื่อให้ทราบภาพรวมของการดำเนินนโยบายการคลังของไทย การศึกษานี้จึงได้ทำการศึกษการดำเนินนโยบายการคลัง ตั้งแต่ปี 1987-2009 โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ช่วง คือ ช่วงแรก ช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 (ปี 1987-1996) ช่วงที่สอง ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 (ปี 1997-1999) ช่วงที่สาม ช่วงของการปรับตัวหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007) และช่วงสุดท้าย ช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา ปี 2008-2009

ช่วงที่ 1 : ช่วงเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ (ปี 1987-1996)

ในช่วงระหว่างปี 1980-1987 จัดได้ว่าเป็นช่วงที่การบริหารเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นไปอย่างยากลำบาก เพราะเศรษฐกิจไทยต้องเผชิญกับปัญหาหลายประการที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็น เกิดวิกฤตสถาบันการเงินภายในประเทศ ตลาดหุ้นตกต่ำ ขาดดุลบัญชีเดินสะพัด ราคา น้ำมันดิบปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น ทุนสำรองระหว่างประเทศลดลง อย่างไรก็ตาม รัฐบาลก็สามารถแก้ไขปัญหาและปรับโครงสร้างเศรษฐกิจการคลังผ่านไปได้ด้วยดี โดยรัฐบาลได้ดำเนินนโยบายปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้สามารถรองรับและสนับสนุนการเจริญเติบโตได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว

จากการแก้ไขปัญหาและปูพื้นฐานทางเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษที่ 1977 ได้ส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี 1987 เจริญรุ่งเรืองไปอย่างรวดเร็ว จนมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง เนื่องจากราคาน้ำมันซึ่งเริ่มเพิ่มสูงขึ้น

อย่างมาก อันเนื่องมาจากวิกฤตการณ์น้ำมันของโลกทั้งสองครั้งได้เริ่มอ่อนตัวลง การส่งออกของ ไทยเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก เพราะค่าเงินบาทอ่อนค่าลงตามค่าเงินดอลลาร์ นอกจากนี้แล้วการ ลงทุนจากต่างประเทศในไทยก็เพิ่มสูงมาก เพราะมีการอพยพโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ระบบเศรษฐกิจขยายตัวก้าวหน้ารวดเร็ว โดยการขยายตัวในปี 1987 ร้อยละ 8.4 และได้ ขยายตัวต่อเนื่องในปี สูงถึงร้อยละ 13.3 ซึ่งนับว่า ปี 1988 เป็นปีแรกที่ประเทศไทยมีตัวเลข อัตราการเจริญเติบโตเป็นตัวเลขสองหลัก และเติบโตด้วยเลขสองหลักซ้ำอีก 2 ปี (ร้อยละ 12.2 ในปี 1989 และร้อยละ 11.2 ในปี 1990) ถึงแม้ว่าเศรษฐกิจจะชะลอตัวลงเล็กน้อยหลังปี 1991 แต่ก็ยังเติบโตในระดับสูง ซึ่งอาจกล่าวได้ในช่วง ปี 1987-1996 ว่าเป็นช่วงเวลา เศรษฐกิจ รุ่งเรืองมากที่สุด (สมชัย ฤชุพันธ์, 2540)

ตารางที่ 2 ดุลการคลัง ตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่าย ประจำ	ดุลการ ดำเนินงาน เบื้องต้น	รายจ่าย ลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้ กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
1987	15.7	14.6	1.1	2.9	-1.8	0.4	-2.2
1988	16.5	12.8	3.7	2.3	1.4	0.7	0.7
1989	17.4	12.3	5.1	2.1	3.0	0.1	2.9
1990	18.8	11.5	7.3	2.6	4.7	0.2	4.5
1991	19.4	11.4	8.0	3.1	4.9	0.1	4.8
1992	18.1	11.2	6.9	3.9	3.0	0.2	2.8
1993	18.1	11.2	6.9	4.8	2.1	0.1	2.0
1994	18.5	11.0	7.5	5.3	2.2	0.3	1.9
1995	18.7	10.3	8.4	5.4	3.0	0.0	3.0
1996	19.0	10.5	8.5	5.9	2.6	0.2	2.4
เฉลี่ย	18.0	11.7	6.3	3.8	2.5	0.2	2.3

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010), International Monetary Fund (2011)

จากสภาพเศรษฐกิจที่รุ่งเรือง เป็นผลให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีได้สูงกว่าและเกินกว่าระดับที่ ประมาณการ และทำให้รัฐบาลทุกชุดในช่วงปี 1988-1996 มีฐานะทางการคลังเกินดุล (ตารางที่ 2) หลังจากที่รัฐบาลมีฐานะทางการคลังขาดดุลมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 1975 ซึ่งการที่ รัฐบาลจัดทำงานประมาณแบบเกินดุล จะเป็นการช่วยดูดซับสภาพคล่องส่วนเกินออกจากระบบ ส่วนหนึ่ง มาเก็บไว้ในรูปของเงินออมภาครัฐ ทั้งนี้เนื่องจาก เศรษฐกิจไทยได้ขยายตัวอย่างก้าว กระโดดตั้งแต่ปี 1987 โดยมีแรงหนุนจากการลงทุนจากต่างประเทศและการส่งออกเป็น เครื่องจักรกลสำคัญผลักดันให้ไทยก้าวสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ฉะนั้น ในช่วงเวลา ดังกล่าวเศรษฐกิจกำลังรุ่งเรือง กิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเอกชนมีมากทั้งด้านการใช้จ่าย

และการลงทุน หากรัฐบาลจะมุ่งขยายบทบาทของรัฐบาลแข่งกับเอกชนจะทำให้เศรษฐกิจขยายตัวมากจนเกินไป ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องดำเนินนโยบายการคลังแบบเกินดุล

นอกจากนี้แล้ว ในช่วงเวลาดังกล่าว เศรษฐกิจไทยเป็นเศรษฐกิจแบบเปิดมากขึ้น มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับต่างประเทศอย่างกว้างขวางและขยายขอบเขตมากขึ้นโดยลำดับ โดยเศรษฐกิจไทยมีความเปิดประเทศเพิ่มขึ้นจากอดีตที่เคยอยู่ที่ประมาณร้อยละ 40 ของ GDP เป็นร้อยละ 75 ของ GDP ในปี 1992 ซึ่งได้กลายเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศและส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศขึ้นอยู่กับการส่งออกมากขึ้น โดยเฉพาะในสินค้าอุตสาหกรรม และได้นำไปสู่การปรับโครงสร้างภาษีนำเข้าครั้งสำคัญ โดยโครงสร้างภาษีก่อนปี 1988 มีได้จัดแบ่งสินค้าตามขั้นตอนการผลิตอย่างชัดเจน ซึ่งมีอัตราภาษีนำเข้าที่จัดเก็บถึง 39 อัตรา และสามารถเรียกเก็บภาษีได้สูงสุดถึงร้อยละ 100 จึงทำให้ต้นทุนสินค้าของไทยสูงกว่าประเทศอื่นโดยเปรียบเทียบ และส่งผลต่อระดับราคาสินค้าของไทยในตลาดโลกด้วย (ณัฐกานต์ วรสง่าศิลป์, 2542)

นับตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 1988 กระทรวงการคลังได้แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงโครงสร้างพิกัดอัตราศุลกากร โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศให้มีประสิทธิภาพ เพื่อลดต้นทุนการผลิตของธุรกิจ และเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ ซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าวนำไปสู่เป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงระบบภาษีศุลกากร คือ มีความเป็นกลาง อัตราต่ำ และต้องทำให้เป็นสินค้าออกปลอดภาษี ในที่สุดคณะรัฐมนตรี มีมติเมื่อวันที่ 18 กันยายน 1990 และ 1 กันยายน 1992 เห็นชอบกับแผนการปรับโครงสร้างภาษีศุลกากรของกระทรวงการคลัง โดยมีหลักการสำคัญ คือ ปฏิรูปให้โครงสร้างพิกัดอัตราศุลกากรของประเทศไทยมีโครงสร้างอัตราทั่วไปที่ลดต่ำลงในลักษณะขั้นบันได¹ กล่าวคือ จากที่เคยเก็บในอัตราสูงสุดถึงร้อยละ 100 ให้เหลืออัตราสูงสุดไม่เกินร้อยละ 30 ในปี 1997 และมีจำนวนอัตราลดลง กล่าวคือ จาก 39 อัตรา เหลือทั่วไปเพียง 6 อัตรา คือ 0 1 5 10 20 และ 30 (ยกเว้น รถยนต์ ร้อยละ 42 และ 68.5) โดยแบ่งสินค้าที่ปรับลดภาษีเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ ประเภทแรก คือ วัตถุดิบที่ไม่มีการผลิตในประเทศ หรือสินค้าที่มีการผลิตในประเทศ แต่ไม่มีความจำเป็นต้องให้การคุ้มครอง จะปรับลดภาษีเข้าสู่โครงสร้างทันทีในปี 1995 ประเภทที่สอง คือ สินค้าที่ผลิตได้ในประเทศและยังจำเป็นต้องมีการคุ้มครองในระยะหนึ่งจะดำเนินการปรับลดอย่างเป็นขั้นตอน โดยในปี 1995 จะลดภาษีลงครึ่งหนึ่งของส่วนต่างระหว่างอัตราปัจจุบันและอัตราโครงสร้าง และจะลดลงสู่โครงสร้างในปี 1997 (พนัส สิมะเสถียร, 2535)

นอกจากการเข้ามาของนักลงทุน ต่างชาติ จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางอุตสาหกรรม จนนำไปสู่การปฏิรูปภาษีนำเข้าในประเทศไทยแล้ว บรรยากาศการค้าระหว่าง

¹ มีการเรียกเก็บภาษีนำเข้าลดหลั่นกันไปจากอัตราสูงสำหรับสินค้าสำเร็จรูปไปสู่อัตราต่ำลงสำหรับสินค้าทุน สินค้าขั้นกลาง และวัตถุดิบ

ประเทศก็เปลี่ยนแปลงไป โดยประเทศต่างๆพยายามร่วมมือกันทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลก โดยมีข้อตกลงให้สิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากรแก่ประเทศสมาชิก เพื่อขยายตลาดการค้าระหว่างประเทศสมาชิกและเตรียมรับการเจรจาอบอุรุกวัยของแกตต์ (General Agreement on Tariffs and Trade : GATT) จากการเจรจาอบอุรุกวัยของแกตต์ ทำให้ประเทศไทยต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพันธกรณีที่ไต่ยื่นไว้ต่อแกตต์ โดยลดและผูกพันอัตราอากรสินค้านำเข้าด้วยกันทุกปี จำนวน ประมาณ 4,500 รายการ ซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 1995 เป็นต้นไป และการที่ประเทศไทยได้พัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยเป็นสมาชิกกลุ่มอาเซียน ซึ่งได้ร่วมตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) ซึ่งประเทศสมาชิกจะต้องจัดทำกรอบแผนการลดภาษีอย่างเป็นขั้นตอน เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 1993 เป็นต้นไป (รพี อสัมภินพงศ์ , 2537)

นอกจากการปฏิรูปโครงสร้างภาษีนำเข้าแล้ว ในช่วงปี 1991 รัฐบาลได้ตัดสินใจดำเนินการปฏิรูประบบภาษีอากรประเภทอื่น โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อสนับสนุนและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการผลิต ช่วยลดต้นทุนการผลิตเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ และเพื่อเพิ่มความยุติธรรมของระบบภาษี (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2534) รัฐบาลได้มีการปรับปรุงโครงสร้างภาษีอากรหลายประเภทที่สำคัญ ได้แก่ การนำเอาภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทนภาษีการค้า การปรับลดอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากขั้นสูงสุดที่เคยสูงถึงร้อยละ 55 เหลือเพียงร้อยละ 37 และการปรับลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลนอกตลาดหลักทรัพย์จากร้อยละ 35 เหลือร้อยละ 30 เท่ากับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (ชารินทร์ นิมมานเหมินทร์, 2536)

ถึงแม้ว่าการปรับปรุงโครงสร้างภาษีอากรในช่วงปี 1991 จะทำให้รัฐบาลสูญเสียรายได้จากการจัดเก็บภาษีในเบื้องต้นเป็นจำนวนสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รายได้จากการจัดเก็บภาษีทางอ้อม ดังจะเห็นได้จาก อัตราการขยายตัวของรายได้จากการจัดเก็บภาษีทางอ้อม ตั้งแต่ปี 1992-1996 มีแนวโน้มลดลงจากก่อนช่วงปี 1991 (ตารางที่ 3) แต่จากการปรับปรุงโครงสร้างภาษีดังกล่าวจะช่วยเสริมฐานรายได้ในระยะยาว ดังนั้น รัฐบาลจึงได้ดำเนินการปฏิรูปภาษีในภาวะที่ฐานะการเงินการคลังของรัฐบาลมีความมั่นคงเพียงพอที่จะรองรับการปฏิรูปดังกล่าว นอกจากนี้การปรับปรุงโครงสร้างภาษีอากรในทิศทางที่ถูกต้องจะทำให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีศักยภาพการแข่งขันทัดเทียมกับประเทศอาเซียนด้วยกันอย่างเหมาะสม ดังนั้น จึงอาจจะกล่าวได้ว่า การปฏิรูปภาษีอากรครั้งใหญ่ในปี 1991 นี้ เป็นการปฏิรูปให้สอดคล้องกับนโยบายการปรับปรุงโครงสร้างระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เป็นระบบเศรษฐกิจเสรีที่มีการแข่งขันโดยยุติธรรม และสอดคล้องกับฐานะเศรษฐกิจของประเทศที่ได้ขยายตัวรวดเร็วสูงกว่าระดับเดิมมาก (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2534)

ตารางที่ 3 รายได้รัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย : ร้อยละ

	รายได้จากการเก็บภาษี						รายได้ ที่มีใช้ภาษี		รายได้รวม	
	ทางตรง		ทางอ้อม		รวม		อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายได้	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายได้
	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายได้	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายได้	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายได้				
1987	-2.4	18.8	13.8	68.3	9.8	87.1	7.5	12.8	9.6	100
1988	35.5	21.4	19.4	68.5	22.9	89.9	-6.0	10.1	19.1	100
1989	23.5	22.3	16.3	67.2	18.0	89.5	22.5	10.4	18.5	100
1990	43.3	26.6	14.4	64.0	21.6	90.6	8.3	9.4	20.2	100
1991	14.1	27.2	11.8	64.2	12.5	91.4	2.3	8.6	11.5	100
1992	5.7	28.5	-6.4	59.5	-2.8	88.0	40.5	12.0	0.9	100
1993	12.1	29.5	9.5	60.1	10.3	89.6	-5.6	10.5	8.4	100
1994	19.3	31.6	8.5	58.5	12.0	90.1	5.5	9.9	11.4	100
1995	14.0	32.6	9.2	57.8	10.9	90.4	7.7	9.7	10.5	100
1996	8.5	32.9	7.2	57.6	7.7	90.5	6.3	9.6	7.6	100
เฉลี่ย	17.4	27.14	10.4	62.6	10.7	89.7	8.9	10.3	11.8	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 4 รายจ่ายของรัฐบาลกลางไทย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย: ร้อยละ

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้						รายจ่ายรวม	
					ในประเทศ		ต่างประเทศ		รวม			
	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายจ่าย
1987	0.4	78.3	-11.4	15.3	32.8	5.6	-55.0	0.8	7.3	6.4	-1.2	100
1988	-0.5	67.3	-8.9	12.1	-5.6	4.6	2,263.3	16.1	273.9	20.7	15.8	100
1989	7.2	79.2	1.1	13.4	13.2	5.7	-90.1	1.7	-67.3	7.4	-8.9	100
1990	4.3	75.5	37.8	16.9	19.6	6.2	-10.1	1.4	12.8	7.6	9.4	100
1991	7.2	74.3	32.9	20.6	-27.7	4.1	-18.2	1.1	-25.9	5.2	9.0	100
1992	6.2	69.8	32.4	24.1	63.4	5.9	-77.5	0.2	34.2	6.1	13.1	100
1993	8.1	65.2	34.3	27.9	-	-	-	-	29.4	6.9	15.7	100
1994	7.7	63.9	19.9	30.5	-	-	-	-	-9.3	5.7	10.0	100
1995	2.3	62.9	13.1	33.2	-	-	-	-	-28.7	3.9	3.9	100
1996	7.9	61.3	14.9	34.5	-	-	-	-	20.2	4.2	10.7	100
เฉลี่ย	5.1	69.8	16.6	22.9	16.0	5.3	335.4	3.6	24.7	7.4	7.8	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และสำนักงานประมาณ (2529-2539)

เมื่อพิจารณาด้านรายจ่าย พบว่า แม้ว่ารายจ่ายส่วนใหญ่ของรัฐบาลเป็นรายจ่ายประจำ แต่อัตราการขยายตัวของรายจ่ายลงทุนมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ตารางที่ 4)

ทั้งนี้เนื่องจากเศรษฐกิจอยู่ในภาวะรุ่งเรือง รัฐบาลได้ปรับเพิ่มการใช้จ่ายตามรายได้ที่จัดเก็บได้สูงมากขึ้น โดยเฉพาะการใช้จ่ายด้านรายจ่ายลงทุน ทำให้สัดส่วนรายจ่ายลงทุนมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ชื่นชม ทองเย็น, 2544) โดยปี 1987-1990 การกำหนดวงเงินงบประมาณรายจ่ายมีอัตราเพิ่มสูงขึ้น หลังจากมีการปรับลดงบประมาณลงในปี 1985-1986 ทั้งนี้รัฐบาลได้ตั้งรายจ่ายลงทุนเพิ่มสูงขึ้น เพื่อใช้นโยบายงบประมาณในการสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้เป้าหมายของการดำเนินนโยบายงบประมาณได้มุ่งเน้นในการกระจายรายได้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2534)

ตารางที่ 5 หนี้สาธารณะที่รัฐบาลกลางไทยกู้โดยตรง ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย : ร้อยละ

	หนี้ต่างประเทศ		หนี้ในประเทศ		รวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของ GDP	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของ GDP	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของ GDP
1987	10.2	10.0	2.2	24.8	4.4	34.8
1988	-2.7	8.6	-10.	19.5	-8.4	28.1
1989	-4.0	7.3	-6.4	16.3	-5.7	23.6
1990	-33.6	4.4	-4.0	14.0	-13.1	18.4
1991	-3.4	3.9	-27.7	9.4	-22.0	13.3
1992	5.7	3.8	-14.3	7.4	-8.5	11.2
1993	-4.7	3.4	-24.6	5.2	-17.9	8.5
1994	-8.6	2.8	-36.0	3.0	-25.2	5.9
1995	9.0	2.8	-36.0	1.8	-14.4	4.6
1996	2.3	2.7	-35.3	1.1	-12.3	3.8
เฉลี่ย	-3.0	5.0	-19.2	10.3	-12.3	15.2

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2554)

ด้านหนี้สาธารณะในช่วงปี 1987-1996 พบว่า อัตราการขยายตัวของหนี้สาธารณะที่รัฐบาลกู้โดยตรงทั้งนี้ในประเทศและต่างประเทศมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวประเทศไทยมีอัตราการเติบโตเศรษฐกิจในระดับสูง ในขณะที่รัฐบาลมีดุลการคลังเกินดุลมาโดยตลอด จึงไม่มีความจำเป็นในการก่อหนี้สาธารณะเพิ่ม เพื่อชดเชยการขาดดุลทางการคลัง โดยหนี้สาธารณะที่รัฐบาลกู้โดยตรง ในช่วงปี 1987-1994 ส่วนใหญ่เป็นภายในประเทศ ในขณะที่ ปี 1995-1996 ส่วนใหญ่เป็นหนี้ต่างประเทศ (ตารางที่ 5)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่า ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 (ปี 1987-1996) เศรษฐกิจไทยอยู่ในภาวะรุ่งเรือง มีการขยายตัวโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 9.5 (ตารางที่ 6) รัฐบาลมีฐานะทางการคลังที่มั่นคง โดยรัฐบาลมีฐานะทางการคลังเกินดุลเกือบทุกปี เฉลี่ย

แล้วอยู่ที่ ร้อยละ 2.3 ของ GDP จากภาวะเศรษฐกิจที่รุ่งเรืองทำให้อัตราการขยายตัวของ การจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลกลางมีการขยายตัวที่สูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รายได้จากการจัดเก็บภาษีทางตรงมีการขยายตัวเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 17.4 ซึ่งสูงกว่าการขยายตัวของรายได้จากการจัดเก็บภาษีทางอ้อมและมีใช้ภาษี ทั้งนี้เป็นผลมาจากการปฏิรูปภาษีนำเข้าในปี 1988 และปฏิรูปภาษีครั้งใหญ่ในปี 1997 จึงทำให้การจัดเก็บรายได้จากภาษีทางอ้อมลดลง ในขณะที่ด้านรายจ่ายพบว่า ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 การเข้ามาของนักลงทุนต่างชาติและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเอกชนมีอยู่มาก ประกอบกับ รัฐบาลมีฐานะทางการคลังเกินดุล ทำให้รัฐบาลสามารถทยอยชำระหนี้เงินกู้ เพื่อลดภาระทางการคลังของรัฐ ดังจะเห็นได้จาก อัตราการขยายตัวของรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 24.5 ซึ่งสูงกว่าอัตราการขยายตัวของรายจ่ายลงทุนและรายจ่ายประจำ โดยสอดคล้องกับการพิจารณาตัวเลขหนี้สาธารณะทั้งในและต่างประเทศที่พบว่า ขยายตัวลดลง เฉลี่ยแล้วอยู่ที่ร้อยละ 3.0 และ 19.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ดุลการคลัง รายได้ รายจ่าย และหนี้สาธารณะที่รัฐบาลกลางกู้โดยตรงโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย: ร้อยละ

	ค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-1996
1. อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ	9.5
2. ดุลการคลัง (ร้อยละของ GDP)	2.3
3. อัตราการขยายตัวของรายได้	
3.1 รายได้จากภาษี	
- ภาษีทางตรง	17.4
- ภาษีทางอ้อม	10.4
3.2 รายได้ที่มีใช้ภาษี	8.9
4. อัตราการขยายตัวของรายจ่าย	
4.1 รายจ่ายประจำ	5.1
4.2 รายจ่ายลงทุน	16.6
4.3 รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้	24.7
5. หนี้สาธารณะที่รัฐบาลกู้โดยตรง	
5.1 หนี้ในประเทศ	-3.0
5.2 หนี้ต่างประเทศ	-19.2

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

ช่วงที่ 2 : ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 (ปี 1997-1999)

แม้ว่าในช่วงปี 1987-1996 เป็นยุคที่เศรษฐกิจไทยอยู่ในภาวะรุ่งเรือง เกิดการไหลเข้าของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการว่างงานและการเพิ่มขึ้น

ของรายได้ต่อหัวในอัตราสูงก็ตาม แต่การขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจดังกล่าวเป็นไปในลักษณะที่เรียกว่า ฟองสบู่ เนื่องจากการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในช่วงเวลาดังกล่าวทำให้นักธุรกิจและนักลงทุนในยุคดังกล่าวมีความเชื่อมั่นสูงและมองสภาวะในลักษณะที่สวยหรูเกินความเป็นจริง ด้วยเหตุนี้ผู้ประกอบการและนักลงทุนจึงได้ลงทุนขยายกิจการเดิมและลงทุนในกิจการใหม่ๆ ในลักษณะที่เกินตัว เกิดการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์โดยไม่ได้คำนึงถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ทำให้อุปทานของที่อยู่อาศัยและอาคารสำนักงานมีมากเกินกว่าความต้องการที่แท้จริง ซึ่งปัญหานี้ได้เริ่มปรากฏเห็นชัดขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะในช่วงปี 1995-1997 ที่บริษัทอสังหาริมทรัพย์ไม่สามารถบริหารสภาพคล่องได้และไม่สามารถจ่ายดอกเบี้ยและเงินต้นให้แก่สถาบันการเงิน ไม่ว่าจะป็นธนาคารพาณิชย์หรือบริษัทเงินทุนได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ความรุนแรงของปัญหาดังกล่าวได้ทวีความรุนแรงขึ้นตามลำดับ และในที่สุดมีผลทำให้ระบบการเงินของไทยถึงขั้นปั่นป่วนและเข้าสู่ขั้นวิกฤตการณ์ทางการเงินในปี 1997

ตารางที่ 7 ดุลการคลัง ตามนิยามของระบบสถิติ เพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 1997-1999

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่ายประจำ	ดุลการดำเนินงานเบื้องต้น	รายจ่ายลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
1997	18.5	11.2	7.3	9.0	-1.7	0.3	-2.0
1998	16.4	11.5	4.9	11.2	-6.3	1.4	-7.7
1999	16.0	12.9	3.1	12.2	-9.1	1.4	-10.5
เฉลี่ย	17.0	11.9	5.1	10.8	-5.7	1.0	-6.7

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และ International Monetary Fund (2011)

ในปี 1996 นี้ นับเป็นปีแห่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดของเศรษฐกิจไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่เคยมีอัตราเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 9 ได้กลับลดลงอย่างรวดเร็ว โดยในปีนี้อัตราการขยายตัวของผลผลิตประชาชาติได้ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 6.4 ซึ่งนับว่าเป็นอัตราที่ต่ำสุดในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ด้วยเหตุนี้ ในช่วงปี 1997-1998 จึงเป็นปีที่มีความผันผวนทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก โดยที่ในปี 1997 เป็นปีแรกในรอบทศวรรษที่ผ่านมาที่รัฐบาลมีฐานะทางการคลังขาดดุล (ตารางที่ 7) ทั้งนี้เนื่องจากการจัดเก็บรายได้ที่ลดลงตามการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างฐานภาษี ทำให้สัดส่วนรายได้ภาษีต่อรายได้รวม ลดลงจากร้อยละ 89.7 ในปี 1996 เหลือร้อยละ 87.8 ในปี 1998 (ตารางที่ 8) และสัดส่วนรายจ่ายลงทุนที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 34.5 ของรายจ่ายทั้งหมด ในปี 1996 เป็น ร้อยละ 48.6 ของรายจ่ายทั้งหมด ในปี 1998 (ตารางที่ 9) เนื่องจากการตัดงบประมาณรายจ่ายที่ไม่สามารถทำได้ทันที

ตารางที่ 8 รายได้ของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 1997-1999

หน่วย : ร้อยละ

	รายได้จากการเก็บภาษี						รายได้ที่มีใช้ภาษี		รายได้รวม	
	ภาษีทางตรง		ภาษีทางอ้อม		รวม		อัตราภาษี ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายได้	อัตราภาษี ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายได้
	อัตรา ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายได้	อัตรา ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายได้	อัตรา ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายได้				
1997	-6.4	32.1	-5.3	56.9	-5.7	89.0	10.1	11.0	-4.2	100
1998	-31.0	27.9	-16.4	59.9	-21.7	87.8	-12.1	12.2	-20.6	100
1999	2.0	27.8	-0.4	58.4	0.3	86.2	15.6	13.8	2.2	100
เฉลี่ย	-11.8	29.3	-7.4	58.4	-9.0	87.7	4.5	12.3	-7.5	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 9 รายจ่ายของรัฐบาลกลางไทย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี 1997-1999

หน่วย: ร้อยละ

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้						รายจ่ายรวม	
					ในประเทศ		ต่างประเทศ		รวม			
	อัตรา ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายจ่าย	อัตรา ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายจ่าย	อัตรา ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายจ่าย	อัตรา ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายจ่าย	อัตรา ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายจ่าย	อัตรา ขยายตัว	ร้อยละ ของ รายจ่าย
1997	5.1	54.4	50.5	43.8	-	1.6	-	0.2	-50.4	1.8	18.4	100
1998	-8.2	49.9	11.2	48.6	-46.3	0.8	101.1	0.4	-29.7	1.2	0.2	100
1999	16.7	50.7	13.2	47.9	-15.6	0.6	134.8	0.8	32.4	1.4	14.9	100
เฉลี่ย	4.5	51.7	25.0	46.8	-31.0	1.0	118.0	0.5	-15.9	1.5	11.2	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ (2554)

ทั้งนี้ปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 1997 ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ โดยในปี 1997 เกิดกระแสข่าวว่าจะมีการลดค่าเงินบาทอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการโจมตีค่าเงินบาทจากกองทุนของต่างประเทศ โดยเฉพาะในเดือนพฤษภาคม ซึ่งส่งผลให้ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องนำทุนสำรองระหว่างประเทศเข้าไปแทรกแซงตลาดเงินตราต่างประเทศ เพื่อพยุงค่าเงินบาท แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ทำให้ทุนสำรองระหว่างประเทศลดลงจนอยู่ในขั้นวิกฤต นอกจากนี้ในช่วงเวลาดังกล่าวเกิดความระส่ำระสายในระบบสถาบันการเงินอย่างหนัก มีข่าวลือว่าธนาคารบางธนาคารอยู่ในขั้นล้มละลาย ดังนั้น เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 1997 รัฐบาลไทยจึงตัดสินใจที่จะขอรับความช่วยเหลือด้านการเงินและวิชาการ จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) โดย IMF ได้แนะนำเชิงบังคับให้ไทยดำเนินมาตรการทางภาษีที่สำคัญ คือ ให้รัฐบาลไทยปรับเพิ่มอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มจากร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 10 ทั้งนี้รัฐบาลได้ประกาศขึ้นเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม ปี 1997 ซึ่งมีผลบังคับใช้วันที่ 16 สิงหาคม ปี 1997 โดยรัฐบาลได้ลงนามในหนังสือแสดงเจตจำนงขอรับความช่วยเหลือด้านการเงินและวิชาการจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ฉบับที่ 1 (Letter of Intent : LOI) ซึ่ง IMF ได้กำหนดให้รัฐบาลต้องมีงบประมาณเกินดุลในปี

1998 เป็นสัดส่วนร้อยละ 1 ของ GDP ส่งผลให้การดำเนินนโยบายการคลังในช่วง 6 เดือนแรกของปีเป็นไปอย่างเข้มงวด โดยรัฐบาลได้ปรับลดงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อรักษาวินัยทางการคลัง แต่จากการปรับลดงบประมาณรายจ่ายตามข้อตกลงกับ IMF ได้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ปริมาณเงินที่เกิดจากการใช้จ่ายของภาครัฐไหลเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจไม่เพียงพอ เป็นผลให้การลงทุนและภาวะเศรษฐกิจของประเทศหยุดชะงัก ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงได้ลงนามในหนังสือแสดงเจตจำนงขอรับความช่วยเหลือด้านการเงินและวิชาการจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ฉบับที่ 2 เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 1997

อย่างไรก็ตามในการจัดทำ LOI 2 ยังคงเน้นมาตรการทางการคลังที่เข้มงวดต่อไป ในช่วงของการปฏิบัติตามเงื่อนไขใน LOI 2 รัฐบาลไทยได้รับความยากลำบากมากในการที่จะดำเนินการตามมาตรการที่กำหนดไว้ใน LOI 2 โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเกินดุลงบประมาณของรัฐบาลในปี 1998 ดังนั้น รัฐบาลไทยจึงชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับเศรษฐกิจไทยและการดำเนินการภายใต้เงื่อนไขของ LOI 2 ให้กับเจ้าหน้าที่ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ทั้งนี้ เพื่อชี้ให้เห็นว่าการกำหนดมาตรการเศรษฐกิจของกองทุนการเงินระหว่างประเทศที่ผ่านมายังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจริงในประเทศไทย ส่งผลให้การจัดทำ LOI 3 มีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขและมาตรการต่างๆที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจของไทยมากขึ้น

รัฐบาลได้มีการลงนามในหนังสือแสดงความจำนงขอรับความช่วยเหลือทางการเงินและวิชาการจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ฉบับที่ 3 เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ปี 1998 โดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศผ่อนคลายมาตรการทางการคลังลงระดับหนึ่ง ซึ่งกำหนดให้รัฐบาลกลางสามารถที่จะขาดดุลงบประมาณได้ร้อยละ 1.6 ของ GDP ในปี 1998 สำหรับในการจัดทำ LOI 4 นั้น ได้เน้นการผ่อนคลายความเข้มงวดของมาตรการทางการคลัง โดยขยายขนาดของการขาดดุลงบประมาณของรัฐบาลกลางจากร้อยละ 1.6 ของ GDP เป็นร้อยละ 2.4 ต่อ GDP ทั้งนี้เพื่อต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจให้ฟื้นตัวโดยเร็ว เพราะเศรษฐกิจได้หดตัวมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ (สมชัย สัจจพงษ์, 2541) ในการดำเนินนโยบายการคลังแบบขาดดุลนั้นได้มีการใช้มาตรการทางด้านรายจ่ายเป็นหลัก เพราะสามารถเลือกรายการที่จะช่วยให้เกิดการหมุนเวียนของเงินในระบบเศรษฐกิจ เพื่อช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตาม มาตรการทางด้านรายจ่ายของรัฐบาลไม่สามารถดำเนินการได้ถึงระดับที่ตั้งเป้าหมายไว้ จึงได้มีการปรับมาตรการทางการคลังเพิ่มเติม กล่าวคือ เลื่อนการนำส่งภาษีเงินได้นิติบุคคลครึ่งปี และชะลอการนำส่งรายได้ของรัฐวิสาหกิจ ส่งผลให้ปริมาณเงินคงคลังที่มีอยู่ในระบบเศรษฐกิจประมาณ 45,000 ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีการเร่งเบิกจ่ายภาครัฐเพิ่มเติมเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ

การดำเนินนโยบายการคลังแบบขาดดุลในช่วงนี้ รัฐบาลได้ชดเชยการขาดดุลด้วยการใช้เงินคงคลังเป็นหลัก ซึ่งการชดเชยการขาดดุลด้วยการใช้เงินคงคลังเป็นเสมือนการใช้จ่ายมาตรการทางการเงินควบคู่ไปกับมาตรการทางการคลัง นอกจากนี้แล้วรัฐบาลยังได้เพิ่มการใช้จ่ายของ

ภาครัฐโดยอาศัยเงินกู้จากต่างประเทศ ซึ่งได้กู้เงินจาก ธนาคารโลก (World Bank) และจาก กองทุนความร่วมมือทางเศรษฐกิจโอเพ่นเทเลแห่งญี่ปุ่น (OECF) (ศุภรัตน์ คิวพันธ์กุล, 2542)

อย่างไรก็ตาม ในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี 1998 เริ่มมีสัญญาณบ่งชี้ว่าเศรษฐกิจไทย ได้เข้าสู่จุดต่ำสุด โดยภาวการณ์ผลิต การใช้จ่ายภาคเอกชน และการนำเข้าที่เคยชะลอตัวลง อย่างมากในช่วงก่อนได้เริ่มทรงตัว การเลิกจ้างงานเริ่มหยุดลดลง อัตราเงินเฟ้อและอัตรา ดอกเบี้ยได้ลดลงจนอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าช่วงก่อนเกิดวิกฤต แต่ยังมีข้อบ่งชี้หลายตัวที่ยังน่าเป็น ห่วง เช่น อัตราหนี้ไม่ก่อรายได้ของธนาคารพาณิชย์ยังสูงขึ้นเรื่อยๆ อัตราการส่งออกลดลง การ ผลิตภาคอุตสาหกรรมสูงเพียงครั้งหนึ่งของกำลังการผลิตทั้งหมด ประกอบกับ มีเสียงวิพากษ์ วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล หลังจากที่รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการเศรษฐกิจเชิงรับมาโดยตลอด ดังนั้น รัฐบาลจึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินมาตรการเศรษฐกิจเชิงรุกเป็นครั้งแรก โดยรัฐบาล ได้ปรับเป้าหมายการขาดดุลของภาครัฐโดยรวมเพิ่มขึ้น สำหรับปี 1999 จากร้อยละ 3 ของ GDP ที่กำหนดไว้ใน LOI 5 (สิงหาคม 1998) เป็นร้อยละ 5 ของ GDP ใน LOI 6 (ธันวาคม 1998) และได้เพิ่มเป็นร้อยละ 6 ของ GDP ใน LOI 7 (มีนาคม 1999) โดยแบ่งเป็นการขาดดุล ของรัฐบาลกลาง ร้อยละ 4 ของ GDP และการขาดดุลของรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 2 ของ GDP ใน ส่วนของการขาดดุลของรัฐบาลกลางนั้น เป้าหมายใหม่นี้ได้ครอบคลุมการอัดฉีดเงินสู่ภาค ประชาชน เพื่อเพิ่มกำลังซื้อและการบริโภคของประชาชน โดยทางหนึ่ง คือ ใช้เงินกู้จาก โครงการมิยาซาวาและสถาบันการเงินระหว่างประเทศ และอีกทางหนึ่ง คือ การออกมาตรการ ลดภาษี ซึ่งประกาศในวันที่ 30 มีนาคม 1999 (อนุช อภาภิรม และคณะ, 2544)

แนวทางแรก ในการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล คือ มาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐ โดยใช้เงินกู้จากโครงการมิยาซาวา ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 1999 โดยยอดจำนวนเงินกู้ 53,000 ล้านบาทครั้งนี้ ได้มีการจัดสรรให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้ ประการ แรก การลงทุนและการสร้างงาน เพื่อลดผลกระทบทางสังคมจากวิกฤตเศรษฐกิจ ประการที่สอง การพัฒนาคุณภาพชีวิต ประการที่สาม สนับสนุนการสร้างรากฐานในการพัฒนาประเทศ ประการที่สี่ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการส่งออกของประเทศ ประการที่ห้า สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่เฉพาะและชายแดน และประการสุดท้าย การเพิ่ม ประสิทธิภาพในการบริหารการจัดการภาครัฐภายใต้แต่ละวัตถุประสงค์ซึ่งจะมีโครงการเงินกู้ ต่างๆที่พิจารณาแล้ว (สาวิตรี โพธิวิหค, 2542) จากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจใน โครงการเงินกู้มิยาซาวา ส่งผลให้ตัวเลขรายจ่ายโดยจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ในช่วงปี 1999 อัตราการขยายตัวทั้งรายจ่ายประจำและรายจ่ายลงทุนมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ตารางที่ 9) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง ความพยายามในการกระตุ้นเศรษฐกิจด้านรายจ่าย ของรัฐบาลกลางในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศ

แนวทางที่สอง คือ มาตรการภาษีที่ประกาศเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 1999 นั้น มีวัตถุประสงค์หลักที่จะช่วยให้ประชาชนมีรายได้หลังหักภาษีเพิ่มขึ้นและลดระดับราคาสินค้าลง ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นการบริโภคของภาคเอกชน และให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนโดยทั่วไปมากที่สุด โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีรายได้น้อย ซึ่งมีสัดส่วนการบริโภคสูง นอกจากนี้ยังช่วยลดภาระของวิสาหกิจขนาดย่อม ซึ่งเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยสร้างงานและช่วยให้เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวได้โดยเร็ว มาตรการภาษีที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง ประกอบด้วย การยกเว้นการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สำหรับเงินได้สุทธิในช่วง 50,000 บาทแรก การลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มจากร้อยละ 10 เหลือร้อยละ 7 เป็นระยะเวลา 2 ปี และการยกเลิกการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มอัตราร้อยละ 1.5 ของยอดรายรับ สำหรับผู้ประกอบการขนาดย่อมที่มีรายรับเกินกว่า 600,000 บาท แต่ไม่เกิน 1,200,000 บาทต่อปี (ศุภรัตน์ คุ้มกันกุล, 2542) จากมาตรการดังกล่าว ทำให้รัฐบาลมีอัตราการขยายตัวของรายได้จากการจัดเก็บภาษีทางอ้อม ในปี 1999 ลดลงจากปี 1998 (ตารางที่ 8)

หลังจากที่ได้มีการใช้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ จากรายงานของคณะกรรมการบริหารจัดการมาตรการเพิ่มค่าใช้จ่ายภาครัฐ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ (สบค.) หรือ โครงการมียาชาวาพบว่า ในปี 1999 สามารถช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวในอัตรา ร้อยละ 0.8 และ 0.9 ของ GDP ซึ่งสูงกว่าเงินที่รัฐบาลใส่ลงในเศรษฐกิจตามมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจในปี 1999 ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มาจากเงินที่รัฐบาลใส่เข้าไปในระบบเศรษฐกิจ นอกจากนี้แล้วมาตรการดังกล่าว ช่วยจ้างผู้ใช้แรงงานงานได้ 367,081 คน ต่อปี และจ้างแรงงานผู้มีการศึกษา 109,194 คน ในขณะที่มาตรการลดภาษี ทำให้รายได้จากการจัดเก็บภาษีรัฐบาลชะลอตัวลง (ชื่นชม ทองเย็น, 2543)

จากความพยายามของรัฐบาลไทย ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจตามแนวทางของ IMF และมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999) ส่งผลให้อัตราการขยายตัวของหนี้สาธารณะที่รัฐบาลกู้โดยตรงเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 32.6 ในปี 1997 เป็น ร้อยละ 100.1 ในปี 1999 โดยอัตราการขยายตัวของหนี้ภายในประเทศมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ และกลับมาชะลอตัวลง ในปี 1999 ในขณะที่ อัตราการขยายตัวหนี้ต่างประเทศ ตั้งแต่ปี 1997-1999 มีแนวโน้มขยายตัวลดลง (ตารางที่ 10) ทั้งนี้มีสาเหตุมาจาก หลังการลอยตัวค่าเงินบาท ได้ทำให้ความสามารถในการแข่งขันของการส่งออกไทยเพิ่มสูงขึ้น จนดุลบัญชีเดินสะพัดของประเทศสามารถกลับมาเกินดุล ตั้งแต่ ปี 1998 เป็นต้นมา หลังจากที่เขาขาดดุลอย่างต่อเนื่องยาวนานในช่วงก่อนวิกฤติ ทั้งนี้ การเกินดุลบัญชีเดินสะพัดดังกล่าวได้ช่วยให้เศรษฐกิจไทยสามารถทยอยชำระหนี้ต่างประเทศที่ก่อไว้ในช่วงฟองสบู่ได้ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2550) ทำให้ในปี 1998-1999 รายจ่ายชำระหนี้คืนต้นเงินกู้ต่างประเทศเพิ่มขึ้น จนทำให้อัตราการขยายตัวของหนี้ต่างประเทศลดลงตามลำดับ

ตารางที่ 10 หนี้สาธารณะที่รัฐบาลกลางไทยกู้โดยตรง ตั้งแต่ ปี 1997-1999

หน่วย : ร้อยละ

	หนี้ต่างประเทศ		หนี้ในประเทศ		รวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของ GDP	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของ GDP	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของ GDP
1997	58.6	4.4	-32.2	0.7	32.6	5.1
1998	21.0	5.9	485.8	4.9	89.1	10.8
1999	37.9	7.8	174.8	12.9	100.1	20.7
เฉลี่ย	39.2	6.0	209.5	6.2	73.9	12.2

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2554)

ตารางที่ 11 ดุลการคลัง รายได้ รายจ่าย และหนี้สาธารณะที่รัฐบาลกลางกู้โดยตรงโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ปี 1987-1999

หน่วย: ร้อยละ

	ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1987-1996)	วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)
1. อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ	9.5	-2.5
2. ดุลการคลัง (ร้อยละของ GDP)	2.3	-6.7
3. อัตราการขยายตัวของรายได้		
3.1 รายได้จากภาษี		
- ภาษีทางตรง	17.4	-11.8
- ภาษีทางอ้อม	10.4	-7.4
3.2 รายได้ที่มีใช้ภาษี	8.9	4.5
4. อัตราการขยายตัวของรายจ่าย		
4.1 รายจ่ายประจำ	5.1	4.5
4.2 รายจ่ายลงทุน	16.6	25.0
4.3 รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้	24.7	-15.9
5. หนี้สาธารณะที่รัฐบาลกู้โดยตรง		
5.1 หนี้ในประเทศ	-3.0	209.5
5.2 หนี้ต่างประเทศ	-19.2	32.5

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่า ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 (ปี 1997-1999) เศรษฐกิจไทยอยู่ในภาวะถดถอยและประสบกับภาวะการขาดความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจและการเงิน หนี้ภาคเอกชนได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลกระทบมาจากการลอยตัวค่าเงินบาท โดยเศรษฐกิจมีการขยายตัวโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ -2.5 จากในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ที่รัฐบาลเคยมีฐานะทางการคลังที่มั่นคง โดยรัฐบาลมีฐานะทางการคลัง

เกินดุลเกือบทุกปี แต่ภายหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 1997 รัฐบาลเริ่มกลับไปมีดุลการคลังขาดดุลเฉลี่ยร้อยละ 6.7 ของ GDP เนื่องจากในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้อัตราการขยายตัวของรายได้จากการจัดเก็บภาษีทางตรงและทางอ้อมหดตัวลง ในขณะที่ด้านรายจ่าย พบว่ารัฐบาลได้มีมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อฟื้นฟูและแก้ไขปัญหาภาวะความถดถอยทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้อัตราการขยายตัวของรายจ่ายลงทุนเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูง เฉลี่ยแล้วอยู่ที่ร้อยละ 25.0 ซึ่งสูงกว่าอัตราการขยายตัวของรายจ่ายประจำ ในขณะที่รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ขยายตัวลดลง โดยสอดคล้องกับการพิจารณาตัวเลขหนี้สาธารณะทั้งในและต่างประเทศที่พบว่าขยายตัวเพิ่มขึ้น เฉลี่ยแล้วอยู่ที่ร้อยละ 209.9 และ 32.5 ตามลำดับ (ตารางที่ 11)

ช่วงที่ 3 : ช่วงของการปรับตัวหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี 1997 (ปี 2000-2007)

หลังจากที่รัฐบาลได้มีการใช้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อฟื้นฟูและกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ในปี 1997 ทำให้การขยายตัวของเศรษฐกิจ เริ่มมีการขยายตัวในทิศทางที่เพิ่มขึ้น จากที่เคยหดตัวร้อยละ 10.17 ในปี 1998 เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.1 ในปี 1999 และขยายตัวอย่างต่อเนื่องจนถึงปี 2000 (ชื่นชม ทองเย็น, 2543) อย่างไรก็ตาม การฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทยต้องสะดุดไปในช่วงปี 2001 เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโลกซบเซาและประเทศคู่ค้าสำคัญของไทยขาดกำลังซื้อ ทำให้ปริมาณการส่งออกของไทยลดลงร้อยละ 5.5 จะมีก็แต่แรงกระตุ้นจากภาครัฐที่ยังใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากปี 2000 (ตารางที่ 12) เพื่ออัดฉีดเม็ดเงินให้เข้าไปหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งรัฐบาลได้กระตุ้นความต้องการในตลาดอสังหาริมทรัพย์ ทั้งการลดค่าธรรมเนียมการโอน และการให้ข้าราชการที่เป็นสมาชิกของกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการได้กู้ยืมดอกเบี้ยถูกและในจำนวนเงินที่สูงพอจากธนาคารอาคารสงเคราะห์ ก็จะช่วยกระตุ้นความต้องการซื้อที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น และช่วยพลิกฟื้นสถานการณ์สาขาก่อสร้างและอสังหาริมทรัพย์ให้ปรับตัวดีขึ้นระดับหนึ่ง ทำให้การใช้จ่ายและลงทุนภาคเอกชนขยายตัวต่อไปได้และช่วยพยุงสถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศ โดยภาคใช้จ่ายของภาคเอกชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.4 ในขณะที่การลงทุนภาคเอกชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.1 และเศรษฐกิจรวมขยายตัวได้ร้อยละ 1.8 ซึ่งให้เห็นถึงการฟื้นตัวที่ช้าลงเนื่องจากปัจจัยภายนอก (ปัทมา เรียววิศิษฐ์สกุล, 2545)

จากการดำเนินนโยบายการคลังแบบขาดดุลที่ได้อัดฉีดเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปลายปี 1998 การกระตุ้นดังกล่าวทำได้เพียงระยะสั้นเท่านั้น เนื่องจากในปี 2002 รัฐบาลชะลอการกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลปรับลดรายจ่ายลงทุนลง (ตารางที่ 12) จนทำให้ในปี 2003 รัฐบาลมีฐานะทางการคลังเกินดุล ร้อยละ 0.1 ของ GDP (ตารางที่ 13) ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการที่ระดับเงินคงคลังลดลงอย่างมาก จากการที่รัฐบาลดำเนินนโยบายการคลังขาดดุลมาระยะหนึ่งและหนี้สาธารณะเพิ่มขึ้นมาก ในขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกรงว่าจะ

เกิดวิกฤตในภาคการคลัง จึงพยายามผลักดันกรอบความยั่งยืนทางการคลัง และมีผลบังคับใช้เดือนพฤศจิกายน ปี 2001 (ฉันทิชานต์ วรสง่าศิลป์, 2551)

ตารางที่ 12 รายจ่ายของรัฐบาลกลางไทย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 2000-2007

หน่วย: ร้อยละ

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้						รายจ่ายรวม	
					ในประเทศ		ต่างประเทศ		รวม			
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
2000	8.6	73.3	-60.1	25.4	6.6	0.9	-63.4	0.4	-33.4	1.3	-24.9	100
2001	25.6	81.2	-26.3	16.5	61.3	1.2	174.3	1.0	96.8	2.2	13.3	100
2002	37.3	85.5	-5.1	12.0	-74.6	0.2	206.5	2.3	48.1	2.5	30.5	100
2003	-22.8	84.1	-19.8	12.3	-99.5	0.0	24.4	3.6	12.6	3.6	-21.5	100
2004	14.6	87.5	-9.4	10.1	28,259.7	0.4	-41.1	1.9	-27.9	2.4	10.1	100
2005	3.6	85.9	19.5	11.5	257.8	1.5	-37.4	1.1	17.2	2.6	5.5	100
2006	3.1	86.5	-1.5	11.0	14.6	1.7	-28.4	0.8	-4.2	2.4	2.4	100
2007	14.7	86.5	-12.6	8.6	-59.9	0.6	248.5	2.5	40.7	3.1	12.4	100
เฉลี่ย	10.6	83.8	-14.4	13.4	3,545.8	0.8	60.4	1.7	18.7	2.5	3.5	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ (2554)

ตารางที่ 13 ดุลการคลัง ตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 2000-2007

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่ายประจำ	ดุลการดำเนินงานเบื้องต้น	รายจ่ายลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
2000	16.1	13.3	2.8	4.6	-1.8	1.2	-3.0
2001	17.5	16.4	1.1	3.3	-2.2	1.2	-3.4
2002	17.2	21.4	-4.2	3.0	-7.2	-0.1	-7.1
2003	19.6	15.4	4.2	2.3	1.9	1.8	0.1
2004	19.6	16.6	3.0	1.9	1.1	4.3	-3.2
2005	21.1	16.4	4.7	2.2	2.5	3.0	-0.5
2006	20.1	16.1	4.0	2.1	1.9	4.3	-2.4
2007	19.5	17.6	1.9	1.7	0.2	1.8	-1.6
เฉลี่ย	18.8	16.7	2.2	2.6	-0.5	2.2	-2.6

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และ International Monetary Fund (2011)

ต่อมา ในปี 2002-2003 เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวพร้อมกับเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาและเศรษฐกิจโลก กล่าวคือ เศรษฐกิจไทยปี 2002 ขยายตัวร้อยละ 4.8 และเพิ่มเป็นร้อยละ 5.2 และ 6.0 สำหรับปี 2003 และ 2004 ตามลำดับ จากการที่ระบบเศรษฐกิจขยายตัวในระดับที่น่าพอใจ

อย่างต่อเนื่อง สามารถเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น (ถวิล นิลใบ, 2553) อย่างไรก็ตาม ในปี 2003 ได้สะท้อนถึงจุดเปลี่ยนแปลงของทิศทางนโยบายการคลังของไทย จากที่อยู่ในลักษณะขยายตัวในปีงบประมาณ 2000-2002 มาเป็นการหดตัวในปี 2003 (ตารางที่ 13) ทั้งนี้แม้ว่าในปี 2003 รายจ่ายลงทุน (ตารางที่ 12) อันเป็นรายจ่ายสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจถูกปรับลดลง เพราะการที่รายจ่ายประจำ ซึ่งเป็นรายการที่ปรับลดได้ยาก เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นรายการเกี่ยวกับค่าตอบแทนและเงินเดือนก็ได้ถูกปรับลดลงเช่นกันจากที่เคยขยายตัวมาโดยตลอด (ตารางที่ 16) ก็นับว่ามีส่วนทำให้รายจ่ายลงทุนและรายจ่ายด้านเศรษฐกิจไม่ถูกปรับลดลงมาก และสะท้อนถึงความตั้งใจของรัฐในการจัดสรรนโยบายที่มีจำกัดเพื่อสนับสนุนการกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง (ศุภชัยวิชัยกสิกรไทย, 2546)

จากความพยายามของรัฐบาลในการกระตุ้นเศรษฐกิจมาโดยตลอดทำให้เศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และถือได้ว่าอยู่ในช่วงของการฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากผลการจัดเก็บรายได้ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญและสะท้อนสถานการณ์ทางเศรษฐกิจได้ค่อนข้างเร็ว ได้ปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจ มีการอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามทิศทางการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (ตารางที่ 14) จากสภาวะเศรษฐกิจดังกล่าว รัฐบาลไม่มีความจำเป็นต้องมีบทบาทหลักในการกระตุ้นเศรษฐกิจอีกต่อไป เนื่องจากภาคเอกชนได้กลับเข้ามามีบทบาทในการเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้ตามปกติ ดังนั้น ในปี 2005 นโยบายการคลังของรัฐ คือการให้เอกชนเป็นตัวผลักดันเศรษฐกิจแทนและลดบทบาทของนโยบายการคลัง โดยใช้ นโยบายการคลัง เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจแทนการกระตุ้นเศรษฐกิจเหมือนที่ผ่านมา (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กลุ่มนโยบายการคลังและงบประมาณ, 2547)

ตารางที่ 14 รายได้ของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 2000-2007

หน่วย : ร้อยละ

	รายได้จากการเก็บภาษี						รายได้ที่มีใช้ภาษี		รายได้รวม	
	ภาษีทางตรง		ภาษีทางอ้อม		รวม		อัตราการขยายตัว	ร้อยละ	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ				
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
2000	9.0	28.9	5.6	58.7	6.7	87.6	4.9	12.5	5.1	100
2001	8.9	28.2	-6.2	49.4	-1.2	77.6	100.6	22.4	11.5	100
2002	9.2	29.8	11.0	53.1	10.3	82.9	-21.1	17.1	3.3	100
2003	17.5	28.7	15.4	50.2	16.2	78.9	50.5	21.1	22.1	100
2004	18.9	32.0	4.0	49.0	9.4	81.0	-4.0	19.0	6.6	100
2005	15.3	32.8	12.0	48.8	13.3	81.6	8.9	18.4	12.5	100
2006	11.4	36.6	-4.2	46.7	2.1	83.3	-9.4	16.7	0.0	100
2007	3.1	37.1	-0.4	45.8	1.1	82.9	4.8	17.2	1.7	100
เฉลี่ย	11.7	31.8	4.7	50.2	7.2	82.0	16.9	18.1	7.9	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ภายหลัง ในปี 2006 เศรษฐกิจไทยได้ขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยได้รับแรงขับเคลื่อนจากการส่งออกที่ขยายตัวดีมากตามการขยายตัวที่ดีของเศรษฐกิจคู่ค้า เสถียรภาพทั้งภายในและภายนอกประเทศอยู่ในเกณฑ์ดี โดยดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล หุนสำรองระหว่างประเทศสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อัตราเงินเฟ้อมีแนวโน้มชะลอตัวลง และอัตราการว่างงานยังอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นรัฐบาลจึงชะลอการใช้จ่ายลงทุนลงจากปี 2005 ในขณะที่ทางด้านรายจ่ายประจำ ยังคงมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง (ตารางที่ 12) ส่งผลให้ดุลการคลังของรัฐบาลขาดดุลเพิ่มขึ้นจากปี 2005 (ตารางที่ 13) อย่างไรก็ตาม ปี 2007 เศรษฐกิจโลกและประเทศคู่ค้าสำคัญมีแนวโน้มชะลอตัวลง เนื่องจากแรงขับเคลื่อนจากการส่งออกสินค้าและบริการอ่อนแรงลงตามอุปสงค์จากต่างประเทศที่ชะลอตัวลง รัฐบาลจึงดำเนินมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ ส่งผลให้รายจ่ายลงทุนของรัฐบาลขยายตัวลดลง ในขณะที่รายจ่ายประจำขยายตัวเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 12) ส่วนทางด้านรายได้ พบว่า รายได้จากการจัดเก็บภาษีทางอ้อมขยายตัวลดลง (ตารางที่ 14) ผลคือ ดุลการคลังของรัฐบาลขาดดุลลดลงจากปี 2006 (ตารางที่ 13) โดยบทบาทที่สำคัญของนโยบายการคลังจึงอยู่ที่การรักษาระดับการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยไม่ทำให้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจสูญเสียไป (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2549)

ตารางที่ 15 หนี้สาธารณะที่รัฐบาลกลางไทยกู้โดยตรง ตั้งแต่ ปี 2000-2007

หน่วย : ร้อยละ

	หนี้ต่างประเทศ		หนี้ในประเทศ		รวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของ GDP	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของ GDP	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของ GDP
2000	8.1	8.0	18.5	14.6	14.6	22.6
2001	11.4	8.8	11.0	15.9	11.1	24.6
2002	-9.7	7.5	53.6	23.1	31.1	30.6
2003	-17.0	5.8	2.3	22.1	-2.4	27.9
2004	-9.4	5.0	11.7	23.2	7.3	28.2
2005	-25.4	3.5	0.1	22.2	-4.4	25.8
2006	-27.3	2.4	7.1	22.6	2.4	25.1
2007	-45.7	1.3	5.8	22.8	0.8	24.1
เฉลี่ย	-14.4	5.3	13.8	20.8	7.6	26.1

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2554)

จากวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ฐานะการคลังของประเทศมีการขาดดุลงบประมาณมาก มีหนี้สาธารณะอยู่ในระดับสูง ฐานะการคลังจะไม่สามารถรองรับการแก้ไขปัญหาในระบบการเงินของประเทศที่ขาดความมั่นใจจากผู้ออม และความไม่เพียงพอของทุนที่จะรองรับความเสียหายจากระบบเครดิตของประเทศ ในการที่จะใช้นโยบายการคลัง เพื่อรองรับและกระตุ้นเศรษฐกิจ ในช่วงที่อัตราการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจติดลบก็จะหมดไป ดังนั้น ในช่วงของการปรับตัวหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 1997 (ปี 2000-2007) การรักษาวินัยทางการคลัง ระบบ

งบประมาณที่โปร่งใส และไม่กีดกันฐานะทางการคลัง รวมทั้งการควบคุมหนี้สาธารณะทั้งของภาครัฐ และรัฐวิสาหกิจ ไม่ให้เป็นปัญหาต่อความเชื่อมั่น จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศ รัฐบาลจึงได้พยายามยึดมั่นวินัยการคลัง และควบคุมหนี้สาธารณะ ถึงแม้ว่ามีความจำเป็นในการใช้ฐานะการคลัง รองรับการแก้ไขปัญหาของระบบการเงิน และมีการใช้ฐานะการคลังในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจก็ตาม (ธารินทร์ นิมมานเหมินท์, 2550) ส่งผลให้หนี้สาธารณะในช่วงเวลาดังกล่าวมีแนวโน้มขยายตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง (ตารางที่ 15) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หนี้ต่างประเทศได้ขยายตัวลดลงมาโดยตลอดตั้งแต่ ปี 2000-2007

ตารางที่ 16 ดุลการคลัง รายได้ รายจ่าย และหนี้สาธารณะที่รัฐบาลกลางกู้โดยตรงโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-2007

หน่วย: ร้อยละ

	ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1987-1996)	วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)	การปรับตัวหลังเกิด วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007)
1. อัตรการขยายตัวทางเศรษฐกิจ	9.5	-2.5	5.1
2. ดุลการคลัง (ร้อยละของ GDP)	2.3	-6.7	-2.6
3. อัตรการขยายตัวของรายได้			
3.1 รายได้จากภาษี			
- ภาษีทางตรง	17.4	-11.8	11.7
- ภาษีทางอ้อม	10.4	-7.4	4.7
3.2 รายได้ที่มีใช้ภาษี	8.9	4.5	16.9
4. อัตรการขยายตัวของรายจ่าย			
4.1 รายจ่ายประจำ	5.1	4.5	10.6
4.2 รายจ่ายลงทุน	16.6	25.0	-14.4
4.3 รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้	24.7	-15.9	18.7
5. หนี้สาธารณะที่รัฐบาลกู้โดยตรง			
5.1 หนี้ในประเทศ	-3.0	209.5	13.8
5.2 หนี้ต่างประเทศ	-19.2	32.5	14.8

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่า หลังจากที่ผ่านมาช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 ไปแล้ว เศรษฐกิจไทยได้เข้าสู่ช่วงของการฟื้นฟูและปรับตัวให้เศรษฐกิจกลับเข้าสู่ภาวะปกติ โดยในช่วงเวลาดังกล่าวรัฐบาลได้พยายามดำเนินมาตรการทางการคลังเชิงรุก เพื่อเรียกความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจให้กลับคืนมาดังเดิม ซึ่งตั้งแต่ ปี 2000-2007 เศรษฐกิจมีการขยายตัวเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 5.1 โดยขยายตัวเพิ่มขึ้นจากในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ที่ในขณะที่ดุลการคลังของรัฐบาลขาดดุลลดลง จากเฉลี่ยร้อยละ 6.7 ของ GDP ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี

1997 เหลือเพียงขาดดุลเฉลี่ยร้อยละ 2.6 ของ GDP ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 1997 รัฐบาลมีฐานะทางการคลังที่ดีขึ้น นอกจากนี้แล้วจากภาวะเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวขึ้น ส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางด้านรายได้ไม่ว่าจะเป็น รายได้จากภาษีทางตรง ภาษีทางอ้อม และรายได้ที่มีใช้ภาษี ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ส่วนด้านรายจ่าย พบว่า จากการที่รัฐบาลได้นำกรอบความยั่งยืนมาใช้ ในการรักษาวินัยทางการคลัง ทำให้รายจ่ายลงทุนโดยเฉลี่ยขยายตัวลดลงจากช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ในขณะที่รัฐบาลได้ทยอยชำระหนี้เงินกู้ในช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว ทำให้ในช่วงหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ รายจ่ายชำระต้นเงินกู้โดยเฉลี่ยขยายตัวเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการพิจารณาตัวเลขหนี้สาธารณะทั้งในและต่างประเทศที่พบว่า ขยายตัวลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงวิกฤตเศรษฐกิจปี 1997 (ตารางที่ 16)

ช่วงที่ 4 : ช่วงวิกฤติการณ์ทางการเงินสหรัฐอเมริกา ปี 2008-2009

ถึงแม้ว่าเศรษฐกิจไทยจะค่อยๆ เริ่มฟื้นตัวจากวิกฤตเศรษฐกิจในปี 1997 แต่เศรษฐกิจไทยในช่วงครึ่งหลังของ ปี 2007 กลับต้องมาตกต่ำอีกครั้ง เมื่อสถานการณ์ตลาดสินเชื่อที่อยู่อาศัยของสหรัฐอเมริกาได้ทรุดตัวลงอย่างต่อเนื่อง จากผลของปัญหาซับไพร์ม โดยการทรุดตัวของตลาดที่อยู่อาศัยยังคงมีแนวโน้มที่จะจุดให้การใช้จ่ายของภาคครัวเรือนชะลอตัวลง ประกอบกับภาคการผลิตที่มีแนวโน้มชะลอตัวลงทำให้ภาคธุรกิจลดการจ้างงาน ซึ่งจะส่งผลให้รายได้ของภาคครัวเรือนปรับตัวลดลง นำไปสู่การลดการบริโภคของภาคเอกชนในที่สุด แม้ว่าเศรษฐกิจเอเชียจะแข็งแกร่งขึ้นมาก แต่หากเศรษฐกิจสหรัฐฯเข้าสู่ภาวะถดถอยก็คงมีผลทำให้เศรษฐกิจของเอเชียชะลอตัวลงตามไปด้วย เนื่องจากเศรษฐกิจสหรัฐฯยังคงมีอิทธิพลอย่างมากผ่านความเชื่อมโยงทางการเงินและการค้า ในส่วนของเศรษฐกิจไทยนั้น ก็ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ดังกล่าวผ่านช่องทางทางการค้า โดยเศรษฐกิจไทยเริ่มได้รับผลกระทบตั้งแต่ช่วงเดือนกรกฎาคมของปี 2007 ทำให้ภาคการส่งออกของไทยชะลอตัวลง ซึ่งก็จะทำให้การขยายตัวของเศรษฐกิจไทยชะลอตัวลงตามไปด้วย (พงศ์พัฒน์ คุโรวาท, 2551) ประกอบกับสถานการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองในประเทศที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความรุนแรงเป็นระยะได้ส่งผลกระทบและเป็นแรงจุดให้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศทรุดลงมากขึ้น จนมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจติดลบในไตรมาสที่ 1 ของ ปี 2009

ในช่วงไตรมาสที่ 2 ของ ปี 2008 เริ่มมีการส่งสัญญาณของอัตราการเติบโตของ GDP ชะลอตัวลง ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยประกาศมาตรการเพื่อลดค่าครองชีพให้แก่ประชาชน เรียกว่า 6 เดือน 6 มาตรการ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2008 ได้แก่ มาตรการแรก การลดอัตราภาษีสรรพสามิตน้ำมัน มาตรการที่สอง การชะลอการปรับราคาก๊าซหุงต้ม (LPG) ในภาคครัวเรือน มาตรการที่สาม รัฐบาลปรับค่าใช้จ่ายการใช้

น้ำประปาที่มีปริมาณการใช้น้ำช่วง 0-50 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน มาตรการที่สี่ รัฐบาลภาระค่าใช้จ่ายไฟฟ้าของครัวเรือน หากใช้ไฟฟ้าไม่เกิน 80 หน่วยต่อเดือน มาตรการที่ห้า ลดค่าใช้จ่ายเดินทางรถโดยสารประจำทาง และมาตรการที่หก ลดค่าใช้จ่ายเดินทางโดยรถไฟชั้น 3 เชิงสังคมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (วิมล ชาตะมีนา, 2552)

ตารางที่ 17 ดุลการคลัง ตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 2008-2010

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่ายประจำ	ดุลการ ดำเนินงาน เบื้องต้น	รายจ่าย ลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้ กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
2008	20.1	18.2	1.9	1.4	0.5	1.2	-0.7
2009	16.6	19.7	-3.1	2.0	-5.1	2.2	-7.3
2010	20.4	18.6	1.8	1.4	0.4	-2.6	-2.2
เฉลี่ย	19.0	18.8	0.2	1.6	-1.4	0.3	-3.4

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010), สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2554) และ International Monetary Fund (2011)

ภายหลังในปี 2009 รัฐบาลได้จัดตั้งงบประมาณขาดดุลสูงสุดเป็นประวัติการณ์ (ตารางที่ 17) เนื่องจากผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจโลกที่ก่อให้เกิดปัญหาการถดถอยของเศรษฐกิจประเทศไทย รัฐบาลจึงต้องเตรียมรับมือด้วยการใช้จ่ายผ่านงบประมาณรายจ่าย เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและรองรับผลกระทบจากการชะลอตัวของภาวะเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลได้จัดทำงบประมาณขาดดุล สำหรับ ปี 2009 ต่อเนื่องจากปี 2008 และได้จัดทำงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมประจำปี 2009 อีกจำนวน 116,700 ล้านบาท เพื่อใช้จ่ายในโครงการภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ 1 ตามมติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบการจัดทำงบประมาณ เมื่อวันที่ 13 และ 20 มกราคม 2009 โดยมีรายละเอียดการจัดสรรเงินตามโครงการ และผู้ได้รับประโยชน์ (รายละเอียดตามตารางที่ 22)

จากมาตรการดังกล่าว ทำให้ในปี 2009 รายได้ของรัฐบาลขยายตัวลดลง (ตารางที่ 18) ในขณะที่รายจ่ายมีขยายตัวเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 19) เนื่องจากรัฐบาลได้ใช้การลดหย่อนภาษีกลุ่มต่าง ๆ เป็นระยะ ควบคู่ไปกับการเติมการลงทุนภาครัฐ ทั้งนี้เป็นความพยายามของรัฐบาลที่จะใช้นโยบายการคลังผ่านการใช้จ่ายรัฐบาลในการทำให้เศรษฐกิจฟื้นตัว โดยการจัดตั้งงบประมาณกลางเพิ่มเติมกลางปีและการใช้จ่ายจากเงินกู้ในโครงการไทยเข้มแข็ง (วิมล ชาตะมีนา, 2552) เพื่อหวังกระตุ้นกำลังซื้อสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอยครั้งใหญ่

ผลจากการดำเนินมาตรการต่างๆ ในช่วงปี 2008-2009 เพื่อการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนส่งผลกระทบต่อสถานการณ์การคลังของประเทศในระยะยาว โดยเฉพาะในส่วนของหนี้สาธารณะ ดังจะเห็นได้จาก อัตราการขยายตัวของหนี้สาธารณะในปี

2009 ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี 2008 ร้อยละ 17.3 (ตารางที่ 20) นอกจากนี้ยังมีการคาดการณ์กันว่าอาจเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 45.6 ของ GDP ในปัจจุบันเป็นระดับใกล้เคียงกับร้อยละ 60 ของ GDP ในช่วง 3-4 ปีข้างหน้า ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของภาคเอกชนต่อฐานะการคลังของประเทศ รวมถึงส่งผลกระทบต่อความยืดหยุ่นของการดำเนินนโยบายการคลังในอนาคต จากภาวะในการชำระคืนต้นเงินกู้และดอกเบี้ยของหนี้สาธารณะดังกล่าว

ตารางที่ 18 รายได้ของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 2008-2010

หน่วย : ร้อยละ

	รายได้จากการเก็บภาษี						รายได้ที่มีใช้ภาษี		รายได้รวม	
	ภาษีทางตรง		ภาษีทางอ้อม		รวม		อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้				
2008	11.6	39.0	-1.1	42.7	1.1	81.7	13.3	18.3	6.1	100
2009	-12.2	42.5	-8.0	48.8	4.6	91.3	-61.7	8.7	-19.5	100
2010	3.2	33.2	22.6	45.3	-10.0	78.5	225.2	21.5	32.1	100
เฉลี่ย	0.9	38.2	4.5	45.6	-1.4	83.8	58.9	16.2	6.2	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2554)

ตารางที่ 19 รายจ่ายของรัฐบาลกลางไทย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 2008-2010

หน่วย: ร้อยละ

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้						รายจ่ายรวม	
					ในประเทศ		ต่างประเทศ		รวม			
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
2008	6.1	90.3	-15.8	7.0	73.1	1.0	-26.6	1.7	-7.4	2.7	3.8	100
2009	5.3	87.6	41.5	9.1	202.7	2.7	-65.9	0.5	30.6	3.3	8.5	100
2010	2.1	89.9	-26.3	6.7	19.3	3.3	-100.0	0.1	2.3	3.4	-0.5	100
เฉลี่ย	4.5	89.3	-0.2	7.6	98.4	2.3	-64.2	0.8	8.5	3.1	3.9	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2554)

ตารางที่ 20 หนี้สาธารณะที่รัฐบาลกลางไทยกู้โดยตรง ตั้งแต่ ปี 2008-2010

หน่วย : ร้อยละ

	หนี้ต่างประเทศ		หนี้ในประเทศ		รวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของ GDP	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของ GDP	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
2008	-40.2	0.7	3.8	23.1	1.4	23.8
2009	-7.8	0.7	18.1	27.9	17.3	28.6
2010	-17.0	1.2	9.1	62.1	8.5	63.3
เฉลี่ย	-21.7	0.9	10.3	37.7	9.1	38.6

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2554)

ดังนั้น รัฐบาลจึงเริ่มให้ความสำคัญกับการวางแผนนโยบายการคลังหลังช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความยั่งยืนทางการคลังในระยะยาว การดำเนินการดังกล่าวจะเป็นการรักษาความเชื่อมั่นต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ และช่วยลดข้อจำกัดและแรงกดดันของรัฐบาลในการดำเนินนโยบายการคลังได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต (สิทธิรัตน์ ตรงมาศ และตรีลดา ธรรมอดิศจัย, 2553) ด้วยเหตุนี้ ในปี 2010 รัฐบาลจึงได้จัดทำงบประมาณขาดดุลลดลงจาก 7.3 ของ GDP ในปี 2009 เหลือเพียงร้อยละ 2.2 ของ GDP ในปี 2010 (ตารางที่ 23) และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแผนการฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ 2 (ปี 2010-2012) (Stimulus Package 2 : SP 2) เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2009 ในวงเงินรวม 1,556,867 ล้านบาท เพื่อสร้างงานและสร้างรายได้ โดยการลงทุนของภาครัฐซึ่งจะสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคต พร้อมกับสร้างโอกาสของภาคเอกชนในการลงทุน สามารถแบ่งออกเป็น 13 สาขา (รายละเอียดตามตารางที่ 23)

จากการตระหนักถึงการสร้างความยั่งยืนทางการคลังในระยะยาว และการลดลงของเม็ดเงินกระตุ้นเศรษฐกิจในปี 2010 ส่งผลให้รายจ่ายของรัฐบาล ทั้งรายจ่ายประจำและรายจ่ายลงทุนในปี 2010 ขยายตัวลดลงจากปี 2009 (ตารางที่ 19) ในขณะที่สถานการณ์เศรษฐกิจที่เริ่มคลี่คลายไปในทิศทางที่ดีขึ้น ทำให้รัฐบาลจัดเก็บรายได้จากได้เพิ่มขึ้น (ตารางที่ 18) ผลคือ ดุลการคลังขาดดุลลดลง (ตารางที่ 17)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ว่าเศรษฐกิจไทยจะผ่านพ้นช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 ไปแล้ว และสามารถฟื้นฟูและปรับตัวให้เศรษฐกิจกลับเข้าสู่ภาวะปกติได้สำเร็จ แต่ในช่วงปี 2008-2009 เศรษฐกิจไทยก็ต้องประสบกับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา ทำให้ในปี 2008-2010 เศรษฐกิจมีการขยายตัวเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 2.7 โดยขยายตัวลดลงจากในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ดังนั้น รัฐบาลจึงได้พยายามดำเนินมาตรการทางการคลัง เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยอาศัยเงินกู้จากโครงการไทยเข้มแข็ง ส่งผลให้ดุลการคลังของรัฐบาลขาดดุลเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 2.6 ของ GDP ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 เพิ่มเป็นขาดดุลร้อยละ 3.4 ของ GDP ในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินสหรัฐอเมริกา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า จากวิกฤตการณ์ดังกล่าว ทำให้รัฐบาลมีฐานะทางการคลังที่แยลง นอกจากนี้แล้ว ในช่วงเวลาเดียวกัน อัตราการขยายตัวทางด้านรายได้จากการจัดเก็บภาษีทางตรง และภาษีทางอ้อมขยายตัวลดลง จากช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ส่วนด้านรายจ่าย พบว่า รายจ่ายลงทุนโดยเฉลี่ยขยายตัวเพิ่มขึ้น ในขณะที่ตัวเลขหนี้สาธารณะทั้งในและต่างประเทศ พบว่า ขยายตัวลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 1997 (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 ดุลการคลัง รายได้ รายจ่าย และหนี้สาธารณะที่รัฐบาลกลางกู้โดยตรงโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ปี 1987-2010

หน่วย: ร้อยละ

	ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1987-1996)	วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)	หลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007)	วิกฤตการณ์ทางการเงิน สหรัฐ (ปี 2008-2010)
1. อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ	9.5	-2.5	5.1	2.7
2. ดุลการคลัง (ร้อยละของ GDP)	2.3	-6.7	-2.6	-3.4
3. อัตราการขยายตัวของรายได้				
3.1 รายได้จากภาษี				
- ภาษีทางตรง	17.4	-11.8	11.7	0.9
- ภาษีทางอ้อม	10.4	-7.4	4.7	4.5
3.2 รายได้ที่มีใช้ภาษี	8.9	4.5	16.9	58.9
4. อัตราการขยายตัวของรายจ่าย				
4.1 รายจ่ายประจำ	5.1	4.5	10.6	4.5
4.2 รายจ่ายลงทุน	16.6	25.0	-14.4	-0.2
4.3 รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้	24.7	-15.9	18.7	8.5
5. หนี้สาธารณะที่รัฐบาลกู้โดยตรง				
5.1 หนี้ในประเทศ	-3.0	209.5	13.8	10.3
5.2 หนี้ต่างประเทศ	-19.2	32.5	14.8	-21.7

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

ตารางที่ 22 สรุปโครงการภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ 1

หน่วย: ล้านบาท

รายการ	งบประมาณ	กลุ่มผู้ได้รับประโยชน์
รวมทั้งสิ้น	116,700	
1. แผนงานฟื้นฟูและเสริมสร้างความเชื่อมั่นด้านเศรษฐกิจ	37,464.5	
1.1 โครงการช่วยเหลือค่าครองชีพประชาชนและบุคลากรภาครัฐ	18,970.3	ประชาชนผู้มีรายได้น้อย และมีรายได้ประจำ
1.2 โครงการ 5 มาตรการ 6 เดือน เพื่อลดค่าครองชีพของประชาชน	11,409.2	ประชาชนผู้มีรายได้น้อย
1.3 โครงการจัดทำและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกร	2,000.0	เกษตรกร
1.4 โครงการก่อสร้างทางในหมู่บ้าน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชน	1,500.0	ประชาชนและชุมชน
1.5 โครงการด้านพาณิชย์ เพื่อช่วยเหลือประชาชน	1,000.0	ประชาชนผู้มีรายได้น้อย

ตารางที่ 22 (ต่อ)

รายการ	งบประมาณ	กลุ่มผู้ได้รับประโยชน์
รวมทั้งสิ้น	116,700	
1. แผนงานฟื้นฟูและเสริมสร้างความเชื่อมั่นด้านเศรษฐกิจ(ต่อ)		
1.6 โครงการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว	1,000.0	ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว
1.7 โครงการแหล่งน้ำขนาดเล็ก เพื่อการจัดการน้ำ	760.0	เกษตรกร
1.8 โครงการส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมอาคารและอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม	500.0	ภาคธุรกิจเอกชน
1.9 โครงการฟื้นฟูความเชื่อมั่นและเสริมสร้างภาพลักษณ์ของประเทศ	325.0	การสร้างความเชื่อมั่นและฟื้นฟูเศรษฐกิจภาพรวม
2. แผนงานเสริมสร้างรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงด้านสังคม	56,055.6	
2.1 โครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 15 ปี	19,001.1	นักเรียนและผู้ปกครอง
2.2 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อยกระดับชุมชน	15,200.0	ประชาชนและชุมชน
2.3 โครงการประกันรายได้แก่ผู้สูงอายุ	9,000.0	ประชาชนผู้สูงอายุ
2.4 โครงการเพิ่มศักยภาพผู้ว่างงาน เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน	6,900.0	เกษตรกรและแรงงานนอกภาคธุรกิจเอกชน
2.5 โครงการส่งเสริมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเชิงรุก	3,000.0	อาสาสมัครสาธารณสุข
2.6 โครงการก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยข้าราชการตำรวจชั้นประทวน	1,808.8	ข้าราชการตำรวจชั้นผู้น้อย
2.7 โครงการปรับปรุงสถานีอนามัย	1,095.8	ประชาชนในชนบท
3. แผนงานบริหารเพื่อรองรับกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น	4,090.4	
4. แผนงานรายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลัง	19,139.5	

ที่มา: สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ (2554)

ตารางที่ 23 สรุปโครงการภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ 2 ปี 2010-2012

รายการ	วงเงินอนุมัติ (หน่วย: ล้านบาท)	ลักษณะโครงการ
รวมทั้งสิ้น	1,431,330	
1. บริหารจัดการน้ำ/น้ำเพื่อการเกษตร	238,515	ฟื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งน้ำ ธรรมชาติ ปรับปรุงระบบชลประทาน ก่อสร้างฝาย อ่างเก็บน้ำ ป้องกันอุทกภัย ปรับปรุงคุณภาพผลผลิตการเกษตร

ตารางที่ 23 (ต่อ)

รายการ	วงเงินอนุมัติ (หน่วย: ล้านบาท)	ลักษณะโครงการ
2. การขนส่ง/Logistic	571,523	โครงการก่อสร้างรถไฟฟ้า จัดหารถไฟ ปรับปรุงทางรถไฟและถนนทางหลวง ทางด่วน สะพาน และท่าเรือ ปรับปรุงท่าอากาศยาน และจัดหาเครื่องบิน
3. พลังงาน/พลังงานทดแทน	205,805	โครงการก่อสร้างระบบส่งไฟฟ้า โรงไฟฟ้า สถานีไฟฟ้า ระบบจำหน่ายไฟฟ้า และพัฒนาพลังงานทดแทน
4. การสื่อสาร	24,811	ปรับปรุงโครงข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ ปรับปรุงประสิทธิภาพโครงข่าย และติดตั้งสายเคเบิลใต้น้ำไทย-อ่าวไทย
5. โครงสร้างพื้นฐานการ ท่องเที่ยว	10,031	ก่อสร้างและติดตั้งระบบประปา ก่อสร้างระบบจ่ายไฟฟ้า ด้วยสายเคเบิลใต้น้ำ ปรับปรุงสถานีรถไฟและสถานีขนส่งผู้โดยสารทั่วประเทศ
6. โครงสร้างพื้นฐาน/พัฒนา บุคลากรด้านการศึกษา	137,957	ผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาผู้เรียน และผู้สอนในการใช้เทคโนโลยี จัดหาครุภัณฑ์อุปกรณ์ การศึกษา พัฒนาห้องสมุดและห้องปฏิบัติการ ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร ปรับปรุงสถานศึกษา สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัย
7. โครงสร้างพื้นฐาน/พัฒนา บุคลากรด้านสาธารณสุข	99,399	พัฒนาปรับปรุงสถานอนามัย ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์สุขภาพชุมชน ศูนย์แพทย์โรงพยาบาลเฉพาะทาง จัดหาครุภัณฑ์ทางการแพทย์และครุภัณฑ์อื่น ผลิตและพัฒนาศักยภาพแพทย์และบุคลากร
8. โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสวัสดิ ภาพของประชาชน	8,482	สร้างและปรับปรุงอาคารที่พักอาศัยของข้าราชการ ตำรวจ ข้าราชการกระทรวงกลาโหม
9. โครงสร้างพื้นฐานด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	12,130	วิจัยและพัฒนาพลังงานทดแทน พัฒนาเทคโนโลยี เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมก่อสร้าง สนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการผลิตในภาคเอกชน พัฒนาห้องปฏิบัติการ วิเคราะห์ทดสอบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมรายสาขา
10. โครงสร้างพื้นฐานด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	4,860	ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำและสภาพแวดล้อมในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ส่งเสริมการปลูกกล้าไม้ ส่งเสริมการปลูกต้นไม้ รักษาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเฝ้าระวังภัยจากไฟป่า และป้องกันไฟป่า

ตารางที่ 23 (ต่อ)

รายการ	วงเงินอนุมัติ (หน่วย: ล้านบาท)	ลักษณะโครงการ
11. การพัฒนาการท่องเที่ยว	8,506	ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการนำเสนอสินค้าที่มีเอกลักษณ์ไทยผ่านการจัดประชุมทั้งในและต่างประเทศ การจัดทำแผนแม่บทในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาอุทยานแห่งชาติและพื้นที่โครงการพระราชดำริ พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพงานด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่า
12. เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์	17,585	อนุรักษ์ฟื้นฟูโบราณสถาน พัฒนาภูมิปัญญาพื้นบ้าน ส่งเสริมผลิตภัณฑ์แพทย์แผนไทยและสมุนไพร พัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ สร้าง Branding ประเทศไทย ส่งเสริมองค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ สร้างศูนย์ถ่ายทอดความรู้ด้านชีวภาพ และจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยและข้อมูลด้านความปลอดภัยทางอาหาร
13. การลงทุนในระดับชุมชน	91,708	มุ่งเน้นการยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตประชาชน ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การพัฒนาขีดความสามารถเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน และการพัฒนาการใช้ประโยชน์ทางชีวภาพระดับชุมชน
รวม	1,431,330	

ที่มา : สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ (2554)

4.1.2 ประเทศมาเลเซีย

ในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมามากกว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา เศรษฐกิจของประเทศในเอเชียมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จาก รายงานตัวเลขอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในช่วงของการฟื้นตัวจากวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 ในไตรมาสที่ 2 ของปี 1999 ได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เริ่มจากเกาหลีใต้ มีอัตราการเติบโตร้อยละ 9.8 ตามมาด้วย สิงคโปร์ ร้อยละ 6.7 ไต้หวัน ร้อยละ 6.1 มาเลเซีย ร้อยละ 4.1 ฟิลิปปินส์ ร้อยละ 3.6 และฮ่องกง ร้อยละ 0.5 (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2545) นับเป็นครั้งแรกในรอบหลายปีที่ประเทศเหล่านี้ส่งสัญญาณว่าจะหลุดพ้นจากเศรษฐกิจตกต่ำ จนมีเมื่อสิ้นสุดปี 1999 ประเทศเอเชียส่วนใหญ่ได้กลับมามีอัตราการเจริญเติบโตเป็นบวกกันอีกครั้ง โดยมีอัตราการเพิ่มมากหรือน้อยแตกต่างกันไปตามนโยบายการบริหารจัดการเศรษฐกิจของรัฐบาลประเทศนั้นๆ แต่ประเทศที่วงการเศรษฐกิจและการเงินโลกจับตามองกันเป็นพิเศษ ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย ที่สามารถดึงเศรษฐกิจให้รอดพ้น

จากภาวะถดถอยได้อย่างรวดเร็ว ไม่แพ้ประเทศเพื่อนบ้าน ทั้ง ๆ ที่มาเลเซียใช้วิธีการแก้ไขปัญหาจัดการเศรษฐกิจแบบมิได้พึ่งพากองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ดังนั้น เพื่อให้ทราบภาพรวมของการดำเนินนโยบายการคลังของมาเลเซีย การศึกษาที่จึงได้ทำการศึกษากการดำเนินนโยบายการคลังของมาเลเซีย ตั้งแต่ปี 1987-2009 โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ช่วง คือ ช่วงแรก ช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 (ปี 1987-1996) ช่วงที่สอง ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 (ปี 1997-1999) ช่วงที่สาม ช่วงของการปรับตัวหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007) และช่วงสุดท้าย ช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา ปี 2008-2009

ช่วงที่ 1 : ช่วงเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ (ปี 1987-1996)

นโยบายการคลัง เป็นนโยบายที่มีบทบาทที่สำคัญในการจัดการเศรษฐกิจมหภาคของมาเลเซีย โดยนโยบายดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศทั้งในระยะปานกลางและระยะยาว นโยบายการคลังของมาเลเซียในช่วงสิบปีหลังจากที่มาเลเซียได้รับเอกราชจากอังกฤษ คือ รัฐบาลได้พยายามจำกัดงบประมาณรายจ่ายให้อยู่ภายในวงเงินรายได้ที่จัดเก็บภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลได้เริ่มประกาศนโยบายเศรษฐกิจใหม่ (New Economic Policy : NEP) ในปี 1971 ซึ่งเป็นยุคใหม่ในการเริ่มนโยบายเศรษฐกิจมหภาค เป้าหมายของนโยบายเศรษฐกิจใหม่ของรัฐบาล คือ ต้องการเพิ่มการลงทุน ซึ่งรวมไปถึงการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ การขยายการบริหารงานของรัฐ และเพิ่มโครงการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ในช่วงเวลาดังกล่าว รัฐบาลมาเลเซียจึงมีฐานะทางการคลังขาดดุลค่อนข้างสูง

ในช่วงก่อนปี 1980 นโยบายเศรษฐกิจใหม่ได้เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของมาเลเซีย ในเดือนพฤศจิกายน 1980 นายมหาเธร์ มูฮัมหมัด รัฐมนตรีกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าของมาเลเซีย (ซึ่งในภายหลังได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปีถัดมา) ได้ประกาศสนับสนุนอุตสาหกรรมหนักภายในประเทศ เพื่อสร้างความแข็งแกร่งแก่ภาคอุตสาหกรรม โดยได้มีการจัดตั้งองค์กรอุตสาหกรรมหนักของมาเลเซีย (Heavy Industries Corporation of Malaysia : HICOM) ซึ่งเป็นมีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจเพื่อการดำเนินการตามนโยบายใหม่ของรัฐบาล โดยวิสัยทัศน์ของ HICOM คือ การจัดตั้งอุตสาหกรรมปิโตรเคมี เหล็ก ซีเมนต์ กระดาษ เครื่องใช้ไฟฟ้า ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ และอุปกรณ์ก่อสร้าง รวมไปถึงการอำนวยความสะดวกในกระบวนการผลิตและส่งออกก๊าซธรรมชาติอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ในช่วงปี 1979-1981 รายจ่ายลงทุนจึงได้เริ่มเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้รัฐบาลมาเลเซียมีฐานะการคลังขาดดุลเป็นจำนวนมาก โดยในปี 1981 ดุลการคลังขาดดุลสูงถึงร้อยละ 15.4 ต่อ

GDP สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 44 ในปี 1980 เป็นร้อยละ 103.4 ในปี 1987

ในช่วงก่อนปี 1980 เศรษฐกิจของมาเลเซียได้อยู่ในภาวะถดถอย เนื่องจากได้รับผลกระทบจาก นโยบายอัตราดอกเบี้ยที่สูงของสหรัฐอเมริกา (หรือที่เรียกว่า Volker Shock)² ซึ่งเป็นผลมาจากการค้าของโลกที่ทรุดตัวลง ในระหว่างปี 1984-1986 ดัชนีราคาสินค้าส่งออกของ มาเลเซียโดยรวมได้ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 30 อัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า (Term of trade) ได้ลดลงเกือบร้อยละ 20 ภายในสองปี การที่เศรษฐกิจของมาเลเซียได้ถดถอยลง ได้ส่งผลให้เกิดปัญหาในอุตสาหกรรมใหม่ที่เพิ่มเริ่มผลิตสินค้าส่งออก ในขณะที่ HICOM ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานมีมูลค่าความเสียหายกว่า 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 1986-1987 นอกจากนี้แล้ว ในปี 1985 เงินทุนของของ HICOM นั้นถูกใช้ในการชำระหนี้คืนญี่ปุ่นตามข้อตกลงพลาซ่า (Plaza Accord) จนหมด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ สิ้นปี 1988 หนี้สาธารณะของรัฐบาลถึงร้อยละ 37 (หรือประมาณ 6.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) เป็นหนี้ของรัฐวิสาหกิจ

จากภาวะดังกล่าว ทำให้รัฐบาลมาเลเซียต้องจัดการกับปัญหาเศรษฐกิจ โดยหลีกเลี่ยงที่จะขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ดังนั้น ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจปี 1986-1987 นโยบายเศรษฐกิจจึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกของรัฐบาลที่จะนำมาใช้ในการจัดการกับปัญหาดังกล่าว นโยบายสำคัญที่รัฐบาลได้ดำเนินการ คือ การดำเนินนโยบายการคลังแบบหดตัวควบคู่ไปกับนโยบายการลดค่าเงิน (Athukorala, 2010) โดยมุ่งเน้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเอกชนเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนโครงการต่างๆของภาคเอกชน ปฏิรูปโครงสร้างภาษี เพื่อเพิ่มการแข่งขันแก่ธุรกิจ และสนับสนุนการออมของประเทศเพื่อนำไปสู่การลงทุนในอนาคต

การที่รัฐบาลเน้นให้ภาคเอกชนเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจนั้น ส่งผลให้อัตราการขยายตัวของรายจ่ายของรัฐบาล ทั้งรายจ่ายประจำและรายจ่ายลงทุน ตั้งแต่ ปี 1993 จนถึง 1996 ขยายตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง (ตารางที่ 24) ในขณะที่การเติบโตของการลงทุนภาคเอกชนได้ปรับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.1 ต่อ GDP (Vijayaledchumy, 2003) ส่วนทางด้านรายได้ของรัฐบาล พบว่า อัตราการขยายตัวของรายได้จากการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลในปี 1995 ลดลงจากปี 1994 (ตารางที่ 25) ซึ่งเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลได้ลดอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีสรรพสามิต และภาษีศุลกากร (Asian Development Bank, 1997) ดังนั้น จึงทำให้รัฐบาลมีฐานะดุลการคลังดีขึ้นและลดการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ โดยดุล

² เหตุการณ์ Volker Shock คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อนาย Paul Volker เข้ามาเป็นผู้อำนวยการธนาคารกลางสหรัฐอเมริกาและปรับดอกเบี้ยขึ้นสูงถึงร้อยละ 20 ทั้งนี้เป็นผลมาจากราคาน้ำมันเพิ่มขึ้นเกือบ 20 เท่าตัว และทองคำก็ปรับตัวเพิ่มขึ้นประมาณ 10 เท่าตัว ในช่วงปี 1972-1981 ทำให้เงินเฟ้อปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างมาก จากนโยบายอัตราดอกเบี้ยที่สูงของสหรัฐอเมริกา ทำให้เศรษฐกิจโลกถดถอยอย่างรุนแรงในปี 1980-1982 และกว่าเศรษฐกิจโลกจะฟื้นตัวอย่างเต็มที่ก็ต้องรอจนกระทั่งปี 1985-1986

ตารางที่ 24 รายจ่ายของรัฐบาลกลางมาเลเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย: ร้อยละ

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายรวม	
	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละ ของรายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละ ของรายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละ
1987	-7.9	86.6	12.3	13.4	-12.1	100
1988	1.2	86.1	5.6	13.9	-5.7	100
1989	5.0	81.2	50.5	18.8	7.6	100
1990	5.1	75.6	47.0	24.4	14.0	100
1991	9.0	82.8	-29.8	17.2	4.8	100
1992	10.1	79.4	37.0	20.6	13.8	100
1993	-1.8	80.0	-4.9	20.0	-1.8	100
1994	4.1	80.3	1.8	19.7	2.6	100
1995	0.1	77.6	17.7	22.4	3.3	100
1996	11.9	81.1	-9.7	18.9	11.0	100
เฉลี่ย	3.7	81.1	12.8	18.9	3.8	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 25 รายได้ของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย : ร้อยละ

	รายได้จากการเก็บภาษี		รายได้ที่มีไม่ภาษี		รายได้รวม	
	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละ ของรายได้	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละ ของรายได้	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละ
1987	-19.1	73.0	12.7	27.0	-10.5	100
1988	13.1	66.0	7.8	34.0	11.3	100
1989	8.6	67.1	7.0	32.9	8.0	100
1990	21.1	67.4	0.7	32.6	14.5	100
1991	15.5	71.3	5.7	28.7	12.4	100
1992	9.1	73.1	19.1	26.9	11.8	100
1993	5.7	71.4	-2.2	28.6	3.5	100
1994	14.1	72.9	14.1	27.1	14.1	100
1995	6.0	72.9	-29.1	27.1	-3.5	100
1996	9.5	80.1	15.1	19.9	10.6	100
เฉลี่ย	8.4	71.5	5.1	28.5	7.2	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

การคลังของภาครัฐได้ปรับตัวดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในช่วงหลังปี 1992 รัฐบาลสามารถชำระหนี้ต่างประเทศล่วงหน้า ดังนั้น จึงทำให้หนี้สาธารณะของรัฐบาลลดลง เป็นผลทำให้ดุลการคลังของรัฐบาลกลับมาเกินดุลเป็นเวลา 4 ปี คือ ตั้งแต่ปี 1993-1996 (ตารางที่ 26) ระดับหนี้สาธารณะลดลงถึงร้อยละ 32 ต่อ GDP ในปี 1997 จากที่เคยสูงที่สุดถึงร้อยละ 103 ในปี 1986

หนี้ต่างประเทศของรัฐบาลยังคงต่ำ คือ อยู่ที่ระดับร้อยละ 4.6 ของ GDP หรือร้อยละ 7.6 ของหนี้ต่างประเทศทั้งหมดในปี 1997 (Vijayaedchumy, 2003) ดังนั้น ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียปี 1997 ทิศทางของนโยบายการคลังจึงเป็นไปในลักษณะเข้มงวดตั้งแต่ปี 1993-1997 (Ministry of Finance Malaysia, 2003)

ตารางที่ 26 ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่ายประจำ	ดุลการดำเนินงานเบื้องต้น	รายจ่ายลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
1987	25.0	25.6	-0.6	3.9	-4.5	2.2	-6.7
1988	25.3	23.4	1.9	3.7	-1.8	-0.1	-1.7
1989	25.1	22.6	2.5	5.2	-2.7	-1.0	-1.7
1990	26.4	21.8	4.6	7.1	-2.5	-0.8	-1.7
1991	27.1	21.7	5.4	4.5	0.9	0.6	0.3
1992	27.8	22.0	5.8	5.7	0.1	0.4	-0.3
1993	26.2	19.6	6.6	4.9	1.7	0.5	1.2
1994	27.4	18.7	8.7	4.6	4.1	0.2	3.9
1995	24.1	17.0	7.1	4.9	2.2	0.2	2.0
1996	24.2	17.4	6.8	4.0	2.8	1.0	1.8
เฉลี่ย	26.2	21.7	4.5	4.7	-0.3	0.8	-1.0

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 27 ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของมาเลเซียโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย: ร้อยละ

ค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-1996	
1. อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ	9.1
2. ดุลการคลัง (ร้อยละของ GDP)	-1.0
3. อัตราการขยายตัวของรายได้	
- รายได้จากภาษี	29.3
- รายได้ที่มีไขภาษี	10.5
4. อัตราการขยายตัวของรายจ่าย	
- รายจ่ายประจำ	5.1
- รายจ่ายลงทุน	16.6

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 (ปี 1987-1996) เศรษฐกิจของมาเลเซียมีอัตราการขยายตัวที่สูง เฉลี่ยร้อยละ 9.0 โดยรัฐบาลมี

ฐานะดุลการคลังขาดดุล เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 1.0 ซึ่งเป็นผลมาจากการที่มาเลเซียได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงปี 1986-1987 ทำให้ฐานะทางการคลังของรัฐบาลย่ำแย่ลง อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 1993 ฐานะทางการคลังของรัฐบาลกลับมาเกินดุล เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจปรับตัวไปในทิศทางที่ดีขึ้น ทำให้การจัดเก็บรายได้จากภาษีขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 29.3 โดยอัตราการขยายตัวของรายได้จากการจัดเก็บภาษีนั้นสูงกว่าอัตราการขยายตัวของรายจ่าย อาจกล่าวได้ว่า ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเอเซียปี 1997 นั้น นโยบายการคลังของมาเลเซียเป็นนโยบายที่รอบคอบและมีประสิทธิผล (ตารางที่ 27)

ช่วงที่ 2 : ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเซีย ปี 1997 (ปี 1997-1999)

ในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจเอเซียปี 1997 มาเลเซียเคยได้รับสมญานามว่า “Miracle Economies in East Asia” เนื่องจากเป็นประเทศที่สามารถรักษาอัตราการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจได้ในระดับสูงถึงร้อยละ 8.9 ในช่วงระหว่างปี 1988-1996 อีกทั้งยังเป็นประเทศที่มีอัตราเงินเฟ้อต่ำอยู่ที่ประมาณร้อยละ 3-4 ต่อปี นอกจากนี้แล้ว ยังมีการเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตและอิเล็กทรอนิกส์ จึงทำให้อัตราการจ้างงานภายในประเทศค่อนข้างสูง (Ariff and Abubakar, 1999) ในช่วงเดือนกรกฎาคม 1997 วิกฤตเศรษฐกิจในเอเซียที่มีจุดเริ่มต้นมาจากประเทศไทย ได้แพร่กระจายผลกระทบไปทั่วภูมิภาคเอเซียตะวันออก อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจมาเลเซียไม่ได้รับผลกระทบที่รุนแรงมากเท่ากับไทย เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย และสัดส่วนหนี้ต่างประเทศต่อ GDP ของมาเลเซียยังคงอยู่ในระดับต่ำกว่าทุนสำรองระหว่างประเทศ ดังนั้น ในช่วงเวลาดังกล่าว มาเลเซียจึงไม่จำเป็นต้องขอความช่วยเหลือทางการเงินและวิชาการจากกองทุนเงินระหว่างประเทศ (IMF) เหมือนดังเช่นประเทศอินโดนีเซีย ไทย เกาหลีใต้ และฟิลิปปินส์ (Sundaram, 2006)

ตารางที่ 28 ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 1997-1999

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่ายประจำ	ดุลการ ดำเนินงาน เบื้องต้น	รายจ่าย ลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้ กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
1997	22.7	14.9	7.8	4.5	3.3	0.5	2.8
1998	19.5	14.8	4.7	5.3	-0.6	0.0	-0.6
1999	19.0	14.6	4.4	6.2	-1.8	-0.2	-1.6
เฉลี่ย	20.4	14.8	5.6	5.3	0.3	0.1	0.2

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 29 รายได้ของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 1997-1999

หน่วย : ร้อยละ

	รายได้จากการเก็บภาษี		รายได้ที่มีใช้ภาษี		รายได้รวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
1997	2.9	79.3	-7.1	20.7	0.8	100
1998	-22.2	80.9	-13.0	19.1	-20.5	100
1999	0.0	79.1	16.2	20.9	3.4	100
เฉลี่ย	-6.4	79.8	-1.3	20.2	5.4	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ามาเลเซียจะมีเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆในภูมิภาคเดียวกัน แต่ในช่วงเวลาดังกล่าวภาคการคลังของมาเลเซียก็ได้รับผลกระทบจากภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงมิได้เช่นกัน ทางด้านรายได้ของรัฐบาล พบว่า อัตราการขยายตัวของรายได้จากการเก็บภาษี ในปี 1998 ลดลงเหลือร้อยละ -22.2 (ตารางที่ 29) การจัดเก็บภาษีทางอ้อมไม่ว่าจะเป็น ภาษีการค้า ภาษีสินค้าภายในประเทศ และภาษีการขาย ลดลงร้อยละ 38-41 ในปี 1998 ด้านหนี้ต่างประเทศของมาเลเซียได้เพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 37.5 ของ GDP ในปี 1996 เป็นร้อยละ 52.1 ในปี 1998 ในขณะที่อัตราส่วนภาระการชำระหนี้ (debt-service ratio) ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงมากเท่าไรนัก ยังคงอยู่ที่ประมาณร้อยละ 5.5-7.0 ของการส่งออกสินค้าและบริการทั้งหมด ส่วนงบชำระหนี้ต่างประเทศ (external debt services) เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 2.3 ของรายจ่ายรัฐบาลทั้งหมด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาระหนี้ต่างประเทศทั้งหมดของรัฐไม่ได้สร้างแรงกดดันต่อการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาล (Campos and Green, 2000)

จากผลกระทบวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียที่เกิดขึ้น ส่งผลให้รัฐบาลจำเป็นต้องตัดลดงบประมาณรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกไปถึงร้อยละ 18 และได้เลื่อนการดำเนินโครงสร้างก่อสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน (infrastructure mega-projects) เช่น โครงการ Bakundam โครงการก่อสร้างรางรถไฟความเร็วสูง (Express Rail Link) และโครงการก่อสร้างสะพานไทย-มาเลเซีย (Land Bridge to Thailand) นอกจากนี้แล้วรัฐบาลยังมีกลยุทธ์ในการรักษาความสามารถในการแข่งขัน เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ ได้แก่ สนับสนุนการส่งออกแต่ไม่สนับสนุนการนำเข้า เช่น การเพิ่มภาษีนำเข้าในสินค้าและบริการ เพิ่มปริมาณการส่งออก ประกอบไปด้วย การลดต้นทุนของธุรกิจโดยใช้แรงจูงใจด้านภาษี เพื่อสนับสนุนภาคบริการ เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม (Ariff and Abubakar, 1999)

จากการที่รัฐบาลมาเลเซียได้พยายามลดรายจ่าย ตลอดจนส่งเสริมการส่งออก ไม่ได้ทำให้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจดีขึ้น ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องดำเนินนโยบายการคลังแบบขยายตัวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ โดยในวันที่ 23 กรกฎาคม 1998 รัฐบาลจึงได้ออกแผนฟื้นฟู

เศรษฐกิจแห่งชาติ (National Economic Recovery Plan : NERP) ซึ่งในแผนดังกล่าว รัฐบาลได้มุ่งเน้นดำเนินนโยบายการคลังแบบขยายตัวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยเพิ่มรายจ่ายลงทุนในการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานและสังคม เพื่อชดเชยการลดลงของอุปสงค์ภาคเอกชน ซึ่งมุ่งเน้นช่วยเหลือกลุ่มสังคมที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจเป็นสำคัญ (Pentadbir, 1999) ทำให้อัตราการขยายตัวของรายจ่ายลงทุนในปี 1998 ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี 1997 (ตารางที่ 30)

ตารางที่ 30 รายจ่ายของรัฐบาลกลางมาเลเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987-1999

หน่วย: ร้อยละ

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายรวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
1997	-7.7	76.9	18.9	23.1	-4.6	100
1998	-7.8	73.9	8.7	26.1	-6.4	100
1999	4.7	70.3	25.2	29.7	9.0	100
เฉลี่ย	-3.6	73.7	17.6	26.3	-0.7	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 31 ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของมาเลเซียโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-1999

หน่วย: ร้อยละ

	ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ 1997 (ปี 1987-1996)	วิกฤตเศรษฐกิจ 1997 (ปี 1997-1999)
1. อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ	9.1	2.0
2. ดุลการคลัง (ร้อยละของ GDP)	-1.0	0.2
3. อัตราการขยายตัวของรายได้		
- รายได้จากภาษี	29.3	-6.4
- รายได้ที่มีใช้ภาษี	10.5	-1.3
4. อัตราการขยายตัวของรายจ่าย		
- รายจ่ายประจำ	5.1	-3.6
- รายจ่ายลงทุน	16.6	17.6

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 (ปี 1997-1999) เศรษฐกิจของมาเลเซียมีอัตราการขยายตัวที่ลดลงจากช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้อัตราการขยายตัวของรายได้จากการจัดเก็บภาษีและรายได้ที่มีใช้ภาษีย้ายตัวลดลง ในขณะที่รายจ่ายลงทุนขยายตัวเพิ่มขึ้นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลจากการอัดฉีดเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของรัฐบาลในโครงการเพิ่มคุณภาพชีวิตให้แก่พลเมืองในชนบท อย่างไรก็ตาม เมื่อ

พิจารณาฐานะดุลการคลังของรัฐบาล ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในภาวะเกินดุล ร้อยละ 0.2 ของ GDP โดยปรับตัวดีขึ้นจากก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี 1997 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง การรักษาวินัยทางการคลังอย่างเคร่งครัดของรัฐบาลและการบริหารจัดการนโยบายที่มีประสิทธิภาพของมาเลเซียที่สามารถดึงเศรษฐกิจของประเทศให้รอดพ้นจากภาวะถดถอยได้อย่างรวดเร็ว โดยละทิ้งแนวนโยบายเปิดเสรีทางการเงิน และวิธีการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) (ตารางที่ 31)

ช่วงที่ 3 : ช่วงของการปรับตัวหลังวิกฤตเศรษฐกิจเอเซีย ปี 1997 (ปี 2000-2007)

จากวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 1997 ทำให้ประเทศในเอเชียต้องเผชิญมรสุมเศรษฐกิจและการเงินอย่างสาหัส และจำเป็นต้องดำเนินมาตรการกอบกู้เศรษฐกิจตามกรอบ IMF กันอย่างเข้มงวดตลอด 2 ปีที่ผ่านมา เพื่อแลกกับเงินกู้ช่วยเหลือมูลค่ารวมกันกว่าแสนล้านดอลลาร์สหรัฐจาก IMF ในขณะที่มาเลเซีย เป็นประเทศที่สามารถฟื้นตัวจากเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็ว โดยมีต้องขอรับความช่วยเหลือทางการเงินและวิชาการจาก IMF ทำให้ในช่วงหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี 1997 เศรษฐกิจของมาเลเซียได้กลับมาขยายตัวในอัตราเพิ่มขึ้นอีกครั้ง

ตารางที่ 32 ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 2000-2007

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่ายประจำ	ดุลการดำเนินงานเบื้องต้น	รายจ่ายลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
2000	17.2	15.2	2.0	6.2	-4.2	-0.6	-3.6
2001	24.0	18.6	5.4	8.2	-2.8	-0.6	-2.2
2002	23.1	21.8	1.3	7.2	-5.9	-0.6	-5.3
2003	22.4	19.0	3.4	7.5	-4.1	-0.7	-3.4
2004	21.2	20.3	0.9	4.7	-3.8	-0.5	-3.3
2005	20.6	19.7	0.9	4.3	-3.4	-0.4	-3.0
2006	21.7	19.8	1.9	5.0	-3.1	-0.3	-2.8
2007	22.0	20.2	1.8	4.8	-3.0	-0.3	-2.7
เฉลี่ย	21.5	19.3	2.2	6.0	-3.8	-0.5	-3.3

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

จากภาวะเศรษฐกิจที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ทำให้รัฐบาลมาเลเซียมุ่งหน้าสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้กับประเทศต่อไป โดยในปี 2000 รัฐบาลได้ประกาศลดอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้ทุกคนภายในประเทศ ร้อยละ 1 ยกเลิกการเก็บภาษีในอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศชั่วคราว และลดการเก็บภาษีนำเข้าเครื่องมือและเครื่องจักร ส่งผลให้รายได้จากการจัดเก็บภาษี ในปี 2000 ขยายตัวลดลง (ตารางที่ 33) และเพิ่มการลงทุนในโครงการ

ตารางที่ 33 รายได้ของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 2000-2007

หน่วย : ร้อยละ

	รายได้จากการเก็บภาษี		รายได้ที่มีใช้ภาษี		รายได้รวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
2000	-2.9	76.6	2.0	23.4	-1.8	100
2001	38.3	75.7	48.7	24.3	40.8	100
2002	4.8	74.3	-9.7	25.7	1.1	100
2003	-1.2	77.0	15.0	23.0	2.5	100
2004	4.6	74.3	-8.4	25.7	1.3	100
2005	6.9	76.7	-13.5	23.3	2.2	100
2006	-17.8	80.3	132.5	19.7	11.9	100
2007	31.7	59.0	-26.5	41.0	7.9	100
เฉลี่ย	8.1	74.2	17.5	25.8	8.2	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 34 รายจ่ายของรัฐบาลกลางมาเลเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 2000-2007

หน่วย: ร้อยละ

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายรวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
2000	12.7	71.0	8.9	29.0	9.5	100
2001	23.0	68.8	36.6	31.2	27.7	100
2002	23.7	75.2	-9.9	24.8	13.4	100
2003	-8.0	71.8	-9.5	28.2	-4.2	100
2004	14.4	87.1	-32.3	18.9	1.9	100
2005	2.3	82.3	-5.3	17.7	1.2	100
2006	6.1	79.9	23.6	20.1	9.7	100
2007	8.9	81.0	2.0	19.0	7.5	100
เฉลี่ย	10.4	77.1	1.8	23.6	8.3	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

สร้างถนนและรางรถไฟ ทำให้อัตราการขยายตัวของรายจ่ายลงทุน ในปี 2000 เพิ่มขึ้น (ตารางที่ 34) ผลคือ รัฐบาลมีฐานะดุลการคลังขาดดุลเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 0.6 ต่อ GDP ในปี 1998 เป็นร้อยละ 3.6 ต่อ GDP ในปี 2000 (ตารางที่ 32) (Athokorala, 2010) ต่อมาวันที่ 11 กันยายน ปี 2001 ได้เกิดเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา จากเหตุการณ์ดังกล่าวประกอบกับเศรษฐกิจโลกได้ถดถอยลง ทำให้ในปี 2001 รัฐบาลมาเลเซียได้ออกโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจอีก 2 โครงการโดยมีมูลค่ากว่า 3 พันล้านริงกิต ในช่วงเดือนมีนาคม และมูลค่ากว่า 4.3 พันล้านริงกิต ในช่วงเดือนกันยายน ซึ่งโครงการดังกล่าวยังคงจัดสรรงบประมาณสำหรับ

โครงการพัฒนาเศรษฐกิจขนาดเล็กในพื้นที่เขตเมืองและชนบท (Ministry of Finance Malaysia, 2003) จากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลตั้งแต่ปี 1998-2001 ทำให้อัตราการขยายตัวของรายจ่ายลงทุน ระหว่างปี 1998-2001 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ (ตารางที่ 34)

ต่อมาในปี 2002 รัฐบาลยังคงออกมาตรการ เพื่อกระตุ้นกิจกรรมเศรษฐกิจของภาคเอกชนต่อไป ได้แก่ การลดอัตราภาษีรายได้บุคคลธรรมดา การปรับลดการเก็บภาษีนำเข้าให้ต่ำลง การลดภาษีชั่วคราวให้แก่ผู้ประกอบการ (tax holiday) นอกจากนี้แล้ว รัฐบาลก็ยังคงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการแข่งขันของอุตสาหกรรมในระยะยาว ส่งเสริมการเพิ่มผลิตภาพแรงงาน ตลอดจน เพิ่มรายจ่ายด้านการศึกษา การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน และการพัฒนาทุนมนุษย์อีกด้วย (Asian Development Bank, 2003)

แม้ว่าที่ผ่านมา มาเลเซียจะต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนของบริบทการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย เศรษฐกิจของโลกที่ตกต่ำลง หรือ การระบาดของโรคซาร์ส (SARS) แต่เศรษฐกิจของมาเลเซียยังคงสามารถฟื้นตัวได้และกลับมามีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เป็นบวกได้ดังเดิม ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งและนโยบายการคลังที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับผลกระทบที่เกิดขึ้นของมาเลเซีย จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ในปี 2003 รัฐบาลมาเลเซียยังคงเดินหน้ากระตุ้นเศรษฐกิจต่อไป เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจของมาเลเซียให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น (Ministry of Finance Malaysia, 2003) โดยในเดือนพฤษภาคม รัฐบาลออกโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจมูลค่ากว่า 1.7 พันล้านริงกิต หรือประมาณ ร้อยละ 2 ของ GDP เพื่อบรรเทาผลกระทบจากสงครามในประเทศอิหร่านและการระบาดของโรคซาร์ส (SARS) ซึ่งโครงการดังกล่าวเน้นการสร้างแรงจูงใจด้านภาษี ได้แก่ การลดอัตราภาษีรายได้นิติบุคคล เพื่อกระตุ้นการลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และการบริโภคของประชาชน นอกจากนี้แล้วช่วงเดือนพฤศจิกายนของปี 2003 รัฐบาลได้จัดเก็บภาษีสรรพสามิตในการนำเข้ารถยนต์เพิ่มขึ้น เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ ดังนั้น จึงส่งผลให้ในปี 2003 ดุลการคลังของรัฐบาลขาดดุลมากกว่าเป้าหมายที่วางไว้ที่ร้อยละ 4 ของ GDP เป็นร้อยละ 5.3 ของ GDP (ตารางที่ 32) (Asian Development Bank, 2004)

อย่างไรก็ตาม ในปี 2004 เศรษฐกิจโลกได้ฟื้นตัว ประกอบกับอุปสงค์ภายในประเทศที่แข็งแกร่ง ดังนั้น ในปี 2004-2008 รัฐบาลจึงได้กลับมาใช้นโยบายการคลังแบบเข้มงวด เพื่อลดการขาดดุลทางการคลัง โดยได้ลดบทบาทของภาครัฐลงและกลับมาส่งเสริมภาคเอกชนให้เป็นกลไกหลักในการสร้างความเจริญเติบโตแก่ระบบเศรษฐกิจแทน รัฐบาลได้มีการปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษี เพื่อป้องกันการรั่วไหลและการหลีกเลี่ยงภาษี ปรับลดงบประมาณรายจ่ายลง และลดการให้เงินอุดหนุนแก่อุตสาหกรรมที่ผลิตก๊าซธรรมชาติและดีเซล (Asian Development Bank, 2005) นอกจากนี้แล้วในปี 2007 รัฐบาลได้ประกาศเพิ่มเงินเดือนแก่ข้าราชการ ทำให้รายจ่ายประจำปี 2007-2008 มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่รายจ่ายลงทุนระหว่างปี

2004-2008 มีแนวโน้มขยายตัวลดลง (ตารางที่ 34) ส่วนทางด้านรายได้ พบว่า ในปี 2007 รายได้ของรัฐบาลจากการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลและรายได้ที่จัดเก็บจากธุรกิจปิโตรเลียม ก๊าซธรรมชาติ และน้ำมันเพิ่มสูงขึ้น (Asian Development Bank, 2008) (ตารางที่ 33) ทำให้รัฐบาลมีฐานะทางการคลังที่ขาดดุลลดลงจากร้อยละ 5.3 ต่อ GDP ในปี 2002 เหลือเพียงร้อยละ 4.8 ของ GDP ในปี 2008 (ตารางที่ 32)

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 (ปี 2000-2007) เศรษฐกิจของมาเลเซียมีอัตราการขยายตัวที่เพิ่มขึ้นจากช่วงวิกฤตเศรษฐกิจปี 1997 ส่งผลให้อัตราการขยายตัวของรายได้การจัดเก็บภาษีและรายได้ที่มีใช้ภาษีขยายตัวเพิ่มขึ้น ในขณะที่รายจ่ายลงทุนขยายตัวลดลงจากช่วงวิกฤตเศรษฐกิจปี 1997 ส่งผลให้ฐานะทางการคลังของรัฐบาลโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในภาวะขาดดุล ร้อยละ 3.3 โดยปรับตัวแย่งลงจากช่วงวิกฤตเศรษฐกิจปี 1997 ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากบริบทการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 1997 อันเนื่องมาจากการระบาดของโรคซาร์ส สงครามอิหร่าน และเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา ที่ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องเพิ่มรายจ่าย เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจมากขึ้น (ตารางที่ 35)

ตารางที่ 35 ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของมาเลเซียโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-2007

หน่วย: ร้อยละ

	ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ 1997 (ปี 1987-1996)	วิกฤตเศรษฐกิจ 1997 (ปี 1997-1999)	การปรับตัวหลัง วิกฤตเศรษฐกิจ 1997 (ปี 2000-2007)
1. อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ	9.1	2.0	5.6
2. ดุลการคลัง (ร้อยละของ GDP)	-1.0	0.2	-3.3
3. อัตราการขยายตัวของรายได้			
- รายได้จากภาษี	29.3	-6.4	8.1
- รายได้ที่มีใช้ภาษี	10.5	-1.3	17.5
4. อัตราการขยายตัวของรายจ่าย			
- รายจ่ายประจำ	5.1	-3.6	10.4
- รายจ่ายลงทุน	16.6	17.6	1.8

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

ช่วงที่ 4 : ช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา ปี 2008-2009

ในช่วงปี 2008 วิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา อันมีสาเหตุมาจากสินทรัพย์ด้อยคุณภาพในตลาดอสังหาริมทรัพย์ของสหรัฐฯ ได้ส่งผลต่อการไหลของเงินทุน การค้า และ

ราคาสินค้าทั่วโลก แต่ละประเทศในภูมิภาคต่างๆก็ได้รับผลกระทบที่แตกต่างกันออกไป โดยขึ้นอยู่กับลักษณะการเชื่อมโยงช่องทางการค้าและการเงินระหว่างประเทศกับสหรัฐอเมริกา

สำหรับ มาเลเซียถึงแม้ว่าจะเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีขนาดเล็ก แต่ก็ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐฯอย่างหนัก เนื่องจากเศรษฐกิจของมาเลเซียยังคงพึ่งพาการส่งออกเป็นสำคัญ ดังนั้น มาเลเซียไม่สามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐฯได้ ผลกระทบดังกล่าวได้ส่งผลมายังภาคเศรษฐกิจที่แท้จริงของมาเลเซียโดยผ่านช่องทางการค้าและการเงิน สำหรับภาคการเงิน ตลาดหุ้นของมาเลเซียได้ตกลงอย่างหนัก เกิดการไหลออกในการลงทุนประเภทหลักทรัพย์ (Portfolio investment) อย่างรวดเร็ว ทำให้ตลาดหุ้นลดลงมากกว่าร้อยละ 50 อย่างไรก็ตามผลกระทบที่มีต่อภาคการเงินนั้นได้จำกัดเฉพาะภาคธนาคารเท่านั้น ไม่ได้ส่งผลต่อภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ในขณะที่ภาคการค้า หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียในช่วงปี 1997 เศรษฐกิจมาเลเซียยังคงพึ่งพาการส่งออกเป็นหลัก ดังนั้นเมื่อสหรัฐฯซึ่งเป็นตลาดส่งออกรายใหญ่ของมาเลเซียประสบกับวิกฤตการณ์ทางการเงิน จึงส่งผลให้อุปสงค์ต่อสินค้าส่งออกของมาเลเซียลดลงอย่างมาก โดยมาเลเซียได้รับผลกระทบตั้งแต่ช่วงไตรมาสที่ 4 ของปี 2008 การส่งออกและการลงทุนได้ลดลง เป็นผลทำให้ การเจริญเติบโตของ GDP ในช่วงไตรมาสที่ 4 ของปี 2008 อยู่ที่ร้อยละ 0.1 ซึ่งลดลงจากปีที่แล้วร้อยละ 5.9 (Goh Soo Khoon and Lim Mah-Hui, 2010)

ตารางที่ 36 รายละเอียดมาตรการทางการคลังเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลมาเลเซีย เดือนพฤศจิกายนปี 2008

มาตรการ	งบประมาณ
สร้างบ้านต้นทุนปานกลางและต่ำ	1.2 พันล้านริงกิต
ปรับปรุงสถานีตำรวจ จัดหาที่พักอาศัยให้แก่กองทัพ	500 ล้านริงกิต
สร้างถนนให้แก่หมู่บ้าน ศาลาชุมชน และสะพานหมู่บ้าน	600 ล้านริงกิต
สร้างถนน โรงเรียน และโรงพยาบาลชุมชน	500 ล้านริงกิต
สร้างและปรับปรุงถนนในภาคตะวันออกของมาเลเซีย	500 ล้านริงกิต
จัดสรรงบประมาณให้แก่โรงเรียนต่างๆอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนของท้องถิ่น โรงเรียนของศาสนาคริสต์ และโรงเรียนของชาวจีน	200 ล้านริงกิต
ปรับปรุงระบบการขนส่งสาธารณะในเมืองใหญ่	500 ล้านริงกิต
จัดตั้งกองทุนการลงทุน (Investment Fund) เพื่อดึงดูดการลงทุนของภาคเอกชนให้เพิ่มมากขึ้น	1.5 พันล้านริงกิต
เร่งดำเนินการโครงการความเร็วอินเทอร์เน็ต (High Speed Broadband project) เสร็จสิ้น	400 ล้านริงกิต

ที่มา : Goh Soo Khoon and Lim Mah-Hui (2010)

จากผลกระทบที่เกิดขึ้น ทำให้ในช่วงเดือนพฤศจิกายนของปี 2008 รัฐบาลมาเลเซียต้องออกมาตรการทางการคลังเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยได้นำอัดฉีดเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเป็นมูลค่ากว่า 7 พันล้านริงกิต ซึ่งร้อยละ 85 ของงบประมาณทั้งหมดมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (รายละเอียดโครงการแสดงดังตารางที่ 36)

ต่อมาช่วงเดือนมีนาคม 2009 รัฐบาลได้ออกมาตรการทางการคลังเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจอีกครั้ง โดยมีงบประมาณอยู่ที่ 60 พันล้านริงกิต หรือประมาณร้อยละ 9 ของ GDP ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อต้องการช่วยเหลือภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เนื่องจากธุรกิจที่อยู่ในมาเลเซียร้อยละ 99 คือ SMEs โดยมีการจ้างงานถึงร้อยละ 56 ของการจ้างงานทั้งประเทศ หรือ คิดเป็นร้อยละ 32 ของ GDP จากการสำรวจธุรกิจ SMEs ในมาเลเซีย พบว่า ธุรกิจส่วนใหญ่เห็นว่าการลดภาษีเงินได้นิติบุคคลและการลดภาษีนำเข้าชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ของรัฐบาลนั้นสามารถช่วยให้ธุรกิจดังกล่าวจัดการกับปัญหาในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจได้ และทำให้ธุรกิจมีทุนในการดำเนินงานมากขึ้น จากผลการสำรวจดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าธุรกิจ SMEs ได้รับประโยชน์จากโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐ

นอกจากนี้แล้วรัฐบาลยังให้มีการยกเลิกการหักเงินลงทุนร้อยละ 30 เข้ากองทุน Bumiputera สำหรับการลงทุนที่อยู่ในภาคบริการ อันได้แก่ สาขาสุขาภาพและบริการสังคม การท่องเที่ยว การขนส่ง ธุรกิจ คอมพิวเตอร์ และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับภาคบริการ จากมาตรการนี้ คาดการณ์ว่าจะดึงดูดให้มีการลงทุนในภาคบริการมากขึ้น จนทำให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัย ตลอดจนเพิ่มความสามารถในการแข่งขันแก่ภาคบริการ ซึ่งมีการคาดหวังว่าภาคบริการของมาเลเซียจะสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ประเทศในอนาคต

ตารางที่ 37 ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 2008-2009

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่ายประจำ	ดุลการดำเนินงานเบื้องต้น	รายจ่ายลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
2008	21.8	21.9	-0.1	4.6	-4.7	-0.4	-4.3
2009	23.6	24.4	-0.8	5.9	-6.7	-0.4	-6.3
เฉลี่ย	22.7	23.2	-0.5	5.3	-5.7	-0.4	-5.3

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ก่อนหน้านั้นประเทศมาเลเซียคาดหวังไว้ว่าอุตสาหกรรมที่เน้นการส่งออกจะสร้างความเจริญเติบโตให้ประเทศ เนื่องจากค่าเงินริงกิตค่อนข้างอ่อนค่าและมาเลเซียมีค่าจ้างแรงงานที่ถูก อย่างไรก็ตาม มาเลเซียขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะที่จะช่วยสร้างมูลค่าสินค้าให้เพิ่มสูงขึ้นได้ ดังนั้นมาเลเซียก็ได้แต่หวังให้ภาคบริการเป็นตัวขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจที่สำคัญ (Doraisami,

2011) จากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลได้ส่งผลให้รัฐบาลมีฐานะดุลการคลังขาดดุลเพิ่มขึ้น จากเดิมร้อยละ 4.8 ต่อ GDP ในปี 2008 เป็นร้อยละ 7.0 ในปี 2009 (ตารางที่ 37) โดยเป็นผลจากการขยายตัวเพิ่มขึ้นของรายจ่ายของรัฐบาลทั้งรายจ่ายประจำและรายจ่ายลงทุน (ตารางที่ 38) ในขณะที่การขยายตัวของรายได้จากภาษีในปี 2009 ลดลงจากปี 2008 (ตารางที่ 39)

ตารางที่ 38 รายจ่ายของรัฐบาลกลางมาเลเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 2008-2009

หน่วย: ร้อยละ

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายรวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
2008	13.2	82.6	1.5	17.4	10.6	100
2009	9.6	80.6	25.4	19.4	15.6	100
เฉลี่ย	11.4	81.6	13.5	18.4	13.1	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 39 รายได้ของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 2008-2009

หน่วย : พันล้านริงกิต

	รายได้จากการเก็บภาษี		รายได้ที่มีใช้ภาษี		รายได้รวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
2008	7.7	72.1	-6.7	27.9	3.7	100
2009	1.0	74.9	22.4	25.1	6.4	100
เฉลี่ย	4.4	73.5	7.9	26.5	5.1	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา ปี 2008-2009 เศรษฐกิจของมาเลเซียมีอัตราการขยายตัวที่ลดลงจากช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 1997 ส่งผลให้อัตราการขยายตัวของรายได้จากการจัดเก็บภาษีและรายได้ที่มีใช้ภาษีขยายตัวลดลง ส่วนด้านรายจ่าย พบว่า ในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินสหรัฐอเมริกา ปี 2008-2009 รายจ่ายลงทุนและรายจ่ายประจำขยายตัวเพิ่มขึ้นจากช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 1997 จากผลกระทบของวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้ฐานะทางการคลังของรัฐบาลโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในภาวะขาดดุล ร้อยละ 5.3 ของ GDP โดยปรับตัวแยกลงจากช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 1997 ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากความจำเป็นในการเพิ่มรายจ่าย เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจมากขึ้น (ตารางที่ 40)

ตารางที่ 40 ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของมาเลเซียโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-2009

หน่วย: ร้อยละ

	ก่อนวิกฤต เศรษฐกิจ 1997 (ปี 1987-1996)	วิกฤตเศรษฐกิจ 1997 (ปี 1997-1999)	หลังวิกฤต เศรษฐกิจ 1997 (ปี 2000-2007)	วิกฤตการณ์ ทางการเงิน สหรัฐ (ปี 2008-2009)
1. อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ	9.1	2.0	5.6	1.5
2. ดุลการคลัง (ร้อยละของ GDP)	-1.0	0.2	-3.3	-5.3
3. อัตราการขยายตัวของรายได้				
- รายได้จากภาษี	29.3	-6.4	8.1	4.4
- รายได้ที่มีใช้ภาษี	10.5	-1.3	17.5	7.9
4. อัตราการขยายตัวของรายจ่าย				
- รายจ่ายประจำ	5.1	-3.6	10.4	11.4
- รายจ่ายลงทุน	16.6	17.6	1.8	13.5

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

4.1.3 ประเทศอินโดนีเซีย

เศรษฐกิจอินโดนีเซียเป็นเศรษฐกิจที่พึ่งพาการส่งออกน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ อุตสาหกรรมน้ำมันเป็นแหล่งสำคัญที่สุดในการทำรายได้ให้อินโดนีเซีย นับตั้งแต่ยุคหลังได้รับเอกราชตลอดมา ซึ่งรัฐบาลอินโดนีเซียได้นำรายได้มาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการขนส่งและการคมนาคมสร้างฐานอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนสูง มุ่งสร้างความแข็งแกร่งให้กับการอุตสาหกรรมของประเทศ อย่างไรก็ตาม ประเด็นทางเศรษฐกิจและการเมืองของอินโดนีเซีย เป็นประเด็นที่แยกออกจากกันค่อนข้างยาก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ปัญหาการเมืองของอินโดนีเซียได้กลายเป็นแรงกดดันและอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจตลอดมา จนกระทั่งโฉมหน้าการเมืองภายในอินโดนีเซียได้พลิกผัน นับตั้งแต่ถูกมรสุมเศรษฐกิจและการเงินเอเชียถล่มต่อเนื่องจากประเทศไทยในปี 1997 และตกอยู่ในอาณัติความช่วยเหลือของ IMF ทำให้สิ้นสุดระบบผูกขาดการเมืองโดยประธานาธิบดีซูฮาร์โต ซึ่งปกครองอินโดนีเซียมายาวนานกว่า 30 ปี ลาออกจากตำแหน่งในเดือนพฤษภาคม 1998 นับเป็นการปิดฉากบทบาททางการเมืองและเศรษฐกิจของตระกูลซูฮาร์โตที่สานเครือข่ายโยงใยไว้ถึง 3 ทศวรรษ จากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ทำให้อินโดนีเซียเดินทางปฏิรูปเศรษฐกิจอย่างจริงจัง โดยตั้งบทที่ไม่จำเป็นออกจนทำให้อินโดนีเซียจากที่เคยมีหนี้สาธารณะมากกว่า ร้อยละ 100 ของ GDP ในตอนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในช่วง ปี 1997 จนกระทั่งปัจจุบันรัฐบาลอินโดนีเซียได้กลายเป็นรัฐบาลที่มีฐานะการคลังที่เข้มแข็งที่สุดประเทศหนึ่งในโลก

ดังนั้น เพื่อให้ทราบภาพรวมของการดำเนินนโยบายการคลังของอินโดนีเซีย การศึกษาเรื่องนี้จึงได้ทำการศึกษาการดำเนินนโยบายการคลังของอินโดนีเซีย ตั้งแต่ปี 1987-2009 โดยแบ่ง

การนำเสนอออกเป็น 4 ช่วง คือ ช่วงแรก ช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 (ปี 1987-1996) ช่วงที่สอง ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 (ปี 1997-1999) ช่วงที่สาม ช่วงของการปรับตัวหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007) และช่วงสุดท้าย ช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา ปี 2008-2009

ช่วงที่ 1 : ช่วงเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ (ปี 1987-1996)

ในช่วงศตวรรษที่ 1980 เป็นช่วงเวลาที่รัฐบาลของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต้องประสบกับภาวะการขาดดุลการคลังค่อนข้างสูง อันมีสาเหตุมาจากประเทศต่าง ๆ จำเป็นต้องดำเนินนโยบายการคลังแบบต่อต้านวัฏจักรเศรษฐกิจ เพื่อจัดการกับปัญหาทางเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจากภาวะถดถอยของเศรษฐกิจโลกในช่วงก่อนปี 1980 สำหรับประเทศอินโดนีเซียก็เช่นกัน ถึงแม้ว่ากฎหมายของอินโดนีเซียจะมีข้อบังคับให้รัฐบาลจัดทำงบประมาณแบบสมดุลก็ตาม แต่รัฐบาลอินโดนีเซียได้มีการจัดหารายได้เข้ารัฐ โดยการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ นอกจากนี้แล้ว ทางด้านรายจ่าย พบว่า ในช่วงปี 1978-1981 รายจ่ายของรัฐบาลประเภทเงินให้กู้ยืมสุทธิได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว และเพิ่มสูงสุดถึงร้อยละ 25.6 ของ GDP ในช่วงปี 1981

ตารางที่ 41 ดุลการคลัง ตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่ายประจำ	ดุลการดำเนินงานเบื้องต้น	รายจ่ายลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
1987	17.2	9.4	7.8	8.7	-0.9	-0.2	-0.7
1988	14.6	8.8	5.8	8.6	-2.8	-0.1	-2.7
1989	14.7	8.9	5.8	7.6	-1.8	0.0	-1.8
1990	17.1	9.4	7.7	7.3	0.4	0.0	0.4
1991	15.4	7.9	7.5	7.2	0.3	0.0	0.3
1992	16.3	7.9	8.4	8.6	-0.2	-0.1	-0.1
1993	15.5	7.7	7.8	7.0	0.8	-0.2	1.0
1994	16.4	7.5	8.9	7.1	1.8	1.0	0.8
1995	16.0	7.2	8.8	6.1	2.7	0.7	2.0
1996	15.3	7.8	7.5	5.4	2.1	1.0	1.1
เฉลี่ย	15.9	8.3	7.6	7.4	0.2	0.2	0.0

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าว รัฐบาลจะมีรายได้จากการเก็บภาษีเป็นจำนวนมาก อันเนื่องมาจากสถานการณ์ราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้น แต่รัฐบาลยังคงมีอัตราการออม

ไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้จ่ายในโครงการลงทุนภาครัฐ ฉะนั้น รัฐบาลอินโดนีเซียจึงสังเกตเห็นว่า ในอนาคตราคาน้ำมันมีโอกาที่จะลดลง จึงทำให้เกิดความวิตกกังวลว่ารัฐบาลจะไม่สามารถพึ่งพา รายได้จากน้ำมันได้อีกต่อไป รัฐบาลจึงได้เริ่มเตรียมวางรากฐานการปฏิรูปภาษีควบคู่กับการ ปรับปรุงรายจ่าย และมีการดำเนินการปฏิรูประบบภาษีอย่างเป็นทางการ ในช่วงปี 1984-1985 ด้วยเหตุนี้ เมื่อราคาน้ำมันปรับตัวลดลง รัฐบาลจะยังคงดำเนินนโยบายการคลังแบบขาดดุลได้ จึงทำให้ฐานะทางการคลังของรัฐบาลในปี 1986 ขาดดุลเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 3.8 ของ GDP ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มรายจ่ายกระตุ้นเศรษฐกิจควบคู่ไปกับรายได้น้ำมันที่ลดลง เมื่อราคา น้ำมันได้ลดลงจนถึงจุดต่ำสุด (Manasan, 1990) อย่างไรก็ตาม ดุลการคลังของรัฐบาลในปี 1987 ขาดดุลลดลงจากปี 1986 อันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านรายจ่าย ต่อมาในปี 1988 รัฐบาลมีฐานะ ขาดดุลการคลังเพิ่มขึ้นจากปี 1987 ถึงร้อยละ 2.7 ต่อ GDP (ตารางที่ 41) หลังจากที่มีการ ขยายตัวของรายได้รัฐบาลในปี 1988 ลดลงจากปี 1987 (ตารางที่ 42)

ตารางที่ 42 รายได้ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย : ร้อยละ

	รายได้จากการเก็บภาษี		รายได้ที่มีใช้ภาษี		รายได้รวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
1987	8.1	76.0	-19.0	24.0	0.1	100
1988	5.9	89.0	-58.6	11.0	-9.6	100
1989	11.7	91.7	-18.3	8.3	8.4	100
1990	27.8	94.6	-19.5	5.4	23.8	100
1991	-5.5	92.2	40.6	7.8	-3.1	100
1992	9.5	89.8	45.9	10.2	12.4	100
1993	-5.4	84.1	58.5	15.9	1.1	100
1994	13.6	83.3	20.3	16.7	14.7	100
1995	6.9	84.6	-2.7	15.5	5.3	100
1996	2.5	84.0	7.3	16.1	3.2	100
เฉลี่ย	7.5	86.9	5.5	13.1	5.6	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียปี 1997 เศรษฐกิจของอินโดนีเซียมีการเจริญเติบโตและการพัฒนาประเทศค่อนข้างรวดเร็วและมีฐานการผลิตค่อนข้างหลากหลาย โดยในช่วงปี 1985-1995 อัตราการเติบโตของรายได้ต่อหัวอยู่ที่ประมาณร้อยละ 6 ในขณะที่การเติบโตของ GDP ค่อนข้างสูง โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.2 ในปี 1995 และ ร้อยละ 8.0 ในปี 1996 ดังนั้น นโยบายการคลังของอินโดนีเซีย จึงเป็นนโยบายที่เน้นจัดทำงบประมาณแบบสมดุล ดังจะเห็นได้จาก ความพยายามในการปรับลดทั้งรายจ่ายประจำและรายจ่ายลงทุนของรัฐบาล (ตารางที่ 43) อย่างไรก็ตาม การใช้จ่ายของรัฐบาลในช่วงเวลาดังกล่าว จัดหาจากการจัดเก็บรายได้

ของรัฐทั้งที่เป็นภาษีและมีใช้ภาษี โดยไม่มีการก่อกองหนี้สาธารณะทั้งภายในและภายนอกประเทศ จึงอาจจะกล่าวได้ว่า นโยบายการคลังในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย เป็นนโยบายการคลังที่รอบคอบและมองการณ์ไกล (Rosengard, 2004) ยกตัวอย่างเช่น รัฐบาลมีการจัดหางบประมาณเกินดุลทั้งหมดร้อยละ 2.0 ต่อ GDP ในปี 1995 และร้อยละ 1.1 ต่อ GDP ในปี 1996 (ตารางที่ 41) ถึงแม้ว่าในปี 1995-1996 รัฐบาลจะมีการประกาศเพิ่มเงินเดือนแก่ข้าราชการร้อยละ 19 จนทำให้รายจ่ายประจำขยายตัวเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 43) แต่ทางด้านการจัดหารายได้ของรัฐบาล พบว่า ในปี 1996 รายได้จากการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของรัฐบาลเพิ่มขึ้นร้อยละ 31 (Asian Development Bank, 1997) นอกจากนี้แล้ว รัฐบาลยังคงพึ่งพารายได้จากภาษีจากก๊าซธรรมชาติและสินค้าที่ไม่ใช่น้ำมัน โดยในปี 1996 สินค้าทั้ง 2 ประเภทสร้างรายได้ให้แก่รัฐบาลถึงร้อยละ 65 และร้อยละ 74 ของรายได้ทั้งหมด ตามลำดับ ส่งผลให้ในช่วงปี 1996 รายได้รวมของรัฐบาลขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี 1995 เป็นร้อยละ 7.4 (ตารางที่ 42)

ตารางที่ 43 รายจ่ายของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย: ร้อยละ

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายรวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
1987	-14.2	51.8	-4.3	48.2	-9.7	100
1988	-0.3	50.5	5.4	49.5	2.4	100
1989	9.3	54.2	-5.9	45.8	1.8	100
1990	13.0	56.5	2.8	43.5	8.3	100
1991	-10.7	52.3	5.9	47.7	-3.5	100
1992	6.6	47.7	28.0	52.3	16.8	100
1993	3.9	52.2	-13.1	47.8	-5.0	100
1994	5.4	51.3	9.3	48.7	7.3	100
1995	3.3	54.0	-7.4	46.0	-1.9	100
1996	17.7	59.2	-4.7	40.8	7.4	100
เฉลี่ย	3.4	53.0	1.6	47.0	2.4	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 เศรษฐกิจของอินโดนีเซีย มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 6.9 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่สูง โดยรัฐบาลอินโดนีเซียได้รักษาวินัยทางการคลังอย่างเคร่งครัด ส่งผลให้ฐานะทางการคลังโดยเฉลี่ยอยู่ในภาวะสมดุล ทางด้านอัตราการขยายตัวของรายได้ พบว่า รายได้จากการจัดเก็บภาษีขยายตัวมากกว่ารายได้ที่มีใช้ภาษี ในขณะที่รายจ่ายลงทุนมีแนวโน้มขยายตัวไม่สูงมาก อันเป็นผลมาจากมาตรการควบคุมรายจ่ายของรัฐบาล (ตารางที่ 44)

ตารางที่ 44 ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของอินโดนีเซียโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย: ร้อยละ

	ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1987-1996)
1. อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ	6.9
2. ดุลการคลัง (ร้อยละของ GDP)	0.0
3. อัตราการขยายตัวของรายได้	
- รายได้จากภาษี	7.5
- รายได้ที่มีใช้ภาษี	5.5
4. อัตราการขยายตัวของรายจ่าย	
- รายจ่ายประจำ	3.4
- รายจ่ายลงทุน	1.6

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

ช่วงที่ 2 : ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 (ปี 1997-1999)

ในช่วงระยะเวลากว่า 30 ปี ที่รัฐบาลอินโดนีเซียหลีกเลี่ยงการก่อหนี้สาธารณะโดยพยายามรักษาวินัยทางการคลังอย่างเคร่งครัด โดยหนี้สาธารณะของรัฐบาลในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเศรษฐกิจเอเชีย ในปี 1996 มีประมาณร้อยละ 24.5 ต่อ GDP (Rosengard, 2004) อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 1997 อินโดนีเซียต้องประสบกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ อันเกิดจากการใช้จ่ายเกินตัวของภาคเอกชนและการพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศจำนวนมาก ซึ่งสืบเนื่องมาจากการผูกขาดทางการค้าในธุรกิจต่างๆ จากกลุ่มญาติพี่น้อง และนักธุรกิจที่มีความสัมพันธ์อันดีกับประธานาธิบดีซูฮาร์โต ทำให้สถาบันการเงินมีการปล่อยกู้กับโครงการที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ ประกอบกับปัญหาทางการเมืองที่ผูกขาดอำนาจไว้โดยคนกลุ่มเดียว ทำให้ไม่เกิดความร่วมมือกับฝ่ายอื่น จึงมีการใช้เงินงบประมาณสนับสนุนโครงการต่างๆ ที่ไม่มีประโยชน์และให้แก่กลุ่มพวกพ้อง ทำให้มีการรั่วไหลของงบประมาณ นอกจากนี้ยังมีประเด็นด้านสังคมซ้ำเติมให้เศรษฐกิจมีความรุนแรงขึ้น อาทิ การคอร์รัปชัน การจลาจลของคนจน สภาวะแห้งแล้งจากปรากฏการณ์เอลนีโญ และไฟไหม้ครั้งใหญ่ ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรขาดแคลน และรัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณในการนำเข้าผลผลิตทางการเกษตรและยารักษาโรค

การผูกค่าเงินกับดอลลาร์ทำให้ค่าเงินสูงเกินจริงและเป็นที่โจมตีของนักเก็งกำไร ยิ่งทำให้ค่าเงินรูเบียลดลงจาก 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ เท่ากับ 2,361 รูเปีย เป็น 14,000 รูเปีย ณ วันที่ 26 มกราคม 1998 นอกจากนี้ระบบการเงินที่ไร้เสถียรภาพ ทำให้สถาบันการเงินและธนาคารหลายแห่งปิดกิจการ ส่งผลให้ขาดสภาพคล่องในประเทศ คนว่างงานเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 46 เงินเพื่อร้อยละ 20 ทุนสำรองระหว่างประเทศลดลงอยู่ที่ 14,900 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ณ วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 1998 ซึ่งถือว่าต่ำมาก และหนี้ต่างประเทศภาคเอกชนที่สูงถึง 74,000 ล้านดอลลาร์

สหรัฐฯ จนในที่สุด ต้นเดือนพฤศจิกายน 1997 อินโดนีเซียได้ขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) วงเงิน 43 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ และยอมปิดธนาคาร 16 แห่ง แต่เนื่องจากอินโดนีเซียไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้ยื่นต่อ IMF ทำให้เกิดความล่าช้าในการเบิกจ่ายเงินตามงวด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงื่อนไขที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจตระกูลซูฮาร์โต ซึ่งส่งผลกระทบต่อทุนสำรองระหว่างประเทศ ทำให้สถานการณ์เศรษฐกิจทรุดตัวลงอย่างมาก จนทำให้เกิดการชุมนุมต่อต้านประธานาธิบดีซูฮาร์โต จนในที่สุดได้เปลี่ยนประธานาธิบดีคนใหม่เป็นนายฮาบีบีแทน

ตารางที่ 45 ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1997-1999

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่ายประจำ	ดุลการดำเนินงานเบื้องต้น	รายจ่ายลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
1997	16.4	11.3	5.1	9.3	-4.2	0.7	-4.9
1998	14.9	10.8	4.1	5.7	-1.6	1.1	-2.7
1999	16.3	14.8	1.5	3.8	-2.3	-1.5	-0.8
เฉลี่ย	15.9	12.3	3.6	6.3	-2.7	0.1	-2.8

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 46 รายได้ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1997-1999

หน่วย : ร้อยละ

	รายได้จากการเก็บภาษี		รายได้ที่มีภาษี		รายได้รวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
1997	17.9	88.2	-17.8	11.8	12.1	100
1998	-18.5	91.2	-41.3	8.8	-21.2	100
1999	9.5	90.3	22.4	9.7	10.6	100
เฉลี่ย	3.0	89.9	-12.2	10.1	0.5	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

จากการที่อินโดนีเซียเข้าขอรับความช่วยเหลือจาก IMF จึงทำให้รัฐบาลอินโดนีเซียต้องดำเนินนโยบายการคลังตามแนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของ IMF โดยในปี 1998-1999 รัฐบาลได้จัดหางบประมาณขาดดุล (ตารางที่ 45) ซึ่งชดเชยการขาดดุล โดยการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศและขายรัฐวิสาหกิจ ในขณะที่ทางด้านรายได้ รัฐบาลมีการเพิ่มรายได้จากภาษีน้ำมัน สินค้าฟุ่มเฟือย และภาษีมูลค่าเพิ่ม ตลอดจนลดเงินอุดหนุนแก่อุตสาหกรรมต่างๆ ยกเว้นอุตสาหกรรมอาหารพื้นฐานและยารักษาโรคที่ยังคงให้เงินอุดหนุนตามเดิม (สุรศักดิ์ พิษิตผจงกิจ และ สิทธิภรณ์ เรื่องอำนาจ, 2541) ส่งผลให้รายได้ของรัฐบาลจาก

การจัดเก็บภาษีและรายได้ที่มีใช้ภาษีในปี 1999 ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี 1998 (ตารางที่ 46) ส่วนด้านรายจ่ายในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 พบว่า รายจ่ายลงทุนในปี 1999 และ 1998 ขยายตัวลดลงจากปี 1997 (ตารางที่ 47) ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการที่รัฐบาลจำเป็นต้องดำเนินมาตรการทางการคลังตามข้อตกลงกับ IMF อย่างเคร่งครัด

ตารางที่ 47 รายจ่ายของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1997-1999

หน่วย: ร้อยละ

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายรวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
1997	50.8	54.8	80.5	45.2	63.0	100
1998	-16.7	65.7	-47.3	34.3	-30.5	100
1999	37.5	79.5	-32.1	20.5	13.7	100
เฉลี่ย	23.9	66.7	0.4	33.3	15.4	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 48 ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของอินโดนีเซียโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-1999

หน่วย: ร้อยละ

	ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1987-1996)	วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)
1. อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ	6.9	2.5
2. ดุลการคลัง (ร้อยละของ GDP)	0.0	-2.8
3. อัตราการขยายตัวของรายได้		
- รายได้จากภาษี	7.5	3.0
- รายได้ที่มีใช้ภาษี	5.5	-12.2
4. อัตราการขยายตัวของรายจ่าย		
- รายจ่ายประจำ	3.4	23.9
- รายจ่ายลงทุน	1.6	0.4

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 เศรษฐกิจของอินโดนีเซีย มีอัตราการขยายตัวลดลงจากเฉลี่ยร้อยละ 6.9 ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเหลือเพียง เฉลี่ยร้อยละ 2.5 ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 โดยฐานะทางการคลังของรัฐบาลขาดดุลเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 2.8 ของ GDP ด้านอัตราการขยายตัวของรายได้ พบว่าจากภาวะความถดถอยทางเศรษฐกิจ ได้ส่งผลให้รายได้จากการจัดเก็บภาษีและรายได้ที่มีใช้ภาษีขยายตัวลดลงจากช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ในขณะที่ทางด้านรายจ่าย พบว่ารายจ่ายลงทุนมีขยายตัวลดลงจากก่อนช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ทั้งนี้ยังเป็นผลมาจากปัญหาหนี้

สาธารณสุขของรัฐบาล ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ทำให้รัฐบาลมีมาตรการในการตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป (ตารางที่ 48)

ช่วงที่ 3 : ช่วงของการปรับตัวหลังวิกฤตเศรษฐกิจเอเซีย ปี 1997 (ปี 2000-2007)

ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ ใน ปี 1997 ทำให้รัฐบาลอินโดนีเซียต้องก่อหนี้สาธารณะเป็นจำนวนมาก ประกอบกับ ภาวะในการชำระหนี้ต่างประเทศได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วตามค่าเงินรูเปียที่อ่อนค่าลง ส่งผลให้รัฐบาลต้องกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเพิ่มสูงขึ้น หนี้สาธารณะของรัฐบาลทั้งภายในและภายนอกประเทศเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก จากร้อยละ 25 ของ GDP ในปี 1996 เป็นร้อยละ 102 ของ GDP ในปี 2000 ภาวะหนี้สาธารณะที่เพิ่มสูงขึ้นนี้ได้ส่งผลให้เศรษฐกิจของอินโดนีเซียอยู่ในภาวะถดถอยและรัฐบาลต้องประสบกับภาวะความเสี่ยงทางการคลัง ดังนั้น รัฐบาลจึงได้ดำเนินมาตรการทางการคลัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดสัดส่วนการขาดดุลทางการคลังและหนี้สาธารณะต่อ GDP อันได้แก่ เพิ่มรายได้จากภาษีและรายได้อื่น ๆ ที่มีใช้ ภาษี บริหารรายจ่ายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดการให้เงินอุดหนุน และการปรับโครงสร้างหนี้ให้เป็นหนี้ภายในประเทศ ซึ่งการปรับโครงสร้างหนี้ทำให้ลดภาระดอกเบี้ยอย่างมาก (Nasution, 2003) ส่งผลให้ในปี 2000 รายจ่ายลงทุนมีแนวโน้มขยายตัวลดลง ในขณะที่รายจ่ายประจำมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 49) เนื่องจากรัฐบาลได้มีการเพิ่มค่าชดเชยแก่ข้าราชการในปี 2000 (Asian Development Bank, 2001) ผลคือ ดุลการคลังของรัฐบาลเกินดุลน้อยลงจากร้อยละ 0.2 ของ GDP ในปี 2001 เหลือเพียงร้อยละ 0.0 ของ GDP ในปี 2002 (ตารางที่ 50) อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บรายได้จากภาษีในปี 2002 ขยายตัวลดลงจากปี 2001 (ตารางที่ 51) ดังนั้น รัฐบาลจึงยังคงดำเนินการเก็บภาษีที่เพิ่มขึ้นต่อไปและขยายฐานภาษีทั้งในแง่ของจำนวนผู้เสียภาษีและชนิดของภาษีเงินได้ (Nasution, 2003)

ด้านรายจ่าย พบว่า รัฐบาลได้ตัดทอนรายจ่ายประเภทเงินอุดหนุนในโครงการต่างๆของรัฐลง โดยลดลงจากร้อยละ 5.3 ต่อ GDP ในปี 2001 เหลือเพียงร้อยละ 1.3 ต่อ GDP ในปี 2004 ในขณะที่รายจ่ายดอกเบี้ยของหนี้สาธารณะลดลงจากร้อยละ 6.6 ต่อ GDP ในปี 2001 เหลือเพียงร้อยละ 3.3 ต่อ GDP ในปี 2004 นอกจากนี้แล้ว เมื่อเปรียบเทียบหนี้สาธารณะในช่วงก่อนและหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พบว่า ได้เพิ่มขึ้นอย่างมากจากร้อยละ 24.5 ต่อ GDP ในปี 1996 เป็นร้อยละ 104.1 ต่อ GDP ในปี 2000 อย่างไรก็ตาม ภายหลัง ในปี 2003 สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP ได้ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 68.2 เท่านั้น

ความพยายามในการรักษาความยั่งยืนทางการคลังของรัฐบาลอินโดนีเซียยังคงดำเนินต่อไป โดยรัฐบาลอินโดนีเซียได้พยายามรักษาการขาดดุลการคลังในทุกๆปี ไว้ให้น้อยกว่าร้อยละ 3 ต่อ GDP ต่อมาภายหลัง ในปี 2003 รัฐบาลอินโดนีเซียได้ประกาศในเดือนกรกฎาคมว่า อินโดนีเซียจะออกจากโครงการความช่วยเหลือของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งจะสิ้นสุด

ในปี 2003 เช่นกัน (สีดา สอนศรี และคณะ, 2552) นอกจากนี้แล้ว ในปี 2003 รัฐบาลอินโดนีเซียสามารถจัดหางบประมาณเกินดุลสำเร็จ ร้อยละ 0.2 ของ GDP (ตารางที่ 50) อีกทั้ง สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP ได้มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง (Rosengard, 2004) ส่งผลให้ในช่วง 10 ปี หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจเอเซีย การเติบโตของ GDP อินโดนีเซียได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีเสถียรภาพจากร้อยละ 5.4 ในปี 2000 เป็นร้อยละ 6.3 ในปี 2007 โดยในปี 2004 รายได้ต่อหัวได้ปรับตัวเพิ่มขึ้น จนเท่ากับระดับในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ การว่างงานลดลงจากร้อยละ 10.3 เหลือเพียงร้อยละ 9.1

ตารางที่ 49 รายจ่ายของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 2000-2007

หน่วย: ร้อยละ

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายรวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
2000	8.9	89.8	-52.1	10.2	-3.6	100
2001	8.0	79.1	151.9	20.9	22.6	100
2002	3.2	88.6	-49.7	11.4	-7.9	100
2003	8.4	82.7	76.0	17.3	16.1	100
2004	8.9	86.5	-18.9	13.5	4.1	100
2005	14.0	94.0	-53.2	6.0	4.9	100
2006	12.9	92.3	46.5	7.7	14.6	100
2007	1.8	92.1	5.2	7.9	2.1	100
เฉลี่ย	8.3	88.1	13.2	11.9	6.6	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 50 ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 2000-2007

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่ายประจำ	ดุลการดำเนินงานเบื้องต้น	รายจ่ายลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
2000	14.3	15.3	-1.0	1.7	-2.7	-1.9	-0.8
2001	17.8	15.9	1.9	4.2	-2.3	-2.6	0.2
2002	17.4	15.7	1.7	2.0	-0.3	-0.3	0.0
2003	17.3	16.3	1.0	3.4	-2.4	-2.6	0.2
2004	18.4	16.9	1.5	2.6	-1.1	-1.5	0.4
2005	18.7	18.2	0.5	1.2	-0.7	1.6	-2.3
2006	20.0	19.4	0.6	1.6	-1.0	0.6	-1.6
2007	18.7	18.6	0.1	1.6	-1.5	-2.6	1.1
เฉลี่ย	17.8	17.0	0.8	2.3	-1.5	-1.2	-0.4

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 51 รายได้ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 2000-2007

หน่วย : ร้อยละ

	รายได้จากการเก็บภาษี		รายได้ที่มีใช้ภาษี		รายได้รวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
2000	-5.6	90.7	-10.3	9.3	-6.0	100
2001	-9.3	61.9	449.2	38.1	32.9	100
2002	6.8	67.8	-17.6	32.2	-2.5	100
2003	9.7	71.4	-7.5	28.6	4.2	100
2004	4.6	67.1	28.0	32.9	11.3	100
2005	8.2	71.4	-11.5	28.6	1.7	100
2006	3.4	65.5	35.5	34.5	12.6	100
2007	7.9	70.7	-14.8	29.4	0.1	100
เฉลี่ย	3.2	70.8	56.4	29.2	6.8	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ในปี 2004 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สำคัญในความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย เพราะว่าการลงทุนและการส่งออกได้กลายมาเป็นปัจจัยกระตุ้นการเติบโตแทนที่การบริโภค ทำให้ประธานาธิบดีซูซีโล แบมแบง ยูโซโยโน (Susilo Bambang Yudhoyono) ได้ออกมาประกาศสนับสนุนอุปสงค์ภายในประเทศและเพิ่มการลงทุนภายในประเทศให้มากขึ้น และจะกู้สถานะทางการเงินของรัฐบาลให้กลับมามั่นคงดังเดิม (Ziegenhain, 2010) ส่งผลให้ในปี 2004 สัดส่วนรายจ่ายลงทุนมีแนวโน้มขยายตัวลดลง (ตารางที่ 49) นอกจากนี้แล้ว เดือนธันวาคม ปี 2004 รัฐบาลได้ประกาศกลยุทธ์ลดความยากจนแห่งชาติ (National Poverty Reduction Strategy) เพื่อให้คนยากจนได้รับอาหารอย่างเพียงพอ ได้รับการดูแลสุขภาพ มีที่อยู่อาศัย และมีงานทำ (Asian Development Bank, 2005)

ภายหลังในปี 2005 รัฐบาลอินโดนีเซียต้องเผชิญกับปัญหาที่หนักหน่วงอีกครั้ง จากเหตุการณ์ภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิที่ดินแดนอะเจห์ (Aceh)³ และเกาะเนียบส (Nias) บริเวณหมู่เกาะสุมาตราเหนือ ในช่วงเดือนธันวาคม 2004 ทำให้รัฐบาลอินโดนีเซียต้องจัดสรรงบประมาณจำนวนมาก เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ประสบกับภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิซึ่งมีมูลค่ากว่า 5.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (Bank Indonesia, 2006) นอกจากนี้แล้ว ถึงแม้ว่าอินโดนีเซียจะเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคเอเชียที่เป็นสมาชิกกลุ่มประเทศผู้ผลิตน้ำมันดิบส่งออกหรือกลุ่มโอเปค แต่อินโดนีเซียกลับต้องเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนน้ำมันดิบและน้ำมันสำเร็จรูป⁴ และ

³ หรือมีชื่อเต็มว่า Nanggroe Aceh Darussalam Province

⁴ การขาดแคลนน้ำมันสำเร็จรูปส่งผลกระทบต่อพื้นที่หลายแห่งในประเทศอินโดนีเซีย จนเป็นเหตุให้การขนส่งสาธารณะต้องหยุดให้บริการ โดยเฉพาะการขาดแคลนพลังงานในเมืองซึ่งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทั้งนี้ปริมาณการผลิตน้ำมันดิบและน้ำมัน

ผลกระทบจากราคาน้ำมันในตลาดโลกที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ รวมทั้งประเทศไทย ซึ่งเป็นสาเหตุให้ประธานาธิบดีซูซิโล แบมแบง ยูโฮโยโน (Susilo Bambang Yudhoyono) ของอินโดนีเซียต้องยกเลิกกำหนดการเดินทางเยือนไทย บรูไนฯ และจีน ในช่วงระหว่างวันที่ 13-20 กรกฎาคม 2005 นี้ เพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์พลังงานภายในประเทศ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การเติบโตทางเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของประชาชน ในการฝ่าวิกฤตครั้งนี้ ประธานาธิบดียูโฮโยโนต้องตัดสินใจระหว่างการดำเนินนโยบายอุดหนุนราคาน้ำมันเชื้อเพลิงต่อไปเพื่อสร้างคะแนนนิยมจากประชาชน หรือใช้มาตรการลอยตัวราคาน้ำมัน ซึ่งเป็นแรงกดดันจากภาคเอกชนส่วนหนึ่งภายในประเทศที่ต้องการให้รัฐบาลลอยตัวราคาน้ำมัน เพื่อลดภาระงบประมาณภาครัฐในการพยุงราคาน้ำมัน ท่ามกลางสถานการณ์ปัจจุบันที่ราคาน้ำมันพุ่งสูงในระดับ 60 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล คาดว่ารัฐบาลอินโดนีเซียจะต้องใช้เงินอุดหนุนราคาน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศถึงกว่า 10,300 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2005 เทียบกับในปี 2004 อินโดนีเซียใช้เงินพยุงราคาน้ำมัน 7,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งจะส่งผลให้งบประมาณภาครัฐขาดดุลมากขึ้น (ตารางที่ 50)

อย่างไรก็ตาม ประธานาธิบดียูโฮโยโนยังไม่มีนโยบายปล่อยราคาน้ำมันลอยตัว เพียงแต่ออกมาตรการประหยัดพลังงานระยะกลางและระยะยาว ได้แก่ การเพิ่มภาษีรถยนต์และภาษีค่าไฟฟ้าเพื่อลดปริมาณการใช้พลังงาน และวางแผนจัดตั้งโรงกลั่นน้ำมันแห่งใหม่ในเมืองตุมบัน เพื่อเพิ่มกำลังการผลิตน้ำมันสำเร็จรูป ซึ่งจะช่วยบรรเทาปัญหาขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศได้ระดับหนึ่ง (กระทรวงพาณิชย์ กรมส่งเสริมการส่งออก, 2548)

ด้วยเหตุนี้ ในปี 2006-2007 รัฐบาลอินโดนีเซียจึงยังคงเดินหน้าดำเนินนโยบายการคลังแบบขยายตัว เพื่อลดแรงกดดันจากความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจโลกควบคู่กับการรักษาเสถียรภาพฐานะทางการคลังของรัฐบาล โดยในปี 2006 รัฐบาลได้มีการปฏิรูปการคลังและปรับปรุงการบริหารจัดการภาษี รัฐสภาได้ประกาศเปลี่ยนแปลงกฎหมายเกี่ยวกับภาษีศุลกากร ทำให้กระบวนการในการจัดเก็บภาษีศุลกากรง่ายขึ้น และเพิ่มบทลงโทษสำหรับผู้ลักลอบนำเข้าและส่งออกสินค้าโดยผิดกฎหมาย นอกจากนี้แล้ว รัฐบาลยังได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบภาษีเงินได้ โดยกำหนดให้จัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลเพียงอัตราเดียว ลดอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาขั้นสูงสุด และลดภาษีเงินปันผล ตลอดจนสร้างแรงจูงใจด้านภาษีสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และ การลงทุนในเหมืองแร่ น้ำมัน ก๊าซ และ พลังงานความร้อนใต้พิภพ (Asian Development Bank, 2007) ส่วนด้านสังคม รัฐบาลได้เพิ่มการจัดสรรงบประมาณ

สำเร็จรูปของ อินโดนีเซียไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศ โดยในปัจจุบันโรงกลั่นน้ำมันรวม 9 แห่งของอินโดนีเซียมีกำลังผลิตน้ำมันสำเร็จรูปเกือบ 1 ล้านบาร์เรลต่อวัน ในขณะที่การบริโภคเชื้อเพลิงภายในประเทศสูงถึง 1.15 ล้านบาร์เรลต่อวัน ขณะเดียวกันปริมาณน้ำมันดิบสำรองของอินโดนีเซียลดน้อยลง ส่งผลให้อินโดนีเซียต้องนำเข้าน้ำมันดิบสุทธิเป็นครั้งแรกในเดือนมีนาคม 2004 เนื่องจากการลงทุนสำรวจขุดเจาะแหล่งน้ำมันใหม่ๆ ในประเทศเกิดภาวะชะงักงัน

ด้านการศึกษา เลื่อนการขึ้นอัตราค่าไฟฟ้า ฟืนฟู่และปรับปรุงโครงสร้างเมือง Yogyakarta และ Central Java หลังจากที่ประสบกับเหตุการณ์แผ่นดินไหว (Bank Indonesia, 2007)

ต่อมาในปี 2007 รัฐบาลจำเป็นต้องเพิ่มรายจ่ายมากขึ้น เนื่องจากรัฐบาลจำเป็นต้องใช้จ่าย เพื่อชดเชยความเสียหายจากเหตุการณ์ภัยธรรมชาติภายในประเทศ ได้แก่ เหตุการณ์อุทกภัยที่กรุงจาการ์ ในช่วงเดือนมกราคม ปี 2007 ทำให้มีผู้เสียชีวิต 80 ราย และทรัพย์สินเสียหายเป็นจำนวนมาก ท่อส่งก๊าซธรรมชาติในเมือง East Java ระเบิด ซ่อมแซมความเสียหายจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวในบริเวณทิศตะวันตกของเกาะสุมาตรา และซื้อข้าวเพื่อเก็บสำรองไว้ในประเทศ (Asian Development Bank, 2007) นอกจากนี้แล้ว รัฐบาลยังได้มีการสร้างแรงจูงใจด้านภาษี เพื่อเพิ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจในภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง และจัดตั้งโครงการทางสังคมหลายโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อบรรเทาความยากจนและช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ด้อยโอกาส อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินนโยบายดังกล่าว รายจ่ายลงทุนไม่เปลี่ยนแปลงจากปี 2006 มากนัก (ตารางที่ 49) ส่งผลให้รัฐบาลอินโดนีเซียยังคงสามารถรักษาการขาดดุลทางการคลังในปี 2006 ไว้ที่ร้อยละ 1.6 ต่อ GDP และในปี 2007 เกินดุลที่ร้อยละ 1.1 ต่อ GDP (ตารางที่ 50) ในขณะที่หนี้สาธารณะตั้งแต่ปี 2001-2007 มีแนวโน้มลดลงตามลำดับ (Bank Indonesia, 2008)

ตารางที่ 52 ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของอินโดนีเซียโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-2007

	ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1987-1996)	วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)	หน่วย: ร้อยละ หลังวิกฤต เศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007)
1. อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ	6.9	2.5	5.1
2. ดุลการคลัง (ร้อยละของ GDP)	0.0	-2.8	-0.4
3. อัตราการขยายตัวของรายได้			
- รายได้จากภาษี	7.5	3.0	75.9
- รายได้ที่มีใช้ภาษี	5.5	-12.2	24.2
4. อัตราการขยายตัวของรายจ่าย			
- รายจ่ายประจำ	3.4	23.9	8.3
- รายจ่ายลงทุน	1.6	0.4	13.2

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ในหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 เศรษฐกิจของอินโดนีเซีย มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากเฉลี่ยร้อยละ 2.5 ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเพิ่มเป็น เฉลี่ยร้อยละ 5.1 ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 โดยฐานะทางการคลังของรัฐบาลขาดดุลลดลง โดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 0.4 ของ GDP ด้านอัตราการขยายตัวของรายได้ พบว่า ในช่วง

หลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ รายได้จากการจัดเก็บภาษีและรายได้ที่มีใช้ภาษีขยายตัวเพิ่มขึ้นจากช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ในขณะที่ทางด้านการจ่าย พบว่า รายจ่ายลงทุนมีขยายตัวเพิ่มขึ้นจากช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่า รายจ่ายของรัฐบาลจะขยายตัวเพิ่มขึ้น แต่การขยายตัวเพิ่มขึ้นของรายจ่ายนี้ ถือว่าอยู่ในอัตราที่ไม่สูงมากนัก ทั้งนี้อันเป็นผลมาจากการเดินหน้าปฏิรูปเศรษฐกิจของรัฐบาล ช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 โดยรัฐบาลเน้นมาตรการในการลดการขาดดุลทางการคลัง ทำให้รัฐบาลต้องลดทอนรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป (ตารางที่ 52)

ช่วงที่ 4 : ช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินสหรัฐอเมริกา ปี 2008-2009

หลังจากที่เศรษฐกิจของอินโดนีเซียสามารถฟื้นตัวได้จากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจเอเซียในปี 1997 เศรษฐกิจของอินโดนีเซียกลับต้องได้รับผลกระทบอีกครั้งจากภาวะวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา ในปี 2008 อินโดนีเซียถือว่าเป็นประเทศที่ยังคงต้องพึ่งพาการส่งออกเป็นหลักเหมือนประเทศอื่นในภูมิภาคเดียวกัน ก่อนที่อินโดนีเซียจะได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ อินโดนีเซียมีดุลการค้าเกินดุลติดต่อกันหลายปี จนมาถึงปี 2008 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ กล่าวคือ มูลค่าการนำเข้าวัตถุดิบและสินค้าอุปโภคบริโภคมีมูลค่ามากกว่ามูลค่าการส่งออก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าอินโดนีเซียได้รับผลกระทบจากการลดลงในอุปสงค์ของตลาดโลกและการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าในตลาดโลก

จากผลกระทบที่เกิดขึ้น ในปี 2009 รัฐบาลอินโดนีเซียจึงได้ดำเนินนโยบายการคลังแบบต่อต้านวัฏจักรเศรษฐกิจ โดยออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจมูลค่ากว่า 63 ล้านล้านรูเปีย (ร้อยละ 1.4 ของ GDP) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ คือ ประการแรก เพื่อรักษาการเจริญเติบโตในการบริโภคสินค้าและบริการของภาคเอกชนให้มากกว่า ร้อยละ 4 ประการต่อมา เพื่อปรับปรุงความสามารถในการแข่งขันและฟื้นฟูธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ และประการสุดท้าย เพื่อสร้างงานและบรรเทาภาวะการว่างงาน ตลอดจน สร้างอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงานเป็น (Doraisami, 2011) โดยได้ลดอัตราภาษีใน 8 อุตสาหกรรม (เช่น อุตสาหกรรมการบินและเคมี) และเพิ่มเงินอุดหนุนแก่ผู้ประกอบการและธุรกิจ เพื่อบรรเทาผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ โดยเงินอุดหนุนด้านอาหาร สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน และเมล็ดข้าวได้ตั้งงบประมาณไว้ที่ 32 ล้านล้านรูเปีย และปล่อยสินเชื่อแก่ธุรกิจมูลค่ากว่า 21 ล้านล้านรูเปีย ส่วนที่เหลืออีก 10 ล้านล้านรูเปียได้ตั้งไว้เป็นทุนสำรองเพื่อช่วยเหลือยามฉุกเฉินแก่ธุรกิจอื่นๆ

สัดส่วนของการจัดสรรงบประมาณในมาตรการดังกล่าว จัดสรรแก่การบริโภคภาคเอกชนมูลค่ากว่า 25.9 ล้านล้านรูเปีย รวมไปถึงการลดอัตราภาษีเงินได้หลัก เพิ่มกลุ่มคนที่ได้ละเว้นภาษี และให้เงินอุดหนุนแก่อุตสาหกรรมยา เชื้อเพลิงธรรมชาติ (biofuel) และ น้ำมัน ในขณะที่การจัดสรรงบประมาณแก่ภาคธุรกิจนั้น มีมูลค่ากว่า 36.9 ล้านล้านรูเปีย โดยมีการลด

อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 2 และลดอัตราภาษีร้อยละ 5 สำหรับบริษัทที่เข้าตลาดหลักทรัพย์ เพื่อสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและย่อมเข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์ เนื่องจากตลาดหลักทรัพย์ของอินโดนีเซียส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญไปที่ธุรกิจขนาดใหญ่ นอกจากนี้แล้วยังมีการให้เงินอุดหนุนทั้งที่เป็นภาษีและมีใช้ภาษี เพื่อบรรเทาผลกระทบจากสถานการณ์ทางการเงินของบริษัท และกระตุ้นให้ภาคอุตสาหกรรมพลังงานมีการแสวงหาก๊าซและน้ำมันแหล่งใหม่มากขึ้น สำหรับโครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานยังคงให้ความสนใจไปที่การพัฒนาในชุมชนและส่วนภูมิภาค โดยให้ประชาชนมีน้ำประปาและไฟฟ้าใช้อย่างทั่วถึง และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำเกษตรกรรม (Ziegenhain, 2010)

ตารางที่ 53 รายจ่ายของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 2008-2009

หน่วย: ร้อยละ

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายรวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
2008	11.4	93.1	-4.2	6.9	10.2	100
2009	-6.2	93.2	-6.9	6.8	6.2	100
เฉลี่ย	2.6	93.2	-5.6	6.9	8.2	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 54 ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 2008-2009

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่ายประจำ	ดุลการดำเนินงานเบื้องต้น	รายจ่ายลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
2008	20.7	19.5	1.2	1.4	-0.2	0.0	-0.2
2009	16.3	17.5	-1.2	1.3	-2.5	-4.4	1.9
เฉลี่ย	18.5	18.5	0.0	1.4	-1.4	-2.2	0.9

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

อย่างไรก็ตาม จากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจที่ผ่านมา รัฐบาลอินโดนีเซียมักประสบกับปัญหาการเบิกจ่ายงบประมาณที่มีความล่าช้า โดยประมาณร้อยละ 80 ของการเบิกจ่ายงบลงทุนอยู่ในครึ่งหลังของปีงบประมาณ (ปีงบประมาณเริ่มเดือนเมษายน) ภายหลังจากในปี 2009 อินโดนีเซียจึงมีการเร่งรัดการเบิกจ่ายงบลงทุนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยในเดือนแรกของปีงบประมาณมีการเบิกจ่าย ร้อยละ 10 ของงบประมาณจากเดิมในอดีต เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 เมื่อเทียบกับปี 2008 (มยุร บุญยะรัตน์, 2553) ส่งผลให้รายจ่ายในปี 2009 ทั้งรายจ่ายรวมขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี 2008 (ตารางที่ 53) ส่วนด้านรายได้ พบว่า อัตราการขยายตัวของรายได้จากการเก็บภาษีในปี 2009 ขยายตัวลดลงจากปี 2008 (ตารางที่ 55) อย่างไรก็ตาม ในปี 2009 รายจ่าย

ให้กู้ยืมสุทธิปรับตัวลดลงจากปี 2008 ส่งผลให้ฐานะทางการคลังของรัฐบาลในปี 2009 ปรับตัวดีขึ้น (ตารางที่ 54)

ตารางที่ 55 รายได้ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 2008-2009

หน่วย : ร้อยละ

	รายได้จากการเก็บภาษี		รายได้ที่มีใช้ภาษี		รายได้รวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
2008	13.6	68.4	26.1	31.6	17.2	100
2009	-8.6	75.9	-37.2	24.1	-17.6	100
เฉลี่ย	2.5	72.2	-5.6	27.9	17.4	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 56 ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของอินโดนีเซียโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-2009

หน่วย: ร้อยละ

	ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1987-1996)	วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)	หลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007)	วิกฤตการณ์ทางการเงิน สหรัฐอเมริกา (ปี 2008-2009)
1. อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ	6.9	2.5	5.1	5.3
2. ดุลการคลัง (ร้อยละของ GDP)	0.0	-2.8	-0.4	0.9
3. อัตราการขยายตัวของรายได้				
- รายได้จากภาษี	7.5	3.0	75.9	2.5
- รายได้ที่มีใช้ภาษี	5.5	-12.2	24.2	-5.6
4. อัตราการขยายตัวของรายจ่าย				
- รายจ่ายประจำ	3.4	23.9	8.3	2.6
- รายจ่ายลงทุน	1.6	0.4	13.2	-5.6

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา เศรษฐกิจของอินโดนีเซีย มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น จากเฉลี่ยร้อยละ 5.1 ในช่วงหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ เพิ่มเป็น เฉลี่ยร้อยละ 5.3 โดยฐานะทางการคลังของรัฐบาลโดยเฉลี่ยเกินดุลอยู่ที่ร้อยละ 0.9 ของ GDP ด้านอัตราการขยายตัวของรายได้ พบว่า ในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินสหรัฐอเมริกา รายได้จากการจัดเก็บภาษีและรายได้ที่มีใช้ภาษีขยายตัวลดลงจากหลังช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ซึ่งเป็นผลมาจากมาตรการลดภาษี เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ในขณะที่ทางด้านรายจ่าย พบว่า รายจ่ายลงทุนมีขยายตัวลดลง จากช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 อันมีสาเหตุมาจากปัญหาการเบิกจ่ายงบประมาณที่มีความล่าช้า (ตารางที่ 56)

4.1.4 ประเทศสิงคโปร์

สิงคโปร์ เป็นเพียงนครรัฐ (city state) ที่มีพื้นที่เป็นเพียงเกาะขนาดเล็ก แต่เป็นประเทศที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ร้อนแรงที่สุดในโลก ทั้งนี้ความน่าสนใจของสิงคโปร์อยู่ที่ความสามารถในการด้านเศรษฐกิจถดถอยครั้งใหญ่ทั่วโลกได้ และดูเหมือนว่าจะสามารถรักษาการเติบโตเช่นนี้ต่อไปได้ ดังจะเห็นได้จาก ในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา สิงคโปร์เป็นประเทศหนึ่งในเอเชียที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากวิกฤติเศรษฐกิจถดถอยทั่วโลก ในปี 2009 เศรษฐกิจสิงคโปร์ติดลบถึงร้อยละ 2.1 และเมื่อกลับมาฟื้นตัวอีกครั้ง ตัวเลขเศรษฐกิจของสิงคโปร์ได้กลับมาเติบโตในอัตราที่สูงมาก ปัจจัยที่ทำให้สิงคโปร์เติบโตอย่างรวดเร็ว คือ การที่รัฐบาลมีฐานะทางการคลังที่ร่ำรวย รักษาวินัยทางการคลังอย่างเคร่งครัด และมีการบริหารจัดการนโยบายเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพ ปราศจากการคอร์รัปชัน

ดังนั้น เพื่อให้ทราบภาพรวมของการดำเนินนโยบายการคลังของสิงคโปร์ การศึกษานี้จึงได้ทำการศึกษาการดำเนินนโยบายการคลังของสิงคโปร์ ตั้งแต่ปี 1987-2009 โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ช่วง คือ ช่วงแรก ช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 (ปี 1987-1996) ช่วงที่สอง ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 (ปี 1997-1999) ช่วงที่สาม ช่วงของการปรับตัวหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007) และช่วงสุดท้าย ช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา ปี 2008-2009

ช่วงที่ 1 : ช่วงเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ (ปี 1987-1996)

สิงคโปร์เป็นเพียงประเทศที่เป็นเกาะ ซึ่งมีพื้นที่ขนาดเล็กและมีประชากรในปัจจุบัน 5.1 ล้านคน เคยเป็นส่วนหนึ่งของมาเลเซียและอาณานิคมของอังกฤษมาก่อน และสถาปนาขึ้นเป็นประเทศเอกราช เมื่อ ปี 1965 และไม่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ แต่ใช้เวลาเพียง 3 ทศวรรษ หลังจากสถาปนาขึ้นเป็นประเทศสิงคโปร์ ก็เปลี่ยนจากประเทศที่ยากจนที่สุดแห่งหนึ่งของเอเชียกลายมาเป็นประเทศที่ร่ำรวยที่สุด โดยเศรษฐกิจของสิงคโปร์มีการขยายตัวโดยเฉลี่ยในอัตราสูงมาโดยตลอด โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษ 1980 มีอัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ 8 ต่อปี ประกอบกับ นโยบายการออมโดยบังคับของรัฐบาล ทำให้เป็นประเทศที่มีเงินออมสะสมเอาไว้มากที่สุด ภายหลังจากสิงคโปร์สถาปนาขึ้นเป็นประเทศเอกราชในปี 1965 ก็ได้ นายกรัฐมนตรี ลี กวน ยู ขึ้นมาเป็นผู้นำประเทศ ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องในระดับภูมิภาคและระดับโลกว่าเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้เศรษฐศาสตร์อย่างลึกซึ้งซึ่งระดับนักเศรษฐศาสตร์โลก เป็นคนกล้าหาญในยุคสมัยของเขาและมีความสามารถ จึงรู้เป็นอย่างดีว่าจะนำสิงคโปร์ไปสู่ความรุ่งเรืองได้อย่างไร

จากประสบการณ์ที่เคยรู้เป็นอย่างดีถึงรสชาติของการที่เคยเป็นผู้ถูกปกครองโดยต่างประเทศมาก่อน รัฐบาลจึงมุ่งเน้นให้ความหมายของการพัฒนาประเทศ คือ การทำประเทศ

ให้มีความเป็นเอกราชทางเศรษฐกิจ (Economic Independence) โดยระมัดระวังเป็นพิเศษในการที่จะอนุญาตให้บริษัทต่างประเทศเข้ามาลงทุน มองว่าบริษัทข้ามชาติชุดรีดเอาต์เอาเปรียบประเทศที่ยากจน นาย ลี กวน ยู ทำให้เกิดความมั่นใจว่ารัฐบาลจะเป็นเจ้าของบริษัทที่ใหญ่ที่สุดของสิงคโปร์ โดยรัฐบาลสิงคโปร์เข้าไปเป็นเจ้าของบริษัทธุรกิจมากมายทั้งบริษัทใหญ่ที่สุดของสิงคโปร์และบริษัทเล็กอีกมากมาย และแทบจะในเกือบทุกประเภทธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจสายการบิน กิจการโทรคมนาคม กิจการขนส่ง ธนาคาร อู่ต่อเรือ ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ บริษัทน้ำมัน นักพัฒนาที่ดิน (เพราะรัฐบาลเป็นเจ้าของที่ดินเกือบจะทั้งหมด) การเดินเรือ โรงแรมและอื่นๆ อีกมากมาย รวมกันแล้วคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 60 ของธุรกิจทั้งหมดในสิงคโปร์เป็นเจ้าของโดยรัฐบาล (government ownership) ระบบเศรษฐกิจของสิงคโปร์ จึงเป็นแบบที่เรียกว่า "ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโดยรัฐ" (state capitalism)

ตารางที่ 57 รายได้ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย : ร้อยละ

	รายได้จากการเก็บภาษี		รายได้ที่มีใช้ภาษี		รายได้รวม	
	อัตราภาษี ขยายตัว	ร้อยละของ รายได้	อัตราภาษี ขยายตัว	ร้อยละของ รายได้	อัตราภาษี ขยายตัว	ร้อยละ
1987	14.9	43.5	-20.7	56.5	-8.4	100
1988	18.3	51.7	-15.1	48.3	-0.6	100
1989	22.7	55.5	5.4	44.5	14.3	100
1990	2.8	47.7	40.6	52.3	19.6	100
1991	11.0	51.3	-3.9	48.7	3.2	100
1992	13.6	51.5	12.6	48.5	13.1	100
1993	12.9	47.6	31.9	52.4	22.1	100
1994	12.9	49.2	5.9	50.8	9.2	100
1995	1.9	45.7	17.3	54.3	9.7	100
1996	9.2	43.5	19.5	56.5	14.8	100
เฉลี่ย	12.0	48.7	9.4	51.3	9.7	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

การที่รัฐบาลสิงคโปร์ เป็นเจ้าของธุรกิจใหญ่ๆเกือบทั้งหมดของประเทศ ทำให้รัฐบาลมีรายได้หลักส่วนใหญ่มาจากรายได้ที่มีใช้ภาษี เนื่องจากสิงคโปร์มีนโยบายในการเน้นการแข่งขันธุรกิจภายในประเทศ มีการลดอัตราภาษีเพื่อสร้างแรงจูงใจในการลงทุนแก่กลุ่มธุรกิจ ดังนั้นรัฐบาลจึงไม่สามารถพึ่งพารายได้จากภาษีได้ ดังจะเห็นได้จาก ตารางที่ 57 จะพบว่า สัดส่วนรายได้จากการจัดเก็บภาษีต่อรายได้รวมโดยเฉลี่ยแล้วจัดเก็บได้น้อยกว่าสัดส่วนรายได้ที่มีใช้ภาษี

ตารางที่ 58 ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่ายประจำ	ดุลการดำเนินงานเบื้องต้น	รายจ่ายลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
1987	30.4	21.4	9.0	12.2	-3.2	-0.7	-2.5
1988	27.1	15.2	11.9	6.8	5.1	-1.4	6.5
1989	28.2	14.7	13.5	6.7	6.8	-2.8	9.6
1990	30.7	15.4	15.3	4.8	10.5	0.3	10.2
1991	29.8	15.8	14.0	4.6	9.4	1.0	8.4
1992	31.4	14.4	17.0	4.3	12.7	0.7	12.0
1993	34.4	12.8	21.6	4.0	17.6	2.7	14.9
1994	33.9	11.0	22.9	2.5	20.4	5.0	15.4
1995	34.8	12.0	22.8	3.6	19.2	5.2	14.0
1996	37.0	14.5	22.5	6.0	16.5	6.4	10.1
เฉลี่ย	31.8	14.7	17.1	5.6	11.5	1.6	9.9

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ รัฐบาลสิงคโปร์มีฐานะทางการคลังที่ร่ำรวยกว่าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกัน โดยเป้าหมายนโยบายการคลังของรัฐบาลสิงคโปร์ คือ การรักษาฐานะทางการคลังของรัฐบาลอยู่ในภาวะเกินดุล เพื่อมิให้ทรัพยากรในภาคสาธารณะไหลออกจากระบบเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จาก ดุลการคลังของรัฐบาลที่เกินดุลเกือบทุกปี (ตารางที่ 58) เนื่องจาก รัฐบาลมีการปฏิรูปภาษี ทำให้การจัดเก็บรายได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยในปี 1994 รัฐบาลได้ออกมาตรการปฏิรูปภาษี ได้แก่ การลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล จากร้อยละ 30 เหลือร้อยละ 27 ลดอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาขึ้นสูงสุดจากร้อยละ 33 เหลือร้อยละ 30 (Jenkins and Khadka, 1998) นอกจากนี้แล้วในช่วงเดือนเมษายน ปี 1994 รัฐบาลยังได้มีการนำระบบภาษีสินค้าและบริการ (Goods and Services Tax: GST) มาใช้ครั้งแรก โดยเก็บครั้งแรกในอัตรา ร้อยละ 3 หลังจากนั้นจึงเพิ่มมาเป็นร้อยละ 4 และ ร้อยละ 5 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากภาษี GST เป็นระบบที่ยากต่อการหลีกเลี่ยงการหนีภาษี (Abeyasinghe, 2007) จากการปฏิรูปภาษีในปี 1994 ทำให้ในปี 1994-1997 การขยายตัวของรายได้จากภาษีมีเสถียรภาพมากขึ้น (ตารางที่ 57)

ส่วนทางด้านรายจ่าย พบว่า รัฐบาลสิงคโปร์เน้นการควบคุมรายจ่ายเพื่อรักษาดุลการคลังให้เกินดุล (Jenkins and Khadka, 1998) ดังจะเห็นได้จากอัตราการขยายตัวของรายจ่ายประจำและรายจ่ายลงทุน ในช่วงก่อนปี 1997 มีแนวโน้มขยายตัวลดลง (ตารางที่ 59) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 1994 สัดส่วนรายจ่ายในการให้กู้ยืมสุทธิต่อ GDP เพิ่มสูงขึ้นมากกว่า

สัดส่วนรายจ่ายลงทุนต่อ GDP ในขณะที่รายจ่ายประจำรัฐบาลได้ควบคุมไว้ในระดับที่ต่ำ (Asher, 1999) เป็นผลทำให้รัฐบาลสามารถรักษาฐานะดุลการคลังที่เกินดุลไว้ได้ (ตารางที่ 58)

ตารางที่ 59 รายจ่ายของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย: ร้อยละ

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายรวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
1987	42.1	63.8	19.1	36.2	32.8	100
1988	-21.0	69.2	-38.1	30.8	-27.2	100
1989	6.5	68.7	9.1	31.3	7.3	100
1990	16.0	76.2	-20.6	23.8	4.5	100
1991	9.3	77.5	1.7	22.5	7.5	100
1992	-2.9	77.2	-1.3	22.8	-2.6	100
1993	-1.0	76.2	4.7	23.8	0.3	100
1994	-5.0	81.5	-30.7	18.5	-11.1	100
1995	16.9	77.1	52.7	22.9	23.6	100
1996	29.9	70.9	80.2	29.2	41.4	100
เฉลี่ย	9.1	73.8	7.7	26.2	7.7	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 60 ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของสิงคโปร์โดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย: ร้อยละ

	ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1987-1996)
1. อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ	9.3
2. ดุลการคลัง (ร้อยละของ GDP)	9.9
3. อัตราการขยายตัวของรายได้	
- รายได้จากภาษี	13.5
- รายได้ที่มีใช้ภาษี	14.6
4. อัตราการขยายตัวของรายจ่าย	
- รายจ่ายประจำ	9.1
- รายจ่ายลงทุน	7.7

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 เศรษฐกิจของสิงคโปร์มีการเติบโตโดยเฉลี่ยในอัตราที่สูง ถึงร้อยละ 9.3 โดยฐานะทางการคลังของรัฐบาลโดยเฉลี่ยเกินดุล อยู่ที่ร้อยละ 9.9 ของ GDP ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงฐานะทางการคลังที่มั่นคงของรัฐบาลสิงคโปร์ ด้านอัตราการขยายตัวของรายได้ พบว่า ในช่วงก่อนเกิดวิกฤต

เศรษฐกิจ ปี 1997 รายได้จากการจัดเก็บภาษีและรายได้ที่มีใช้ภาษีขยายตัวในอัตราที่ใกล้เคียงกัน ในขณะที่ทางด้านรายจ่าย พบว่า รายจ่ายลงทุนมีการขยายตัวที่ต่ำกว่ารายจ่ายประจำ ทั้งนี้เป็นผลมาจากมาตรการควบคุมรายจ่ายของรัฐบาลสิงคโปร์ จึงอาจจะกล่าวได้ว่าในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี 1997 สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีฐานะทางการคลังที่ร่ำรวยและมีการรักษาวินัยทางการคลังอย่างเคร่งครัด (ตารางที่ 60)

ช่วงที่ 2 : ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียปี 1997 (ปี 1997-1999)

นักวิชาการชาวสิงคโปร์ ได้วิเคราะห์อาการของวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ในช่วงปี 1997 ว่าประกอบด้วย สภาวะการขาดดุลทางการคลัง การมีทุนสำรองต่ำ การขาดดุลทางการคลัง การมีหนี้ต่างประเทศสูง มีอัตราหนี้สูญจำนวนมาก การขาดระเบียบวินัยทางการคลัง และการบริหารจัดการระบบเศรษฐกิจที่ผิดพลาด ซึ่งทั้งหมดนี้มีสาเหตุมาจากปัจจัยภายในประเทศ ซึ่งได้แก่ การนอกราชการบังหลวง การใช้ระบบเครือญาติระบบอุปถัมภ์ทางการเมือง และระบบพรรคพวกของรัฐบาลในประเทศต่างๆที่ประสบวิกฤตเศรษฐกิจในครั้งนี้ ส่วนปัจจัยภายนอก มาจากกระแสโลกาภิวัตน์และการเปิดเสรีทางการเงิน การเคลื่อนย้ายเงินทุนจำนวนมากซึ่งนำไปสู่การลงทุนในโครงการระยะสั้นหวังผลกำไรอย่างรวดเร็ว ซึ่งล้นเกินให้เกิดเศรษฐกิจแบบฟองสบู่มากกว่าระบบเศรษฐกิจที่รุ่งเรือง

วิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้ซึ่งเริ่มจากประเทศไทย ได้แพร่ระบาดไปยังอินโดนีเซีย เกาหลีใต้ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไกลไปถึงรัสเซียและบราซิล แม้แต่ประเทศที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจแข็งแกร่งอย่างเช่นสิงคโปร์ ก็ได้รับผลกระทบด้วยไม่มากก็น้อย ผลกระทบต่อสิงคโปร์เกิดขึ้นช้าแต่มีไม่มากนักและมีผลลัพธ์ช่วงสั้นๆ เพราะสิงคโปร์มีระบบการคลังที่เข้มแข็ง มีเงินสำรองคลังมากมาย มีนโยบายเศรษฐกิจที่เข้มงวด และรัฐบาลดำเนินมาตรการป้องกันและแก้ไขอย่างทันที ผลกระทบโดยภาพรวมก็คือ เศรษฐกิจที่เคยขยายตัวในอัตราสูงโดยเฉลี่ยร้อยละ 8-9 ต่อปี ตกต่ำลงไปมาก โดยขยายตัวเหลือเพียงร้อยละ 2 อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2 ในปี 1997 เป็นร้อยละ 4.4 ในปี 1998 การส่งออกถดถอยร้อยละ 12.1 ในปี 1998 แต่มาเพิ่มขึ้นภายหลังในช่วงกลางปี 1999 ร้อยละ 1.1

รัฐบาลจึงได้ดำเนินมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจของประเทศและบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น ในด้านการจัดเก็บรายได้เข้ารัฐนั้น ต้นปี 1998 รัฐบาลได้ลดภาษีทรัพย์สินที่สามารถซื้อขายได้ที่เกี่ยวข้องกับการค้าและอุตสาหกรรมลงร้อยละ 15 และยกเว้นภาษีที่ดินที่ยังไม่ได้พัฒนาไป 5 ปี และยกเลิกค่าอากรแสตมป์หลายประเภท (ยกเว้นเกี่ยวกับหุ้นและอสังหาริมทรัพย์) ต่อมา ในปลายปี 1998 รัฐบาลได้ตั้งงบประมาณพิเศษ 3 งบในวงเงิน 2 พันล้านดอลลาร์ เพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบของวิกฤต ซึ่งประกอบด้วย งบประมาณเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการทำธุรกิจ กระตุ้นในโครงการพัฒนาต่างๆ และประกันความมั่นคงแก่ภาค

อสังหาริมทรัพย์และที่ดิน (สีดา สอนศรี และคณะ, 2552) ส่งผลให้ปี 1998 อัตราการขยายตัวของรายจ่ายรัฐบาลเพิ่มขึ้นจากปี 1997 (ตารางที่ 61) ในขณะที่ด้านรายได้ พบว่า ในปี 1998 รายได้จากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลงจากปี 1997 (ตารางที่ 63) ผลคือ ในปี 1998 รัฐบาลมีฐานะทางการเงินคล้งเกินดุลลดลงจากปี 1997 (ตารางที่ 62) จากมาตรการดังกล่าว ทำให้ปี 2000 เศรษฐกิจได้กลับมาแข็งแกร่งอีกครั้งหนึ่ง โดยในปี 2000 เศรษฐกิจขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 5.9

ตารางที่ 61 รายจ่ายของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1997-1999

หน่วย: ร้อยละ

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายรวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
1997	-15.4	70.0	-12.3	30.0	-14.5	100
1998	5.8	62.9	45.8	37.1	17.8	100
1999	8.0	67.7	-12.5	32.3	0.4	100
เฉลี่ย	-0.5	66.9	7.0	33.1	1.2	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 62 ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1997-1999

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่ายประจำ	ดุลการดำเนินงานเบื้องต้น	รายจ่ายลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
1997	36.5	11.3	25.2	4.8	20.4	9.2	11.2
1998	30.3	12.1	18.2	7.2	11.0	7.6	3.4
1999	30.6	12.3	18.3	5.9	12.4	5.4	7.0
เฉลี่ย	32.5	11.9	20.6	6.0	14.6	7.4	7.2

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 63 รายได้ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1997-1999

หน่วย : ร้อยละ

	รายได้จากการเก็บภาษี		รายได้ที่มีใช้ภาษี		รายได้รวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
1997	4.3	42.4	9.0	57.6	7.0	100
1998	-10.5	46.6	-24.7	53.4	-18.7	100
1999	11.2	48.4	3.6	51.6	7.1	100
เฉลี่ย	1.7	45.8	-4.0	54.2	-1.5	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเซีย ปี 1997 เศรษฐกิจของสิงคโปร์มีการเติบโตโดยเฉลี่ยลดลงจากช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 โดยมีอัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 4.2 จากภาวะความถดถอยทางเศรษฐกิจ ทำให้อัตราการขยายตัวของรายได้จากการจัดเก็บภาษีและรายได้ที่มีใช้ภาษีขยายตัวลดลงจากช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ในขณะที่ทางด้านรายจ่าย พบว่า ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ แต่รัฐบาลก็สามารถควบคุมการขยายตัวของรายจ่ายไม่ให้สูงจนเกินไป โดยรายจ่ายลงทุนและรายจ่ายประจำมีการขยายตัวลดลงจากช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ สรุปในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเซีย ปี 1997 ฐานะทางการคลังของรัฐบาลโดยเฉลี่ยเกินดุลลดลง อยู่ที่ร้อยละ 7.2 ของ GDP ซึ่งสะท้อนให้ว่าถึงแม้สิงคโปร์จะได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจเอเซีย แต่รัฐบาลก็ยังสามารถรักษาฐานะทางการคลังที่มั่นคงไว้ได้ (ตารางที่ 64)

ตารางที่ 64 ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายของสิงคโปร์โดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-1999

หน่วย: ร้อยละ

	ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1987-1996)	วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)
1. อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ	9.3	4.2
2. ดุลการคลัง (ร้อยละของ GDP)	9.9	7.2
3. อัตราการขยายตัวของรายได้		
- รายได้จากภาษี	13.5	1.7
- รายได้ที่มีใช้ภาษี	14.6	-4.0
4. อัตราการขยายตัวของรายจ่าย		
- รายจ่ายประจำ	9.1	-0.5
- รายจ่ายลงทุน	7.7	7.0

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

ช่วงที่ 3 : ช่วงการปรับตัวหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007)

แม้ว่าสิงคโปร์จะฟื้นตัวจากวิกฤตเศรษฐกิจเอเซีย ปี 1997 อย่างรวดเร็ว แต่ในสามปีแรกของศตวรรษใหม่ก็ประสบกับวิกฤตทางเศรษฐกิจอีก ทำให้อัตราการเจริญเติบโตลดลงเป็นร้อยละ 2.4 2.2 และ 1.1 ในปี 2001 2002 และ 2003 ตามลำดับ สภาพปัจจัยภายนอกและภายในประเทศที่เป็นปัจจัยถ่วงความเจริญ คือ เหตุการณ์กลุ่มก่อการร้ายโจมตีตึกเวิลด์เทรดและตึกเพนตากอนของสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2001 ทำให้เกิดการชะลอตัวของระบบเศรษฐกิจในสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และยุโรป ส่งผลทำให้ความต้องการของสินค้าอิเล็กทรอนิกส์จากสิงคโปร์ลดลง โดยในปี 2001 ระบบเศรษฐกิจสิงคโปร์หดตัวลงร้อยละ 2.2 การส่งออกไปสหรัฐอเมริกาลดลงร้อยละ 44.5

ตารางที่ 65 รายจ่ายของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 2000-2007

หน่วย: ร้อยละ

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายรวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
2000	41.0	107.4	-120.4	-7.4	-11.2	100
2001	14.8	96.4	-162.4	3.6	27.9	100
2002	-7.4	97.1	-26.6	2.9	-8.1	100
2003	2.7	96.4	27.0	3.6	3.4	100
2004	-1.0	96.6	-4.2	3.4	-1.1	100
2005	-6.2	106.8	-266.6	-6.8	-15.2	100
2006	12.9	111.2	79.1	-11.2	8.4	100
2007	1.0	149.1	230.5	-49.1	-24.7	100
เฉลี่ย	7.2	107.6	-30.5	-7.6	-2.6	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 66 รายได้ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 2000-2007

หน่วย : พันล้านเหรียญสิงคโปร์

	รายได้จากการเก็บภาษี		รายได้ที่มีไม่ภาษี		รายได้รวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
2000	11.5	57.9	-23.9	42.1	-6.7	100
2001	2.2	62.8	-16.7	37.2	-5.8	100
2002	-3.6	67.0	19.8	33.0	-9.6	100
2003	-9.2	63.6	5.1	36.4	-4.5	100
2004	-3.3	58.1	22.2	41.9	6.0	100
2005	13.7	63.9	-11.0	36.1	3.4	100
2006	11.4	66.0	1.8	34.0	7.9	100
2007	17.9	66.7	14.2	33.3	16.7	100
เฉลี่ย	5.1	63.3	1.4	36.8	0.9	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ดังนั้น ในปี 2001 รัฐบาลจึงได้ตั้งงบประมาณพิเศษเพื่อกระตุ้นระบบเศรษฐกิจ 2 ครั้ง ครั้งแรกในเดือนกรกฎาคมในวงเงิน 2.2 พันล้านดอลลาร์ เพื่อมุ่งช่วยให้บริษัทต่างๆสามารถลดต้นทุนและสามารถจ้างงานคนงานที่สูงอายุและที่มีการศึกษาน้อยได้เพิ่มขึ้น โดยรัฐบาลมีการลดภาษีทรัพย์สินและค่าเช่าทรัพย์สิน ช่วยค้ำประกันเงินกู้ธนาคารแก่บริษัทธุรกิจขนาดเล็ก ส่วนงบประมาณพิเศษครั้งที่ 2 ตั้งขึ้นในเดือนตุลาคมในวงเงิน 11.3 พันล้านดอลลาร์ เพื่อช่วยเหลือการทำธุรกิจ โดยลดภาษีนิติบุคคล มีโครงการพัฒนาทักษะการทำงาน ช่วยหางานให้ผู้ว่างงาน

(สีดา สอนศรี และคณะ, 2552) ส่งผลให้ปี 2001 รายจ่ายของรัฐบาลขยายตัวเพิ่มขึ้น ทั้งรายจ่ายลงทุนและรายจ่ายประจำ (ตารางที่ 65) และ ในขณะที่รายได้จากการจัดเก็บภาษีขยายตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อย (ตารางที่ 66) ดุลการคลังเกินดุลลดลงจากปี 2000 (ตารางที่ 67)

ตารางที่ 67 ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 2000-2007

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่ายประจำ	ดุลการดำเนินงานเบื้องต้น	รายจ่ายลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
2000	26.2	16.0	10.2	-1.1	11.3	19.1	-7.8
2001	24.9	18.6	6.3	0.7	5.6	13.2	-7.6
2002	21.6	16.5	5.1	0.5	4.6	11.0	-6.4
2003	19.8	16.2	3.6	0.6	3.0	10.2	-7.2
2004	19.2	14.7	4.5	0.5	4.0	12.8	-8.8
2005	18.5	12.8	5.7	-0.8	6.5	12.2	-5.7
2006	18.3	13.4	4.9	-1.3	6.2	10.2	-4.0
2007	19.6	12.4	7.2	-4.1	11.3	23.7	-12.4
เฉลี่ย	21.0	15.1	6.9	-0.6	6.6	14.1	-7.5

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะพยายามดำเนินมาตรการทางการคลัง เพื่อลดแรงกดดันทางเศรษฐกิจ แต่สถานการณ์ยิ่งกลับมาเลวร้ายลงไปอีก เมื่อเกิดการระบาดของโรคซาร์สในสิงคโปร์ ช่วงปี 2003 โดยมีคนตาย 33 ราย และป่วย 238 ราย จากผลกระทบจากการระบาดของโรคซาร์ส ได้ส่งผลกระทบต่อสาธารณสุขและธุรกิจต่างๆเป็นอันมาก อุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยในปี 2003 เศรษฐกิจขยายตัวลดลงเหลือเพียงร้อยละ 1.1 อัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 4.7 ซึ่งเพิ่มมากกว่าช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเอเซีย ปี 1997 ถึงสองเท่า รัฐบาลสิงคโปร์จึงได้ออกมาตรการเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับเชื้อไวรัสซาร์สและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและขนส่ง ให้สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ โดยมาตรการดังกล่าวมีทั้งมาตรการทางด้านรายจ่ายและมาตรการทางด้านภาษี

มาตรการทางด้านรายจ่าย รัฐบาลได้มีการกำหนดงบประมาณ เพื่อช่วยเหลือประชาชนเป็นจำนวนเงิน 230 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์ ส่วนมาตรการทางด้านภาษี รัฐบาลได้ลดอัตราภาษีหรือยกเว้นภาษีให้แก่กลุ่มธุรกิจที่ได้รับผลกระทบ อย่างเช่น การช่วยเหลืออุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ การลดภาษีทรัพย์สิน (Property Tax) สำหรับอสังหาริมทรัพย์ที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ ลดภาษีสำหรับคนงานต่างชาติที่มีความเชี่ยวชาญน้อย หรือไม่มีความเชี่ยวชาญเลยที่ทำงานในโรงแรม และการให้เงินกู้ในวงเงิน 1 แสนเหรียญสิงคโปร์ แก่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีธุรกิจเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และการช่วยเหลืออุตสาหกรรมขนส่ง

ได้แก่ การลดภาษีน้ำมันดีเซลสำหรับรถรับส่งสาธารณะ ยกเว้นภาษีป้ายรถแท็กซี่ ตั้งแต่เดือน มีนาคม 2003 จนถึง เดือนธันวาคม 2006 การลดค่าธรรมเนียมการลงจอดของเครื่องบิน ลด ค่าธรรมเนียมค่าเรือ (สุวิภา สายประเสริฐ และ ชื่นชม ทองเย็น, 2546) จากมาตรการดังกล่าว ของรัฐบาล ส่งผลให้ ปี 2003 รายได้จากการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลมีแนวโน้มขยายตัวลดลง อย่างมาก (ตารางที่ 66) ในขณะที่รายจ่ายมีแนวโน้มขยายตัวลดลง (ตารางที่ 65) ส่งผลให้ดุล การคลังโดยรวมเกินดุลลดลง (ตารางที่ 67)

ต่อมาในปี 2005 รัฐบาลได้ประกาศลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลจากร้อยละ 27 ในปี 1994 เหลือเพียงร้อยละ 20 ในปี 2005 และประกาศที่จะเดินหน้าลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล ต่อไปจนเหลือร้อยละ 17.5 ในปี 2007 ทั้งนี้เนื่องจากสิงคโปร์ต้องเผชิญกับการแข่งขันทางธุรกิจ ค่อนข้างสูงเหมือนดังฮ่องกง โดยรัฐบาลได้สร้างแรงจูงใจเพื่อเพิ่มการลงทุนของธุรกิจ อย่างเช่น การให้เพิ่มค่าลดหย่อนทางภาษี (Tax Credit) ให้แก่ธุรกิจที่เข้ามาลงทุน ส่งผลให้ในปี 2005 อัตราการขยายตัวของรายได้รัฐบาลลดลงเล็กน้อย (ตารางที่ 66) แต่รายจ่ายขยายตัวลดลงอย่าง มาก (ตารางที่ 65) ดังนั้น ฐานะทางการคลังของรัฐบาลปรับตัวดีขึ้นจากปี 2004 (ตารางที่ 67) อย่างไรก็ตาม ในช่วงเดือนกรกฎาคม ปี 2007 รัฐบาลได้ประกาศเพิ่มอัตราภาษี GST จากร้อย ละ 5 เป็นร้อยละ 7 ด้วยเหตุนี้ รายได้จากการจัดเก็บภาษี GST จึงกลายเป็นแหล่งรายได้หลัก ของรัฐบาล (Abeyasinghe, 2007) ทำให้ในปี 2007 การจัดเก็บรายได้จากภาษีขยายตัวเพิ่มขึ้น จากปี 2006 (ตารางที่ 66) ผลคือ ดุลการคลังเกินดุลเพิ่มขึ้นจากปี 2006 (ตารางที่ 67)

นอกจากนี้แล้วสิงคโปร์ กำลังเผชิญกับแรงกดดันอย่างอื่นอีก อย่างเช่น การที่รัฐบาลเข้าไป เป็นเจ้าของธุรกิจมากมาย การที่รัฐเข้าไปบังคับปกครองการดำเนินชีวิต ทางเศรษฐกิจของ ประชาชนและประเทศ (ไม่ใช่โดยใช้กลไกตลาด) อิทธิพลของชนชั้นสูง และบรรดาสมาชิก ใน ครอบครัวของอดีตนายกรัฐมนตรี ลี กวน ยู (family connections) ที่ปกครองสิงคโปร์ หรือ แม้แต่ในกิจการธุรกิจบางแห่ง ที่รัฐแปรรูปไปให้เอกชนดำเนินการแล้ว แต่ก็ยังมีคนที่เคยเป็น ข้าราชการและทหารมาก่อนเข้าไปเป็นคณะกรรมการบริหารกิจการกันอยู่ สภาพการณ์ดังเช่น เหล่านั้นถูกกล่าวถึงว่า ทำให้สิงคโปร์ขาด "ลัทธิความเป็นผู้ประกอบการ" (entrepreneurism) มี กิจการธุรกิจมากมายของรัฐบาลที่มีปัญหาด้านต้นทุนสูง ความไม่มีประสิทธิภาพ และผล ประประกอบการไม่ได้ดีตามความคาดหวัง จึงเริ่มมีการตระหนักกันมากแล้วว่า โครงสร้างเศรษฐกิจ ของประเทศในปัจจุบันปีบกลับความเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneurship) เพื่อรับมือกับ ปัญหาและความท้าทายที่กำลังเผชิญเหล่านั้น รัฐบาลสิงคโปร์ได้มียุทธศาสตร์หลักออกมา 3 ยุทธศาสตร์ คือ ในระยะสั้นจะทำให้ต้นทุนธุรกิจต่ำลง เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับ คู่แข่งขันโดยการลดภาษี และจำกัดการขึ้นของค่าจ้างแรงงาน ในระยะกลาง รัฐบาลวางแผนที่จะ ใช้ภาษี และการจัดสรรงบประมาณลงไปเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมไฮเทคใหม่ คือ อุตสาหกรรม เวชกรรมและอุตสาหกรรมพันธุกรรม และในระยะยาวรัฐบาลมีความมุ่งมั่นว่า จะถอยออกมาจาก

ธุรกิจ และสนับสนุนให้ชาวบ้านสิงคโปร์กลายเป็นผู้ประกอบการ ที่มีจิตวิญญาณอิสระ และมีความเป็นผู้ประกอบการ ที่สามารถสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนโดยปราศจากการดูแลของรัฐบาล (government supervision)

ตารางที่ 68 ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายโดยเฉลี่ยของสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-2007

หน่วย: ร้อยละ

	ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1987-1996)	วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)	หลังวิกฤต เศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007)
1. อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ	9.3	4.2	6.3
2. ดุลการคลัง (ร้อยละของ GDP)	9.9	7.2	-7.5
3. อัตราการขยายตัวของรายได้			
- รายได้จากภาษี	13.5	1.7	5.1
- รายได้ที่มีใช้ภาษี	14.6	-4.0	1.4
4. อัตราการขยายตัวของรายจ่าย			
- รายจ่ายประจำ	9.1	-0.5	7.2
- รายจ่ายลงทุน	7.7	7.0	-30.5

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 เศรษฐกิจของสิงคโปร์มีการเติบโตโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 โดยมีอัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 6.3 จากการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของสิงคโปร์อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้อัตราการขยายตัวของรายได้จากการจัดเก็บภาษีและรายได้ที่มีใช้ภาษีขยายตัวเพิ่มขึ้นจากช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ในขณะที่ทางด้านรายจ่าย พบว่า รายจ่ายลงทุนและรายจ่ายประจำมีการขยายตัวลดลงจากช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาฐานะทางการคลังของรัฐบาล ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 พบว่า ฐานะทางการคลังโดยเฉลี่ยขาดดุลเพิ่มขึ้น อยู่ที่ร้อยละ 7.5 ของ GDP ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 เศรษฐกิจของสิงคโปร์มีการอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ประกอบกับ ฐานะทางการคลังที่ร่ำรวยของรัฐบาลสิงคโปร์ ส่งผลให้รายจ่ายการให้กู้ยืมสุทธิของรัฐบาลเพิ่มขึ้น จนทำให้ฐานะทางการคลังอยู่ในภาวะขาดดุลเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 68)

ช่วงที่ 4 : ช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินสหรัฐอเมริกา ปี 2008-2009

วิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา เกิดจากการที่สินทรัพย์จัดจำนองกับสถาบันการเงินมีค่าต่ำกว่าราคาประเมินตามความจริง อันนำไปสู่ลูกหนี้ของสถาบันการเงินด้อยคุณภาพ ที่เรียกว่า Sub-Prime เมื่อฟองสบู่ในสหรัฐฯแตก ทำให้หนี้สินของสถาบันการเงิน

กลายเป็นหนี้เน่า (Toxic Asset) ก่อให้เกิดวิกฤติทางสินเชื่อนำไปสู่การลดสภาพคล่องของสถาบันการเงิน วิกฤติการเงินของสหรัฐฯ ได้แพร่ระบาดกลายเป็นวิกฤติการเงินและเศรษฐกิจของโลกที่เรียกว่า Global Credit Crunch ทำให้ประเทศชั้นนำในเอเชียได้รับผลกระทบ เช่น ประเทศญี่ปุ่นถือว่าเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบค่อนข้างรุนแรง ส่วนประเทศอินเดีย ธนาคารกลางได้มีการอัดฉีดเงินเข้าเสริมสภาพคล่องเช่นกัน ประมาณ 8.2 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในประเทศเกาหลี เงินวอนมีการลดค่าลง ยังมีการขาดสภาพคล่องในเงินสกุลเหรียญสหรัฐฯ เนื่องจากธนาคารต่างๆ ไม่ยอมปล่อยเงินกู้ระหว่างกัน นอกจากนี้แล้ว ประเทศชั้นนำของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างประเทศสิงคโปร์ก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน โดยที่สิงคโปร์ได้มีการปรับลดการเติบโตทางเศรษฐกิจ จากร้อยละ 6.3 เหลือร้อยละ 3 (ชนิด โสรรัตน์, 2551) อีกทั้งจะทำให้ 1 ใน 3 ของชาวสิงคโปร์ตกงาน ซึ่งเป็นครั้งแรกในรอบ 6 ปี ที่ประเทศสิงคโปร์มีความถดถอยด้านเศรษฐกิจ

ดังนั้น ภาครัฐ หน่วยงานต่างๆ สมาคมการค้าและภาคเอกชน จึงประสานความร่วมมือกันเพื่อทำให้ประเทศมีความอยู่รอดในช่วงวิกฤตนี้ โดยภาครัฐได้ประกาศการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ มาตรการแรก รัฐบาลกำหนดให้เงินงบประมาณ 5.8 พันล้านเหรียญสิงคโปร์ เพื่อช่วยเหลือ บริษัทที่ประสบปัญหาด้านเครดิตการเงิน ให้สามารถกู้ยืมเงินเพื่อดำเนินธุรกิจต่อไปและไม่ให้มีการปลดพนักงาน มาตรการที่สอง รัฐบาลได้ออกระเบียบและมาตรการต่างๆ เพื่อลดหย่อนภาษี ซึ่งรัฐบาลจะสูญเสียรายได้รวม 2.6 พันล้านเหรียญสิงคโปร์ เพื่อช่วยเหลือให้บริษัทมีเงินทุนหมุนเวียนและสร้างความสามารถในการแข่งขันทางการค้าแก่บริษัทสิงคโปร์ มาตรการที่สาม รัฐบาลจัดสรรเงินงบประมาณจำนวน 5.1 พันล้านเหรียญสิงคโปร์ เพื่อให้ชาวสิงคโปร์มีงานทำ มาตรการที่สี่ รัฐบาลกำหนดงบประมาณ 2.6 พันล้านเหรียญสิงคโปร์เพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และมาตรการสุดท้าย การช่วยเหลือพัฒนาและโครงการสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน โดยกำหนดเงินงบประมาณ 4.4 พันล้านเหรียญสิงคโปร์ ใน 4 ด้าน คือ โครงการสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดิ่งมาสร้างในปี 2552 โปรแกรมการพัฒนาอาคารต่างๆ ภายใน 5 ปี การพัฒนาการคมนาคมพื้นฐาน และ การพัฒนาอาคารสำหรับการศึกษาและการสาธารณสุข (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ สิงคโปร์, 2552)

ตารางที่ 69 รายจ่ายของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 2008-2009

หน่วย: พันล้านเหรียญสิงคโปร์

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายรวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่าย	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
2008	21.4	113.4	-56.4	-13.4	59.6	100
2009	1.5	92.4	-170.0	7.6	24.5	100
เฉลี่ย	11.5	102.9	-113.2	-2.9	42.1	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ต่อมาเมื่อวันที่ 22 มกราคม ปี 2009 รัฐบาลได้ประกาศมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจมูลค่ากว่า 20.5 พันล้านเหรียญสิงคโปร์ (หรือประมาณ 13.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) ลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล เหลือเพียงร้อยละ 17 และการขยายการลดหย่อนภาษี ให้แก่ธนาคารของรัฐ และเอกชน และบริษัทเงินทุน เป็นเวลา 3 ปี เพื่อช่วยเหลือธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกาและช่วยเพิ่มการจ้างงานภายในประเทศ (Ernst and Young, 2009) จากมาตรการดังกล่าวของรัฐบาลจึงทำให้ในปี 2008-2009 รายจ่ายของรัฐบาลขยายตัวเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 69) ในขณะที่รายได้รัฐบาลลดลง ส่งผลให้ดุลการคลังเกินดุลลดลง (ตารางที่ 71)

ตารางที่ 70 รายได้ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 2008-2009

หน่วย : ร้อยละ

	รายได้จากการเก็บภาษี		รายได้ที่มีใช้ภาษี		รายได้รวม	
	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายได้	อัตราการขยายตัว	ร้อยละ
2008	9.0	67.4	5.3	32.9	7.8	100
2009	-3.2	75.9	-36.4	24.1	-14.0	100
เฉลี่ย	2.9	71.7	-15.6	28.5	-3.1	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 71 ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 2008-2009

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่ายประจำ	ดุลการดำเนินงานเบื้องต้น	รายจ่ายลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
2008	20.9	14.8	6.1	-1.8	7.9	15.4	-7.5
2009	18.1	15.1	3.0	1.3	1.7	15.3	-13.6
เฉลี่ย	19.5	15.0	4.6	-0.3	4.8	15.4	-10.6

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินสหรัฐอเมริกา เศรษฐกิจของสิงคโปร์มีการเติบโตโดยเฉลี่ยลดลงจากช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 โดยมีอัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 0.4 จากการผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ ส่งผลให้อัตราการขยายตัวของรายได้จากการจัดเก็บภาษีและรายได้ที่มีใช้ภาษีขยายตัวลดลงจากช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ส่วนทางด้านรายจ่าย พบว่า รายจ่ายลงทุนมีการขยายตัวลดลงจากช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 เมื่อพิจารณาฐานะทางการคลังของรัฐบาล พบว่า ฐานะทางการคลังโดยเฉลี่ยขาดดุลเพิ่มขึ้น อยู่ที่ร้อยละ 10.6 ของ GDP ทั้งนี้เป็นผลมาจากมาตรการกระตุ้น

เศรษฐกิจเพื่อช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ (ตารางที่ 72)

ตารางที่ 72 ดุลการคลัง รายได้ และรายจ่ายโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 1987-2009

หน่วย: ร้อยละ

	ก่อนวิกฤต เศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1987-1996)	วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)	หลังวิกฤต เศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007)	วิกฤตการณ์ ทางการเงิน สหรัฐ (ปี 2008-2009)
1. อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ	9.3	4.2	6.3	0.4
2. ดุลการคลัง (ร้อยละของ GDP)	9.9	7.2	-7.5	-10.6
3. อัตราการขยายตัวของรายได้				
- รายได้จากภาษี	13.5	1.7	5.1	2.9
- รายได้ที่มีใช้ภาษี	14.6	-4.0	1.4	-15.6
4. อัตราการขยายตัวของรายจ่าย				
- รายจ่ายประจำ	9.1	-0.5	7.2	11.5
- รายจ่ายลงทุน	7.7	7.0	-30.5	-113.2

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

4.2 นโยบายด้านรายได้และรายจ่ายของไทยโดยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

ในการดำเนินนโยบายด้านรายได้และรายจ่ายของรัฐบาลกลางในแต่ละประเทศ มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ สภาพเศรษฐกิจภายในประเทศ ลักษณะรูปแบบในการบริหารจัดการจัดเก็บรายได้ และการใช้จ่ายเงินตามงบประมาณ ลัทธิการปกครองของแต่ละสังคม ประเทศที่ยึดถือหลักรัฐสวัสดิการมักมีภาครัฐบาลขนาดใหญ่ เพราะรัฐบาลมีภารกิจและหน้าที่บริการประชาชนด้านสวัสดิการอย่างกว้างขวาง ดังนั้น สัดส่วนรายจ่ายของรัฐบาลต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติจึงสูงตามไปด้วย (สัดส่วนรายจ่ายรัฐบาลต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติในประเทศรัฐสวัสดิการส่วนใหญ่สูงกว่าร้อยละ 40) แต่อัตรากาฬากรในประเทศเหล่านี้มักจะสูงหรือมีการผูกขาดจากภาครัฐ ในประเทศที่ยึดถือหลักปรัชญาเสรีนิยมภาคเอกชนเป็นหน่วยนำในการผลิตและการจ้างงาน โดยที่ภาครัฐทำหน้าที่กำกับดูแลและส่งเสริมเท่าที่จำเป็น ทำให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย ดังนั้น สัดส่วนรายจ่ายของรัฐบาลต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติมักจะต่ำกว่า รวมทั้งอัตรากาฬากรต่ำหรือการผูกขาดโดยภาครัฐมีน้อย (ฉลองภพ สุสังกร์กาญจน์ และคณะ, 2542)

ในหัวข้อนี้ จะเป็นการพิจารณาโยบายด้านรายได้และรายจ่ายของรัฐบาลกลางไทยโดยเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีก 3 ประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งแบ่งการนำเสนอออกเป็น 6 ส่วน ประกอบไปด้วย ขนาดของ

ภาครัฐบาล หน่วยงานในการจัดเก็บรายได้ รายจ่ายด้านการบริหารทั่วไป รายจ่ายด้านการบริการชุมชนและสังคม รายจ่ายด้านการเศรษฐกิจ และข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการจัดสรรรายจ่ายของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

4.2.1 ขนาดของภาครัฐบาล

การวัดขนาดของภาครัฐบาล มีเครื่องชี้วัดสำคัญ 2 ประการที่อ้างอิงอย่างกว้างขวาง ได้แก่ สัดส่วนรายจ่ายและรายได้ของรัฐบาลต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น จากการรวบรวมข้อมูลจากกองทุนเงินระหว่างประเทศ (IMF) ขนาดของภาครัฐบาลโดยวัดจากสัดส่วนรายจ่ายของภาครัฐบาลเปรียบเทียบกับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทยและต่างประเทศ จากตารางที่ 73 จะเห็นว่า ประเทศที่มีภาครัฐบาลใหญ่ที่สุด คือ มาเลเซีย รองลงมา คือ ไทย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ตามลำดับ โดยทั้ง 4 ประเทศมีขนาดภาครัฐบาลใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มประเทศดังกล่าวมีขนาดของระบบเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 73 สัดส่วนรายจ่ายของภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น (ณ ราคาปัจจุบัน) ของไทยและต่างประเทศ ปี 2009

ประเทศ	ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ เบื้องต้น (GDP)	รายจ่าย (หน่วย: พันล้าน)	สัดส่วนต่อ GDP
อินโดนีเซีย (รูเปีย)	5,603,871	1,023,405	18
มาเลเซีย (ริงกิต)	680	224	33
สิงคโปร์ (ดอลลาร์)	266.7	54	20
ไทย (บาท)	9,042	2,124	24

ที่มา: International Monetary Fund (IMF) (2011)

การที่มาเลเซีย ไทย และสิงคโปร์ มีขนาดภาครัฐบาลที่ใหญ่กว่าอินโดนีเซีย เนื่องจากอินโดนีเซียประสบปัญหาหนี้สาธารณะในระดับสูง ทำให้รัฐบาลอินโดนีเซียเผชิญกับภาวะเสี่ยงทางการคลัง ดังนั้น รัฐบาลอินโดนีเซียจึงมีเป้าหมายในการลดการขาดดุลการคลัง เน้นการจัดทำงบประมาณสมดุลตามกฎหมายอินโดนีเซีย ส่งผลให้สัดส่วนรายจ่ายต่อ GDP ของรัฐบาลอินโดนีเซียอยู่ในระดับต่ำกว่าไทยและมาเลเซีย นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าสนใจว่า สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีรายได้ต่อหัวสูงที่สุดในกลุ่ม รัฐบาลของสิงคโปร์มีสินทรัพย์มาก ได้แก่ เหมืองเหล็ก และจีไอซี ทำให้รัฐบาลสิงคโปร์สามารถหาเงินทุนมากระตุ้นเศรษฐกิจได้โดยไม่ยาก (ศุภวุฒิ สายเชื้อ ,2552) แต่ขนาดของรัฐบาลกลางสิงคโปร์กลับมีขนาดเล็กกว่าไทยและมาเลเซีย ทั้งนี้เนื่องจาก รัฐบาลสิงคโปร์เน้นการจัดทำงบประมาณแบบเกินดุล เพื่อมิให้ทรัพยากรไหลออกจากระบบเศรษฐกิจ จึงทำให้รัฐบาลสิงคโปร์มีนโยบายในการควบคุมค่าใช้จ่าย

อย่างไรก็ตาม นอกจากการวัดขนาดภาครัฐบาล โดยใช้สัดส่วนรายจ่ายของรัฐบาลต่อ GDP ยังมีการมีตัวชี้วัดขนาดของรัฐบาลอีกหนึ่งตัวชี้วัดที่นิยมนำมาอ้างอิงกัน คือ สัดส่วนรายได้ของรัฐบาลต่อ GDP จากการวัดขนาดของภาครัฐบาลโดยอาศัยสัดส่วนรายได้ของรัฐบาลต่อ GDP (ตารางที่ 74) พบว่า มาเลเซีย มีขนาดของภาครัฐบาลใหญ่ที่สุด รองลงมา ได้แก่ ไทย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่มีการเก็บภาษีค่อนข้างสูง สำหรับประเทศไทยนั้น ถึงแม้ว่าจะมีรายได้ต่อหัวต่ำกว่าสิงคโปร์ แต่รายได้ของรัฐจากการเก็บภาษีสูงกว่าประเทศสิงคโปร์ ทั้งนี้เนื่องจากร้อยละ 60 ของรายได้จากการเก็บภาษีของรัฐบาลไทยเน้นการจัดเก็บภาษีทางอ้อมมากกว่าภาษีทางตรง ซึ่งส่วนใหญ่เก็บจากสินค้าและบริการภายในประเทศ ในขณะที่สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีรายได้ต่อหัวสูง ธุรกิจมีการแข่งขันสูง จึงทำให้รัฐบาลสิงคโปร์ยังเก็บภาษีน้อยเพื่อดึงนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนภายในประเทศท้ายสุด ประเทศอินโดนีเซียซึ่งเป็นประเทศที่เติบโตอย่างรวดเร็ว หลังจากที่มีการเดินหน้าปฏิรูปเศรษฐกิจในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้อัตราการเติบโตของอินโดนีเซียอยู่ในภาวะเติบโตอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ อินโดนีเซียจึงดำเนินมาตรการในการลดภาษี เพื่อสร้างแรงจูงใจในการลงทุนของธุรกิจมากขึ้น ส่งผลให้สัดส่วนของรายได้ภาครัฐบาลต่อ GDP มีสัดส่วนต่ำที่สุดในประเทศที่ทำการศึกษา

ตารางที่ 74 สัดส่วนรายได้ของภาครัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น (ณ ราคาปัจจุบัน) ของไทยและต่างประเทศ ปี 2009

ประเทศ	ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ (GDP)	รายได้ (หน่วย: พันล้าน)	สัดส่วนต่อ GDP
อินโดนีเซีย (รูเปีย)	5,603,871	924,734	17
มาเลเซีย (ริงกิต)	680	184	27
สิงคโปร์ (ดอลลาร์)	266.7	52	20
ไทย (บาท)	9,042	1,843	20

ที่มา : International Monetary Fund (IMF) (2011)

4.2.2 หน่วยงานในการจัดเก็บรายได้

กรมสรรพากร เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่สร้างรายได้หลักให้กับรัฐโดยจัดเก็บภาษีอากรจากประชาชน หากประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีทุกคนเสียภาษีโดยสมัครใจและรัฐบาลไม่เข้ามาแทรกแซงการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากรก็คงไม่เกิดปัญหาในทางปฏิบัติมากนัก แต่ในปัจจุบัน เมื่อใดหากรัฐบาลต้องการใช้งบประมาณในการบริหารประเทศมากขึ้น กรมสรรพากรมักจะถูกกดดันให้ตรวจตราผู้เสียภาษีให้เสียภาษีอย่างเคร่งครัดครบถ้วน ทำให้ผู้เสียภาษีได้รับความเดือดร้อนจากการตรวจตราแบบเข้มงวดนี้ด้วย (ธีระวุฒิ เต็มสิริวัฒนกุล, 2554) จึงอาจจะ

กล่าวได้ว่า ความเป็นอิสระขององค์กรที่ทำหน้าที่จัดเก็บภาษี มีผลทำให้การจัดทำงานประมาณในแต่ละประเทศแตกต่างกันออกไป

สำหรับประเทศไทย กรมสรรพากร เป็นหน่วยงานราชการระดับกรม ดำเนินงานภายใต้สังกัดกระทรวงการคลัง มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีเพื่อเป็นรายได้ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งคณะกรรมการระดับสูงเป็นตัวแทนของภาครัฐ เช่นเดียวกับอินโดนีเซีย โดยองค์กรในการจัดเก็บภาษีของอินโดนีเซีย อยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงการคลัง เรียกว่า Directorate General of Taxes ซึ่งคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ในกำหนดนโยบายภาษีและพิจารณาจัดเก็บภาษีเป็นตัวแทนภาครัฐทั้งหมด โดยกระทรวงการคลังยังคงมีอำนาจในการแทรกแซงการบริหารสรรพากร (Ministry of Finance of the Republic of Indonesia, 2011)

อย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศมาเลเซียนั้น องค์กรที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษี คือ Inland Revenue Board of Malaysia (IRBM) หรือ IRBM Board ซึ่งเป็นบริษัทตัวแทนของรัฐบาล โดยมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับภาษีทั้งหมดแก่รัฐบาลมาเลเซีย มีคณะกรรมการส่วนใหญ่มาจากภาคเอกชน (Inland Revenue Board of Malaysia, 2011) ในขณะที่สิงคโปร์ก็มีคณะกรรมการภาษีอากรเช่นเดียวกับมาเลเซีย เรียกว่า The Inland Revenue Authority of Singapore หรือ IRAS Board เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการจัดการพิจารณาจัดเก็บภาษีของประเทศสิงคโปร์ โดยภาษีที่ทำการจัดเก็บทั้งหมด 7 แบบนั้นเป็นที่มาของรายได้รัฐบาลถึงร้อยละ 60 และ IRAS ยังมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับภาษีทั้งหมดของรัฐบาลสิงคโปร์อีกด้วย (Singapore Visitors Centre, 2011) โดยมีกรรมการทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการจัดเก็บภาษีของประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากภาคเอกชน และคณะกรรมการในการปฏิบัติตามนโยบายของ IRAS Board อีกคณะหนึ่ง (ธีระวุฒิ เต็มสิริวัฒนกุล, 2554)

จากการเปรียบเทียบรูปแบบขององค์กรในการจัดเก็บภาษีโดยสังเขปทั้งสี่ประเทศข้างต้น จะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการภาษีอากรของสิงคโปร์และมาเลเซียจะมีคณะกรรมการใหญ่ (Board) ในการบริหารจัดการภาษีแทบทั้งสิ้น และคณะกรรมการบริหารส่วนใหญ่จะไม่ใช้รัฐบาลหรือเป็นคนของรัฐบาล แต่จะเป็นกรรมการจากภาคเอกชนผู้ทรงคุณวุฒิ เพราะกฎหมายไม่ต้องการให้มีการแทรกแซงการกำหนดนโยบายภาษี ในขณะที่ไทยและอินโดนีเซียรัฐบาลยังคงมีอำนาจในการแทรกแซงในการกำหนดนโยบายและการจัดเก็บภาษี

4.2.3 รายจ่ายด้านการบริหารทั่วไป

รายจ่ายด้านการบริหารทั่วไป เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินกิจกรรมขององค์กรนิติบัญญัติ การบริหารการเงิน การคลัง การบริหารงานบุคคลกลาง การจัดทำสถิติ การจัดการเลือกตั้ง การบริหารงานต่างประเทศ การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ประเทศต่าง ๆ

ตลอดจนการวิจัยพื้นฐาน (สำนักงบประมาณ, 2545) โดยรายจ่ายด้านการบริหารทั่วไปในที่นี่แบ่งออกเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ การบริหารทั่วไปของรัฐ และการป้องกันประเทศ

สำหรับรายจ่ายการบริหารทั่วไปของรัฐบาลกลางของไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ (ตารางที่ 75) พบว่า โดยเฉลี่ยแล้ว อินโดนีเซียมีการจัดสรรรายจ่ายในด้านการบริหารงานทั่วไปของรัฐสูงที่สุด ถึงร้อยละ 39.1 ของรายจ่ายทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ ไทย สิงคโปร์ และมาเลเซีย เฉลี่ยร้อยละ 9.7 9.3 และ 8.9 ตามลำดับ การที่อินโดนีเซียมีการจัดสรรรายจ่ายด้านการบริหารงานทั่วไปของรัฐสูงที่สุดในกลุ่มประเทศที่ทำการศึกษามีสาเหตุมาจากการที่อินโดนีเซียประสบกับปัญหาหนี้สาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2000 หนี้สาธารณะของอินโดนีเซียสูงถึงร้อยละ 102 ของ GDP ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องตัดงบรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป และเพิ่มงบประมาณในส่วนของการบริหารของรัฐแทน ปัจจัยเหล่านี้ได้เป็นผลให้ส่วนแบ่งทรัพยากรที่รัฐบาลจะมีเหลือมาใช้จ่ายพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมได้น้อยลงกว่าที่ควร

ตารางที่ 75 รายจ่ายการบริหารงานทั่วไปของรัฐบาลกลางไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-2009

หน่วย: ร้อยละ

	ไทย		มาเลเซีย		อินโดนีเซีย		สิงคโปร์	
	ร้อยละของ รายจ่ายรวม	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่ายรวม	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่ายรวม	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่ายรวม	อัตราการ ขยายตัว
ช่วงเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ (ปี 1987-1996)	5.0	12.0	8.7	9.5	26.1	8.0	9.0	25.2
ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)	4.7	-3.5	10.3	8.0	12.6	176.8	10.8	-19.8
ช่วงของการปรับตัวหลัง วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007)	11.9	33.2	9.2	4.9	65.8	135.0	9.3	0.6
ช่วงวิกฤตการณ์ทาง การเงินสหรัฐฯ	17.4	-7.8	8.9	49.7	69.9	12.3	12.1	-7.4
เฉลี่ยรวม	9.7	22.0	8.9	10.7	43.6	83.0	9.3	11.5

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และ Birowo (2011)

นอกจากนี้แล้ว เมื่อวิเคราะห์รายจ่ายด้านการป้องกันประเทศ (ตารางที่ 76) พบว่าถึงแม้ว่าสิงคโปร์จะเป็นประเทศที่เล็กมากทั้งในแง่ของพื้นที่และประชากร แต่โดยเฉลี่ยแล้วประเทศสิงคโปร์กลับมีการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายด้านการป้องกันประเทศสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศที่มียุทธโศปกรณ์ที่ทันสมัยที่สุด มีกองทัพที่แข็งแกร่ง และการบังคับบัญชาที่มีประสิทธิภาพ (พรพล น้อยธรรมราช, 2554) ประกอบกับ นโยบายของรัฐบาลสิงคโปร์ได้ให้ความสำคัญของการสนับสนุนด้านการทหารของสหรัฐฯ อย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้งบประมาณการทหารของสิงคโปร์สูง

กว่าประเทศอื่นๆในภูมิภาคเดียวกัน สำหรับไทยและมาเลเซียนั้น ในช่วงก่อนปี 1998 ไทยมีการจัดสรรรายจ่ายด้านการป้องกันประเทศสูงกว่ามาเลเซีย แต่หลังจากปี 1998 เป็นต้นมา รัฐบาลไทยกลับให้ความสำคัญกับรายจ่ายด้านการป้องกันประเทศลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่มาเลเซียกลับจัดสรรรายจ่ายด้านการป้องกันประเทศเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ งบประมาณทหารถูกตัดทอนลง อย่างไรก็ตามช่วงหลังการปฏิวัติปี 2006 เป็นต้นไป งบประมาณทางด้านการทหารของไทยเพิ่มขึ้นสามเท่านับจากการทำรัฐประหารครั้งล่าสุด ในขณะที่มาเลเซียมีนโยบายในการปรับปรุงกองทัพให้มีความทันสมัย เพื่อให้มีขีดความสามารถทัดเทียมกับกองทัพสิงคโปร์ โดยอาวุธที่กองทัพมาเลเซียนำเข้าประจำการเป็นอาวุธที่ผลิตขึ้นใหม่มีอายุการใช้งานไม่มาก (ทรงพล ไพนุพงศ์, 2553) ด้วยเหตุนี้ มาเลเซียจึงให้ความสำคัญกับการจัดสรรรายจ่ายด้านการทหารเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สำหรับประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีปัญหาทางการเมืองภายใน ปัญหาการก่อจลาจลภายในประเทศ และปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมืองสูง แต่เมื่อพิจารณางบรายจ่ายด้านการป้องกันประเทศ กลับพบว่า มีสัดส่วนต่ำที่สุดในกลุ่มประเทศที่ทำการศึกษา เนื่องจากกองทัพของอินโดนีเซียนั้นได้รับงบประมาณต่ำมากมานับศตวรรษ และถูกคว่ำบาตรทางอาวุธยุคโพรเกรสอย่างยาวนาน ซึ่งมาตรการคว่ำบาตรเพิ่งได้รับการยกเลิกเมื่อเร็ว ๆ นี้

ตารางที่ 76 รายจ่ายการป้องกันประเทศของรัฐบาลกลางไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-2009

หน่วย: ร้อยละ

	ไทย		มาเลเซีย		อินโดนีเซีย		สิงคโปร์	
	ร้อยละของ รายจ่ายรวม	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่ายรวม	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่ายรวม	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่ายรวม	อัตราการ ขยายตัว
ช่วงเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ (ปี 1987-1996)	16.9	3.5	9.5	9.6	7.3	2.2	23.0	7.4
ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)	10.6	-8.9	8.8	0.1	7.2	-12.0	26.1	10.9
ช่วงของการปรับตัวหลัง วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007)	-6.9	-7.0	8.6	7.7	5.1	10.1	27.9	2.3
ช่วงวิกฤตการณ์ทาง การเงินสหรัฐฯ	4.5	92.9	7.9	0.5	3.7	-28.6	26.4	5.5
เฉลี่ยรวม	11.5	6.0	8.9	6.6	5.8	-7.1	25.4	5.9

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และ Birowo (2011)

4.2.4 รายจ่ายด้านการบริการชุมชนและสังคม

ในด้านของรายจ่ายการบริการชุมชนและสังคมนั้น ประกอบไปด้วย ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา การสาธารณสุข การสังคมสงเคราะห์ และด้านเคหะและชุมชน จากการพิจารณาการ

จัดสรรรายจ่ายด้านการบริการชุมชนและสังคมของไทย โดยเปรียบเทียบกับมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ พบว่า ค่าเฉลี่ยสัดส่วนรายจ่ายด้านการบริการชุมชนและสังคมต่อรายจ่ายรวมทั้งหมดของสิงคโปร์มีค่าสูงสุดในกลุ่มประเทศที่ทำการศึกษา (ตารางที่ 77) โดยสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการจัดสรรรายจ่ายด้านการศึกษาสูงสุด (ตารางที่ 78) ในขณะที่อินโดนีเซียมีสัดส่วนรายจ่ายด้านการบริการชุมชนและสังคมต่อ GDP ต่ำที่สุดในกลุ่ม ทั้งนี้เนื่องจาก สิงคโปร์ให้ความสำคัญและทุ่มงบประมาณสนับสนุนในด้านการศึกษาเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการสิงคโปร์ได้กำหนดวิสัยทัศน์ด้านการจัดการศึกษาของประเทศ คือ การหล่อหลอมประชากรของชาติ เพื่อการพัฒนาชาติในอนาคต และมีนโยบายสำคัญที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) มาพัฒนาในด้านการศึกษา (กิตติมา ชาญวิชัย, 2554) ในขณะที่การจัดสรรรายจ่ายด้านการบริการชุมชนและสังคมของอินโดนีเซียค่อนข้างมีข้อจำกัด เนื่องจาก ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 รัฐบาลอินโดนีเซียประสบกับภาวะล้มละลาย โดยในปี 2000 หนี้สาธารณะของอินโดนีเซียสูงถึงร้อยละ 102 ของ GDP ทำให้รัฐบาลต้องตัดทอนรายจ่ายด้านการบริการสังคมและชุมชน ไม่ว่าจะเป็นรายจ่ายด้านการศึกษา สาธารณสุข และการสังคมสงเคราะห์ให้ลดลง (ตารางที่ 79)

ตารางที่ 77 รายจ่ายการบริการชุมชนและสังคมของรัฐบาลกลางไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-2009

หน่วย : ร้อยละ

	ไทย		มาเลเซีย		อินโดนีเซีย		สิงคโปร์	
	ร้อยละของรายจ่ายรวม	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่ายรวม	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่ายรวม	อัตราการขยายตัว	ร้อยละของรายจ่ายรวม	อัตราการขยายตัว
ช่วงเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ (ปี 1987-1996)	33.5	10.4	33.0	9.0	19.7	21.6	36.7	7.4
ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)	36.3	5.2	39.3	3.6	41.1	-0.5	37.7	4.5
ช่วงของการปรับตัวหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007)	40.9	7.0	42.5	9.6	16.1	-4.7	43.4	4.2
ช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินสหรัฐฯ	47.5	12.2	40.7	5.6	14.8	-13.0	43.8	17.5
เฉลี่ยรวม	37.6	8.7	38.0	8.1	22.9	0.9	39.8	6.8

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และ Birowo (2011)

อย่างไรก็ตาม เมื่อสถานการณ์ปัญหาเศรษฐกิจของอินโดนีเซียเริ่มคลี่คลายไปในทิศทางที่ดีขึ้น รายจ่ายด้านการศึกษาของอินโดนีเซียในช่วงหลังปี 2007 จึงปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น (ตารางที่ 79) ในขณะที่รายจ่ายด้านอื่นๆยังคงไม่เพิ่มขึ้น เนื่องจากรัฐบาลอินโดนีเซียให้ความสำคัญกับการศึกษาและกระบวนการปฏิรูปการศึกษามาก โดยรัฐบาลออกค่าใช้จ่ายให้กับโรงเรียน

ทั้งหมดทั่วประเทศ จัดสร้างศูนย์คอมพิวเตอร์ในทุกโรงเรียนให้สมบูรณ์ และจัดทำโครงสร้างพื้นฐานให้ฟรีโดยส่วนกลาง ทั้งนี้รัฐบาลอินโดนีเซียถือว่า ใช้จ่ายด้านการศึกษาเป็นรายจ่ายที่สำคัญของประเทศที่ไม่สามารถตัดทอนลงได้

ตารางที่ 78 รายจ่ายการบริการชุมชนและสังคมของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-2009

หน่วย : ร้อยละ

	การเคหะและชุมชน		การสาธารณสุข		การศึกษา		การสังคมสงเคราะห์	
	ร้อยละของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว
ช่วงเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ (ปี 1987-1996)	8.6	2.2	5.4	15.7	20.2	4.4	2.6	40.0
ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)	9.5	23.8	6.5	7.4	17.3	10.7	4.3	-7.6
ช่วงของการปรับตัวหลัง วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007)	11.9	2.6	6.0	3.5	21.0	3.4	4.6	78.4
ช่วงวิกฤตการณ์ทาง การเงินสหรัฐ	9.8	-14.0	6.1	29.3	19.7	7.3	8.2	139.0
เฉลี่ยรวม	10.0	3.8	5.8	11.6	20.0	5.1	4.0	55.8

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 79 รายจ่ายการบริการชุมชนและสังคมของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-2009

หน่วย : ร้อยละ

	การเคหะและชุมชน		การสาธารณสุข		การศึกษา		การสังคมสงเคราะห์	
	ร้อยละของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว
ช่วงเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ (ปี 1987-1996)	5.5	118.6	2.4	7.0	9.6	3.3	6.2	20.4
ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)	19.2	0.2	2.8	6.1	9.2	-2.4	7.4	0.1
ช่วงของการปรับตัวหลัง วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007)	3.1	-12.5	1.7	11.6	5.7	9.4	5.2	-4.2
ช่วงวิกฤตการณ์ทาง การเงินสหรัฐ	1.9	23.4	2.8	-8.9	9.2	20.8	0.5	-3.6
เฉลี่ยรวม	7.4	32.4	2.4	4.0	8.4	7.8	4.8	3.2

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และ Birowo (2011)

ตารางที่ 80 รายจ่ายการบริการชุมชนและสังคมของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 1988-2009

หน่วย : ร้อยละ

	การเคหะและชุมชน		การสาธารณสุข		การศึกษา		การสังคมสงเคราะห์	
	ร้อยละของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว
ช่วงเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ (ปี 1987-1996)	5.4	8.9	4.9	10.2	18.0	8.0	4.8	14.2
ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)	7.4	12.8	5.7	2.3	20.3	5.2	5.8	-0.5
ช่วงของการปรับตัวหลัง วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007)	7.6	19.7	6.2	8.7	22.2	8.2	6.5	10.5
ช่วงวิกฤตการณ์ทาง การเงินสหรัฐ	6.1	-18.0	6.3	12.0	22.3	14.4	6.0	5.0
เฉลี่ยรวม	6.5	11.0	5.6	8.7	20.2	8.3	5.7	9.8

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 81 รายจ่ายด้านการบริการชุมชนและสังคมของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 1987-2009

หน่วย : ร้อยละ

	การเคหะและชุมชน		การสาธารณสุข		การศึกษา		การสังคมสงเคราะห์	
	ร้อยละของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่าย	อัตราการ ขยายตัว
ช่วงเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ (ปี 1987-1996)	2.6	22.5	7.0	11.3	20.4	8.7	3.5	9.7
ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)	4.9	5.4	7.9	4.5	20.0	5.5	3.5	6.2
ช่วงของการปรับตัวหลัง วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007)	3.4	2.4	8.6	10.1	20.2	4.0	8.7	28.4
ช่วงวิกฤตการณ์ทาง การเงินสหรัฐ	1.2	120.5	13.1	20.8	20.6	6.0	12.7	8.2
เฉลี่ยรวม	3.1	21.8	8.2	10.8	20.3	6.4	6.1	15.6

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ส่วนไทยและมาเลเซีย มีสัดส่วนรายจ่ายด้านการบริการชุมชนและสังคมต่อรายจ่ายรวมใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 77) โดยสัดส่วนรายจ่ายของไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจาก ช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมา รัฐบาลมีรายจ่ายเพิ่มกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น โดยรายจ่ายงบประมาณที่เป็นภาระผูกพันต่าง ๆ เพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกตามข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะการขยายสวัสดิการต่าง ๆ ตามนโยบายสังคมสวัสดิการ เช่น เบี้ยผู้สูงอายุ การสบทบกองทุนประกันสังคม การสนับสนุนกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในขณะที่มาเลเซียต้องการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีความเจริญก้าวหน้าเหมือนประเทศต่างๆ ใน

เอเชีย แต่ด้วยจำนวนของประชากรในประเทศที่มีจำนวนไม่มาก รัฐบาลเริ่มตระหนัก ยุทธศาสตร์การศึกษามากขึ้น เล็งเห็นความสำคัญการพัฒนาทุนมนุษย์ รัฐบาลมาเลเซียจึง จัดสรรรายจ่ายด้านการศึกษาค่อนข้างสูง (ตารางที่ 80) โดยองค์การยูเนสโกยกย่องให้มาเลเซีย เป็นประเทศที่มีการพัฒนาและการปฏิรูปการศึกษาที่ประสบความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว (ซูลิพร อร่ามเนตร, 2551)

4.2.5 รายจ่ายด้านการเศรษฐกิจ

รายจ่ายด้านการเศรษฐกิจ เป็นรายจ่ายที่รัฐบาลทุกประเทศให้ความสำคัญ เนื่องจาก รายจ่ายดังกล่าวจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจให้ดำเนินต่อไปได้ อีกทั้งยังเป็น ส่วนสำคัญที่ช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ในยามที่ภาวะเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำอีกด้วย

ตารางที่ 82 รายจ่ายการเศรษฐกิจของรัฐบาลกลางไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-2009

หน่วย : ร้อยละ

	ไทย		มาเลเซีย		อินโดนีเซีย		สิงคโปร์	
	ร้อยละของ รายจ่ายรวม	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่ายรวม	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่ายรวม	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของ รายจ่ายรวม	อัตราการ ขยายตัว
ช่วงเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ (ปี 1987-1996)	24.0	11.6	18.8	7.7	26.8	5.5	14.2	8.5
ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)	35.5	28.5	19.6	0.5	20.6	-19.9	17.0	0.1
ช่วงของการปรับตัวหลัง วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007)	27.2	-0.1	18.4	7.7	6.4	4.0	13.1	2.4
ช่วงวิกฤตการณ์ทาง การเงินสหรัฐฯ	22.2	-1.9	18.2	10.4	8.2	10.0	11.1	47.7
เฉลี่ยรวม	25.6	8.6	18.7	6.9	15.5	-0.1	13.9	8.7

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และ Birowo (2011)

จากการพิจารณารายจ่ายด้านการเศรษฐกิจของไทย โดยเปรียบเทียบกับมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ (ตารางที่ 82) พบว่า ไทย มีการจัดสรรรายจ่ายด้านการเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากไทย และมาเลเซียเป็นประเทศกำลังพัฒนา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดสรรรายจ่ายด้านเศรษฐกิจเป็นจำนวนมากเพื่อสร้างความเติบโตให้กับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 รายจ่ายด้านเศรษฐกิจของไทยได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นประวัติการณ์ เนื่องจากรัฐบาลไทยต้องใช้งบประมาณรายจ่ายในระดับสูง เพื่อฟื้นฟูและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ

ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้แล้วยังเป็นที่น่าสังเกตว่า รายจ่ายด้านเศรษฐกิจของอินโดนีเซียกลับมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาลอินโดนีเซียที่ต้องการลดการขาดดุลทางการคลัง โดยเน้นการจัดทำงบประมาณสมดุล ตามกฎหมายของอินโดนีเซีย ประกอบกับ ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 1997 อินโดนีเซียประสบกับปัญหาหนี้สาธารณะในระดับสูง รัฐบาลอินโดนีเซียจึงตัดลดรายจ่ายด้านเศรษฐกิจลง ในขณะที่รายจ่ายด้านเศรษฐกิจของสิงคโปร์นั้นอยู่ในระดับที่ไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับไทยและมาเลเซีย ทั้งนี้เนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว รัฐบาลสิงคโปร์เน้นรายจ่ายด้านสวัสดิการสังคมมากกว่าเศรษฐกิจ อีกทั้งมาตรการในการกระตุ้นเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของรัฐบาลสิงคโปร์เน้นมาตรการด้านภาษีมากกว่ามาตรการด้านรายจ่าย เพื่อส่งเสริมการแข่งขันด้านธุรกิจของสิงคโปร์

4.3 ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการจัดสรรรายจ่ายของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จากการศึกษาการจัดสรรรายจ่ายของไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ พบว่า แม้ว่า สิงคโปร์มีสัดส่วนรายจ่ายต่อ GDP ค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย และเมื่อพิจารณาการใช้จ่ายด้านสวัสดิการ ทั้งการสาธารณสุขและการศึกษาของไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ พบว่า มีขนาดไม่ได้แตกต่างกันมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไทยและมาเลเซียมีสัดส่วนรายจ่ายที่สูงกว่าสิงคโปร์ แต่เมื่อประเมินตามสภาพความเป็นจริง กลับข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้ ประการแรก คุณภาพด้านสาธารณสุขของสิงคโปร์ เหนือกว่าประเทศอื่นในภูมิภาคเดียวกันอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิงคโปร์ได้ขึ้นชื่อว่าเป็น ศูนย์กลางทางการแพทย์ของเอเชีย (Medical Hub) ซึ่งจุดเด่นด้านการสาธารณสุขของสิงคโปร์ คือ การพัฒนาวิจัยและการใช้เทคโนโลยีด้าน bio-medicine ซึ่งมีบริษัทวิจัยและบริษัทยาที่มีชื่อเสียงระดับโลก ด้านนี้มาดำเนินกิจการในสิงคโปร์ (ยุทธศักดิ์ ฅณาสวัสดิ์, 2553) ประการต่อมา ทางด้านการศึกษา สิงคโปร์เป็นประเทศที่เห็นความสำคัญของทรัพยากรบุคคลเป็นอย่างยิ่ง เพราะคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญและมีคุณค่าที่สุดของสิงคโปร์ ดังนั้น สิงคโปร์จึงให้ความสำคัญกับการศึกษามาก ซึ่งจะเห็นได้จาก ค่าเล่าเรียนในการศึกษาระดับอนุบาล ประถม มัธยม มีราคาต่ำ เพื่อสนับสนุนให้ทุกคนได้มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน ด้วยเหตุนี้ สิงคโปร์จึงมีการพัฒนาระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จนทำให้ประเทศสิงคโปร์มีระบบการศึกษาที่ดีที่สุด และได้รับการยอมรับจากนานาชาติทั่วโลก และกลายเป็น Education Hub ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กิตติมา ชาญวิชัย, 2554) นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาด้านของหนี้สาธารณะของสิงคโปร์ พบว่า อยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 97 ของ GDP แต่การมียอดหนี้สาธารณะที่สูงและสัดส่วนรายจ่ายในการพัฒนาเศรษฐกิจต่ำ กลับไม่ใช่ปัญหาที่บั่นทอนเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของสิงคโปร์ ฉะนั้น ประเด็นที่ได้ตั้งข้อสังเกตคือ ขนาดของรายจ่าย มิได้เป็นตัววัดการพัฒนา

เศรษฐกิจ คุณภาพการศึกษา และสาธารณสุข แต่ประเด็นสำคัญอยู่ที่ ประสิทธิภาพการใช้จ่าย และการจัดสรรให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะลดความเหลื่อมล้ำโดยไม่จำเป็นต้องเพิ่มรายจ่ายสวัสดิการ

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สิงคโปร์มีระดับการพัฒนาที่สูงกว่าประเทศอื่นในภูมิภาคเดียวกัน คือ สิงคโปร์มีรายได้ต่อหัวสูงกว่าไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ถึง 17 เท่า (ปรับค่าด้วยอำนาจซื้อเปรียบเทียบ) และมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างสูง อัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วงห้าปีที่ผ่านมา อยู่ที่ร้อยละ 5.5 ต่อปี ซึ่งถือว่าสูงมากเมื่อเทียบกับประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศอื่น ประกอบกับ สิงคโปร์เป็นหนึ่งในสามประเทศที่มีการคอร์รัปชันน้อยที่สุดในโลก ผู้ให้กู้ นักลงทุนต่างชาติ นักธุรกิจในประเทศ และประชาชน จึงมีความเชื่อมั่นในระบบการเมืองและระบบราชการว่า มีความโปร่งใสพอ ที่จะบริหารจัดการเงินก้อนนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศ แม้จะมีการใช้เงินผิดที่ผิดทางบ้าง แต่ก็ไม่ใช่อะไรที่มากมายนัก (เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว, 2554) เพราะฉะนั้น การใช้จ่ายของรัฐบาลสิงคโปร์จึงมีประสิทธิภาพมากกว่าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกัน

จากศึกษาภาพรวมของการดำเนินนโยบายรายได้และรายจ่าย ของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่กล่าวมาทั้งหมด (ตารางที่ 83) จะเห็นได้ว่า ความเป็นอิสระขององค์กรที่ทำหน้าที่จัดเก็บภาษี กฎหมาย และสถานการณ์เศรษฐกิจ มีผลทำให้การจัดทำงบประมาณในแต่ละประเทศแตกต่างกันออกไป โดยที่ไทยและอินโดนีเซีย กระทรวงการคลังยังคงมีอำนาจในการแทรกแซงการบริหารสรรพากร ในขณะที่มาเลเซียและสิงคโปร์ องค์กรที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้ภาษีเป็นองค์กรเอกชนที่เป็นอิสระจากกระทรวงการคลัง นอกจากนี้แล้ว ด้านโครงสร้างด้านรายได้และรายจ่าย พบว่า ทั้ง 4 ประเทศ เน้นการดำเนินนโยบายแบบต่อต้านวัฏจักรเศรษฐกิจ (countercyclical) กล่าวคือ เมื่อใดที่เศรษฐกิจขยายตัว รัฐบาลจะออกมาตรการทางด้านรายได้และรายจ่าย เพื่อชะลอไม่ให้เศรษฐกิจขยายตัวมากเกินไป ในทางกลับกัน เมื่อใดที่เศรษฐกิจหดตัว รัฐบาลจะออกมาตรการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ นอกจากนี้แล้ว จากการพิจารณารายจ่ายตามลักษณะงาน พบว่า ด้านแรก ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยอินโดนีเซียมีรายจ่ายด้านการบริหารงานสูงสุด ทั้งนี้มีสาเหตุจากการที่อินโดนีเซียประสบกับปัญหาหนี้สาธารณะ ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องตั้งรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป และเพิ่มงบในส่วนของการบริหารของรัฐ ซึ่งเป็นส่วนของรายจ่ายในการชำระหนี้แทน นอกจากนี้แล้ว เมื่อวิเคราะห์รายจ่ายด้านการป้องกันประเทศ พบว่า สิงคโปร์มีขนาดรายจ่ายด้านการป้องกันประเทศสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศที่มียุทธโศปกรณ์ที่ทันสมัย และนโยบายของรัฐบาลสิงคโปร์ให้ความสำคัญของการสนับสนุนด้านการทหารของสหรัฐอเมริกาอย่างต่อเนื่อง ด้านต่อมา คือ ด้านการบริหารชุมชนและสังคม พบว่า สิงคโปร์มีขนาดรายจ่ายด้านการศึกษาและสังคมสงเคราะห์สูงสุด ทั้งนี้เนื่องจาก สิงคโปร์ให้ได้ให้ความสำคัญและทุ่มงบประมาณสนับสนุนในด้าน

การศึกษาเป็นจำนวนมาก และด้านสุดท้าย คือ ด้านการเศรษฐกิจ พบว่า ไทย มีการจัดสรรรายจ่ายด้านการเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจเอเซีย ปี 1997 รายจ่ายด้านการเศรษฐกิจของไทยได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นประวัติการณ์ เนื่องจากรัฐบาลไทยต้องใช้งบประมาณรายจ่ายในระดับสูง เพื่อฟื้นฟูและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น

ตารางที่ 83 สรุปปัจจัยพื้นฐานและค่าเฉลี่ยของขนาดรัฐบาลกลางของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

	ไทย	มาเลเซีย	อินโดนีเซีย	สิงคโปร์
1. ปัจจัยพื้นฐาน				
1.1 รายได้ต่อหัว ปี 2009 (ดอลลาร์สหรัฐ)	8,488.7	13,733.3	4,155.5	49,764.0
1.2 หน่วยงานจัดเก็บรายได้	องค์กรรัฐ	เอกชน	องค์กรรัฐ	เอกชน
1.3 โครงสร้างทางการคลัง	ต่อต้านวัฏจักร เศรษฐกิจ	ต่อต้านวัฏจักร เศรษฐกิจ	ต่อต้านวัฏจักร เศรษฐกิจ	ต่อต้านวัฏจักร เศรษฐกิจ
2. สัดส่วนรายจ่ายรัฐบาลกลางต่อรายจ่ายรวม				
2.1 การบริหารงานทั่วไป				
- การบริหารงาน	9.7	8.9	43.6	9.3
- การป้องกันประเทศ	11.5	8.9	5.8	25.4
2.2 การบริการชุมชนและสังคม	37.6	38.0	22.9	39.8
- การเคหะและชุมชน	3.1	6.5	7.4	10.0
- การศึกษา	20.3	20.2	2.4	20.0
- สาธารณสุข	8.2	5.6	8.4	5.8
- สังคมสงเคราะห์	6.1	5.7	4.8	4.0
2.3 การเศรษฐกิจ	25.6	18.7	15.5	13.8
3. สัดส่วนรายได้รัฐบาลกลางต่อรายได้รวม				
3.1 รายได้ภาษี	86.1	73.7	82.2	55.4
- ภาษีทางตรง	30.3	-	-	-
- ภาษีทางอ้อม	55.8	-	-	-
3.2 รายได้ที่มีใช้ภาษี	13.9	26.3	17.8	44.6

ที่มา: Government Finance Statistics Yearbook (2010), ซีระวุฒิ เต็มสิริวัฒนกุล (2554), Ministry of Finance of the Republic of Indonesia (2011), Inland Revenue Board of Malaysia (2011) และ Singapore Visitors Centre (2011)

เมื่อพิจารณาขนาดรายได้รัฐบาลกลางไทย พบว่า แหล่งรายได้ของรัฐบาลมาจากการจัดเก็บภาษีมากกว่ารายได้ที่มีใช้ภาษี โดยรายได้จากการจัดเก็บภาษี ส่วนใหญ่มาจากภาษีทางอ้อม และเมื่อเปรียบเทียบขนาดรายได้รัฐบาลกลางของไทย กับ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ พบว่า ไทยมีขนาดรายได้จากการจัดเก็บภาษีสูงที่สุดในกลุ่ม ในขณะที่สิงคโปร์ มีขนาดรายได้จากการจัดเก็บภาษีต่ำที่สุดในกลุ่ม ซึ่งเป็นผลมาจากความพยายามของรัฐบาลสิงคโปร์ในการลดอัตราภาษี เพื่อสร้างการแข่งขันทางธุรกิจภายในประเทศ

บทที่ 5

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาแรงกระตุ้นทางการคลังของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้ง 4 ประเทศ ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ผลการประมาณค่าผลผลิตตามศักยภาพ (Potential GDP) ด้วยวิธีการ Hodrick-Prescott filter ส่วนที่ 2 จะเป็นการอธิบายการเลือกปีฐาน เพื่อวิเคราะห์แรงกระตุ้นทางการคลัง ส่วนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์แรงกระตุ้นทางการคลังไทย และส่วนที่ 4 เป็นการวิเคราะห์แรงกระตุ้นทางการคลังไทยโดยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เพื่อให้เห็นถึงทิศทางของผลกระทบในการดำเนินนโยบายรายได้และรายจ่ายเชิงเปรียบเทียบ

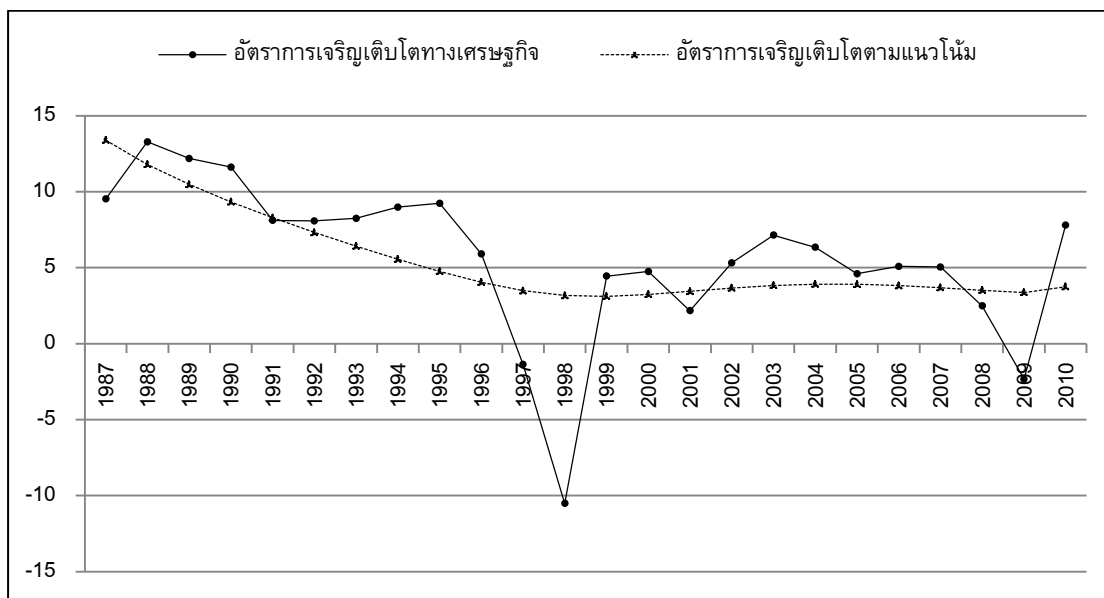
5.1 ผลการประมาณค่าผลผลิตตามศักยภาพ (Potential GDP) ด้วยวิธีการ Hodrick-Prescott filter

ในการศึกษาแรงกระตุ้นทางการคลัง จำเป็นที่จะต้องอาศัยข้อมูลผลผลิตตามศักยภาพ (Potential GDP) โดยการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกวิธีในการประมาณค่าผลผลิตตามศักยภาพ คือ วิธี Hodrick-Prescott filter (HP filter) โดยนำค่าผลผลิตที่เกิดขึ้นจริงในนาม (Actual Nominal GDP) มาปรับด้วย GDP Deflator เพื่อให้ได้ผลผลิตที่เกิดขึ้นจริงในรูปที่แท้จริง (Actual Real GDP) จากนั้นจึงนำผลผลิตที่เกิดขึ้นจริงในรูปที่แท้จริง (Actual Real GDP) ตั้งแต่ปี 1987-2009 มาประมาณค่าโดยอาศัยโปรแกรมสำเร็จรูป ออกมาได้ผลการศึกษาดังแผนภูมิที่ 32-35

แม้ว่าวิธีการในการประมาณค่าผลผลิตตามศักยภาพ (Potential GDP) จะมีข้อโต้แย้งเรื่องการขาดความเชื่อมโยงทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ แต่จากผลการศึกษาพบว่า ผลผลิตตามศักยภาพที่ได้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ และสามารถนำไปอธิบายเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงในปีนั้นๆ ได้อย่างดี ยกตัวอย่างเช่น ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ตั้งแต่ ปี 1993-1996 เศรษฐกิจไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ อยู่ในภาวะรุ่งเรือง ฐานะทางการคลังของทุกประเทศอยู่ในฐานะเกินดุล ทำให้ช่วงเวลาดังกล่าว ค่าผลผลิตจริงที่เกิดขึ้นควรมีค่าสูงกว่าผลผลิตตามศักยภาพ ซึ่งก็สอดคล้องกับความเป็นจริง อย่างไรก็ตาม ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 และวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา ปี 2008-2009 เศรษฐกิจไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ได้รับผลกระทบจากภาวะถดถอยของเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกา ทำให้ภาคการเงินและการค้าทรุดตัวลง ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว ค่าผลผลิตจริงควรอยู่ต่ำกว่าผลผลิตตามศักยภาพ ซึ่งก็สอดคล้องกับความเป็นจริง (แผนภูมิที่ 1-4) จะเห็นได้ว่าผลผลิตตามศักยภาพที่ได้ สามารถนำไปใช้อธิบายเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจที่สำคัญๆ ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งประสิทธิภาพที่จะได้รับเพิ่มขึ้นจากการประมาณค่าโดยวิธีอื่นคงมีน้อย ดังนั้น ในงานศึกษานี้จึงยังคงเลือกใช้วิธี HP filter ในการประมาณค่าผลผลิตตามศักยภาพ

แผนภูมิที่ 1 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและอัตราการเจริญเติบโตตามแนวโน้มของไทย ตั้งแต่ ปี 1987-2010

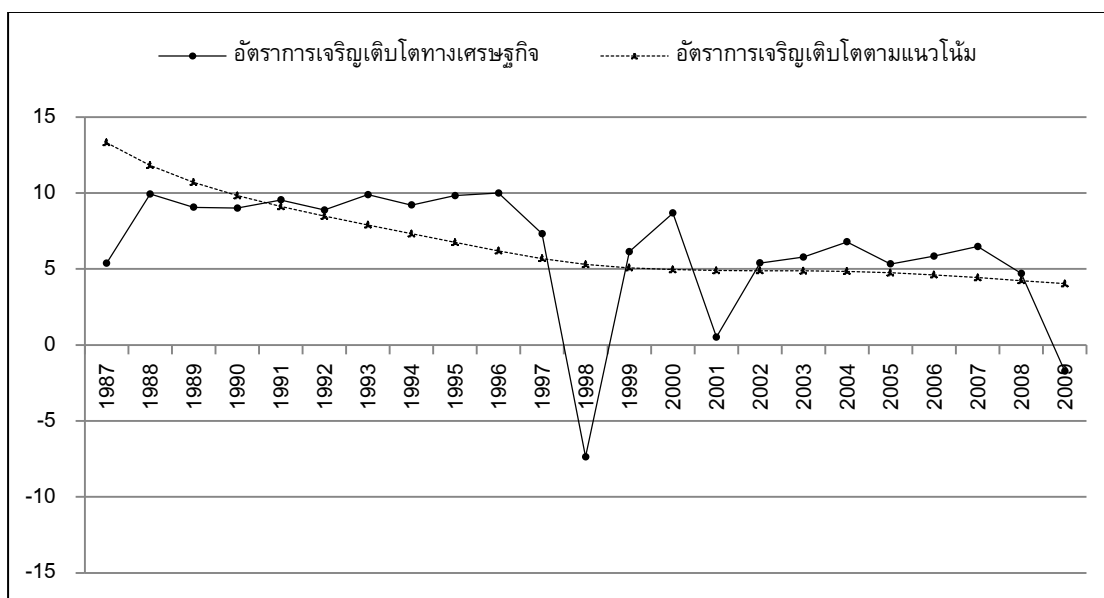
หน่วย: ร้อยละ

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

แผนภูมิที่ 2 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและอัตราการเจริญเติบโตตามแนวโน้มของ มาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-2009

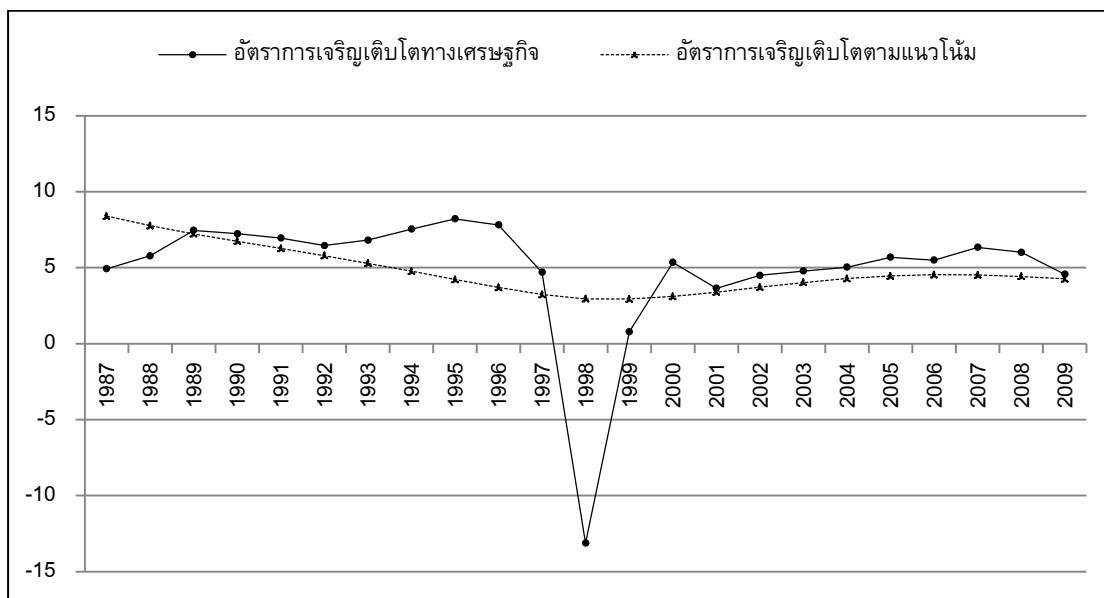
หน่วย: ร้อยละ

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

แผนภูมิที่ 3 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและอัตราการเจริญเติบโตตามแนวโน้มของอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-2009

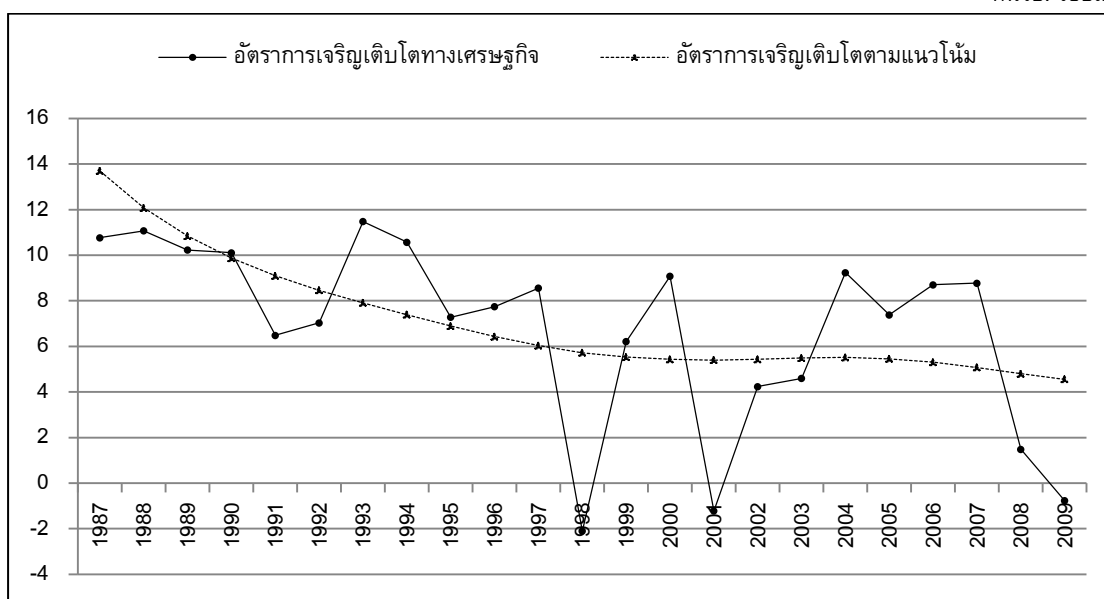
หน่วย: ร้อยละ

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

แผนภูมิที่ 4 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและอัตราการเจริญเติบโตตามแนวโน้มของสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-2009

หน่วย: ร้อยละ

ที่มา : International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

5.2 การเลือกปีฐานในการวิเคราะห์

สำหรับการเลือกปีฐาน เพื่อใช้ในการคำนวณแรงกระตุ้นทางการคลังนั้น อาศัยหลักการ คือ เลือกปีที่มีผลผลิตตามศักยภาพ (Potential GDP) ซึ่งคำนวณจากโปรแกรมสำเร็จรูป มีความใกล้เคียงกับผลผลิตตามที่ปรากฏ (Actual GDP) มากที่สุด ซึ่งพบว่า ปี 1992 เป็นปีที่ประเทศไทยมีผลผลิตตามศักยภาพ (Potential GDP) ใกล้เคียงกับผลผลิตตามที่ปรากฏ (Actual GDP) มากที่สุด นอกจากนี้แล้ว ในปีดังกล่าวเป็นปีที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจร้อยละ 8.1 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูงและมีเสถียรภาพ และในปีดังกล่าวประเทศไทยยังไม่ประสบกับภาวะเศรษฐกิจและวิกฤตการณ์เมือง ดังนั้น จึงเหมาะแก่การเลือกปี 1992 เป็นปีฐานในการวิเคราะห์ สำหรับประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ พบว่า ปี 2000 ปี 1993 และปี 1988 เป็นปีที่ผลผลิตตามศักยภาพ (Potential GDP) มีความใกล้เคียงกับผลผลิตตามที่ปรากฏ (Actual GDP) มากที่สุด ตามลำดับ โดยที่ ปี 2000 มาเลเซียมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจร้อยละ 8.7 ในขณะที่ในปี 1993 อินโดนีเซียอยู่ที่ร้อยละ 6.8 ส่วนปี 1988 สิงคโปร์อยู่ที่ร้อยละ 11.0 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า อีกทั้งช่วงเวลาดังกล่าว เป็นช่วงที่มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ไม่ได้ประสบกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจอีกด้วย

5.3 การวิเคราะห์แรงกระตุ้นทางการคลังของไทย

ในช่วงตลอดสองทศวรรษที่ผ่านมา เศรษฐกิจไทยได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีแรงหนุนจากการลงทุนจากต่างประเทศและการส่งออกเป็นเครื่องจักรกลสำคัญผลักดันให้ไทยก้าวสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ นอกจากนี้แล้ว เศรษฐกิจไทยเป็นเศรษฐกิจแบบเปิดมากขึ้น มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับต่างประเทศอย่างกว้างขวางและขยายขอบเขตมากขึ้นโดยลำดับ ซึ่งได้กลายเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศและส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศขึ้นอยู่กับส่งออกมากขึ้น ดังนั้นนโยบายการคลัง ซึ่งเป็นเครื่องมือหนึ่งของรัฐบาลจึงต้องปรับเปลี่ยนไป เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะการใช้นโยบายการคลังมาเป็นเครื่องมือในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ยกกระดับคุณภาพชีวิตและสังคมของประชากรให้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการกระจายรายได้ระหว่างคนรวยและคนจน

ดังนั้น เพื่อให้ทราบภาพรวมของผลกระทบจากการดำเนินนโยบายการคลังของประเทศไทย การศึกษานี้จึงได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวัดแรงกระตุ้นทางการคลัง ตั้งแต่ปี 1987-2010 โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ช่วง คือ ช่วงแรก ช่วงเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ (ปี 1987-1996) ช่วงที่สอง ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 (ปี 1997-1999) ช่วงที่สาม ช่วงของการปรับตัวหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007) และช่วงสุดท้าย ช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา ปี 2008-2009

ช่วงที่ 1 : ช่วงเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ (ปี 1987-1996)

ในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี 1987 เจริญรุ่งเรืองไปอย่างรวดเร็ว จนมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง การลงทุนจากต่างประเทศในไทยก็เพิ่มสูงมาก ระบบเศรษฐกิจขยายตัวก้าวหน้ารวดเร็ว จากสภาพเศรษฐกิจที่รุ่งเรือง ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเอกชนมีมากทั้งด้านการใช้จ่ายและการลงทุน ดังนั้น รัฐบาลจึงเน้นการดำเนินนโยบายการคลังแบบเกินดุล เพื่อชะลอเศรษฐกิจมิให้ขยายตัวมากเกินไป

ตารางที่ 84 แแรงกระตุ้นทางการคลังของไทย ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย : ร้อยละของ GDP

	FI ¹	RI ²				EI ³					รวม
		RDI	RII	RNI	รวม	ECI	EKI	ERI		รวม	
								EFI	EDI		
1987	-2.6	0.4	-0.4	0.0	0.0	-1.7	-0.8	-0.2	0.1	-0.1	-2.6
1988	-0.3	-0.6	-0.6	0.3	-0.9	-1.6	-0.5	2.9	-0.2	2.7	0.6
1989	-4.4	-0.4	-0.4	-0.2	-1.0	-0.4	-0.2	-2.8	0.0	-2.8	-3.4
1990	-1.3	-1.1	-0.3	0.1	-1.3	-0.6	0.6	-0.1	0.1	0.0	0.0
1991	-0.5	-0.3	-0.4	0.1	-0.6	-0.1	0.6	-0.1	-0.3	-0.4	0.1
1992	2.1	0.1	1.7	-0.5	1.3	-0.1	0.7	-0.1	0.3	0.2	0.8
1993	1.2	-0.2	-0.1	0.3	0.0	0.2	1.0	-	-	-	1.2
1994	0.5	-0.5	0.1	0.1	-0.3	0.2	0.6	-	-	-	0.8
1995	-0.3	-0.3	0.0	0.0	-0.3	-0.3	0.3	-	-	-	0.0
1996	0.6	-0.2	-0.1	0.0	-0.3	0.4	0.5	-	-	-	0.9
เฉลี่ย	-0.5	-0.3	-0.1	0.0	-0.3	-0.4	0.3	-0.1	0.0	-0.1	0.2

ที่มา : จากการคำนวณ

ปี 1989 เป็นปีที่รัฐบาลมีการดำเนินนโยบายทางการคลังแบบหดตัวมากที่สุด โดยค่าแรงกระตุ้นทางการคลังมีค่าเป็นลบสูงถึงร้อยละ 4.4 ของ GDP โดยแรงหดตัวดังกล่าว เกิดจากแรงหดตัวด้านรายจ่ายมากกว่าด้านรายได้ ซึ่งแรงหดตัวด้านรายจ่าย คิดเป็นร้อยละ 3.4

¹ การวิเคราะห์แรงกระตุ้นทางการคลัง (FI) แบ่งการวิเคราะห์เป็นแรงกระตุ้นด้านรายได้ (RI) และแรงกระตุ้นด้านรายจ่าย (EI)

² การพิจารณาแรงกระตุ้นด้านรายได้ (RI) แบ่งการพิจารณาเป็น แรงกระตุ้นจากภาษีทางตรง (RDI) แรงกระตุ้นจากภาษีทางอ้อม (RII) และแรงกระตุ้นจากรายได้ที่มีใช้ภาษี (RNI)

³ การพิจารณาแรงกระตุ้นด้านรายจ่าย (EI) แบ่งการพิจารณาเป็น แรงกระตุ้นจากรายจ่ายประจำ (ECI) รายจ่ายลงทุน (EKI) และรายจ่ายชำระคืนเงินกู้ (ERI) ซึ่งแบ่งเป็น แรงกระตุ้นจากรายจ่ายชำระคืนเงินกู้ต่างประเทศ (EFI) และรายจ่ายชำระคืนเงินกู้ในประเทศ (EDI)

ของ GDP ในขณะที่แรงหดตัวด้านรายได้ คิดเป็นร้อยละ 1.0 ของ GDP ทั้งนี้แรงหดตัวด้านรายจ่ายโดยส่วนใหญ่เกิดจากรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ต่างประเทศ ร้อยละ 2.8 ของ GDP ในขณะที่แรงหดตัวจากรายจ่ายประจำและรายจ่ายลงทุนมีเพียง ร้อยละ 0.4 และ 0.2 ของ GDP ตามลำดับ เท่านั้น ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการที่ฐานะทางการคลังของรัฐบาลมีความมั่นคง ตั้งแต่ ปี 1987 จึงทำให้เงินคงคลังของรัฐบาลเพิ่มสูงขึ้นเป็นลำดับ ดังนั้น รัฐบาลจึงได้มีการบริหารเงินคงคลังที่มีอยู่ไปชำระหนี้ก่อนกำหนดทั้งนี้ในประเทศและหนี้ต่างประเทศ เพื่อบรรเทาภาระหนี้ให้น้อยลง (สุภารัตน์ ตริไตรลักษณ์, 2535) อย่างไรก็ตาม ในปี 1989 ค่าเงินบาทได้อ่อนค่าลงจากปี 1988 จึงทำให้รัฐบาลต้องลดรายจ่ายชำระหนี้เงินกู้ในส่วนของหนี้ต่างประเทศลง

ส่วนแรงหดตัวด้านรายได้โดยส่วนใหญ่ เกิดจากการจัดเก็บรายได้จากภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมอย่างละเท่ากัน คิดเป็น ร้อยละ 0.4 ของ GDP ในขณะที่แรงหดตัวจากรายได้ที่มีใช้ภาษีมีเพียง ร้อยละ 0.2 ของ GDP เท่านั้น ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพเศรษฐกิจที่รุ่งเรือง ทำให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีได้สูง จึงเป็นการช่วยดูดซับสภาพคล่องส่วนเกินออกจากระบบส่วนหนึ่ง มาเก็บไว้ในรูปของเงินออมภาครัฐ (ตารางที่ 84)

ตารางที่ 85 ค่าเฉลี่ยแรงกระตุ้นทางการคลังของไทย ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	ช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1987-1996)
1. แรงกระตุ้นทางการคลัง	-0.5
2. แรงกระตุ้นด้านรายได้	-0.3
2.1 รายได้จากภาษีทางตรง	-0.3
2.2 รายได้จากภาษีทางอ้อม	-0.1
2.3 รายได้ที่มีใช้ภาษี	0.0
3. แรงกระตุ้นด้านรายจ่าย	0.2
3.1 รายจ่ายประจำ	-0.4
3.2 รายจ่ายลงทุน	0.3
3.3 รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้	-0.1
- เงินกู้ต่างประเทศ	0.0
- เงินกู้ในประเทศ	-0.1

ที่มา: จากการคำนวณ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1987-1996) เป็นช่วงที่เศรษฐกิจไทยขยายตัวอย่างรวดเร็ว การจัดทำงบประมาณแบบสมดุลและฐานะการคลังที่เกินดุลในช่วงดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นถึงแนวนโยบายรัฐที่จะแก้ไขปัญหาคาดดุลการคลังที่สะสมมานานและเพื่อชะลอการขยายตัวทางเศรษฐกิจและภาวะเงินเฟ้อ ดังนั้น ค่าแรงกระตุ้นการคลังโดยเฉลี่ยแล้วมีค่าเป็นลบ คิดเป็นร้อยละ 0.5 ของ GDP ซึ่งมีสาเหตุหลักจากผล

ของแรงขยายตัวด้านรายได้จากการจัดเก็บภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อม (ตารางที่ 85) เป็นเพราะว่า การปฏิรูปภาษีในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ทำให้ระบบภาษีอากรและรายได้ของรัฐบาลมีความยืดหยุ่น ทำให้รัฐบาลจัดเก็บรายได้สูงตามการขยายตัวของเศรษฐกิจ (ชื่นชมทองเย็น, 2544)

ช่วงที่ 2 : ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)

วิกฤตเศรษฐกิจที่เริ่มขึ้น ตั้งแต่ต้นปี 1997 ได้ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจไทยหดตัวเป็นครั้งแรกในรอบหลายทศวรรษในปี 1997 และหดตัวต่อเนื่องใน ปี 1998 เนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้มีสาเหตุหลักมาจากความไม่มั่นคงของระบบสถาบันการเงิน การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดสะสมเป็นเวลาหลายปี จนทำให้ภาระหนี้ต่างประเทศของภาคเอกชนเพิ่มขึ้นมาก และการที่ทุนสำรองระหว่างประเทศถูกใช้ในการปกป้องค่าเงินบาทจนเกือบหมด จนทำให้ค่าเงินบาทลดลงอย่างรวดเร็ว วิกฤตครั้งนี้จึงมีผลกระทบต่อภาคเอกชนอย่างกว้างขวางและรุนแรง ดังนั้น ในการแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้ รัฐจึงได้ใช้นโยบายการคลังเป็นเครื่องมือหลักในการชะลอการหดตัวและกระตุ้นเศรษฐกิจมาโดยตลอด เนื่องจากปัญหาความไม่มั่นคงของระบบสถาบันการเงิน การหยุดกิจการและปรับโครงสร้างของสถาบันการเงินหลายแห่ง และความไม่มั่นใจของผู้ออมได้ส่งผลให้การทำงานของระบบสถาบันการเงินขาดประสิทธิภาพ การดำเนินนโยบายการเงินจึงไม่สามารถส่งผลต่อภาคเศรษฐกิจที่แท้จริงได้ตรงเป้าหมายอย่างรวดเร็ว (ศุภรัตน์ควัฒน์กุล, 2542)

การประเมินผลกระทบของการดำเนินนโยบายการคลัง โดยใช้แรงกระตุ้นทางการคลังเป็นตัวชี้วัด ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ตั้งแต่ ปี 1997-1999) แสดงในตารางที่ 86 เป็นที่น่าสังเกตว่า ถึงแม้ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 รัฐบาลจะมีปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินนโยบายการคลังในการเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ เนื่องจากได้มีการรักษาวินัยทางการคลังมาโดยตลอด ตั้งแต่ ปี 1988-1996 ทำให้รัฐบาลมีทรัพยากรที่สำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจได้ แต่จะเห็นได้ว่าค่าแรงกระตุ้นทางการคลังตั้งแต่ ปี 1998-1999 มีค่าเป็นบวกที่ไม่สูงมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปี 1998 ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังมีค่าเป็นบวก เพียงร้อยละ 2.1 ของ GDP เท่านั้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่ารัฐบาลได้ขอรับความช่วยเหลือด้านการเงินและวิชาการจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ส่งผลให้การดำเนินนโยบายการคลังในช่วงแรกเป็นไปอย่างเข้มงวด อย่างไรก็ตาม ในภายหลังรัฐบาลได้เจรจาขอผ่อนคลายมาตรการทางการคลังลงระดับหนึ่ง และรัฐบาลตัดสินใจดำเนินมาตรการเศรษฐกิจเชิงรุกเป็นครั้งแรก ส่งผลให้ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังจากที่เคยมีค่าเป็นบวกเพียง ร้อยละ 2.1 ของ GDP เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 3.0 ของ GDP ในปี 1999 โดยแรงขยายตัวดังกล่าวส่วนใหญ่เกิดจาก

แรงขยายตัวจากด้านรายจ่ายร้อยละ 2.6 ของ GDP ในขณะที่ด้านรายได้มีเพียงร้อยละ 0.4 ของ GDP เท่านั้น

ตารางที่ 86 แรงกระตุ้นทางการคลังของไทย ตั้งแต่ ปี 1997-1999

หน่วย : ร้อยละของ GDP

	FI	RI				EI					
		RDI	RII	RNI	รวม	ECI	EKI	ERI			
								EFI	EDI	รวม	
1997	3.0	0.3	0.4	-0.2	0.5	0.2	2.9	0.0	-0.6	-0.6	2.5
1998	2.1	1.4	0.7	0.0	2.1	-1.3	1.6	0.0	-0.3	-0.3	0.0
1999	3.0	0.1	0.5	-0.2	0.4	1.5	1.0	0.1	0.0	0.1	2.6
เฉลี่ย	2.7	0.6	0.5	-0.1	1.0	0.1	1.8	0.0	-0.3	-0.3	1.7

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 87 ค่าเฉลี่ยแรงกระตุ้นทางการคลังของไทย ตั้งแต่ ปี 1987-1999

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1987-1996)	วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)
1. แรงกระตุ้นทางการคลัง	-0.5	2.7
2. แรงกระตุ้นด้านรายได้	-0.3	1.0
2.1 รายได้จากภาษีทางตรง	-0.3	0.6
2.2 รายได้จากภาษีทางอ้อม	-0.1	0.5
2.3 รายได้ที่มิใช่ภาษี	0.0	-0.1
3. แรงกระตุ้นด้านรายจ่าย	0.2	1.7
3.1 รายจ่ายประจำ	-0.4	0.1
3.2 รายจ่ายลงทุน	0.3	1.8
3.3 รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้	-0.1	-0.3
- เงินกู้ต่างประเทศ	0.0	0.0
- เงินกู้ในประเทศ	-0.1	-0.3

ที่มา: จากการคำนวณ

แรงขยายตัวด้านรายจ่าย เกิดจาก รายจ่ายประจำและรายจ่ายลงทุน ซึ่งมีขนาดของแรงขยายตัวไม่แตกต่างกันมากนัก คือ ร้อยละ 1.5 และ 1.0 ของ GDP ตามลำดับ ในขณะที่รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ต่างประเทศ มีแรงขยายตัวเพียงร้อยละ 0.1 ของ GDP เท่านั้น แรงขยายตัวด้านรายจ่ายดังกล่าวเป็นผลมาจากการใช้เงินกู้ในโครงการมีयाชวาและสถาบันการเงินระหว่างประเทศ ในขณะที่แรงขยายตัวด้านรายได้ เกิดจากการจัดเก็บรายได้จากภาษีทางตรง ร้อยละ

0.1 ของ GDP และภาษีทางอ้อม ร้อยละ 0.5 ของ GDP โดยมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากการออกมาตรการลดภาษี ในวันที่ 30 มีนาคม 1999 (อนุช อภาภิรม และคณะ, 2544)

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่าในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 เป็นปีที่ประเทศไทยประสบกับวิกฤตการณ์เศรษฐกิจขั้นรุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย รัฐบาลจึงได้ใช้นโยบายการคลัง เพื่อเร่งรัดฟื้นฟูและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยค่าแรงกระตุ้นทางการคลังในช่วงเวลาดังกล่าวโดยเฉลี่ยแล้วมีค่าเป็นบวก คิดเป็นร้อยละ 2.7 ของ GDP อันมีสาเหตุหลักมาจากการเพิ่มรายจ่ายลงทุน ในมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ (ตารางที่ 87)

ช่วงที่ 3 ช่วงของการปรับตัวหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007)

หลังจากที่ได้มีการใช้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 การขยายตัวของเศรษฐกิจ เริ่มมีการขยายตัวในทิศทางที่เพิ่มขึ้นจากที่เคยหดตัวร้อยละ 10.17 ในปี 1998 เพิ่มเป็นร้อยละ 4.1 ในปี 1999 และขยายตัวอย่างต่อเนื่องจนถึงปี 2000 ซึ่งสูงกว่าเงินที่รัฐบาลใส่ลงในเศรษฐกิจตามมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจในปี 1999 ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มาจากเงินที่รัฐบาลใส่เข้าไปในระบบเศรษฐกิจ (ชื่น ชม ทองเย็น, 2543) ด้วยเหตุนี้ ในปี 2000 รัฐบาลจึงตัดสินใจชะลอการกระตุ้นเศรษฐกิจลง ดังจะเห็นได้จาก ตารางที่ 120 ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังในปี 2000 มีค่าเป็นลบสูงมากถึงร้อยละ 7.0 ของ GDP โดยค่าแรงกระตุ้นดังกล่าว เกิดจากการที่รัฐบาลลดการใช้จ่ายลงมากถึงร้อยละ 6.9 ของ GDP นอกจากนี้แล้ว จากภาวะเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ใน ปี 1997 ทำให้รัฐบาลจัดเก็บรายได้ได้เพิ่มขึ้น ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากการจัดเก็บภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมที่เพิ่มขึ้น ทำให้การจัดเก็บของรายได้รัฐบาลส่งผลในทางหดตัวสู่ระบบเศรษฐกิจรวมกับแรงหดตัวด้านรายจ่าย อีกร้อยละ 0.1 ของ GDP

แรงหดตัวด้านรายจ่ายที่มีมากถึงร้อยละ 6.9 ของ GDP เกิดจากผลของการลดลงของรายจ่ายลงทุนเป็นเหตุผลหลัก โดยคิดเป็นร้อยละ 7.5 ของ GDP ในขณะที่ผลจากรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้มีเพียงเล็กน้อย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.1 ของ GDP เท่านั้น เนื่องจากรัฐบาลจำเป็นต้องดูแลภาระหนี้สาธารณะที่รัฐบาลก่อขึ้นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวดีขึ้นแล้ว ฉะนั้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องถอนมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ และหาช่องทางอื่นในการพยุงสถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศ เพื่อหลีกเลี่ยงการก่อหนี้สาธารณะ โดยการอาศัยธนาคารของรัฐทั้งหลาย ในการผลักดันให้ปล่อยกู้มากขึ้น ดังเช่น การให้ข้าราชการที่เป็นสมาชิกของกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการได้กู้ยืมดอกเบี้ยถูกและในจำนวนเงินที่สูงพอจากธนาคารอาคารสงเคราะห์ ก็จะช่วยกระตุ้นความต้องการซื้อที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น และช่วยพลิกฟื้นสถานการณ์สาขาก่อสร้างและอสังหาริมทรัพย์ให้ปรับตัวดีขึ้นระดับหนึ่ง

ตารางที่ 88 แแรงกระตุ้นทางการคลังของไทย ตั้งแต่ ปี 2000-2007

หน่วย : ร้อยละของ GDP

	FI	RI				EI					
		RDI	RII	RNI	รวม	ECI	EKI	ERI			รวม
								EFI	EDI	รวม	
2000	-7.0	-0.2	-0.1	0.2	-0.1	0.7	-7.5	-0.1	0.0	-0.1	-6.9
2001	0.4	-0.3	0.8	-1.9	-1.4	2.9	-1.3	0.1	0.1	0.2	1.8
2002	5.4	-0.2	-0.5	1.0	0.3	5.2	-0.3	0.4	-0.2	0.2	5.1
2003	-8.5	-0.5	-0.7	-1.2	-2.4	-5.6	-0.6	0.1	0.0	0.1	-6.1
2004	0.9	-0.7	0.2	0.4	-0.1	1.4	-0.2	-0.3	0.1	-0.2	1.0
2005	-1.2	-0.6	-0.7	-0.2	-1.5	-0.1	0.3	-0.1	0.2	0.1	0.3
2006	0.6	-0.4	0.9	0.5	1.0	-0.2	-0.1	-0.1	0.0	-0.1	-0.4
2007	2.0	0.1	0.5	0.0	0.6	1.6	-0.3	0.3	-0.2	0.1	1.4
เฉลี่ย	-0.9	-0.4	0.1	-0.2	-0.5	0.7	-1.3	0.0	0.0	0.0	-0.5

ที่มา: จากการคำนวณ

ปี 2003 เป็นปีที่สะท้อนถึงจุดเปลี่ยนแปลงของทิศทางนโยบายการคลังของไทยอย่างแท้จริง จากที่อยู่ในลักษณะขยายตัวมาโดยตลอดมาเป็นการหดตัวในปี 2003 โดยค่าแรงกระตุ้นทางการคลังมีค่าเป็นลบสูงสุดในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา (ตารางที่ 88) อันมีสาเหตุหลักมาจากการที่รายจ่ายประจำ ซึ่งเป็นรายการที่ปรับลดได้ยาก เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นรายการเกี่ยวกับค่าตอบแทนและเงินเดือนก็ได้ถูกปรับลดลงจากที่เคยขยายตัวมาโดยตลอด โดยแรงหดตัวด้านรายจ่ายประจำส่งผลมากถึง ร้อยละ 7.0 ของ GDP จากแรงหดตัวจากรายจ่ายประจำที่มีมากก็นับว่ามีส่วนทำให้รายจ่ายลงทุนไม่ถูกปรับลดลงมาก ซึ่งมีแรงหดตัวเพียงร้อยละ 0.1 ของ GDP ทั้งนี้ผลจากแรงหดตัวดังกล่าวได้สะท้อนถึงความตั้งใจของรัฐในการจัดสรรนโยบายที่มีจำกัดเพื่อสนับสนุนการกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2546)

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่า จากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ทำให้ตั้งแต่ปี 2000-2007 เศรษฐกิจไทยเริ่มปรับตัวและฟื้นตัวดีขึ้นตามลำดับ จึงทำให้รายได้รัฐบาลปรับตัวเพิ่มขึ้น ประกอบกับ รัฐบาลได้ลดรายจ่าย เพื่อลดภาระทางการคลังที่รัฐบาลได้ก่อไว้ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ โดยค่าเฉลี่ยแรงกระตุ้นทางการคลังได้รับทิศทางจากที่เคยเป็นบวกในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ร้อยละ 2.7 ของ GDP ได้เปลี่ยนมาเป็นลบในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ร้อยละ 0.9 ของ GDP ซึ่งเกิดจากผลจากทางด้านรายได้และรายจ่าย อย่างละเท่าๆกัน คือ ร้อยละ 0.5 ของ GDP (ตารางที่ 89)

ตารางที่ 89 ค่าเฉลี่ยแรงกระตุ้นทางการคลังของไทย ตั้งแต่ ปี 1987-2007

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1987-1996)	วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)	หลังวิกฤต เศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007)
1. แรงกระตุ้นทางการคลัง	-0.5	2.7	-0.9
2. แรงกระตุ้นด้านรายได้	-0.3	1.0	-0.5
2.1 รายได้จากภาษีทางตรง	-0.3	0.6	-0.4
2.2 รายได้จากภาษีทางอ้อม	-0.1	0.5	0.1
2.3 รายได้ที่มิใช่ภาษี	0.0	-0.1	0.2
3. แรงกระตุ้นด้านรายจ่าย	0.2	1.7	-0.5
3.1 รายจ่ายประจำ	-0.4	0.1	0.7
3.2 รายจ่ายลงทุน	0.3	1.8	-1.3
3.3 รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้	-0.1	-0.3	0.0
- เงินกู้ต่างประเทศ	0.0	0.0	0.0
- เงินกู้ในประเทศ	-0.1	-0.3	0.0

ที่มา: จากการคำนวณ

ช่วงที่ 4 ช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินสหรัฐอเมริกา ปี 2008-2009

ถึงแม้ว่าเศรษฐกิจไทยจะค่อยๆ เริ่มฟื้นตัวจากวิกฤตเศรษฐกิจในปี 1997 แต่เศรษฐกิจไทยในช่วงครึ่งหลังของ ปี 2007 เศรษฐกิจไทยกลับต้องมาตกต่ำอีกครั้ง เมื่อได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา โดยไทยเริ่มได้รับผลกระทบตั้งแต่ช่วงเดือนกรกฎาคมของปี 2007 ทำให้ภาคการส่งออกของไทยชะลอตัวลง ซึ่งก็จะทำให้การขยายตัวของเศรษฐกิจไทยชะลอตัวลงตามไปด้วย (พงศ์พัฒน์ คุโรวาท, 2551) ประกอบกับสถานการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองในประเทศที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความรุนแรงเป็นระยะได้ส่งผลกระทบต่อและเป็นแรงกดดันให้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศทรุดลงมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงได้ออกพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ 2009 จำนวน 1.167 แสนล้านบาท ผสมผสานกับนโยบายประกันราคาพืชผล และมาตรการภาษี หรือที่เรียกรวมกันว่า แผนการกระตุ้นเศรษฐกิจระยะที่ 1 หรือ Stimulus Package 1 (SP1) โดยมุ่งเน้นช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจในระยะสั้น ผ่านการใช้จ่ายภาครัฐไปยังการบริโภคภาคเอกชน เพื่อบรรเทาการหดตัวของเศรษฐกิจ และการลดลงของการจ้างงาน (วิมล ชาตะมีนา, 2552) โดยผลจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจได้ส่งผลให้ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังมีค่าเป็นบวกสูงถึงร้อยละ 4.9 ของ GDP (ตารางที่ 90) โดยแบ่งผลของแรงขยายตัวเป็นสองส่วน ส่วนแรก คือ ผลจากด้านรายได้ที่ส่งผลถึงร้อยละ 3.5 ของ GDP โดยแบ่งเป็นผลของรายได้จากภาษีทางตรง ภาษีทางอ้อม และรายได้ที่มิใช่ภาษี ร้อยละ 0.8 0.5 และ 2.2 ของ GDP ตามลำดับ และส่วนที่สอง คือ ผลจากด้าน

รายจ่ายที่ส่งผลร้อยละ 1.4 ของ GDP แบ่งเป็นผลของ รายจ่ายประจำ รายจ่ายลงทุน และ รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ภายในประเทศ ร้อยละ 0.8 0.4 และ 0.4 ของ GDP ตามลำดับ

ตารางที่ 90 แแรงกระตุ้นทางการคลังของไทย ตั้งแต่ ปี 2008-2010

หน่วย : ร้อยละของ GDP

	FI	RI					EI				
		RDI	RII	RNI	รวม	ECI	EKI	ERI			รวม
								EFI	EDI	รวม	
2008	-0.5	-0.6	0.3	-0.4	-0.7	0.5	-0.3	-0.1	0.1	0.0	0.2
2009	4.9	0.8	0.5	2.2	3.5	0.8	0.4	-0.2	0.4	0.2	1.4
2010	-4.8	0.3	-1.1	-2.9	-3.7	-0.6	-0.5	-0.1	0.1	0.0	-1.1
เฉลี่ย	-0.1	0.2	-0.1	-0.4	-0.3	0.2	-0.1	-0.1	0.2	0.1	0.2

ที่มา : จากการคำนวณ

จากผลการศึกษาดังกล่าว เป็นที่น่าสังเกตว่า ถึงแม้ว่าเม็ดเงินจากโครงการปฏิบัติการ ไทยเข้มแข็งจะมีจำนวนมาก แต่ค่าแรงกระตุ้นด้านรายจ่ายกลับมีค่าเพียงร้อยละ 1.4 เท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงขยายตัวจากรายจ่ายลงทุนซึ่งมีเพียงร้อยละ 0.4 ของ GDP เท่านั้น ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าในบางกรณีที่เศรษฐกิจตกต่ำ รัฐบาลไทยมีข้อจำกัดมากกว่าประเทศพัฒนาแล้วในการดำเนินนโยบายการคลัง แบบต่อต้านวัฏจักรเศรษฐกิจ (countercyclical) เนื่องจากรายจ่ายประจำมีสัดส่วนที่มีสูงถึงประมาณร้อยละ 70-80 ของรายได้ภาครัฐ นอกจากนี้สัดส่วนรายจ่ายด้านสวัสดิการสังคม (ซึ่งรวมถึงงบประมาณที่สามารถจะนำไปกระตุ้นเศรษฐกิจในยามฉุกเฉินด้วย) ในประเทศกำลังพัฒนาจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 6-18 ของ GDP ซึ่งค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับประเทศพัฒนาแล้วที่มีสัดส่วนร้อยละ 16-32 ของ GDP ประกอบกับมีความล่าช้าในการจัดทำโครงการ กระบวนการอนุมัติโครงการ และความเสี่ยงจากการรั่วไหล ซึ่งเป็นเรื่องปกติในประเทศกำลังพัฒนาทั่วไป ทำให้เม็ดเงินที่ไหลเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจอาจไม่มากเพียงพอ (เอื้อมพร พิชัยสนธิ, 2551)

ผลจากการดำเนินมาตรการต่างๆ ในช่วงปี 2008-2009 เพื่อการกระตุ้นเศรษฐกิจของ รัฐบาลที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนส่งผลกระทบต่อสถานการณ์การคลังของประเทศในระยะยาว โดยเฉพาะในส่วนของหนี้สาธารณะ ซึ่งมีการคาดการณ์กันว่าอาจเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 45.6 ของ GDP ในปัจจุบันเป็นระดับใกล้เคียงกับร้อยละ 60 ของ GDP ในช่วง 3-4 ปีข้างหน้า ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของภาคเอกชนต่อฐานะการคลังของประเทศ รวมถึงส่งผลกระทบต่อความยืดหยุ่นของการดำเนินนโยบายการคลังในอนาคต จากภาระในการชำระคืนต้นเงินกู้และดอกเบี้ยของหนี้สาธารณะดังกล่าว ดังนั้น รัฐบาลจึงเริ่มให้ความสำคัญกับการวางแผนนโยบายการคลังหลังช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความยั่งยืนทางการคลังในระยะยาว การดำเนินการ

ดังกล่าวจะเป็นการรักษาความเชื่อมั่นต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ และช่วยลดข้อจำกัดและแรงกดดันของรัฐบาลในการดำเนินนโยบายการคลังได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต (สิทธิรัตน์ ตรงมาศ และตรีลดา ธรรมอดิตัย, 2553) ดังนั้น ในปี 2010 นี้ รัฐบาลจึงลดบทบาทในการกระตุ้นเศรษฐกิจลง ดังจะเห็นได้จาก ตารางที่ 90 ค่าแรงกระตุ้นที่เคยเป็นบวกในปี 2009 ได้ปรับตัวมาเป็นลบในปี 2010 สูงถึงร้อยละ 4.8 ของ GDP

ตารางที่ 91 ค่าเฉลี่ยแรงกระตุ้นทางการคลังของไทย ตั้งแต่ ปี 1987-2010

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	ก่อนเกิดวิกฤต เศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1987-1996)	วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)	หลังวิกฤต เศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007)	วิกฤตการณ์ ทางการเงิน สหรัฐฯ (ปี 2008-2010)
1. แรงกระตุ้นทางการคลัง	-0.5	2.7	-0.9	-0.1
2. แรงกระตุ้นด้านรายได้	-0.3	1.0	-0.5	-0.3
2.1 รายได้จากภาษีทางตรง	-0.3	0.6	-0.4	0.2
2.2 รายได้จากภาษีทางอ้อม	-0.1	0.5	0.1	-0.1
2.3 รายได้ที่มีใช้ภาษี	0.0	-0.1	0.2	-0.4
3. แรงกระตุ้นด้านรายจ่าย	0.2	1.7	-0.5	0.2
3.1 รายจ่ายประจำ	-0.4	0.1	0.7	0.2
3.2 รายจ่ายลงทุน	0.3	1.8	-1.3	-0.1
3.3 รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้	-0.1	-0.3	0.0	-0.1
- เงินกู้ต่างประเทศ	0.0	0.0	0.0	0.2
- เงินกู้ในประเทศ	-0.1	-0.3	0.0	0.1

ที่มา: จากการคำนวณ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่า ในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา เศรษฐกิจไทยได้รับผลกระทบผ่านช่องทางทางการค้า แต่ผลกระทบดังกล่าวไม่มากเท่ากับวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 เนื่องจากผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางการเงินครั้งนี้ เกิดจากปัจจัยภายนอกประเทศ โดยจากผลของแรงกระตุ้นทางการคลังโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี 2008-2010 พบว่ามีค่าเป็นลบ ปรับตัวเพิ่มจากช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ จาก ร้อยละ 0.9 ของ GDP เป็นร้อยละ 0.1 ของ GDP ทั้งนี้มีสาเหตุหลักมาจาก ในช่วงดังกล่าว เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวจากวิกฤตการณ์ดังกล่าวค่อนข้างเร็ว จึงทำให้ในปี 2010 รัฐบาลจึงชะลอการกระตุ้นเศรษฐกิจลง เพื่อรักษาความยั่งยืนทางการคลังในระยะยาว (ตารางที่ 91)

5.4 แรงกระตุ้นทางการคลังของไทยโดยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

ในหัวข้อนี้จะเป็นการวิเคราะห์ผลการคำนวณแรงกระตุ้นทางการคลังของไทย โดยเปรียบเทียบกับมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงแรก ช่วงเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ (ปี 1987-1996) ช่วงที่สอง ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 (ปี 1997-1999) ช่วงที่สาม ช่วงของการปรับตัวหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007) และช่วงสุดท้าย ช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา ปี 2008-2009

ช่วงที่ 1 : ช่วงเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ (ปี 1987-1996)

ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 การดำเนินนโยบายการคลังของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นการดำเนินนโยบายการคลังแบบรอบคอบและเน้นการรักษาวินัยทางการคลังอย่างเคร่งครัด โดยประเทศไทยมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วจากประเทศที่พึ่งพาสินค้าเกษตรกลายเป็นประเทศที่พึ่งพาสินค้าอุตสาหกรรมมากขึ้น มีการเข้ามาของนักลงทุนต่างชาติอย่างมากมาย จากภาวะเศรษฐกิจที่รุ่งเรืองจึงทำให้รายได้มากกว่ารายจ่ายและรัฐบาลทุกชุดสามารถรักษาดุลการคลังที่เกินดุลไว้ได้ ส่งผลให้รัฐบาลมีเงินคงคลังสะสมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ศุภรัตน์ ควณิกกุล, 2542) ส่วนสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีฐานะทางการคลังร่ำรวยอยู่แล้ว จึงมีนาแปลกใจกับตัวเลขดุลการคลังเกินดุลที่รัฐบาลสิงคโปร์สามารถรักษาไว้ได้ทุกปี ทำให้ทรัพยากรภาครัฐไม่ไหลออกจากระบบเศรษฐกิจ ในขณะที่มาเลเซียและอินโดนีเซีย ถึงแม้ว่าจะประสบกับปัญหาหนี้สาธารณะและมีข้อจำกัดด้านงบประมาณรายจ่าย จนรัฐบาลอยู่ในภาวะเสี่ยงทางการคลัง แต่ช่วงหลังก็สามารถรักษาฐานะทางการคลังเกินดุลติดต่อกันได้อยู่หลายปี

คำถามที่มีผู้ถามเสมอว่า ในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ถ้าประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้ง 4 ประเทศ อันได้แก่ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ มีแนวทางการดำเนินนโยบายการคลังแบบเกินดุลเหมือนกันแล้ว ผลกระทบของการดำเนินนโยบายการคลังจะแตกต่างกันหรือไม่ เมื่อใช้ข้อมูลรายได้และรายจ่ายรัฐบาลกลางที่จัดทำโดย Government Finance Statistics มาปรับด้วย GDP deflator ให้อยู่ในรูปรายได้และรายจ่ายที่แท้จริงและคำนวณแรงกระตุ้นทางการคลังแล้ว (ตารางที่ 92) เราสรุปได้ว่า ทั้ง 4 ประเทศมีทิศทางการดำเนินนโยบายการคลังที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าสนใจว่า ถึงแม้ว่าอินโดนีเซียจะเน้นในการจัดทำงบประมาณสมดุลและรักษาวินัยทางการคลังเคร่งครัด แต่ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของอินโดนีเซียกลับเป็นบวกเกือบทุกปี จากข้อสังเกตดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ตัวเลขดุลการคลังของรัฐบาลมิได้เป็นตัวชี้วัดทิศทางการดำเนินนโยบายการคลังเสมอไป

ตารางที่ 92 แแรงกระตุ้นทางการคลังของ 4 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรณีไม่รวมรายจ่ายชำระคืน
 ต้นเงินกู้ ตั้งแต่ ปี 1987-1996

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	ไทย			มาเลเซีย			อินโดนีเซีย			สิงคโปร์		
	FI ⁴	RI ⁵	EI ⁶	FI	RI	EI	FI	RI	EI	FI	RI	EI
1987	-2.5	0.0	-2.5	-3.3	4.5	-7.8	-2.0	0.8	-3.8	3.6	6.3	-2.7
1988	-2.7	-0.8	-1.9	-5.2	-0.3	-4.9	1.7	2.5	-0.8	-9.4	3.2	-12.6
1989	-2.0	-0.9	-1.1	-0.4	0.2	-0.7	0.9	-0.1	-0.8	-3.1	-1.0	-2.1
1990	-1.3	-1.3	0.1	-0.2	-1.2	1.1	2.0	-2.3	0.3	-0.6	-2.4	1.9
1991	-0.2	-0.6	0.4	-1.9	-0.8	-1.1	0.1	1.6	-1.5	1.5	0.9	0.6
1992	2.0	1.3	0.7	0.6	-0.7	1.3	0.5	-0.9	1.4	-4.1	-1.7	-2.4
1993	1.0	0.0	1.0	-0.9	1.6	-2.6	0.8	0.9	-1.6	-2.3	-3.0	0.7
1994	0.7	-0.4	1.1	-2.3	-1.2	-1.2	0.5	-1.0	1.5	0.1	0.4	-0.3
1995	-0.5	-0.2	-0.3	2.5	3.3	-0.8	0.6	0.4	-1.1	1.6	-0.8	2.4
1996	0.8	-0.3	1.1	0.8	-0.1	0.9	1.5	0.7	0.9	4.0	-2.3	6.3
เฉลี่ย	-0.5	-0.3	-0.1	-1.0	0.5	-1.6	0.7	0.3	-0.6	-0.9	0.0	-0.8

ที่มา: จากการคำนวณ

อย่างไรก็ตามมีเพียงปีเดียวเท่านั้น ที่ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของอินโดนีเซียส่งผล
 ในทางหดตัวสู่ระบบเศรษฐกิจ คือ ในปี 1987 เป็นปีที่ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของอินโดนีเซีย
 มีค่าเป็นลบ คือ ร้อยละ 2.0 ของ GDP อันมีสาเหตุหลักจากแรงขยายตัวจากด้านรายจ่าย ร้อย
 ละ 3.8 ของ GDP ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเกิดการลดลงของราคาน้ำมันจนถึงจุดต่ำสุด ในช่วงปี 1986
 ทำให้รายได้จากน้ำมันลดลง ส่งผลให้รัฐบาลจำเป็นต้องควบคุมรายจ่าย เพื่อรักษาวินัยทางการ
 คลังของรัฐบาล (Manasan,1990) นอกจากนี้แล้ว ในปีเดียวกัน ไทยและมาเลเซียมีแรงกระตุ้น
 ทางการคลังเป็นลบ ร้อยละ 2.5 และ 3.3 ของ GDP ตามลำดับ ในขณะที่แรงกระตุ้นทางการ
 คลังของสิงคโปร์กลับมีค่าเป็นบวก ร้อยละ 3.6 ของ GDP ทั้งนี้เป็นผลมาจากในปี 1987 เป็น
 ช่วงยุคทองทางการของไทย ดังนั้น รัฐบาลจึงดำเนินนโยบายการคลังในทางชะลอตัว เพื่อมิให้
 เศรษฐกิจขยายตัวมากเกินไป ในขณะที่มาเลเซียกำลังประสบกับปัญหาหนี้สาธารณะ
 รัฐบาลจึงจำเป็นต้องควบคุมรายจ่าย ส่วนด้านสิงคโปร์นั้น ในปีดังกล่าว เศรษฐกิจเริ่มมีสัญญาณ
 ชะลอตัวลง รัฐบาลจึงจัดเก็บรายได้ลดลง ทำให้แรงกระตุ้นทางการคลังส่งผลในทางขยายตัวต่อ
 ระบบเศรษฐกิจ

⁴ ค่าแรงกระตุ้นทางการคลัง

⁵ ค่าแรงกระตุ้นด้านรายได้

⁶ ค่าแรงกระตุ้นด้านรายจ่าย

ส่วน ปี 1988 เป็นปีที่นโยบายการคลังของไทยส่งผลในทางหดตัวสูงที่สุดถึงร้อยละ 2.7 ของ GDP ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในปี 1988 เป็นปีทองของเศรษฐกิจไทย อัตราความเจริญเติบโตสูงถึงร้อยละ 13 ซึ่งสูงที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย (ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์, 2543) รายได้จึงมากกว่ารายจ่าย และทำให้ดุลการคลังอยู่ในภาวะเกินดุล ดังนั้น รัฐบาลจึงดำเนินนโยบายในทิศทางชะลอเศรษฐกิจมิให้ขยายตัวมากเกินไป โดยผลของแรงหดตัวทางการคลังนี้ อาจแบ่งเป็นผลจากด้านรายได้ ร้อยละ 0.8 ของ GDP และด้านรายจ่าย ร้อยละ 1.9 ของ GDP ผลด้านรายได้เกิดจากการจัดเก็บรายได้ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ ในขณะที่ผลด้านรายจ่ายเกิดจากการที่รัฐบาลลดรายจ่าย เพื่อเก็บทรัพยากรที่สำคัญเอาไว้ในรูปของเงินออมภาครัฐ

นอกจากนี้แล้วในช่วงเวลาเดียวกัน มาเลเซียและสิงคโปร์ต้องประสบกับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ อันมีสาเหตุมาจากนโยบายการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยสูงถึงร้อยละ 20 ของประธานาธิบดี Paul Volker ของสหรัฐอเมริกา โดยสิงคโปร์และมาเลเซียได้รับผลกระทบผ่านช่องทางการค้า ทำให้ HICOM ซึ่งมีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจของมาเลเซียที่ผลิตสินค้าส่งออก ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงาน ส่งผลให้ สิ้นปี 1988 หนี้สาธารณะของรัฐบาลมาเลเซียสูงถึงร้อยละ 37 (หรือประมาณ 6.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) เป็นหนี้ของรัฐวิสาหกิจ (Athukorala, 2010) ส่วนสิงคโปร์นั้น จากวิกฤตการณ์ดังกล่าว ทำให้ความสามารถทางการแข่งขันด้านการส่งออกลดลง ประกอบกับ สิงคโปร์ยังต้องเผชิญกับปัญหาเงินเฟ้อและปัญหาค่าจ้างในประเทศที่สูง (กระทรวงการต่างประเทศ กรมเศรษฐกิจ, 2541) ด้วยเหตุนี้ ในปี 1988 รัฐบาลมาเลเซียและสิงคโปร์จึงจำเป็นต้องดำเนินนโยบายการคลังแบบหดตัว เพื่อดูแลภาระหนี้ของรัฐบาลมาเลเซียและแก้ปัญหาเงินเฟ้อในสิงคโปร์ ดังจะเห็นได้จาก ตารางที่ 9.2 ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของสิงคโปร์และมาเลเซียจึงมีค่าเป็นลบสูงสุดในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา โดยสิงคโปร์มีค่าเป็นลบสูงกว่ามาเลเซียเกือบเท่าตัว คือ ร้อยละ 9.4 ของ GDP อันมีสาเหตุหลักจากด้านรายจ่ายถึงร้อยละ 12.6 ของ GDP ในขณะที่มาเลเซียมีค่าเป็นลบ เพียงร้อยละ 5.2 ของ GDP เท่านั้น โดยผลในทางหดตัวเกิดจากด้านรายจ่ายมากถึงร้อยละ 4.9 ของ GDP ส่วนด้านรายได้มีเพียงร้อยละ 0.3 ของ GDP

กล่าวโดยสรุป คือ ในช่วง ปี 1987-1996 เป็นระยะเวลาที่ทั้ง 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง โดยเศรษฐกิจไทยอยู่ในภาวะรุ่งเรือง รัฐบาลเกือบทุกชุดสามารถรักษาฐานะทางการคลังเกินดุลไว้ได้ และถึงแม้ว่าในช่วงปี 1987-1988 อินโดนีเซียจะประสบปัญหาภัยขาดรายได้จากราคาน้ำมันที่ลดลง ส่วนมาเลเซียและสิงคโปร์ต่างก็ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ Volker Shock ก็ตาม แต่หลังจากนั้นไม่นาน เศรษฐกิจประเทศต่าง ๆ ก็ฟื้นตัว และสามารถระดับอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไว้ได้ในระดับสูงเช่นกัน ดังนั้น ในเวลาดังกล่าว ทั้ง 4 ประเทศจึงเน้นดำเนินนโยบายการคลังแบบ

เข้มงวด เพื่อชะลอการขยายตัวของเศรษฐกิจ โดยค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์โดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ -0.5 -1.0 และ -0.9 ของ GDP ตามลำดับ ในขณะที่ อินโดนีเซียมีค่าเป็นบวกเพียงร้อยละ 0.7 ของ GDP เท่านั้น

ช่วงที่ 2 : ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999)

วิกฤตการณ์ทางการเงินในเอเชีย หรือเรียกทั่วไปว่า วิกฤตต้มยำกุ้ง เป็นช่วงวิกฤตการณ์การเงิน ซึ่งส่งผลกระทบต่อหลายประเทศในทวีปเอเชีย เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 1997 ก่อให้เกิดความกลัวว่าจะเกิดการล่มสลายทางเศรษฐกิจทั่วโลก เนื่องจากการแพร่ระบาดของทางการเงิน วิกฤตดังกล่าวเริ่มขึ้นในประเทศไทย เมื่อค่าเงินบาทลดลงอย่างมาก อันเกิดจากการตัดสินใจลอยตัวค่าเงินบาทของรัฐบาลไทย ตัดการอิงเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐ หลังจากความพยายามทั้งหมดที่จะสนับสนุนค่าเงินบาทเมื่อเผชิญกับการแผ่ขยายแบบเกินเลยทางการเงิน (financial overextension) อย่างรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนขับเคลื่อนอสังหาริมทรัพย์ ในเวลานั้น ประเทศไทยมีภาระหนี้สาธารณะซึ่งทำให้ประเทศอยู่ในสภาพล้มละลายก่อนหน้าการล่มสลายของค่าเงิน และเมื่อวิกฤตดังกล่าวขยายออกนอกประเทศ ค่าเงินของประเทศส่วนใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ได้ทรุดตัวลงเช่นกัน ตลาดหลักทรัพย์ปรับตัวลดลงและรวมไปถึงราคาสินทรัพย์อื่น ๆ และทำให้หนี้เอกชนเพิ่มสูงขึ้น

ถึงแม้ว่ารัฐบาลส่วนใหญ่ในเอเชียได้ออกนโยบายการเงินเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว แต่กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ได้ก้าวเข้ามาเพื่อริเริ่มโครงการมูลค่า 40,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อรักษาเสถียรภาพของสกุลเงินในไทย และอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบหนักที่สุดจากวิกฤตการณ์ดังกล่าว ความพยายามที่จะยับยั้งวิกฤตการณ์เศรษฐกิจระดับโลกได้ช่วยรักษาเสถียรภาพสถานการณ์ในประเทศอินโดนีเซียได้เพียงเล็กน้อย ประธานาธิบดีซูฮาร์โตถูกบีบให้ลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 1998 หลังจากครองอำนาจมานานกว่า 30 ปี ท่ามกลางการจลาจลที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย ซึ่งมาจากการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าอย่างรุนแรง อันเป็นผลมาจากค่าเงินรูปีอ่อนตัวลงอย่างร้ายแรง ผลกระทบของวิกฤตการณ์ดังกล่าวกินเวลาไปจนถึงสิ้นปี 1998 ส่วนประเทศมาเลเซียก็ประสบกับปัญหาค่าเงินทรุด อย่างไรก็ตาม ในปีเดียวกันนั้น มีเพียงสิงคโปร์ประเทศเดียวเท่านั้นที่พิสูจน์แล้วว่าเกือบจะไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งในวิกฤตการณ์เลย (Kaufman et al., 1999)

จากผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ทำให้รัฐบาลประเทศต่าง ๆ จำเป็นใช้นโยบายการคลังเป็นเครื่องมือหลักในการช่วยชะลอการหดตัวและกระตุ้นเศรษฐกิจมาโดยตลอด โดยในปี 1998 ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของสิงคโปร์มีเป็นบวกค่าสูงที่สุดในกลุ่มประเทศที่ทำการศึกษารองลงมา ได้แก่ ไทย และมาเลเซีย ในขณะที่อินโดนีเซียมีค่าเป็นลบ (ตารางที่ 93) เป็นที่น่าสังเกตว่า สิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบน้อยที่สุดจากวิกฤต

เศรษฐกิจ แต่ผลของนโยบายการคลังกลับส่งผลในทางกระตุ้นเศรษฐกิจสูงสุด ทั้ง ๆ ที่ควรจะเป็นไทยและอินโดนีเซียซึ่งได้รับผลกระทบหนักที่สุด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าไทยและอินโดนีเซียจำเป็นต้องดำเนินนโยบายการคลัง ภายใต้แนวทางของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และอินโดนีเซียก็ประสบกับปัญหานี้สาธารณะ ทำให้รัฐบาลทั้งสองประเทศมีข้อจำกัดในการกระตุ้นเศรษฐกิจมากกว่าประเทศอื่น ในขณะที่มาเลเซียที่ดำเนินนโยบายตรงกันข้ามกับนโยบายของ IMF โดยรัฐบาลของมาเลเซียได้ควบคุมการไหลเข้าออกของเงินทุนเป็นเงินตราต่างประเทศ เปลี่ยนจากระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว ทำให้มาเลเซียมีค่าแรงกระตุ้นทางการคลังต่ำที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่ารัฐบาลได้ตัดลดงบประมาณรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกไปถึงร้อยละ 18 และดำเนินมาตรการลดต้นทุนของธุรกิจโดยใช้แรงจูงใจด้านภาษี เพื่อสนับสนุนภาคบริการ เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม (Ariff and Abubakar, 1999) ทำให้มีแค่ผลด้านรายได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ที่ส่งผลในทางขยายตัวสู่ระบบเศรษฐกิจ

ตารางที่ 93 แแรงกระตุ้นทางการคลังของ 4 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรณีไม่รวมรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ ตั้งแต่ ปี 1997-1999

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	ไทย			มาเลเซีย			อินโดนีเซีย			สิงคโปร์		
	FI	RI	EI	FI	RI	EI	FI	RI	EI	FI	RI	EI
1997	3.7	0.5	3.2	-0.7	1.5	-2.2	7.1	-1.1	8.2	-0.6	0.5	-1.1
1998	3.5	2.1	1.4	0.8	3.2	-2.4	-5.9	1.5	-7.4	6.3	6.2	0.1
1999	2.9	0.4	2.5	1.3	0.5	0.8	-2.2	-1.4	-0.8	-3.5	-0.3	-3.2
เฉลี่ย	3.4	1.0	2.4	0.5	1.7	-1.3	-0.3	-0.3	0.0	0.7	2.1	-1.4

ที่มา: จากการคำนวณ

กล่าวโดยสรุป คือ ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999) ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของทั้ง 4 ประเทศโดยเฉลี่ยแล้ว มีค่าเป็นบวก ยกเว้นอินโดนีเซียเพียงประเดียวเท่านั้นที่มีค่าเป็นลบ โดยไทย มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 3.4 ของ GDP มาเลเซียมีค่าเท่ากับ 0.5 ของ GDP และสิงคโปร์มีค่าเท่ากับ 0.7 ของ GDP ในขณะที่อินโดนีเซียมีค่าเท่ากับ -0.3 ของ GDP (ตารางที่ 93) ทั้งนี้เนื่องจากประเทศต่าง ๆ จำเป็นต้องดำเนินมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจในภาวะที่เศรษฐกิจชะลอตัว ในขณะที่อินโดนีเซียประสบกับปัญหานี้สาธารณะทำให้ต้องควบคุมรายจ่ายโดยตัดทอนรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป

ช่วงที่ 3 ช่วงของการปรับตัวหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007)

จากวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 1997 ทำให้ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่างได้รับผลกระทบจากวิกฤตดังกล่าวไปตาม ๆ กัน ซึ่งรัฐบาลของแต่ละประเทศก็ได้ดำเนินมาตรการทางการคลัง เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจของ

ประเทศตนเอง จนทำให้ในปี 2000 ได้เริ่มมีสัญญาณว่าภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ฟื้นตัวจากภาวะวิกฤตแล้วของเศรษฐกิจแล้ว ระบบธนาคารมีความโปร่งใสมากขึ้น บริษัทต่างๆมีการบริหารจัดการดีขึ้น อัตราความยากจนลดลง อัตราเติบโตทางเศรษฐกิจขยายสองเท่าตัว อย่างไรก็ตาม การฟื้นตัวของแต่ละประเทศไม่เท่ากัน โดย 2 ประเทศที่ได้รับผลกระทบที่รุนแรงที่สุดในช่วงวิกฤต ได้แก่ ไทย และ อินโดนีเซีย มีระดับการฟื้นตัวที่แตกต่างกัน โดยอินโดนีเซียวิกฤตเศรษฐกิจนำไปสู่การโค่นล้มประธานาธิบดีซูฮาร์โต และมีเสรีภาพทางการเมืองมากขึ้น แต่เศรษฐกิจยังคงถูกรบกวนจากปัญหาคอร์รัปชันที่เข้มข้น ระบบกฎหมายที่อ่อนแอ และอัตราการว่างงานที่เพิ่มขึ้น ส่วนไทยนั้น การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจนำไปสู่การก่อสร้างอสังหาริมทรัพย์ใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็น รถไฟใต้ดิน สนามบินแห่งใหม่ ห้างสรรพสินค้า แต่ค่าเงินบาทที่แข็งค่า และความไม่แน่นอนทางการเมือง การรัฐประหารได้กลายเป็นเครื่องถ่วงความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในขณะที่สิงคโปร์และมาเลเซียนั้น ฟื้นตัวได้เร็วกว่าไทยและอินโดนีเซีย เนื่องจากทั้งสองประเทศไม่ได้รับผลกระทบที่หนักหน่วงมากนัก อย่างไรก็ตามในช่วงของการปรับตัวหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 สิงคโปร์และมาเลเซียต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคในการรักษาฐานะทางการคลังของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2001 และวิกฤตโรคซาร์ส ในปี 2003

ตารางที่ 94 แแรงกระตุ้นทางการคลังของ 4 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรณีไม่รวมรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ ตั้งแต่ ปี 2000-2007

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	ไทย			มาเลเซีย			อินโดนีเซีย			สิงคโปร์		
	FI	RI	EI	FI	RI	EI	FI	RI	EI	FI	RI	EI
2000	-7.1	-0.1	-7.0	2.7	1.8	0.9	-1.4	1.8	-3.2	15.5	4.4	11.1
2001	0.1	-1.5	1.6	-2.2	-6.9	4.7	-0.8	-4.8	4.0	-1.7	1.2	-2.9
2002	3.9	0.3	3.6	3.1	1.0	2.1	3.0	3.0	0.0	-1.5	3.3	-4.8
2003	-2.0	-2.4	-4.4	-1.8	0.7	-2.5	-0.8	-0.5	-0.3	0.8	1.9	-1.1
2004	3.8	0.0	3.8	0.4	1.2	-0.8	1.8	-0.5	2.3	2.3	0.6	1.7
2005	-2.6	-1.5	-1.1	-0.2	0.6	-0.8	1.5	-0.2	1.7	-2.7	0.7	-3.4
2006	2.0	1.0	1.0	-0.1	-1.2	1.1	-0.3	-1.2	0.9	-1.3	0.1	-1.4
2007	-0.6	0.6	-1.2	0.3	-0.3	0.6	-3.0	1.1	-4.1	9.2	-1.3	10.5
เฉลี่ย	-0.3	-0.5	-0.5	0.3	-0.4	0.7	0.0	-0.2	0.2	2.6	1.4	1.2

ที่มา: จากการคำนวณ

จากการปรับการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ได้เป็นเงื่อนไขที่ทำให้รัฐบาลประเทศต่างๆต้องดำเนินนโยบายการคลังเพื่อชะลอและกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยในปี 2000 ซึ่งเป็นปีแรกของช่วงเวลาในการปรับตัวหลัง

วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของไทยมีค่าเป็นลบสูงที่สุดในช่วงเวลาที่ศึกษา ในทางกลับกัน ในช่วงเดียวกัน สิงคโปร์กลับมีค่าเป็นบวกสูงที่สุด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า จากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของไทย ในปี 1999 ทำให้เศรษฐกิจไทยในปี 2000 พ้นตัวจากภาวะวิกฤต รัฐบาลจึงไม่มีความจำเป็นต้องกระตุ้นเศรษฐกิจอีกต่อไป โดยผลจากการลดรายจ่ายส่งผลหดตัวต่อเศรษฐกิจมากถึงร้อยละ 7.0 ของ GDP ส่วนผลทางรายได้ การขยายตัวของรายได้ตามภาวะการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ ได้ส่งผลในทางหดตัวร้อยละ 0.1 ของ GDP (ตารางที่ 94)

ทางด้านของสิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศเดียวที่สามารถฝ่ามรสุมทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี แม้จะต้องเผชิญภาวะเศรษฐกิจถดถอยใน ปี 1998 แต่ก็สามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่กลางปี 2000 สิงคโปร์ต้องเผชิญกับความยุ่งยากทางเศรษฐกิจอันเป็นผลสืบเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ในตลาดแนสแดคของสหรัฐอเมริกาเริ่มแตกสลาย⁷ บทสรุปครั้งนั้น คือ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ของสิงคโปร์หดตัวร้อยละ 2.4 (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2551) จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้รัฐบาลสิงคโปร์จำเป็นต้องดำเนินมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยค่าแรงกระตุ้นทางการคลังมีค่าเป็นบวกสูงถึงร้อยละ 15.5 ของ GDP โดยแบ่งเป็นผลด้านรายจ่ายมากถึงร้อยละ 11.1 ของ GDP ในขณะที่ผลด้านรายได้อีกเพียงร้อยละ 4.4 ของ GDP

ในปี 2002 เป็นอีกปีหนึ่งที่เศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์เหตุการณ์กลุ่มก่อการร้ายโจมตีตึกเวิลด์เทรดและตึกเพนตากอนของสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2001 ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การส่งออก ระดับราคาน้ำมัน และอัตราแลกเปลี่ยน การท่องเที่ยวและบริการต่อเนื่อง เช่น ธุรกิจการบินและโรงแรม และการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศทั้งในด้านเงินลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ (Portfolio Investment) และเงินลงทุนโดยตรง (Foreign Direct Investment) นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อ ภาวะการเมือง การทหาร สังคม และการดำเนินชีวิตของประชาชนทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ทำให้รัฐบาลไทยมีรายได้จากภาษีลดลง เนื่องจากประชาชนมีแนวโน้มที่จะออมมากขึ้นและใช้จ่ายน้อยลง ในขณะที่การใช้จ่ายรัฐบาลไม่ลดลงมากนัก เนื่องจากรัฐบาลมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544) ดังนั้น ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของไทยจึงที่มีค่าเป็นบวก ร้อยละ 3.9 ของ GDP

⁷ การโป่งพองของฟองสบู่ในธุรกิจ Dot-Com เกิดขึ้นจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของราคาหุ้นในบริษัท Dot-Com อันเนื่องมาจากการขยายตัวของภาคอินเทอร์เน็ต ก็ยิ่งทำให้มูลค่าหุ้นของบริษัทเหล่านี้สูงเกินกว่าความเป็นจริง อย่างไรก็ตามฟองสบู่ของธุรกิจ Dot-Com ได้แตกลง หลังจากฟองตัวสูงสุดเมื่อเดือนมีนาคม ปี 2000 โดยดัชนีหุ้นของ NASDAQ ต่ำสุดอยู่ที่ 5,132.52 จุด โดยก่อนหน้านี้เริ่มจะมีข่าวไม่ดีเกี่ยวกับบริษัท Dot-Com ขนาดใหญ่ทั้งหลาย โดยเฉพาะเรื่องการขาดสภาพคล่องของบริษัทยักษ์ใหญ่ ยิ่งทำให้ฟองสบู่ของธุรกิจ Dot-Com แตกเร็วขึ้น เนื่องจากนักลงทุนเริ่มไม่มั่นใจถึงศักยภาพที่แท้จริงของบริษัทต่าง ๆ ในธุรกิจ Dot-Com

ตามลำดับ ซึ่งมีค่าสูงกว่ามาเลเซียและอินโดนีเซียที่มีค่าเพียง ร้อยละ 3.1 และ 3.0 ของ GDP ตามลำดับ เท่านั้น

นอกจากนี้แล้วในปี 2007 ยังเป็นอีกปีหนึ่งที่มีความน่าสนใจ เนื่องจากเป็นปีที่ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของสิงคโปร์สูงถึงร้อยละ 9.2 ของ GDP ซึ่งมีสาเหตุหลักจากการขยายตัวด้านรายจ่ายถึงร้อยละ 10.5 ของ GDP การที่ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังมีค่าสูงมากในปี 2007 เป็นผลสืบเนื่องมาจาก ในปี 2006 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสิงคโปร์อยู่ที่ร้อยละ 7.4 โดยการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ อิเล็กทรอนิกส์ เคมีภัณฑ์ Biomedical เกษษัภัณฑ์ และธุรกิจบริการ โดยเฉพาะการโรงแรมและภาคการก่อสร้างเจริญเติบโตมาก เนื่องจากสิงคโปร์ได้เริ่มดำเนินการก่อสร้าง Integrated Resorts และมีนโยบายในการยกระดับประเทศให้เป็นศูนย์กลางการเงินของภูมิภาคและของโลก ซึ่งจะสร้างอาคารและศูนย์ธุรกิจระดับ World Class บนพื้นที่ 244,000 ตารางเมตร ณ บริเวณอ่าวมารินาของสิงคโปร์โดยใช้ชื่อว่า “Marina Bay Financial Centre” หรือ MBFC ซึ่งอยู่ไม่ห่างจาก Integrated Resorts ด้วยเหตุนี้ ในปี 2007 รัฐบาลจึงได้ดำเนินนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจโดยเพิ่มรายจ่าย เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน เป็นผู้นำทางด้านเศรษฐกิจ สร้างชื่อเสียงให้ประเทศเป็นที่ยอมรับในสายตานักลงทุนต่างชาติ รวมถึงการเป็นศูนย์กลางด้านความรู้ (knowledge hub) และการเชื่อมโยงไปสู่ประชาคมโลก (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ สิงคโปร์, 2550)

กล่าวโดยสรุป คือ ในช่วงของการปรับตัวหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 นี้ ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของไทยโดยเฉลี่ยมีค่าเป็นลบ เท่ากับ ร้อยละ 0.3 ของ GDP ในขณะที่สิงคโปร์และมาเลเซียมีค่าเป็นบวก เท่ากับ ร้อยละ 2.6 และ 0.3 ของ GDP ส่วนอินโดนีเซียมีค่าเป็นศูนย์ (ตารางที่ 94) ทั้งนี้เนื่องจาก ในเวลาดังกล่าว เศรษฐกิจไทยเริ่มฟื้นตัวดีขึ้นจากเหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ประกอบกับ การนำเอากรอบความยั่งยืนมาใช้ในปี 2001 รัฐบาลจึงดำเนินนโยบายการคลังในทิศทางหดตัวมากขึ้น ส่วนสิงคโปร์และมาเลเซียนั้น ได้รับผลกระทบจากภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจในสหรัฐอเมริกา วิกฤตโรคซาร์ส ทำให้ทั้งสองประเทศต้องใช้จ่ายเงินงบประมาณในจำนวนที่สูงในการกระตุ้นเศรษฐกิจ ท้ายสุด อินโดนีเซียซึ่งต้องเผชิญกับภาระหนี้สาธารณะที่ก่อขึ้นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ จนนำไปสู่ภาวะความเสี่ยงทางการคลัง ทำให้รัฐบาลต้องตัดงบประมาณที่ไม่จำเป็นออกไป นโยบายการคลังของอินโดนีเซียโดยเฉลี่ยจึงอยู่ในภาวะเป็นกลาง

ช่วงที่ 4 : ช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา ปี 2008-2009

วิกฤตเศรษฐกิจโลกที่มีจุดเริ่มต้นจากวิกฤตในเรื่องของอสังหาริมทรัพย์ (Sub Prime) ในสหรัฐอเมริกาซึ่งเริ่มเกิดขึ้นในช่วงครึ่งหลังของ ปี 2007 ก็ได้แผ่ขยายลามไปสู่ประเทศต่าง ๆ

ทั่วโลก ส่งผลกระทบกลายเป็นวิกฤตทางการเงิน ด้านการค้าระหว่างประเทศ และวิกฤตของภาคอุตสาหกรรม เกษตร และบริการ ผลกระทบจากการแผ่ขยายของวิกฤตดังกล่าวนี้ทำให้สถาบันการเงินขนาดใหญ่อย่าง Lehman Brothers ถึงกับล้มละลาย อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของโลกลดลงอย่างเป็นประวัติการณ์ โดยประเทศพัฒนาสำคัญๆ เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น กลุ่มสหภาพยุโรปมีลักษณะติดลบในรอบหลายสิบปี กลุ่มประเทศอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นไทย สิงคโปร์ และมาเลเซีย ต่างได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของการค้าระหว่างประเทศ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสิงคโปร์ลดลงร้อยละ 11 ซึ่งเป็นระดับที่เลวร้ายที่สุดนับตั้งแต่ก่อตั้งประเทศนี้ขึ้นมา การส่งออกของไทยในครึ่งปีแรกมีแนวโน้มติดลบประมาณร้อยละ 24 และอัตราการขยายทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มติดลบร้อยละ 5 มีเพียงประเทศอินโดนีเซียเท่านั้น ที่มีโครงสร้างเศรษฐกิจที่พึ่งพาการส่งออกไม่มากนัก ผลกระทบจากการค้าระหว่างประเทศที่หดหายไปจึงมีขอบเขตจำกัด (สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, 2554)

ตารางที่ 95 แรงกระตุ้นทางการคลังของ 4 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรณีไม่รวมรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ ตั้งแต่ ปี 2008-2009

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	ไทย			มาเลเซีย			อินโดนีเซีย			สิงคโปร์		
	FI	RI	EI	FI	RI	EI	FI	RI	EI	FI	RI	EI
2008	-1.2	-0.7	-0.5	1.7	0.2	1.5	2.2	-1.9	4.2	-5.4	-1.2	-4.2
2009	5.7	3.5	2.2	1.6	-1.8	3.4	1.9	4.2	-6.2	4.9	2.8	2.1
เฉลี่ย	2.3	1.4	0.9	1.7	-0.8	2.5	2.1	1.2	-1.0	-0.3	0.8	-1.1

ที่มา: จากการคำนวณ

ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ค่าแรงกระตุ้นทางการคลัง ที่เป็นตัวชี้วัดผลกระทบของการดำเนินนโยบายด้านรายได้และรายจ่ายของรัฐบาลในแต่ละประเทศ ในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา มีความแตกต่างกันมากน้อยแค่ไหน จากตารางที่ 95 จะเห็นว่าค่าแรงกระตุ้นทางการคลังในปี 2009 ของประเทศไทยมีค่าสูงสุด รองลงมา ได้แก่ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย การที่ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของไทยมีค่าเป็นบวกสูงสุดถึงร้อยละ 5.7 ของ GDP เนื่องจาก ในช่วงเวลาดังกล่าวประเทศไทยประสบกับปัญหาหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเสถียรภาพด้านการเมือง ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาสำคัญและเป็นปัจจัยที่อ่อนไหวที่สุดที่ส่งผลกระทบต่อสภาวะการณ์เติบโตและถดถอยทางเศรษฐกิจไทย และปัญหาชะลอการลงทุนโครงการ 65 โครงการของมาบตาพุด นอกจากนี้แล้วค่าเงินสหรัฐที่อ่อนตัวลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ประเทศเวียดนามลดค่าเงินดองลงมา ทำให้อุตสาหกรรมหลายประเภทของไทยกำลังเสียเปรียบในการแข่งขันกับเวียดนาม การไหลเข้าของเงินจากสหรัฐอเมริกาเข้าสู่เอเชีย ถ้าหากรัฐบาลไม่มีมาตรการปิดกั้นที่ดี ภาวะฟองสบู่ (Asset Bubble) จะเกิดขึ้นอีกครั้ง (ปัญหา

ซุนหวสต์ดิกุล, 2553) ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลไทยจึงจำเป็นต้องดำเนินมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ ทั้งด้านรายได้และรายจ่าย โดยออกพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ 2009 จำนวน 1.167 แสนล้านบาท ผสมผสานกับนโยบายประกันราคาพืชผล และมาตรการภาษี หรือที่เรียกรวมกันว่า แผนการกระตุ้นเศรษฐกิจระยะที่ 1 หรือ Stimulus Package 1 (SP1) โดยมุ่งเน้นช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจในระยะสั้น ผ่านการใช้จ่ายภาครัฐไปยังการบริโภคภาคเอกชน เพื่อบรรเทาการหดตัวของเศรษฐกิจ และการลดลงของการจ้างงาน (วิมลชาตะมีนา, 2552)

สิงคโปร์ เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีค่าแรงกระตุ้นทางการคลังค่อนข้างสูงมาก รองจากไทย โดยค่าแรงกระตุ้นทางการคลังมีค่ามากถึงร้อยละ 4.9 ของ GDP ทั้งนี้เป็นเพราะว่ารัฐบาลสิงคโปร์ได้นำเสนองบประมาณรายจ่าย 20,500 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์ (หรือประมาณ 500,000 ล้านบาท) ภายใต้ชื่อว่า “กลุ่มมาตรการเพื่อยืดหยุ่นกลับสู่สภาพเดิม” (Resilience Package) ต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2009 เพื่อแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้ โดยจำแนกมาตรการออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ ตำแหน่งงานสำหรับชาวสิงคโปร์ (Jobs for Singaporeans) กระตุ้นการให้ธนาคารปล่อยสินเชื่อ (Stimulating Bank Lending) ปรับปรุงกระแสเงินสดและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจ (Enhancing Business Cash-Flow and Competitiveness) เกื้อหนุนครอบครัว (Supporting Families) และก่อสร้างบ้านสำหรับอนาคต (Building a Home for the Future) ทั้งนี้งบประมาณของสิงคโปร์ได้มุ่งเน้นในด้านอุปทานรวมเป็นเป้าหมายหลัก กล่าวคือ พยายามส่งเสริมและช่วยเหลือเพื่อให้ภาคธุรกิจรักษาการจ้างงานไว้ให้ได้ โดยผ่านการช่วยเหลือด้านการลดต้นทุน เพิ่มกระแสเงินสด และเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน อย่างไรก็ตาม รัฐบาลสิงคโปร์ไม่มุ่งเน้นมาตรการในด้านอุปสงค์ ซึ่งเป็นการกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชน โดยรัฐบาลได้ออกรณรงค์และส่งเสริมให้ประชาชนจับจ่ายใช้สอยอย่างประหยัด (Benjaathonsirikul, 2011) เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้งบประมาณฉบับนี้ซึ่งขาดดุลงบประมาณสูงเป็นประวัติการณ์ แต่ไม่กระทบต่อฐานะทางการคลังของประเทศแต่อย่างใด เนื่องจากที่ผ่านมา รัฐบาลสิงคโปร์ได้ดำเนินนโยบายการคลังแบบอนุรักษ์นิยม ทำให้มีเงินเก็บสำรองจำนวนมาก จึงไม่ส่งผลกระทบต่อฐานะในการใช้หนี้สาธารณะคืนแก่ประชาชนรุ่นหลัง

ส่วนมาเลเซียและอินโดนีเซีย นั้น ถึงแม้ว่าอินโดนีเซียจะได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ครั้งนี้ น้อยกว่าประเทศอื่นๆ แต่จากตัวเลขแรงกระตุ้นทางการคลัง จากตารางที่ 95 จะเห็นว่า ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของอินโดนีเซียกลับมีค่ามากกว่ามาเลเซีย โดยที่แรงขยายตัวของอินโดนีเซีย เกิดจากด้านรายได้ ในขณะที่มาเลเซีย เกิดจากด้านรายจ่าย อาจจะเป็นเพราะว่ารัฐบาลอินโดนีเซียประสบกับปัญหาการเบิกจ่ายที่มีความล่าช้า โดยประมาณร้อยละ 80 ของการเบิกจ่ายบงกชอยู่ในครึ่งหลังของปีงบประมาณ (ปีงบประมาณเริ่มเดือนเมษายน) (มยุร บุญยรัตน์, 2553) จึงทำให้เม็ดเงินรายจ่ายที่ไหลเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจไม่เพียงพอที่จะ

กระตุ้นเศรษฐกิจ ในขณะที่มาเลเซียซึ่งได้รับผลกระทบที่มากกว่าอินโดนีเซีย เนื่องจากโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจพึ่งพาการส่งออกมากกว่า ทำให้รัฐบาลมาเลเซียได้ออกมาตรการทางการคลังเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยมีงบประมาณอยู่ที่ 60 พันล้านริงกิต หรือประมาณร้อยละ 9 ของ GDP ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อต้องการช่วยเหลือภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) (Doraisami, 2011)

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า การศึกษานี้ได้ศึกษาภาพรวมของผลกระทบในการดำเนินนโยบายการคลังด้านรายได้และรายจ่าย ในช่วงตลอดสองทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งอาศัยการวิเคราะห์ดัชนีชี้วัดที่เรียกว่า แรงกระตุ้นทางการคลัง โดยให้แสดงให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงแรงกระตุ้นทางการคลังเฉพาะมาตรการทางการคลังหลักๆ ของรัฐบาลแต่ละประเทศ และเปรียบเทียบแรงกระตุ้นทางการคลังของแต่ละประเทศในช่วงเวลาเดียวกัน โดยตลอดเวลาที่ผ่านมาประเทศไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ถึงสองครั้ง คือ วิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 และวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา ปี 2008-2009 ทำให้รัฐบาลประเทศต่างๆต้องดำเนินนโยบายการคลังที่แตกต่างกันออกไป เพื่อพยุงไม่ให้เศรษฐกิจตกต่ำพร้อมกับฟื้นฟูเศรษฐกิจ จนประเทศเหล่านี้สามารถผ่านพ้นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจไปได้ และสามารถรักษาอัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจไว้ได้ในอัตราค่อนข้างสูง ซึ่งอาจเป็นด้วยลักษณะโครงสร้างเศรษฐกิจที่ฐานกว้าง คือ การกระจายการผลิตไปในสินค้าหลายๆชนิด จึงเป็นการช่วยลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกลงด้วย

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาแรงกระตุ้นทางการคลังของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันได้แก่ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ มีวัตถุประสงค์สองประการ คือ ประการแรก เพื่อศึกษานโยบายรายได้และรายจ่ายของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประการที่สอง เพื่อศึกษาผลกระทบของนโยบายรายได้และรายจ่าย โดยใช้วิธีการวัดแรงกระตุ้นทางการคลังของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งอาศัยข้อมูลทศวรรษรายปี ตั้งแต่ปี 1987-2010 ในการศึกษาได้แบ่งวิธีการศึกษาออกเป็นสองส่วน กล่าวคือ ส่วนแรกเป็นการศึกษานโยบายรายได้และรายจ่ายของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยอาศัยวิธีการศึกษาเชิงสถิติพรรณนา และส่วนที่สอง เป็นการศึกษาแรงกระตุ้นทางการคลังของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยอาศัยแบบจำลองที่ดัดแปลงมาจากการวิเคราะห์ของ The German Council of Economic Expert :GCEE ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF)

ผลการศึกษาในส่วนแรก พบว่า ความเป็นอิสระขององค์กรที่ทำหน้าที่จัดเก็บภาษี กฎหมาย และสถานการณ์เศรษฐกิจ มีผลทำให้การจัดทำงบประมาณในแต่ละประเทศแตกต่างกันออกไป โดยที่ไทยและอินโดนีเซีย กระทรวงการคลังยังคงมีอำนาจในการแทรกแซงการบริหารสรรพากร ในขณะที่มาเลเซียและสิงคโปร์ องค์กรที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้ภาษีเป็นองค์กรเอกชนที่เป็นอิสระจากกระทรวงการคลัง นอกจากนี้แล้ว ด้านโครงสร้างด้านรายได้และรายจ่าย พบว่า ทั้ง 4 ประเทศ เน้นการดำเนินนโยบายแบบต่อต้านวัฏจักรเศรษฐกิจ (countercyclical) กล่าวคือ เมื่อใดที่เศรษฐกิจขยายตัว รัฐบาลจะออกมาตรการทางด้านรายได้และรายจ่าย เพื่อชะลอไม่ให้เศรษฐกิจขยายตัวมากเกินไป ในทางกลับกัน เมื่อใดที่เศรษฐกิจหดตัว รัฐบาลจะออกมาตรการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ

นอกจากนี้แล้ว จากการพิจารณารายจ่ายตามลักษณะงาน พบว่า ด้านแรก ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยอินโดนีเซียมีรายจ่ายด้านการบริหารงานสูงสุด ทั้งนี้มีสาเหตุจากการที่อินโดนีเซียประสบกับปัญหาหนี้สาธารณะ ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องตั้งงบประมาณที่ไม่จำเป็นออกไป และเพิ่มงบในส่วนของการบริหารของรัฐ ซึ่งเป็นส่วนของรายจ่ายในการชำระหนี้แทน นอกจากนี้แล้ว เมื่อวิเคราะห์รายจ่ายด้านการป้องกันประเทศ พบว่า สิงคโปร์มีขนาดรายจ่าย

ด้านการป้องกันประเทศสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศที่มียุทธโศปกรณ์ที่ทันสมัย และนโยบายของรัฐบาลสิงคโปร์ได้ให้ความสำคัญของการสนับสนุนด้านการทหารของ สหรัฐอเมริกาอย่างต่อเนื่อง ด้านต่อมา คือ ด้านการบริหารชุมชนและสังคม พบว่า สิงคโปร์มี ขนาดรายจ่ายด้านการศึกษาและสังคมสงเคราะห์สูงสุด ทั้งนี้เนื่องจาก สิงคโปร์ให้ได้ให้ความสำคัญและทุ่มงบประมาณสนับสนุนในด้านการศึกษาเป็นจำนวนมาก และด้านสุดท้าย คือ ด้านการเศรษฐกิจ พบว่า ไทย มีการจัดสรรรายจ่ายด้านการเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย ปี 1997 รายจ่ายด้านเศรษฐกิจของไทยได้ เพิ่มขึ้นเป็นประวัติการณ์ เนื่องจากรัฐบาลไทยต้องใช้งบประมาณรายจ่ายในระดับสูง เพื่อ ฟื้นฟูและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น

เมื่อพิจารณาขนาดรายได้รัฐบาลกลางไทย พบว่า แหล่งรายได้ของรัฐบาลมาจากการ จัดเก็บภาษีมากกว่ารายได้ที่มีใช้ภาษี โดยรายได้จากการจัดเก็บภาษี ส่วนใหญ่มาจากภาษี ทางอ้อม และเมื่อเปรียบเทียบกับขนาดรายได้รัฐบาลกลางของไทย กับ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และ สิงคโปร์ พบว่า ไทยมีขนาดรายได้จากการจัดเก็บภาษีสูงสุดในกลุ่ม ในขณะที่สิงคโปร์ มีขนาด รายได้จากการจัดเก็บภาษีต่ำที่สุดในกลุ่ม ซึ่งเป็นผลมาจากความพยายามของรัฐบาลสิงคโปร์ใน การลดอัตราภาษี เพื่อสร้างการแข่งขันทางธุรกิจภายในประเทศ

ผลการศึกษาในส่วนที่สอง ได้แบ่งผลที่ได้ออกเป็น 4 ช่วง คือ ช่วงก่อนเกิดวิกฤต เศรษฐกิจเอเชียปี 1997 (ปี 1987-1996) ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียปี 1997 (ปี 1997-1999) ช่วงของการปรับตัวหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007) และช่วงวิกฤตการณ์ทาง การเงินของสหรัฐอเมริกา ปี 2008-2009 จากผลการศึกษา พบว่า ช่วงแรก คือ ก่อนเกิดวิกฤต เศรษฐกิจเอเชียปี 1997 (ปี 1987-1996) ทั้ง 4 ประเทศมีทิศทางการดำเนินนโยบายการคลังที่ แตกต่างกันอย่างออกไป ในปี 1987 เป็นปีที่ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของอินโดนีเซียมีค่าเป็นบวก สูงสุด อันมีสาเหตุหลักจากแรงขยายตัวจากด้านรายได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเกิดการลดลงของ ราคาน้ำมันจนถึงจุดต่ำสุด ในช่วงปี 1986 ทำให้รายได้จากน้ำมันลดลง ส่วน ปี 1988 เป็นปีที่ นโยบายการคลังของไทยส่งผลในทางหดตัวสูงที่สุด เนื่องจากในปี 1988 เป็นปีทองของ เศรษฐกิจไทย อัตราความเจริญเติบโตสูงที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย รัฐบาลจึงดำเนินนโยบายใน ทิศทางชะลอเศรษฐกิจมิให้ขยายตัวมากเกินไป นอกจากนี้แล้ว ในช่วงเดียวกัน มาเลเซียและ สิงคโปร์ต้องประสบกับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ อันมีสาเหตุมาจากนโยบายการเพิ่มอัตรา ดอกเบี้ยสูงถึงร้อยละ 20 ของประธานาธิบดี Paul Volker ของสหรัฐอเมริกา ทำให้หนี้สาธารณะ ของรัฐบาลมาเลเซียสูงถึงร้อยละ 37 (หรือประมาณ 6.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) เป็นหนี้ของ รัฐวิสาหกิจ ส่วนสิงคโปร์ต้องเผชิญกับปัญหาเงินเฟ้อและปัญหาค่าจ้างในประเทศที่สูง ด้วยเหตุ นี้ในปี 1988 รัฐบาลมาเลเซียและสิงคโปร์จึงจำเป็นต้องดำเนินนโยบายการคลังแบบหดตัว เพื่อ ดูแลภาระหนี้ของรัฐบาลมาเลเซียและแก้ปัญหาเงินเฟ้อในสิงคโปร์

ช่วงที่ 2 ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 1997-1999) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ได้ก้าวเข้ามา เพื่อริเริ่มโครงการมูลค่า 40,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อรักษาเสถียรภาพของสกุลเงินในไทย และอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบหนักที่สุดจากวิกฤตการณ์ดังกล่าว ส่วนประเทศมาเลเซียก็ประสบกับปัญหาค่าเงินทรุด มีเพียงสิงคโปร์ประเทศเดียวเท่านั้นที่พิสูจน์แล้วว่าเกือบจะไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งในวิกฤตการณ์เลย จากผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 ทำให้รัฐบาลประเทศต่างๆ จำเป็นใช้นโยบายการคลังเป็นเครื่องมือหลักในการช่วยชะลอการหดตัวและกระตุ้นเศรษฐกิจมาโดยตลอด โดยในปี 1998 สิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบน้อยที่สุดจากวิกฤตเศรษฐกิจ แต่ผลของค่าแรงกระตุ้นทางการคลังกลับมีค่าสูงที่สุด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าไทยและอินโดนีเซียจำเป็นต้องดำเนินนโยบายการคลัง ภายใต้แนวทางของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และอินโดนีเซียก็ประสบกับปัญหาหนี้สาธารณะ ทำให้รัฐบาลทั้งสองประเทศมีข้อจำกัดในการกระตุ้นเศรษฐกิจมากกว่าประเทศอื่น ในขณะที่มาเลเซียกลับเลือกที่จะดำเนินนโยบายตรงกันข้ามกับนโยบายของ IMF

ช่วงที่ 3 ช่วงของการปรับตัวหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997 (ปี 2000-2007) พบว่า ในปี 2000 ได้เริ่มมีสัญญาณว่าภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ฟื้นตัวจากภาวะวิกฤตแล้วของเศรษฐกิจแล้ว ระบบธนาคารมีความโปร่งใสมากขึ้น บริษัทต่างๆ มีการบริหารจัดการดีขึ้น อัตราความยากจนลดลง อัตราเติบโตทางเศรษฐกิจขยายสองเท่าตัว โดยในปี 2000 ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของไทยมีค่าเป็นลบสูงที่สุดในทางกลับกัน ในช่วงเดียวกัน สิงคโปร์กลับมีค่าเป็นบวกสูงที่สุด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของไทย ในปี 1999 ทำให้เศรษฐกิจไทยในปี 2000 ฟื้นตัวจากภาวะวิกฤต รัฐบาลจึงไม่มีความจำเป็นต้องกระตุ้นเศรษฐกิจอีกต่อไป ส่วนสิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศเดียวที่สามารถฝ่ามรสุมทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี แต่ตั้งแต่กลางปี 2000 สิงคโปร์ต้องเผชิญกับความยุ่งยากทางเศรษฐกิจอันเป็นผลสืบเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ในตลาดแนสแดคของสหรัฐอเมริกาเริ่มแตกสลาย ทำให้รัฐบาลสิงคโปร์จำเป็นต้องดำเนินมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ

นอกจากนี้แล้วในปี 2007 ยังเป็นอีกปีหนึ่งที่มีความน่าสนใจ เนื่องจากเป็นปีที่ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของสิงคโปร์สูงถึงร้อยละ 9.2 ของ GDP เนื่องจากสิงคโปร์ได้เริ่มดำเนินการก่อสร้าง Integrated Resorts และมีนโยบายในการยกระดับประเทศให้เป็นศูนย์กลางการเงินของภูมิภาคและของโลก ซึ่งจะสร้างอาคารและศูนย์ธุรกิจระดับ World Class โดยใช้ชื่อว่า "Marina Bay Financial Centre" หรือ MBFC ด้วยเหตุนี้ ในปี 2007 รัฐบาลจึงได้ดำเนินนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจโดยเพิ่มรายจ่าย เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน เป็นผู้นำทางด้านเศรษฐกิจ สร้างชื่อเสียงให้ประเทศเป็นที่ยอมรับในสายตานักลงทุน

ต่างชาติ รวมถึงการเป็นศูนย์กลางด้านความรู้ (knowledge hub) และการเชื่อมโยงไปสู่ประชาคมโลก

ช่วงที่สุดท้าย ช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินของสหรัฐอเมริกา ปี 2008-2009 กลุ่มประเทศอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นไทย สิงคโปร์ และมาเลเซีย ต่างได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวลงของการค้าระหว่างประเทศ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสิงคโปร์ลดลงร้อยละ 11 ซึ่งเป็นระดับที่เลวร้ายที่สุดนับตั้งแต่ก่อตั้งประเทศนี้ขึ้นมา มีเพียงประเทศอินโดนีเซียเท่านั้น ที่มีโครงสร้างเศรษฐกิจที่พึ่งพาการส่งออกไม่มากนัก ผลกระทบจากการค้าระหว่างประเทศที่หดหายไปจึงมีขอบเขตจำกัด โดยค่าแรงกระตุ้นทางการคลังในปี 2009 ของประเทศไทยมีค่าสูงสุดรองลงมา ได้แก่ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย การที่ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของไทยมีค่าเป็นบวกสูงสุด เนื่องจาก ประเทศไทยประสบกับปัญหาหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเสถียรภาพด้านการเมือง ปัญหาชะลอการลงทุนโครงการ 65 โครงการของมาบตาพุด ปัญหาการเสียเปรียบในการแข่งขันทางการค้ากับเวียดนาม ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลไทยจึงออกแผนการกระตุ้นเศรษฐกิจระยะที่ 1 หรือ Stimulus Package 1 (SP1) โดยมุ่งเน้นช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจในระยะสั้น ผ่านการใช้จ่ายภาครัฐไปยังการบริโภคภาคเอกชน เพื่อบรรเทาการหดตัวของเศรษฐกิจ และการลดลงของการจ้างงาน

สิงคโปร์ เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีค่าแรงกระตุ้นทางการคลังค่อนข้างสูงมาก รองจากไทย โดยเป็นผลมาจากกลุ่มมาตรการเพื่อยืดหยุ่นกลับสู่สภาพเดิม (Resilience Package) เพื่อแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้ ทั้งนี้งบประมาณของสิงคโปร์ได้มุ่งเน้นในด้านอุปทานรวมเป็นเป้าหมายหลัก ส่วนมาเลเซียและอินโดนีเซีย นั้น ถึงแม้ว่าอินโดนีเซียจะได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ครั้งนี้ น้อยกว่าประเทศอื่นๆ แต่จากตัวเลขแรงกระตุ้นทางการคลัง จะเห็นว่า ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของอินโดนีเซียกลับมีค่ามากกว่ามาเลเซีย โดยที่แรงขยายตัวของอินโดนีเซีย เกิดจากด้านรายได้ ในขณะที่มาเลเซียเกิดจากด้านรายจ่าย อาจจะเป็นเพราะว่ารัฐบาลอินโดนีเซียประสบกับปัญหาการเบิกจ่ายที่มีความล่าช้า จึงทำให้เม็ดเงินรายจ่ายที่ไหลเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจไม่เพียงพอที่จะกระตุ้นเศรษฐกิจ ในขณะที่มาเลเซียได้ออกมาตรการทางการคลังเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยมีงบประมาณอยู่ที่ 60 พันล้านริงกิต ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อต้องการช่วยเหลือภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

6.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

โดยทั่วไปแล้ว การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจเกิดจากผลในหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นนโยบายการเงิน นโยบายการคลัง นโยบายการค้า หรือนโยบายค่าจ้าง แต่เนื่องจากการศึกษานี้เป็นการศึกษาผลกระทบของนโยบายการคลัง โดยมีได้วิเคราะห์ถึงผลกระทบของนโยบายอื่นๆ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป อาจจะมีการวัดแรงกระตุ้นของนโยบายอื่นๆ แล้ว

นำมาหักลบเป็นผลของแรงกระตุ้นทางการคลังสุทธิ เพื่อที่จะได้ทราบถึงผลกระทบของนโยบายการคลังอย่างแท้จริง สำหรับวิธีในการศึกษาผลกระทบของนโยบายการคลัง อาจจะทำการศึกษาโดยใช้ค่าตัวทวี (Multipliers) จากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input Output Table) หรือ บัญชีเมตริกส์สังคม (Social Accounting Matrix) และการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองเศรษฐกิจดุลยภาพทั่วไป (Computable General Equilibrium : CGE) เพื่อให้ผลการศึกษา มีความละเอียดมากขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- การคลัง, กระทรวง. (2544). แนวทางการแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจไทย ของรัฐบาลชวน 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว-สร้อยทอง.
- การคลัง, กระทรวง. (2538). นโยบาย ผลงาน กระทรวงการคลัง : อดีต ปัจจุบัน อนาคต. ใน 120 ปี กระทรวงการคลัง พ.ศ.2518-2538.
- การคลัง, กระทรวง. กรมบัญชีกลาง. (2532). รายงานประจำปีงบประมาณ 2532.
- การคลัง, กระทรวง. กรมบัญชีกลาง. (2533). รายงานประจำปีงบประมาณ 2533.
- การคลัง, กระทรวง. กรมบัญชีกลาง. (2535). รายงานประจำปีงบประมาณ 2535.
- การคลัง, กระทรวง. กรมบัญชีกลาง. (2536). รายงานประจำปีงบประมาณ 2536.
- การคลัง, กระทรวง. กรมบัญชีกลาง. (2537). รายงานประจำปีงบประมาณ 2537.
- การคลัง, กระทรวง. กรมบัญชีกลาง. (2538). รายงานประจำปีงบประมาณ 2538.
- การคลัง, กระทรวง. กรมบัญชีกลาง. (2539). รายงานประจำปีงบประมาณ 2539.
- การคลัง, กระทรวง. กรมบัญชีกลาง. (2541). รายงานประจำปีงบประมาณ 2541.
- การคลัง, กระทรวง. กรมบัญชีกลาง. (2542). รายงานประจำปีงบประมาณ 2542.
- การคลัง, กระทรวง. กรมบัญชีกลาง. (2543). รายงานประจำปีงบประมาณ 2543.
- การคลัง, กระทรวง. กรมบัญชีกลาง. (2544). รายงานประจำปีงบประมาณ 2544.
- การคลัง, กระทรวง. กรมบัญชีกลาง. (2545). รายงานประจำปีงบประมาณ 2545.
- การคลัง, กระทรวง. กรมศุลกากร. (2537). ที่ระลึกวันสถาปนากรมศุลกากร ครบรอบ 120 ปี 4 กรกฎาคม 2537.
- การคลัง, กระทรวง. กรมศุลกากร. (2547). กรมศุลกากร 130 ปี. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- การคลัง, กระทรวง. สำนักงบประมาณ. (2545). งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ 2545[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.bb.go.th/budget/inbrveT/B45/inbrve45.pdf>[2554, พฤศจิกายน 11]
- การคลัง, กระทรวง. สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ. (2547). รายงานประจำปี 2547.
- การคลัง, กระทรวง. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2534). สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ครบรอบ 30 ปี 18 ตุลาคม 2534.
- การคลัง, กระทรวง. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2549). ภาพรวมเศรษฐกิจไทยกับบทบาทนโยบายการคลังในอนาคต. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการประจำปี ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ครั้งที่ 3 วันจันทร์ที่ 11 กันยายน 2549.

- การคลัง, กระทรวง. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กลุ่มนโยบายการคลังและงบประมาณ. (2547). 2548 นโยบายการคลังเปลี่ยนไป. วารสารการเงินการคลัง 17 (มิถุนายน 2547): 1-17.
- การคลัง, กระทรวง. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ศูนย์ข้อมูลและประมวลผล. (2539). รายงานการคลัง ประจำปี 2539.
- การคลัง, กระทรวง. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ศูนย์ข้อมูลและประมวลผล. (2540). รายงานการคลัง ประจำปี 2540.
- การคลัง, กระทรวง. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ศูนย์ข้อมูลและประมวลผล. (2541). รายงานการคลัง ประจำปี 2541.
- การคลัง, กระทรวง. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ศูนย์ข้อมูลและประมวลผล. (2542). รายงานการคลัง ประจำปี 2542.
- การคลัง, กระทรวง. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ศูนย์ข้อมูลและประมวลผล. (2543). รายงานการคลัง ประจำปี 2543.
- การต่างประเทศ, กระทรวง. กรมเศรษฐกิจ. (2541). มาตรการพิเศษด้านงบประมาณของสิงคโปร์. วารสารสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย 6 (สิงหาคม 2541)[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.ryt9.com/s/ryt9/193192\[2554, ธันวาคม 17\]](http://www.ryt9.com/s/ryt9/193192[2554, ธันวาคม 17])
- กุลฤดี แสงสายัณห์ (2540). ทิศทางเศรษฐกิจไทย ปี 2541. สรรพากรสาร 44 (ธันวาคม 2540): 3-14.
- กนิษฐา บุญธรรมเจริญ และ สิริพันธ์ สาส์ตย์ (2551). ระบบการดูแลระยะยาว: การวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อเสนอแนะเชิงนโยบาย. รามาริบัติพยาบาลสาร 14 (กันยายน-ธันวาคม 2551)[ออนไลน์]: 385-399. แหล่งที่มา: [thailand.digitaljournals.org/index.php/RNJ/article/download/\[2554, พฤศจิกายน 7\]](http://thailand.digitaljournals.org/index.php/RNJ/article/download/[2554, พฤศจิกายน 7])
- กิตติมา ชาญวิชัย (2554). สิงคโปร์ สุดยอดประเทศแห่งการจัดการ[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.mis.nu.ac.th/sharing/prof/kittima1.php\[2554, ธันวาคม 15\]](http://www.mis.nu.ac.th/sharing/prof/kittima1.php[2554, ธันวาคม 15])
- เกริกเกียรติ พิพัฒนเสวีธรรม (2552). การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว (2554). นิวไทยแลนด์ = แดนแห่งหนี้?[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2011q4/2011_November_04p2.htm\[2554, ธันวาคม 12\]](http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2011q4/2011_November_04p2.htm[2554, ธันวาคม 12])
- เจตน์ ศิรธรานนท์ (2553). อนาคตประเทศไทย กับ ระบบการคลังสาธารณสุข[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.prema.or.th/patient.php?CId=5&Id=81&menu=5\[2554, พฤศจิกายน 11\]](http://www.prema.or.th/patient.php?CId=5&Id=81&menu=5[2554, พฤศจิกายน 11])

- ฉลองภพ สุสังกร์กาญจน์ และ คณะ (2542). ลักษณะการกระจายภาวะและประโยชน์ด้านการคลังและภาษีอากรของประเทศไทย ปี 2529-2539. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- ฉลองภพ สุสังกร์กาญจน์ และ ปราณี ทินกร (2542). บัญชีเมตริกส์สังคมและการวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้จ่ายงบประมาณ. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- ชื่นชม ทองเย็น (2543). มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ 30 มีนาคม 2542 : ใครได้ ใครเสีย. สรรพากรสาส์น 47 (สิงหาคม 2543): 45-55.
- ชื่นชม ทองเย็น (2544). การวิเคราะห์นโยบายการคลัง โดยใช้มาตรวัดแรงกระตุ้นทางการคลัง. สรรพากรสาส์น 48 (มีนาคม 2544): 79-89.
- ชื่นชม ทองเย็น (2544). การคลังกับการพัฒนาประเทศ (ปี พ.ศ.2504-2543). สรรพากรสาส์น 48 (สิงหาคม 2544): 55-82.
- ชื่นชม ทองเย็น (2544). นโยบายภาษีสำหรับประเทศกำลังพัฒนา. สรรพากรสาส์น 48 (กันยายน 2544): 69-89.
- ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์ (2543). บทบาทการคลังไทยและเศรษฐศาสตร์ภาครัฐ. วารสารการเงินการคลัง 15 (กันยายน 2543): 43-63.
- ชัยวัฒน์ กุลละพินิจ (2542). ข้อเสนอแนะบางประการต่อมาตรการลดภาษีเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ. สรรพากรสาส์น 46 (เมษายน 2542): 31-34.
- ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ (2533). การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของไทยในระหว่างปี พ.ศ.2523-2530. วารสารการเงินการคลัง 4 (2533): 20-34.
- ชุลีพร อร่ามเนตร (2551). มอง"ปฏิรูปการศึกษามาลาเซีย" ย้อนกลับปัญหาการศึกษาไทย [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://nongsaischool.igetweb.com/index.php?mo=14&new_sid=35215\[2554, พฤศจิกายน 11\]](http://nongsaischool.igetweb.com/index.php?mo=14&new_sid=35215[2554, พฤศจิกายน 11])
- ณัฐกานต์ วรสง่าศิลป์ (2542). การปรับโครงสร้างภาษีศุลกากรกับการคุ้มครองอุตสาหกรรมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐกานต์ วรสง่าศิลป์ (2551). เครื่องชี้แรงกระตุ้นทางการคลัง และตัวคูณทางการคลังของไทย. สัมมนาเชิงปฏิบัติการรายเดือน ธนาคารแห่งประเทศไทย. พฤษภาคม 2551.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2552). แนวโน้มเศรษฐกิจไทย 2553 การวิเคราะห์สถานการณ์คลังของรัฐบาลและวิพากษ์นโยบาย. นโยบายการคลังสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร: แปลนพรีนติ้ง.
- ถวิล นิลโบ (2553). ประวัติการดำเนินนโยบายการคลังของไทย[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [www.eco.ru.ac.th/tawin/article/Public%20Finance.pdf\[2554, มกราคม 14\]](http://www.eco.ru.ac.th/tawin/article/Public%20Finance.pdf[2554, มกราคม 14])

- ทรงพล ไพนุพงศ์ (2553). อาเซียนกับการเพิ่มขีดความสามารถทางทหาร 2010. นิตยสาร ยุทธโภษ 118 (กรกฎาคม-กันยายน 2553): หน้า 32-39.
- ธัญญา ศิริเวทิน และคณะ (2536). ใน อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายสมหมาย ฮุนตระกูล. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ชนิด โสรรัตน์ (2551). วิฤติการเงินของสหรัฐอเมริกา จะทำให้เศรษฐกิจโลกสั่นคลอนหรือไม่ (2). บทความพิเศษสายงานโลจิสติกส์[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.tanitsorat.com/view.php?id=274>[2554, สิงหาคม 20]
- ธารินทร์ นิมมานเหมินท์ (2536). เศรษฐกิจไทย สดใสจริงหรือ? : ด้านการเงินการคลัง. คำบรรยายในการสัมมนาเรื่อง “เศรษฐกิจไทย สดใสจริงหรือ?”. สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.
- ธารินทร์ นิมมานเหมินท์ (2541). แนวทางดำเนินมาตรการทางการเงินการคลัง เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของรัฐบาล. สรรพากรสาส์น 45 (กันยายน 2541): 1-30.
- ธารินทร์ นิมมานเหมินท์ (2541). แนวทางดำเนินมาตรการทางการเงินการคลัง เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของรัฐบาล (ฉบับที่ 2 : กรกฎาคม-สิงหาคม 2541). สรรพากรสาส์น 45 (ตุลาคม 2541): 41-61.
- ธารินทร์ นิมมานเหมินท์ (2550). ประเทศไทยหลังวิกฤตเศรษฐกิจ 2540[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2007q3/2007july02p6.htm>[2554, ธันวาคม 13]
- ธีระวุฒิ เต็มสิริวัฒนกุล (2554). ข้อเสนอรูปแบบการบริหารกรมสรรพากร[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.rd.go.th/fileadmin/download/PramualProj/a5summarize1.doc. [2554, สิงหาคม 20]
- นายอิมมิง มาหามะ (2548). การวิเคราะห์นโยบายการคลังโดยใช้มาตรวัดแรงกระตุ้นทางการคลังและการตอบสนองต่อตัวแปรเป้าหมายทางเศรษฐกิจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปัญญา ชุณหสวัสดิกุล (2553). โลกหลังวิกฤตเศรษฐกิจ จะเดินไปทางไหน?[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.tpa.or.th/publisher/pdfFileDownloadS/TN209B_p23-25.pdf [2554, ธันวาคม 18]
- บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด (2544). รัฐบาลใหม่อินโดนีเซีย : ผลกระทบเศรษฐกิจไทย. วารสารกระแสนวัตกรรม 7 (กรกฎาคม 2544)[ออนไลน์] . แหล่งที่มา: <http://isc.ru.ac.th/data/PS0003826.doc>[2554, ธันวาคม 18]
- บริษัท หลักทรัพย์จัดการกองทุน เอ็มเอฟซี จำกัด (มหาชน) (2554). หนี้สาธารณะ (Public Debt)[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.mfcfund.com[2554, ตุลาคม 14]

- ปัทมา เขียววิศิษฏ์สกุล (2545). 5 ปีหลังวิกฤต : เศรษฐกิจไทยฟื้นตัว ? วารสารเศรษฐกิจและสังคม 39 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2545): 22-30.
- ปริมสรา ปุญญถาวร และ ทรงธรรม ปิ่นโต (2538). วิเคราะห์งบประมาณรายจ่าย. รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารแห่งประเทศไทย 35 (พฤษภาคม 2538): 11-30.
- พงศ์พัฒน์ คุโรวาท (2551). วิกฤตสินเชื่อซบโพร้มของสหรัฐฯ : ผลกระทบต่อภาคการเงิน เศรษฐกิจสหรัฐฯและเศรษฐกิจเอเชีย. รวมบทความพิเศษ ปี 2551. ฝ่ายวิจัย ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน).
- พนัส สิมะเสถียร (2535). กระทรวงการคลังกับการพัฒนานโยบายความมั่นคงแห่งชาติ. สรรพากรสาส์น 39 (กันยายน 2535) : 34.
- พรพล น้อยธรรมราช (2554). อันดับโลกทางการทหารของไทย. บทความพิเศษ[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://dtad.dti.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=110:thai-military-ranking&catid=8:special-article&Itemid=10[2554, พฤศจิกายน 10]
- พิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล (2554). หนี้สาธารณะ - ประชานิยม มหาภัยของบ้านเมือง[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.naewna.com/news.asp?ID=280176>[2554, ตุลาคม 29]
- พิพัฒน์ ชันทอง และชื่นชม ทองเย็น (2542). วิเคราะห์งบประมาณ ปีงบประมาณ 2542-2543 (เชิงรายได้ภาษีอากร). สรรพากรสาส์น 46 (พฤศจิกายน 2542): 73-83.
- พิสิฐ ลี้อาธรรม (2543). นโยบายการเงินการคลังและการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ. สรรพากรสาส์น 47 (กันยายน 2543): 35-44.
- พีรเมศร์ วุฒิชรเนติรักษ์ และคณะ (2542). พัฒนาการของการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของไทย ตามหนังสือแสดงเจตจำนงฉบับ 1-7. วารสารการเงินการคลัง 14 (2542): 75-83.
- พาณิชย์, กระทรวง. กรมส่งเสริมการส่งออก. (2548). ฝ่าวิกฤตพลังงาน กรณีศึกษา: บทเรียนอินโดนีเซีย. วารสารผู้ส่งออก 19 (สิงหาคม 2548): 43-47.
- ภูมิพงษ์ เจริญสุข (2546). การปรับตัวของภาคเศรษฐกิจไทยต่อการเพิ่มการใช้จ่ายของรัฐบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาวิน ศิริประภาณุกุล (2545). การกระตุ้นเศรษฐกิจ : ว่าด้วยการใช้นโยบายการคลัง. ซีพจรเศรษฐกิจ (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2545): 17-23.
- มยุร บุญยะรัตน์ (2553). Fiscal Exit Strategy : การถอนนโยบายการคลังเมื่อเศรษฐกิจฟื้นตัว. วารสารการเงินการคลัง 22 (มิถุนายน-สิงหาคม 2553): 36-46.
- ยุทธภูมิ จารุเศร์ณี (2552). บทวิเคราะห์เรื่อง แผนกระตุ้นเศรษฐกิจระยะที่ 2 : ก้าวไปสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจไทย. ประมาณการเศรษฐกิจไทยปี 2552. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. มิถุนายน 2552.

- ยุทธศักดิ์ วัฒนาสวัสดิ์ (2553). ปีไอไอ : สิงคโปร์กับความท้าทายในด้านธุรกิจรักษาพยาบาล [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://onknow.blogspot.com/2010/07/blog-post_9632.html [2554, ธันวาคม 2554]
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ และ วิมลรัตน์ สุขเจริญ (2536). การเปลี่ยนแปลงกฎหมายและมาตรการการคลัง ยุครัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน (มีนาคม 2534-พฤษภาคม 2535). หนังสือชุดคลังข้อมูลเศรษฐกิจการเมือง ยุครัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน (มีนาคม 2534-พฤษภาคม 2535). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รพี อสัมภินพงศ์ (2537). พันธะระหว่างประเทศที่มีผลต่องานศุลกากรในอนาคต. วารสารศุลกากร 6(พฤษภาคม-มิถุนายน 2537): 47-52.
- เรวดี ช้างบุญชู (2554). ภาษีทางตรง[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.ismed.or.th/SME2/src/upload/knowledge/117144366045d2cfcc290a1.pdf>[2554, กันยายน 20]
- เรวดี ช้างบุญชู (2554). ภาษีทางอ้อม[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.ismed.or.th/SME2/src/upload/knowledge/117144378745d2d04b83d74.pdf>[2554, กันยายน 20]
- วิมล ชาตะมีนา (2552). นโยบายการคลังในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจปี 2551[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.nesac.go.th/document/images06/10020001a.pdf>[2554, มกราคม 5]
- วิมล ชาตะมีนา (2554). การจัดทำสถิติการคลังตามระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. หรือ GFS ของประเทศไทย[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://dw.mof.go.th/foc/Document/finance_state/fpo/TH_GFS_Metadata.doc[2554, กรกฎาคม 7]
- วุฒิพงศ์ จิตตั้งสกุล (2550). แรงกระตุ้นทางการคลัง. ผลงานวิชาการเพื่อประเมินผลงานในการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเศรษฐกิจกร 7 ว. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- ศุทธิ ปาเจย (2545). การวิเคราะห์การตอบสนองของนโยบายการคลังต่อตัวแปรเป้าหมายทางเศรษฐกิจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศุภรัตน์ ควัฒน์กุล (2542). การดำเนินนโยบายการคลัง ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ. วารสารการเงินการคลัง 14 (2542): 9-23.
- ศุภวุฒิ สายเชื้อ (2552). ความหวังของเศรษฐกิจโลก ในปี 2009[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=mamasevenbaht&month=01-02-2009&group=2&gblog=2>[2554, สิงหาคม 17]
- ศุภวุฒิ สายเชื้อ (2554). มองเงินเพื่อในระยะยาว[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2011q1/2011_March_14p1.htm[2554, ธันวาคม 2554]
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2545). มาเลเซีย VS ไทย : เที่ยวยุโรปเศรษฐกิจ[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.tfrc.co.th/tfrc/cgi/ticket/ticket.exe/5057179413/tfrc/thai/research/res99/oct/lfec738.htm>[2554, ธันวาคม 2554]

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2546). มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐ : จุดหักเหของปรัชญานโยบายการคลัง[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.kasikornresearch.com/TH/K-Econ%20Analysis/Pages/ViewSummary.aspx?docid=3826>[2554, ตุลาคม 4]
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2550). 10 ปี วิฤตค่าเงินบาท บทเรียนเศรษฐกิจไทย[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.oknation.net/blog/art/2007/06/28/entry-3>[2554, พฤศจิกายน 16]
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2553). อັบสุขภาพแห่งเอเชีย : สร้างโอกาสทอง...ของธุรกิจการแพทย์ไทย [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.ksmecare.com>[2554, พฤศจิกายน 11]
- ส่งเสริมการส่งออก, กรม. กลุ่มงานวิเคราะห์สารสนเทศ (2551). สรุปภาวะการค้าระหว่างประเทศของสิงคโปร์ ปี 2551[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.depthai.go.th/DEP/DOC/51/51014613.doc>[2554, ธันวาคม 17]
- สมชัย สัจจพงษ์ (2541). การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจไทย ภายใต้การขอรับความช่วยเหลือด้านการเงินและวิชาการ จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF). สรรพการสาส์น 45 (กรกฎาคม 2541): 95-101.
- สมชัย สัจจพงษ์ (2552). แนวนโยบายการคลังในการกระตุ้นเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันและอนาคต. เศรษฐกิจและตลาดการเงินไทย. วารสารธนาคารอาคารสงเคราะห์ 15 (เดือนมกราคม-มีนาคม 2552): 75-78.
- สมชัย สัจจพงษ์ และคณะ (2551). การศึกษาวินัยทางการคลังของประเทศไทย (อดีตสู่ปัจจุบัน) และแนวทางในการเสริมสร้างวินัยทางการคลังตามหลักสากล[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.fpo.go.th/e_research/pdf/research_project_3_2_6\(2551\).pdf](http://www.fpo.go.th/e_research/pdf/research_project_3_2_6(2551).pdf)[2 5 5 4 , พฤศจิกายน 14]
- สมชัย ฤชุพันธ์ (2531). แร่งกระตุ้นทางการคลังและดุลโครงสร้างของการคลังรัฐบาลไทย. รวมบทความเศรษฐกิจ การเงิน การคลัง และภาษีอากรของไทย. กรุงเทพมหานคร: โครงการพัฒนาศาสตร์ด้านแบบจำลองและพยากรณ์เศรษฐกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชัย ฤชุพันธ์ (2540). สองทศวรรษของการคลังไทยจากยุคขาดดุลสู่ยุคเกินดุล (พ.ศ.2520-2539). 25 ปี เศรษฐกิจไทย พ.ศ.2515-2539. ใน ที่ระลึกเนื่องในโอกาสที่บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ มหารานกิจ จำกัด (มหาชน) ก่อตั้งครบ 25 ปี วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2515-2540.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2554). วิกฤตการณ์เศรษฐกิจของสหภาพยุโรปและอาเซียน: ผลกระทบต่อไทย[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://ces.in.th/PDF/A_somjai1.pdf[2554, ธันวาคม 18]

- สมบูรณ์ วัฒนาอาษากิจ (2546). ความยั่งยืนทางการคลังและหนี้สาธารณะของไทย.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย ฝ่ายวิจัยนโยบายเศรษฐกิจส่วนรวม (2540). วิกฤต
 เศรษฐกิจไทย: สู่การชำระหนี้เพื่อฟื้นฟูประเทศ. 30 ธันวาคม 2540.
- สาวิตต์ โพธิวิหค (2542). การจัดสรรเงินกู้โครงการมียาชาวาแพลน. แหล่งที่มา : [http://www.ryt9.com/s/ryt9/191196\[2554, ธันวาคม 13\]](http://www.ryt9.com/s/ryt9/191196[2554, ธันวาคม 13])
- สีดา สอนศรี และคณะ (2552). เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : การเมือง เศรษฐกิจ และต่างประเทศ
 หลังวิกฤตเศรษฐกิจ (พ.ศ.2540-2550). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่ง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิรัตน์ ตรงมาศ และตรัยลดา ธรรมอดิตัย (2553). แนวทางการดำเนินนโยบายการคลัง
 หลังวิกฤตเศรษฐกิจ[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.bu.ac.th/knowledgecenter
 /executive_journal/jan_mar_10/pdf/92-94.pdf\[2554, พฤศจิกายน 13\]](http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/jan_mar_10/pdf/92-94.pdf[2554, พฤศจิกายน 13])
- สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์ (2544) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : ภูมิภาคนิยมหลังวิกฤตการณ์ทาง
 เศรษฐกิจ. สัมมนาวิชาการ วันที่ 19-20 เมษายน 2544 สถาบันเอเชียศึกษา
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนิตตา สิทธิเสฏฐพงษ์ (2547). นโยบายการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ. ผลงาน
 วิชาการเพื่อประเมินผลงานในการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเศรษฐกร 8 ว. กองนโยบาย
 และวางแผนทางการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- สุพจน์ จุฬอนันตธรรม (2541). วิกฤตเศรษฐกิจไทย : สาเหตุ นโยบาย และการปรับตัวเข้าสู่
 ดุลยภาพ. 60 ปี เศรษฐกิจไทย 60 ปี เศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร:
 สำนักพิมพ์ไอเฟ่นบุ๊ก.
- สุภารัตน์ ตรีไตรลักษณะ (2535). วิเคราะห์การดำเนินนโยบายการคลังในช่วงปี 2524-2533.
 ผลงานวิชาการเพื่อประเมินผลงานในการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการพิเศษ
 ด้านการคลังและภาษี สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- สุรศักดิ์ พิษิตผจงกิจ และ สิริกัลยา เรืองอำนาจ (2541). กรณีศึกษา : การแก้ไขวิกฤตการณ์
 ทางเศรษฐกิจ ภายใต้คำแนะนำของ IMF. วารสารการเงินการคลัง 13 (2541): 37-44.
- สุรีย์ แซ่เบ้ (2544). ผลกระทบของนโยบายการคลังโดยใช้บัญชีเมตริกซ์สังคม. วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวิภา สายประเสริฐ และ ชื่นชม ทองเย็น (2546). ไวรัลซาร์ส. ท่องโลกภาษา. สรรพากรสาส์น
 50 (มิถุนายน 2546): 97-100.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544). แผนระยะสั้นเพื่อรองรับผลกระทบจากเหตุการณ์วินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.ryt9.com/s/nesd/272151>[2554, ธันวาคม 18]
- สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ สิงคโปร์ (2550). Country Profile : ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.depthai.go.th/DEP/DOC/51/51010870.doc>[2554, ธันวาคม 18]
- สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ สิงคโปร์ (2552). แผนกระตุ้นเศรษฐกิจสิงคโปร์ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.depthai.go.th/DEP/DOC/52/52000702.doc[2554, สิงหาคม 4]
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2554). มาตรการแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจปี 2551-2552[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.sme.go.th/SiteCollectionDocuments/White%20Paper/2551/chapter-13.pdf>[2554, สิงหาคม 4]
- อนุช อาภาภิรม และคณะ (2544). วิกฤตใหญ่ทางเศรษฐกิจ[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://ttmp.trf.or.th/copy_1/linkfromwelcome/frameproduce.htm[2554, ธันวาคม 13]
- อุบลรัตน์ วังสุวรรณ และกรรณิการ์ เมธาชาวลิตศีล (2552). วิเคราะห์รายได้ภาษีสรรพากรประจำปีงบประมาณ 2551 (ตุลาคม 2550-กันยายน 2551). สรรพากรสาส์น[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.sanpakornsarn.com/page_article_detail.php?aID=203 [2554, พฤศจิกายน 16]
- เอี่ยมพร พิชัยสนธิ (2551). นโยบายการคลังไทยในยุควิกฤตแฮมเบอร์เกอร์[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.ono-pen.com/econtu/09-03-30/4682>[2554, ตุลาคม 21]
- (2552). การคลัง การเงิน[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://sichon51.exteen.com/20090803/entry>[2554, กันยายน 30]

ภาษาอังกฤษ

- Abeyasinghe, T. (2007). Singapore : Economy [online]. Available from: <http://courses.nus.edu.sg/course/ecstabey/Singapore%20Economy-Tilak.pdf> [2011, July 21]
- Ariff, M. and Abubakar, S. Y. (1999). The Malaysian Financial Crisis : Economic Impact and Recovery Prospects. The Developing Economies XXXVII-4 (December 1999): 417-38.
- Asher, M.G. (1999). Tax Reform in Singapore. Working Paper No.91 (March 1999) [online]. Available from: <http://wwwarc.murdoch.edu.au/publications/wp/wp91.pdf>[2011, October 3]

- Asian Development Bank (1997). Asian Development Outlook 1996 and 1997 : Regional Cooperation in Asia[online]. Available from: <http://www.adb.org/>[2011, August 13]
- Asian Development Bank (1998). Asian Development Outlook 1998 : Population and Human Resources[online]. Available from: <http://www.adb.org/>[2011, August 13]
- Asian Development Bank (2003). Asian Development Outlook 2003 :Competitiveness in Developing Asia[online]. Available from: <http://www.adb.org/>[2011, August 13]
- Asian Development Bank (2004). Asian Development Outlook 2004 : Foreign Direct Investment in Developing Asia[online]. Available from: <http://www.adb.org/>[2011, August 13]
- Asian Development Outlook (2005). Asian Development Outlook 2005 : Promoting Competition for Long-term Development[online]. Available from: <http://www.adb.org/>[2011, August 13]
- Asian Development Outlook (2006). Asian Development Outlook 2006 : Routes for Asia's Trades[online]. Available from: <http://www.adb.org/>[2011, August 13]
- Asian Development Outlook (2007). Asian Development Outlook 2007 : Growth Admin Change[online]. Available from: <http://www.adb.org/>[2011, August 13]
- Asian Development Outlook (2008). Asian Development Outlook 2008 : Workers in Asia[online]. Available from: <http://www.adb.org/>[2011, August 13]
- Asian Development Outlook (2009). Asian Development Outlook 2009 : Rebalancing Asia Growth[online]. Available from: <http://www.adb.org/>[2011, August 13]
- Athukorala, P. (2010). Malaysian Economy in Three Crises. The Australian National University Working Paper No. 2010/12 (October 2010) [online]. Available from: <http://ideas.repec.org/p/pas/papers/2010-12.html>[2011, July 20]
- Bank Indonesia (2005-2010). Economic Report on Indonesia[online]. Available from: <http://www.bi.go.id/web/id/>[2011, August 13]
- Benjaathonsirikul, F. (2011). Singapore: staying the course[online]. Available from: http://epress.anu.edu.au/anzsog/global_economy/pdf/ch11.pdf[2011, December 18]
- Birowo, T. (2011). Relationship between Government Expenditure and Poverty Rate in Indonesia: Comparision of Budget Classifications Before and After Budget Management Reform in 2004[online]. Available from: <http://r-cube.ritsumei.ac.jp/bitstream/10367/2586/1/Tejo%20Birowo.pdf>[2011, November 7]

- Campos, E. J. and Green, D. J. (2000). Fiscal Outcomes and the East Asian Economic Crisis[online]. Available from: http://www.adb.org/documents/conference/sustainable_recovery_asia/adb4.pdf[2011, July 20]
- Castro, F. D. et al. (2010). How to measure a fiscal stimulus. Presupuesto y Gasto Público 59(2010): 103-116[online]. Available from: http://www.ief.es/documentos/recursos/publicaciones/revistas/presu_gasto_publico/59-06.pdf[2011, January 11]
- Doraisami, A. (2011). The Global Financial crisis : Countercyclical Fiscal Policy Issue and Challenges in Malaysia, Indonesia, the Philippines and Singapore. Asian Development Bank Institute Working Paper Series No. 288 (June 2011) [online]. Available from: http://www.adbi.org/working-paper/2011/06/08/4581.gfc.counter_cyclical.fiscal.policy.issues.challenges/[2011, July 3]
- Ernst and Young (2009). Worldwide fiscal stimulus – tax policy plays a major role [online]. A guide to understanding opportunities and challenges in 24 key jurisdictions. Available from: http://www2.eycom.ch/publications/items/tax/2009_ww_fiscal_stimulus/2009_ey_worldwide_fiscal_stimulus.pdf[2011, October 3]
- Goh Soo Khoo and Lim Mah-Hui, M. (2010). The Impact Financial Crisis : The Case of Malaysia[online]. Available from: <http://www.twinside.org.sg/title2/ge/ge26.pdf> [2011, July 15]
- Green, D. J. and Campos, E. J. (2001). Fiscal lessons from the East Asian financial crisis. Journal of Asian Economics 12 (April 2001): 309-329[online]. Available from : <http://ideas.repec.org/a/eee/asieco/v12y2001i3p309-329.html>[2011, July 15]
- Ikhsan, M. et al. (2005). Indonesia's new tax reform : Potential and direction. Journal of Asian Economics 16 (October 2005): 1029-1046[online]. Available from: <http://ideas.repec.org/a/eee/asieco/v16y2005i6p1029-1046.html>[2011, October 3]
- Inland Revenue Board of Malaysia (2011). IRBM Profile[online]. Available from: <http://www.hasil.org.my/goindex.php?kump=2&skum=2&posi=1&unit=2&sequ=1>[2011, October 19]
- International Monetary Fund (1995). Government Finance Statistics Yearbook 1995. IMF Statistics Department.
- International Monetary Fund (1996). Government Finance Statistics Yearbook 1996. IMF Statistics Department.

- International Monetary Fund (1997). Government Finance Statistics Yearbook 1997.
IMF Statistics Department.
- International Monetary Fund (1998). Government Finance Statistics Yearbook 1998.
IMF Statistics Department.
- International Monetary Fund (1999). Government Finance Statistics Yearbook 1999.
IMF Statistics Department.
- International Monetary Fund (2000). Government Finance Statistics Yearbook 2000.
IMF Statistics Department.
- International Monetary Fund (2001). Government Finance Statistics Yearbook 2001.
IMF Statistics Department.
- International Monetary Fund (2002). Government Finance Statistics Yearbook 2002.
IMF Statistics Department.
- International Monetary Fund (2003). Government Finance Statistics Yearbook 2003.
IMF Statistics Department.
- International Monetary Fund (2004). Government Finance Statistics Yearbook 2004.
IMF Statistics Department.
- International Monetary Fund (2005). Government Finance Statistics Yearbook 2005.
IMF Statistics Department.
- International Monetary Fund (2006). Government Finance Statistics Yearbook 2006.
IMF Statistics Department.
- International Monetary Fund (2007). Government Finance Statistics Yearbook 2007.
IMF Statistics Department.
- International Monetary Fund (2008). Government Finance Statistics Yearbook 2008.
IMF Statistics Department.
- International Monetary Fund (2009). Government Finance Statistics Yearbook 2009.
IMF Statistics Department.
- International Monetary Fund (2010). Government Finance Statistics Yearbook 2010.
IMF Statistics Department.
- Jenkins, G. and Khadka, R. (1998). Tax Reform in Singapore. Development Discussion Paper No.644 (July 1998)[online]. Available from: http://www.queensjdiexec.org/publications/qed_dp_129.pdf[2011, October 5]

- Kaufman, G. G. et al. (1999). The Asian Financial Crisis: Origins, Implications and Solutions. New York: Springer.
- Manasan, R. G. (1990). A Review of Fiscal Policy Reforms in the ASEAN countries in the 1980s. Philippine Institute for Development Studies Working Paper No. 90 14(May 1990)[online]. Available from: http://ideas.repec.org/p/phd/wpaper/wp_1990-14.html[2011, July 3]
- Ministry of Finance of the Republic of Indonesia (2011). Vision and Mission[online]. Available from: http://www.pajak.go.id/visi_dan_misi[2011, October 19]
- Ministry of Finance Malaysia (2003). Economic report 2003/2004[online]. Available from: <http://www.treasury.gov.my>[2011, August 13]
- Ministry of Finance Singapore (2000). Budget Speech 2000[online]. Available from: http://app.mof.gov.sg/singapore_budget_archives.aspx[2011, August 13]
- Mundle, S. (1999). Fiscal policy and growth some Asian lessons for Asia. Journal of Asian Economics 10 (1999): 15-36[online]. Available from: <http://student.fnu.ac.fj:82/Commerce/ECN%20703%20-%20Development%20Economics/New%20Folder/fiscal%20policy%20and%20growth.pdf>[2011, June 10]
- Nasution, A. (2002). The Indonesian economic recovery from the crisis in 1997-1998. Journal of Asian Economics 13 (2002): 157-180[online]. Available from: <http://ideas.repec.org/a/eee/asieco/v13y2002i2p157-180.html>[2011, July 3]
- Nasution, A. (2003). Fiscal issues and central banks : Indonesia's experience. BIS papers No.20[online]. Available from: <http://www.bis.org/publ/bppdf/bispap20.pdf>[2011, July 3]
- Pentadbir (1999). Malaysia's Path To A Quick Recovery[online]. Available from: <http://www.epu.gov.my/html/themes/epu/images/common/pdf/papers/Pentadbir%20Article.pdf>[2011, July 10]
- Robinson, E. and Phang Seow Jiun, A. (2003). Assessing the fiscal policy stance in Singapore. BIS papers No. 20 (October 2003): 224-229[online]. Available from: <http://www.bis.org/publ/bppdf/bispap20.pdf>[2011, July 3]
- Rosengard, J. (2004). Will Bank Bailouts Bust Budget? Fiscalization of the East Asian Financial Crisis. Faculty Research Working Papers Series 04-012 (March 2004) [online]. Available from: <http://ideas.repec.org/p/ecl/harjfk/rwp04-012.html> [2011, July 10]

- Singapore Visitors Centre (2011). IRAS World[online]. Available from: <http://www.singaporeedu.gov.sg/th/htm/cor/cor04b.htm>[2011, October 19]
- Sundaram, J. K. (2006). Pathways Through Financial Crisis : Malaysia. Global Governance 12(2006): 489-505[online]. Available from: http://www.global-economicgovernance.org/wp-content/uploads/sundaram-pathways_malayisa.pdf [2011, July 10]
- Vongpradhip, D. (1983). Macro Management of Government Spending. A paper presented at the SIAM Project on Macro Economic Management of Thai Economy, Pattaya.
- Vijayaledchumy, V. (2003). Fiscal policy in Malaysia. BIS papers No. 20: 173-179 [online]. Available from: http://www.bis.org/publ/bppdf/bispap_20.pdf[2011, July 3]
- Ziegenhain, P. (2010). Managing the Crisis : Indonesia Country Report[online]. Available from: <http://www.bertelsmann-transformation-index.de/pdf/Indonesia.pdf>[2011, July 27]

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายได้รัฐบาลกลางของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1. ประเทศไทย

ตารางที่ 96 รายได้ของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 1987-2010

หน่วย : พันล้านบาท

	รายได้จากการเก็บภาษี						รายได้ ที่มีใช้ภาษี		รายได้รวม	
	ภาษีทางตรง		ภาษีทางอ้อม		รวม		จำนวน	ร้อยละของ รายได้	จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละของ รายได้	จำนวน	ร้อยละของ รายได้	จำนวน	ร้อยละของ รายได้				
1987	38.4	18.8	139.3	68.3	177.7	87.1	26.1	12.8	203.9	100
1988	55.1	21.4	176.2	68.5	231.3	89.9	26.0	10.1	257.3	100
1989	72.2	22.3	217.5	67.2	289.7	89.5	33.8	10.4	323.5	100
1990	109.4	26.6	263.1	64.0	372.5	90.6	38.7	9.4	411.2	100
1991	132.1	27.2	311.2	64.2	443.3	91.4	41.9	8.6	485.1	100
1992	145.8	28.5	304.2	59.5	450.0	88.0	61.5	12.0	511.5	100
1993	168.8	29.5	344.1	60.1	512.9	89.6	60.0	10.5	572.9	100
1994	211.9	31.6	392.7	58.5	604.6	90.1	66.6	9.9	671.3	100
1995	255.0	32.6	452.5	57.8	707.5	90.4	75.7	9.7	783.2	100
1996	287.8	32.9	504.6	57.6	792.4	90.5	83.7	9.6	876.1	100
1997	280.4	32.1	497.4	56.9	777.8	89.0	95.9	11.0	873.4	100
1998	211.4	27.9	454.3	59.9	665.7	87.8	92.1	12.2	757.8	100
1999	206.9	27.8	434.0	58.4	640.9	86.2	102.2	13.8	743.1	100
2000	228.4	28.9	464.2	58.7	692.6	87.6	98.5	12.5	791.1	100
2001	253.9	28.2	444.7	49.4	698.6	77.6	201.7	22.4	900.3	100
2002	279.6	29.8	497.6	53.1	777.2	82.9	160.4	17.1	937.6	100
2003	332.9	28.7	581.9	50.2	914.8	78.9	244.6	21.1	1,159.4	100
2004	408.3	32.0	624.6	49.0	1,032.9	81.0	242.2	19.0	1,275.1	100
2005	492.0	32.8	731.0	48.8	1,223.0	81.6	275.7	18.4	1,498.7	100
2006	576.7	36.6	736.9	46.7	1,313.6	83.3	262.8	16.7	1,576.4	100
2007	614.9	37.1	759.5	45.8	1,374.4	82.9	285.0	17.2	1,659.4	100
2008	712.8	39.0	780.6	42.7	1,493.4	81.7	335.4	18.3	1,828.8	100
2009	638.4	42.5	732.6	48.8	1,371.0	91.3	131.0	8.7	1,502.0	100
2010	682.9	33.2	931.1	45.3	1,614.0	78.5	441.5	21.5	2,055.4	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 97 อัตราการขยายตัวของรายได้รัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 1987-2010

หน่วย : ร้อยละ

	รายได้จากการเก็บภาษี			รายได้ ที่มีใช้ภาษี	รายได้รวม
	ภาษีทางตรง	ภาษีทางอ้อม	รวม		
1987	-2.4	13.8	9.8	7.5	9.6
1988	35.5	19.4	22.9	-6.0	19.1
1989	23.5	16.3	18.0	22.5	18.5
1990	43.3	14.4	21.6	8.3	20.2
1991	14.1	11.8	12.5	2.3	11.5
1992	5.7	-6.4	-2.8	40.5	0.9
1993	12.1	9.5	10.3	-5.6	8.4
1994	19.3	8.5	12.0	5.5	11.4
1995	14.0	9.2	10.9	7.7	10.5
1996	8.5	7.2	7.7	6.3	7.6
1997	-6.4	-5.3	-5.7	10.1	-4.2
1998	-31.0	-16.4	-21.7	-12.1	-20.6
1999	2.0	-0.4	0.3	15.6	2.2
2000	9.0	5.6	6.7	4.9	5.1
2001	8.9	-6.2	-1.2	100.6	11.5
2002	9.2	11.0	10.3	-21.1	3.3
2003	17.5	15.4	16.2	50.5	22.1
2004	18.9	4.0	9.4	-4.0	6.6
2005	15.3	12.0	13.3	8.9	12.5
2006	11.4	-4.2	2.1	-9.4	0.0
2007	3.1	-0.4	1.1	4.8	1.7
2008	11.6	-1.1	1.1	13.3	6.1
2009	-12.2	-8.0	4.6	-61.7	-19.5
2010	3.2	22.6	-10.0	225.2	32.1

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

2. มาเลเซีย

ตารางที่ 98 รายได้ของรัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-2009

หน่วย : พันล้านริงกิต

	รายได้จากการเก็บภาษี		รายได้ที่มีใช้ภาษี		รายได้รวม	
	จำนวน	ร้อยละของ รายได้	จำนวน	ร้อยละของ รายได้	จำนวน	ร้อยละ
1987	15.7	73.0	6.9	27.0	20.3	100
1988	13.4	66.0	7.7	34.0	23.4	100
1989	15.7	67.1	8.6	32.9	26.4	100
1990	17.8	67.4	9.0	32.6	31.4	100
1991	22.4	71.3	10.0	28.7	37.2	100
1992	27.2	73.1	12.2	26.9	42.6	100
1993	30.4	71.4	12.4	28.6	45.8	100
1994	33.4	72.9	14.7	27.1	54.3	100
1995	39.6	72.9	10.8	27.1	54.3	100
1996	43.5	80.1	12.9	19.9	62.3	100
1997	49.4	79.3	12.4	20.7	65.0	100
1998	52.6	80.9	11.7	19.1	56.1	100
1999	44.4	79.1	13.6	20.9	58.0	100
2000	44.4	76.6	14.9	23.4	61.2	100
2001	46.3	75.7	21.8	24.3	84.8	100
2002	63.0	74.3	20.3	25.7	88.4	100
2003	68.1	77.0	24.1	23.0	93.6	100
2004	69.5	74.3	23.4	25.7	100.5	100
2005	77.1	76.7	21.2	23.3	107.5	100
2006	86.3	80.3	51.2	19.7	124.9	100
2007	73.7	59.0	39.5	41.0	141.4	100
2008	101.9	72.1	40.6	27.9	161.5	100
2009	120.9	74.9	46.4	25.1	160.4	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 99 อัตราการขยายตัวของรายได้รัฐบาลกลางมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-2009

หน่วย : ร้อยละ

	รายได้จากการเก็บภาษี		รายได้ที่มีใช้ภาษี		รายได้รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1987	13.4	-19.1	6.9	12.7	20.3	-10.5
1988	15.7	13.1	7.7	7.8	23.4	11.3
1989	17.8	8.6	8.6	7.0	26.4	8.0
1990	22.4	21.1	9.0	0.7	31.4	14.5
1991	27.2	15.5	10.0	5.7	37.2	12.4
1992	30.4	9.1	12.2	19.1	42.6	11.8
1993	33.4	5.7	12.4	-2.2	45.8	3.5
1994	39.6	14.1	14.7	14.1	54.3	14.1
1995	43.5	6.0	10.8	-29.1	54.3	-3.5
1996	49.4	9.5	12.9	15.1	62.3	10.6
1997	52.6	2.9	12.4	-7.1	65.0	0.8
1998	44.4	-22.2	11.7	-13.0	56.1	-20.5
1999	44.4	0.0	13.6	16.2	58.0	3.4
2000	46.3	-2.9	14.9	2.0	61.2	-1.8
2001	63.0	38.3	21.8	48.7	84.8	40.8
2002	68.1	4.8	20.3	-9.7	88.4	1.1
2003	69.5	-1.2	24.1	15.0	93.6	2.5
2004	77.1	4.6	23.4	-8.4	100.5	1.3
2005	86.3	6.9	21.2	-13.5	107.5	2.2
2006	73.7	-17.8	51.2	132.5	124.9	11.9
2007	101.9	31.7	39.5	-26.5	141.4	7.9
2008	120.9	7.7	40.6	-6.7	161.5	3.7
2009	114.0	1.0	46.4	22.4	160.4	6.4

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

3. อินโดนีเซีย

ตารางที่ 100 รายได้ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-2009

หน่วย : พันล้านบาท

	รายได้จากการเก็บภาษี		รายได้ที่มีใช้ภาษี		รายได้รวม	
	จำนวน	ร้อยละของ รายได้	จำนวน	ร้อยละของ รายได้	จำนวน	ร้อยละ
1987	18,827.0	76.0	5,954.0	24.0	24,781.0	100
1988	21,435.0	89.0	2,653.0	11.0	24,088.0	100
1989	26,678.0	91.7	2,415.0	8.3	29,093.0	100
1990	37,431.0	94.6	2,135.0	5.4	39,566.0	100
1991	39,095.0	92.2	3,320.0	7.8	42,415.0	100
1992	45,500.0	89.8	5,145.0	10.2	50,645.0	100
1993	47,344.0	84.1	8,974.0	15.9	56,318.0	100
1994	57,856.0	83.3	11,613.0	16.7	69,469.0	100
1995	68,001.0	84.6	12,426.0	15.5	80,427.0	100
1996	75,801.0	84.0	14,497.0	16.1	90,298.0	100
1997	100,474.0	88.2	13,408.0	11.8	113,882.0	100
1998	143,595.0	91.2	13,816.0	8.8	157,411.0	100
1999	179,368.0	90.3	19,305.0	9.7	198,673.0	100
2000	183,948.0	90.7	18,804.3	9.3	202,752.3	100
2001	294,762.0	92.4	24,268.1	7.6	319,030.1	100
2002	215,468.0	72.2	83,050.0	27.8	298,518.0	100
2003	249,404.0	73.2	91,505.0	26.8	340,909.0	100
2004	283,093.0	70.7	117,219.0	29.3	400,312.0	100
2005	350,165.0	71.4	140,502.9	28.6	490,667.9	100
2006	412,899.0	65.5	217,084.6	34.5	629,983.6	100
2007	495,424.0	70.7	205,768.9	29.4	701,192.9	100
2008	664,650.0	68.4	306,668.5	31.6	971,318.5	100
2009	657,843.0	75.9	208,560.0	24.1	866,403.0	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 101 อัตราการขยายตัวของรายได้รัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1987-2009

หน่วย : ร้อยละ

ปี	รายได้จากการเก็บภาษี		รายได้ที่มีใช้ภาษี		รายได้รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1987	18,827.0	8.1	5,954.0	-19.0	24,781.0	0.1
1988	21,435.0	5.9	2,653.0	-58.6	24,088.0	-9.6
1989	26,678.0	11.7	2,415.0	-18.3	29,093.0	8.4
1990	37,431.0	27.8	2,135.0	-19.5	39,566.0	23.8
1991	39,095.0	-5.5	3,320.0	40.6	42,415.0	-3.1
1992	45,500.0	9.5	5,145.0	45.9	50,645.0	12.4
1993	47,344.0	-5.4	8,974.0	58.5	56,318.0	1.1
1994	57,856.0	13.6	11,613.0	20.3	69,469.0	14.7
1995	68,001.0	6.9	12,426.0	-2.7	80,427.0	5.3
1996	75,801.0	2.5	14,497.0	7.3	90,298.0	3.2
1997	100,474.0	17.9	13,408.0	-17.8	113,882.0	12.1
1998	143,595.0	-18.5	13,816.0	-41.3	157,411.0	-21.2
1999	179,368.0	9.5	19,305.0	22.4	198,673.0	10.6
2000	183,948.0	-5.6	18,804.3	-10.3	202,752.3	-6.0
2001	294,762.0	40.2	24,268.1	12.9	319,030.1	37.7
2002	215,468.0	-31.0	83,050.0	223.27	298,518.0	-11.6
2003	249,404.0	9.7	91,505.0	4.4	340,909.0	8.2
2004	283,093.0	4.6	117,219.0	18.0	400,312.0	8.2
2005	350,165.0	8.2	140,502.9	4.81	490,667.9	7.2
2006	412,899.0	3.4	217,084.6	35.5	629,983.6	12.6
2007	495,424.0	7.9	205,768.9	-14.8	701,192.9	0.1
2008	664,650.0	13.6	306,668.5	26.1	971,318.5	17.2
2009	657,843.0	-8.6	208,560.0	-37.2	866,403.0	17.6

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

4. สิงคโปร์

ตารางที่ 102 รายได้ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 2000-2007

หน่วย : พันล้านริงกิต

ปี	รายได้จากการเก็บภาษี		รายได้ที่มีใช้ภาษี		รายได้รวม	
	จำนวน	ร้อยละของ รายได้	จำนวน	ร้อยละของ รายได้	จำนวน	ร้อยละ
1987	6.0	43.5	7.8	56.5	13.8	100
1988	7.5	51.7	7.0	48.3	14.5	100
1989	9.6	55.5	7.7	44.5	17.3	100
1990	10.3	47.7	11.3	52.3	21.6	100
1991	11.9	51.3	11.3	48.7	23.2	100
1992	13.7	51.5	12.9	48.5	26.6	100
1993	16.0	47.6	17.6	52.4	33.6	100
1994	18.7	49.2	19.3	50.8	38.0	100
1995	19.6	45.7	23.3	54.3	42.9	100
1996	21.6	43.5	28.1	56.5	49.7	100
1997	22.8	42.4	31.0	57.6	53.8	100
1998	20.1	46.6	23.0	53.4	43.1	100
1999	21.3	48.4	22.7	51.6	44.0	100
2000	24.6	57.9	17.9	42.1	42.5	100
2001	24.6	62.8	14.6	37.2	39.2	100
2002	23.5	67.0	11.6	33.0	35.1	100
2003	21.0	63.6	12.0	36.4	33.0	100
2004	21.2	58.1	15.3	41.9	36.5	100
2005	24.6	63.9	13.9	36.1	38.5	100
2006	27.9	66.0	14.4	34.0	42.3	100
2007	35.0	66.7	17.5	33.3	52.5	100
2008	37.7	67.4	18.2	32.9	55.9	100
2009	36.6	75.9	11.6	24.1	48.2	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 103 อัตราการขยายตัวของรายได้รัฐบาลกลางสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1987-2009

หน่วย : ร้อยละ

ปี	รายได้จากการเก็บภาษี		รายได้ที่มีค่าใช้จ่าย		รายได้รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1987	6.0	14.9	7.8	-20.7	13.8	-8.4
1988	7.5	18.3	7.0	-15.1	14.5	-0.6
1989	9.6	22.7	7.7	5.4	17.3	14.3
1990	10.3	2.8	11.3	40.6	21.6	19.6
1991	11.9	11.0	11.3	-3.9	23.2	3.2
1992	13.7	13.6	12.9	12.6	26.6	13.1
1993	16.0	12.9	17.6	31.9	33.6	22.1
1994	18.7	12.9	19.3	5.9	38.0	9.2
1995	19.6	1.9	23.3	17.3	42.9	9.7
1996	21.6	9.2	28.1	19.5	49.7	14.8
1997	22.8	4.3	31.0	9.0	53.8	7.0
1998	20.1	-10.5	23.0	-24.7	43.1	-18.7
1999	21.3	11.2	22.7	3.6	44.0	7.1
2000	24.6	11.5	17.9	-23.9	42.5	-6.7
2001	24.6	2.2	14.6	-16.7	39.2	-5.8
2002	23.5	-3.6	11.6	19.8	35.1	-9.6
2003	21.0	-9.2	12.0	5.1	33.0	-4.5
2004	21.2	-3.3	15.3	22.2	36.5	6.0
2005	24.6	13.7	13.9	-11.0	38.5	3.4
2006	27.9	11.4	14.4	1.8	42.3	7.9
2007	35.0	17.9	17.5	14.2	52.5	16.7
2008	37.7	9.0	18.2	5.3	55.9	7.8
2009	36.6	-3.2	11.6	-36.4	48.2	-14.0

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ภาคผนวก ข
รายจ่ายรัฐบาลกลาง ของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1. ประเทศไทย

ตารางที่ 104 รายจ่ายของรัฐบาลกลางไทยจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987-2010

หน่วย: ร้อยละของรายจ่าย

	รายจ่าย ประจำ	รายจ่าย ลงทุน	รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้			รายจ่ายรวม
			ในประเทศ	ต่างประเทศ	รวม	
1987	78.3	15.3	5.6	0.8	6.4	100
1988	67.3	12.1	4.6	16.1	20.7	100
1989	79.2	13.4	5.7	1.7	7.4	100
1990	75.5	16.9	6.2	1.4	7.6	100
1991	74.3	20.6	4.1	1.1	5.2	100
1992	69.8	24.1	5.9	0.2	6.1	100
1993	65.2	27.9	-	-	6.9	100
1994	63.9	30.5	-	-	5.7	100
1995	62.9	33.2	-	-	3.9	100
1996	61.3	34.5	-	-	4.2	100
1997	54.4	43.8	1.6	0.2	1.8	100
1998	49.9	48.6	0.8	0.4	1.2	100
1999	50.7	47.9	0.6	0.8	1.4	100
2000	73.3	25.4	0.9	0.4	1.3	100
2001	81.2	16.5	1.2	1.0	2.2	100
2002	85.5	12.0	0.2	2.3	2.5	100
2003	84.1	12.3	0.0	3.6	3.6	100
2004	87.5	10.1	0.4	1.9	2.4	100
2005	85.9	11.5	1.5	1.1	2.6	100
2006	86.5	11.0	1.7	0.8	2.4	100
2007	86.5	8.6	0.6	2.5	3.1	100
2008	90.3	7.0	1.0	1.7	2.7	100
2009	87.6	9.1	2.7	0.5	3.3	100
2010	89.9	6.7	3.3	0.1	3.4	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และสำนักงบประมาณ (2529-2539)

ตารางที่ 105 อัตราการขยายตัวของรายจ่าย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ ปี 1987-2010

หน่วย: ร้อยละ

	รายจ่าย ประจำ	รายจ่าย ลงทุน	รายจ่ายชำระคืนเงินกู้			รายจ่ายรวม
			ในประเทศ	ต่างประเทศ	รวม	
1987	0.4	-11.4	32.8	-55.0	7.3	-1.2
1988	-0.5	-8.9	-5.6	2,263.3	273.9	15.8
1989	7.2	1.1	13.2	-90.1	-67.3	-8.9
1990	4.3	37.8	19.6	-10.1	12.8	9.4
1991	7.2	32.9	-27.7	-18.2	-25.9	9.0
1992	6.2	32.4	63.4	-77.5	34.2	13.1
1993	8.1	34.3	-	-	29.4	15.7
1994	7.7	19.9	-	-	-9.3	10.0
1995	2.3	13.1	-	-	-28.7	3.9
1996	7.9	14.9	-	-	20.2	10.7
1997	5.1	50.5	-	-	-50.4	18.4
1998	-8.2	11.2	-46.3	101.1	-29.7	0.2
1999	16.7	13.2	-15.6	134.8	32.4	14.9
2000	8.6	-60.1	6.6	-63.4	-33.4	-24.9
2001	25.6	-26.3	61.3	174.3	96.8	13.3
2002	37.3	-5.1	-74.6	206.5	48.1	30.5
2003	-22.8	-19.8	-99.5	24.4	12.6	-21.5
2004	14.6	-9.4	28,259.7	-41.1	-27.9	10.1
2005	3.6	19.5	257.8	-37.4	17.2	5.5
2006	3.1	-1.5	14.6	-28.4	-4.2	2.4
2007	14.7	-12.6	-59.9	248.5	40.7	12.4
2008	6.1	-15.8	73.1	-26.6	-7.4	3.8
2009	5.3	41.5	202.7	-65.9	30.6	8.5
2010	2.1	-26.3	19.3	-100.0	2.3	-0.5

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และสำนักงานประมาณ (2529-2539)

ตารางที่ 106 รายจ่ายของรัฐบาลกลางไทยจำแนกตามลักษณะงาน ตั้งแต่ ปี 1987-2010

หน่วย: ร้อยละของรายจ่ายรวม

	ด้านการบริหารงานทั่วไป			ด้านการบริการชุมชนและสังคม				รวม	ด้านเศรษฐกิจ	รายจ่าย อื่นๆ
	บริหาร ทั่วไป	ป้องกัน ประเทศ	รวม	เคหะ และ ชุมชน	สาธารณสุข	การศึกษา	สังคม สงเคราะห์			
1987	4.0	19.0	23.0	1.6	6.1	19.5	3.2	30.4	22.2	24.4
1988	4.2	18.7	22.9	1.8	6.1	19.3	3.4	30.6	21.1	25.5
1989	4.2	18.6	22.8	2.0	6.3	19.2	3.4	30.9	19.5	26.8
1990	4.7	17.7	22.5	1.9	6.3	19.3	3.5	30.9	20.3	26.3
1991	5.5	17.3	22.9	2.2	6.8	20.1	3.6	32.6	22.1	22.5
1992	6.2	17.1	22.3	2.4	7.4	20.2	3.6	33.6	24.3	18.8
1993	5.7	17.1	22.8	2.7	8.1	20.9	3.9	35.6	26.0	15.5
1994	5.6	14.9	20.5	3.0	6.9	21.8	3.4	35.2	28.3	16.0
1995	4.6	14.8	19.4	4.1	7.7	21.5	3.5	36.8	27.4	16.4
1996	4.9	14.1	19.0	4.7	8.0	21.9	3.5	38.1	29.1	13.9
1997	5.6	12.6	18.2	5.4	8.2	21.0	3.8	38.3	30.1	13.4
1998	4.6	10.9	15.5	5.4	8.1	20.3	3.5	37.4	34.3	12.8
1999	3.8	8.4	12.2	3.9	7.4	18.7	3.3	33.3	42.0	12.5
2000	3.5	6.6	10.2	4.1	6.5	17.3	3.2	31.1	45.4	13.3
2001	5.2	8.3	13.5	4.5	8.4	22.4	5.8	41.1	25.3	20.1
2002	14.8	7.4	22.2	5.1	8.0	19.8	11.6	44.5	26.8	6.5
2003	30.8	6.0	36.8	4.1	8.1	17.3	6.8	36.3	21.8	5.1
2004	13.5	7.3	20.8	3.8	10.7	22.8	11.6	48.9	23.3	6.9
2005	16.1	6.8	22.9	0.9	9.8	22.0	12.1	44.9	25.0	7.2
2006	16.7	6.3	23.0	2.2	8.8	20.3	8.9	40.1	30.1	6.9
2007	23.9	6.3	30.2	2.7	8.8	19.6	9.3	40.3	20.0	9.4
2008	18.5	2.6	21.1	0.6	11.3	20.3	13.1	45.3	24.2	9.5
2009	16.3	6.4	22.8	1.8	14.9	20.8	12.3	49.7	20.1	7.5
2010	14.0	7.6	21.6	2.5	14.3	20.3	13.5	20.7	20.4	7.3

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และ International Monetary Fund (2011)

ตารางที่ 107 อัตราการขยายตัวของรายจ่ายของรัฐบาลกลางไทย จำแนกตามลักษณะงาน ตั้งแต่ ปี 1987-2010

หน่วย: ร้อยละ

	ด้านการบริหารงานทั่วไป			ด้านการบริการชุมชนและสังคม				ด้านเศรษฐกิจ	รายจ่าย อื่นๆ	
	บริหาร ทั่วไป	ป้องกัน ประเทศ	รวม	เคหะ และ ชุมชน	สาธารณสุข	การศึกษา	สังคม สงเคราะห์			รวม
1987	4.0	-3.6	-2.3	15.9	-1.5	-2.9	3.9	-1.0	-6.6	2.5
1988	-1.8	-2.1	-2.1	7.1	0.6	-2.1	-0.6	-0.8	-9.3	3.3
1989	20.0	1.5	4.9	0.5	7.1	6.9	7.0	6.5	10.9	4.8
1990	27.4	6.3	10.8	25.1	17.0	13.3	13.1	14.8	18.4	-7.1
1991	24.3	10.4	13.8	23.8	21.8	12.6	10.4	15.0	23.1	-6.8
1992	4.2	12.6	10.4	26.1	23.9	16.7	24.5	19.8	20.8	-6.7
1993	11.4	-0.5	2.5	28.3	-2.1	18.7	0.3	12.7	24.0	17.9
1994	-8.2	10.5	5.4	51.4	24.1	9.7	12.5	16.4	7.9	13.7
1995	12.1	1.1	3.7	20.7	8.9	8.2	6.7	9.6	12.3	-10.5
1996	26.8	-1.6	5.7	26.5	12.8	5.6	18.9	10.9	14.4	6.5
1997	0.3	4.9	3.5	22.1	20.3	17.8	13.1	18.5	38.4	16.1
1998	-17.1	-22.5	-20.9	-28.2	-7.9	-7.7	-4.5	-10.4	22.8	-1.8
1999	6.2	-9.1	-4.3	22.2	1.2	6.4	10.1	7.5	24.4	22.0
2000	11.1	-5.8	0.1	-17.8	-3.4	-2.4	36.9	-0.6	-58.1	13.8
2001	220.6	-0.3	84.6	26.5	6.7	-0.9	123.8	21.3	18.8	-63.5
2002	170.3	5.5	115.5	5.6	32.6	13.5	-24.0	6.2	6.1	1.3
2003	-66.2	-6.0	-56.4	-28.3	1.9	1.6	31.7	3.9	-17.6	5.4
2004	34.1	3.7	23.4	-73.3	2.8	8.5	17.0	2.9	20.5	16.2
2005	8.9	-1.6	5.8	151.1	-6.0	-3.2	-23.0	-6.0	26.3	0.4
2006	47.3	2.1	34.9	28.9	3.1	-0.9	7.4	3.4	-31.5	41.2
2007	-13.9	-53.8	-22.2	-73.6	42.7	15.6	57.7	25.2	34.6	11.9
2008	-8.1	157.8	12.4	184.2	37.6	6.9	-2.4	14.4	-13.6	-17.9
2009	-7.5	28.0	2.6	56.7	4.0	5.0	18.8	10.0	9.8	5.4
2010	33.7	7.6	24.5	-17.2	-30.3	3.0	16.1	-4.0	4.8	45.9

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และ International Monetary Fund (2011)

2. ประเทศมาเลเซีย

ตารางที่ 108 รายจ่ายของรัฐบาลกลางมาเลเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี 1987-2009

หน่วย: พันล้านริงกิต

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายรวม	
	จำนวน	ร้อยละ ของรายจ่าย	จำนวน	ร้อยละ ของรายจ่าย	จำนวน	ร้อยละ
1987	20.7	86.6	3.2	13.4	23.9	100
1988	21.7	86.1	3.5	13.9	25.2	100
1989	23.8	81.2	5.5	18.8	29.3	100
1990	26.0	75.6	8.4	24.4	34.4	100
1991	29.8	82.8	6.2	17.2	36.0	100
1992	33.6	79.4	8.7	20.6	42.3	100
1993	34.3	80.0	8.6	20.0	42.9	100
1994	37.1	80.3	9.1	19.7	46.2	100
1995	38.5	77.6	11.1	22.4	49.6	100
1996	44.7	81.1	10.4	18.9	55.1	100
1997	42.7	76.9	12.8	23.1	55.5	100
1998	42.7	73.9	15.1	26.1	57.8	100
1999	44.7	70.3	18.9	29.7	63.6	100
2000	54.1	71.0	22.1	29.0	76.2	100
2001	65.5	68.8	29.7	31.2	95.2	100
2002	83.6	75.2	27.6	24.8	111.2	100
2003	79.4	71.8	31.2	28.2	110.6	100
2004	96.3	87.1	22.4	18.9	118.7	100
2005	103.1	82.3	22.2	17.7	125.3	100
2006	113.6	79.9	28.5	20.1	142.1	100
2007	129.9	81.0	30.5	19.0	160.4	100
2008	162.0	82.6	34.1	17.4	196.1	100
2009	165.7	80.6	39.9	19.4	205.6	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 109 อัตราการขยายตัวของรายจ่ายของรัฐบาลกลางมาเลเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี 1987-2009

หน่วย: พันล้านริงกิต

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายรวม	
	จำนวน	อัตราการขยายตัว	จำนวน	อัตราการขยายตัว	จำนวน	อัตราการขยายตัว
1987	20.7	-7.9	3.2	12.3	23.9	-12.1
1988	21.7	1.2	3.5	5.6	25.2	-5.7
1989	23.8	5.0	5.5	50.5	29.3	7.6
1990	26.0	5.1	8.4	47.0	34.4	14.0
1991	29.8	9.0	6.2	-29.8	36.0	4.8
1992	33.6	10.1	8.7	37.0	42.3	13.8
1993	34.3	-1.8	8.6	-4.9	42.9	-1.8
1994	37.1	4.1	9.1	1.8	46.2	2.6
1995	38.5	0.1	11.1	17.7	49.6	3.3
1996	44.7	11.9	10.4	-9.7	55.1	11.0
1997	42.7	-7.7	12.8	18.9	55.5	-4.6
1998	42.7	-7.8	15.1	8.7	57.8	-6.4
1999	44.7	4.7	18.9	25.2	63.6	9.0
2000	54.1	12.7	22.1	8.9	76.2	9.5
2001	65.5	23.0	29.7	36.6	95.2	27.7
2002	83.6	23.7	27.6	-9.9	111.2	13.4
2003	79.4	-8.0	31.2	-9.5	110.6	-4.2
2004	96.3	14.4	22.4	-32.3	118.7	1.9
2005	103.1	2.3	22.2	-5.3	125.3	1.2
2006	113.6	6.1	28.5	23.6	142.1	9.7
2007	129.9	8.9	30.5	2.0	160.4	7.5
2008	162.0	13.2	34.1	1.5	196.1	10.6
2009	165.7	9.6	39.9	25.4	205.6	15.6

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 110 รายจ่ายของรัฐบาลกลางมาเลเซีย จำแนกตามลักษณะงาน ตั้งแต่ปี 1987-2009

หน่วย: ร้อยละของรายจ่ายรวม

	ด้านการบริหารงานทั่วไป			ด้านการบริการชุมชนและสังคม				ด้านเศรษฐกิจ	
	บริหาร ทั่วไป	ป้องกัน ประเทศ	รวม	เคหะ และ ชุมชน	สาธารณสุข	การศึกษา	สังคม สงเคราะห์		รวม
1988	8.6	8.0	16.6	5.4	4.3	17.8	3.7	31.2	19.6
1989	9.9	8.7	18.6	6.5	4.6	17.8	3.7	32.6	21.0
1990	7.1	8.1	15.2	6.5	4.8	17.6	3.4	32.2	24.0
1991	7.8	10.4	18.2	5.9	4.9	17.0	4.6	32.3	17.2
1992	8.5	9.9	18.4	5.4	5.3	17.7	5.1	33.4	17.5
1993	8.4	10.1	18.5	4.7	4.9	17.4	5.2	32.3	15.8
1994	7.6	10.1	17.7	4.9	4.6	18.0	5.7	33.2	18.6
1995	11.4	10.9	22.3	3.8	4.9	18.9	5.5	33.2	16.6
1996	9.0	9.6	18.7	5.5	5.5	19.8	6.1	36.8	19.0
1997	9.5	9.6	19.1	6.3	5.4	19.6	6.2	37.5	18.6
1998	10.2	7.8	17.9	8.1	5.8	20.3	5.5	39.7	21.2
1999	11.2	9.0	20.2	7.8	5.8	21.1	5.8	40.6	19.1
2000	11.4	7.4	18.8	7.0	5.8	22.6	5.8	41.2	21.7
2001	10.7	7.8	18.5	7.7	5.7	23.7	6.9	44.0	18.0
2002	7.6	8.5	16.1	8.4	5.7	26.4	7.0	47.6	17.4
2003	7.6	9.5	17.1	8.4	7.0	24.0	8.2	47.6	17.5
2004	10.7	9.0	19.8	9.4	7.0	20.3	6.3	43.0	15.5
2005	7.6	9.6	17.2	4.9	6.3	20.4	6.0	37.6	19.0
2006	7.5	9.2	16.7	5.4	6.4	20.9	6.1	38.8	22.0
2007	6.2	7.9	14.1	9.6	5.5	18.9	5.8	39.9	16.3
2008	6.1	8.1	14.2	6.3	5.9	21.0	6.0	39.2	17.4
2009	11.6	7.6	19.3	5.9	6.6	23.6	6.0	42.2	18.9

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 111 อัตราการขยายตัวรายจ่ายของรัฐบาลกลางมาเลเซีย จำแนกตามลักษณะงาน ตั้งแต่ปี 1987-2009

หน่วย: ร้อยละ

	ด้านการบริหารงานทั่วไป			ด้านการบริการชุมชนและสังคม				ด้านเศรษฐกิจ	
	บริหาร ทั่วไป	ป้องกัน ประเทศ	รวม	เคหะ และ ชุมชน	สาธารณสุข	การศึกษา	สังคม สงเคราะห์		รวม
1989	25.2	18.0	21.7	30.9	15.3	8.6	8.6	13.4	16.0
1990	-19.1	6.1	-7.3	12.8	17.6	12.4	3.6	12.2	30.2
1991	17.5	35.1	26.9	-4.3	8.9	1.9	44.8	6.2	-24.2
1992	16.3	1.6	7.9	-1.3	15.8	11.3	17.4	10.6	9.0
1993	2.7	5.9	4.4	-9.2	-4.1	1.9	7.3	0.0	-6.5
1994	-6.8	4.3	-0.7	8.0	-3.3	7.6	12.5	6.8	21.9
1995	54.4	10.1	29.0	-20.3	10.6	7.1	-0.3	2.3	-8.8
1996	-14.5	-4.1	-9.4	54.5	20.8	13.5	19.8	20.4	24.0
1997	3.5	-1.9	0.7	13.4	-3.4	-2.1	0.1	0.4	-3.2
1998	-0.4	-24.8	-12.7	20.4	0.1	3.8	-17.7	-1.5	5.7
1999	21.0	26.9	23.5	4.5	10.2	14.0	16.0	11.8	-1.1
2000	15.8	-6.3	6.0	2.5	12.8	21.7	12.9	15.5	29.1
2001	12.2	26.8	18.0	31.7	17.6	25.8	43.3	28.1	-0.6
2002	-26.6	11.7	-10.4	13.1	3.2	15.1	5.4	11.7	0.1
2003	5.4	19.1	12.6	4.9	30.6	-3.8	22.6	5.8	6.4
2004	40.3	-6.3	14.3	11.4	-1.6	-16.6	-23.3	-10.6	-12.7
2005	-30.1	4.7	-14.2	-48.7	-11.0	-0.9	-6.9	-13.9	20.8
2006	6.7	4.2	5.3	19.6	10.3	11.2	10.5	12.0	25.6
2007	2.8	7.4	5.4	122.8	7.4	13.1	19.6	28.4	-7.5
2008	-2.0	1.0	-0.3	-35.4	6.7	9.8	2.4	-2.6	6.2
2009	101.4	-0.1	43.5	-0.6	17.3	19.0	7.6	13.8	14.6

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

3. ประเทศอินโดนีเซีย

ตารางที่ 112 รายจ่ายของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี 1987-2009

หน่วย: พันล้านบาท

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายรวม	
	จำนวน	ร้อยละ ของรายจ่าย	จำนวน	ร้อยละ ของรายจ่าย	จำนวน	ร้อยละ
1987	13,507.0	51.8	12,549.0	48.2	26,056.0	100
1988	14,479.0	50.5	14,212.0	49.5	28,691.0	100
1989	17,638.0	54.2	14,907.0	45.8	32,545.0	100
1990	21,884.0	56.5	16,836.0	43.5	38,720.0	100
1991	21,607.0	52.3	19,712.0	47.7	41,319.0	100
1992	24,475.0	47.7	26,807.0	52.3	51,282.0	100
1993	27,976.0	52.2	25,641.0	47.8	53,617.0	100
1994	31,722.0	51.3	30,144.0	48.7	61,866.0	100
1995	36,037.0	54.0	30,686.0	46.0	66,723.0	100
1996	46,150.0	59.2	31,814.0	40.8	77,964.0	100
1997	78,294.0	54.8	64,596.0	45.2	142,890.0	100
1998	114,411.0	65.7	59,686.0	34.3	174,097.0	100
1999	179,577.0	79.5	46,235.0	20.5	225,812.0	100
2000	212,341.4	89.8	24,045.0	10.2	214,181.0	100
2001	262,128.7	79.1	69,231.7	20.9	332,624.0	100
2002	286,273.0	88.6	36,900.0	11.4	323,173.0	100
2003	327,382.0	82.7	68,552.0	17.3	395,934.0	100
2004	386,937.0	86.5	60,346.0	13.5	477,283.0	100
2005	504,393.7	94.0	32,298.1	6.0	533,620.0	100
2006	647,681.4	92.3	53,964.7	7.7	698,530.0	100
2007	733,573.8	92.1	63,134.0	7.9	793,312.0	100
2008	965,906.8	93.1	71,465.6	6.9	1,032,129.0	100
2009	981,252.0	93.2	72,063.6	6.8	1,047,953.0	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 113 อัตราการขยายตัวของรายจ่ายของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี 1987-2009

หน่วย: พันล้านรูปี

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายรวม	
	จำนวน	อัตราการขยายตัว	จำนวน	อัตราการขยายตัว	จำนวน	อัตราการขยายตัว
1987	13,507.0	-14.2	12,549.0	-4.3	26,056.0	-9.7
1988	14,479.0	-0.3	14,212.0	5.4	28,691.0	2.4
1989	17,638.0	9.3	14,907.0	-5.9	32,545.0	1.8
1990	21,884.0	13.0	16,836.0	2.8	38,720.0	8.3
1991	21,607.0	-10.7	19,712.0	5.9	41,319.0	-3.5
1992	24,475.0	6.6	26,807.0	28.0	51,282.0	16.8
1993	27,976.0	3.9	25,641.0	-13.1	53,617.0	-5.0
1994	31,722.0	5.4	30,144.0	9.3	61,866.0	7.3
1995	36,037.0	3.3	30,686.0	-7.4	66,723.0	-1.9
1996	46,150.0	17.7	31,814.0	-4.7	77,964.0	7.4
1997	78,294.0	50.8	64,596.0	80.5	142,890.0	63.0
1998	114,411.0	-16.7	59,686.0	-47.3	174,097.0	-30.5
1999	179,577.0	37.5	46,235.0	-32.1	225,812.0	13.7
2000	212,341.4	8.9	24,045.0	-52.1	214,181.0	-3.6
2001	262,128.7	8.0	69,231.7	151.9	332,624.0	22.6
2002	286,273.0	3.2	36,900.0	-49.7	323,173.0	-7.9
2003	327,382.0	8.4	68,552.0	76.0	395,934.0	16.1
2004	386,937.0	8.9	60,346.0	-18.9	477,283.0	4.1
2005	504,393.7	14.0	32,298.1	-53.2	533,620.0	4.9
2006	647,681.4	12.9	53,964.7	46.5	698,530.0	14.6
2007	733,573.8	1.8	63,134.0	5.2	793,312.0	2.1
2008	965,906.8	11.4	71,465.6	-4.2	1,032,129.0	10.2
2009	981,252.0	-6.2	72,063.6	-6.9	1,047,953.0	6.2

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และ International Monetary Fund (2011)

ตารางที่ 114 รายจ่ายของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย จำแนกตามลักษณะงาน ตั้งแต่ปี 1987-2009

หน่วย: ร้อยละของรายจ่าย

	ด้านการบริหารงานทั่วไป			ด้านการบริการชุมชนและสังคม				ด้านเศรษฐกิจ	
	บริหาร ทั่วไป	ป้องกัน ประเทศ	รวม	เคหะ และ ชุมชน	สาธารณสุข	การศึกษา	สังคม สงเคราะห์		รวม
1987	32.4	7.6	41.7	11.4	1.9	8.5	-	12.4	19.3
1988	33.1	9.0	44.0	2.1	1.9	11.1	-	15.9	3.0
1989	4.0	9.2	15.2	2.31	2.4	13.5	-	18.9	35.5
1990	32.2	6.6	40.2	1.5	2.0	8.4	-	12.6	27.6
1991	36.2	6.7	44.3	1.8	2.4	9.1	-	14.0	27.1
1992	30.2	6.8	38.6	2.0	2.8	9.8	-	15.3	29.6
1993	27.8	6.5	35.7	2.1	2.5	9.9	-	15.1	27.7
1994	28.8	6.3	36.8	1.6	2.8	10.2	-	15.5	28.0
1995	6.4	6.9	15.3	17.9	3.3	9.8	5.3	38.5	31.3
1996	7.6	7.7	18.3	22.0	2.8	9.7	6.7	43.7	22.6
1997	15.8	7.3	26.0	20.3	2.5	9.0	7.2	41.5	23.6
1998	6.9	5.8	15.0	15.3	2.2	7.6	6.3	33.4	16.6
1999	14.2	7.9	24.7	20.5	3.4	10.5	8.1	45.1	19.4
2000	5.1	3.8	10.9	15.1	2.3	6.4	5.4	30.7	9.3
2001	48.7	3.3	54.1	6.6	1.7	4.8	7.3	21.4	5.8
2002	75.9	23.0	80.9	1.3	1.3	3.7	8.6	15.5	3.6
2003	73.7	6.0	80.4	1.4	1.2	4.1	6.6	13.9	5.7
2004	70.5	6.8	78.1	1.3	1.9	5.3	5.4	14.5	7.5
2005	74.1	6.6	81.4	0.9	1.4	4.0	5.6	12.4	6.2
2006	70.8	6.0	81.1	1.2	1.6	3.1	1.0	12.0	6.5
2007	64.4	5.6	75.3	1.2	2.8	10.3	0.5	15.4	8.7
2008	62.6	6.1	74.3	1.8	3.2	10.1	0.5	16.3	8.4
2009	77.1	1.3	79.4	1.8	2.0	7.5	0.4	12.1	7.3

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 115 อัตราการขยายตัวรายจ่ายของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย จำแนกตามลักษณะงาน
ตั้งแต่ปี 1987-2009

หน่วย: ร้อยละ

	ด้านการบริหารงานทั่วไป			ด้านการบริการชุมชนและสังคม				รวม	ด้านเศรษฐกิจ
	บริหารทั่วไป	ป้องกันประเทศ	รวม	เคหะและชุมชน	สาธารณสุข	การศึกษา	สังคมสงเคราะห์		
1987	-27.2	-15.8	-24.8	10.3	-29.1	-7.1	-	-9.3	-89.0
1988	-88.5	-22.2	-66.9	3.9	21.5	16.3	-	14.3	1,040.7
1989	1,017.7	-1.0	265.2	-7.7	16.4	-13.6	-	-7.9	7.6
1990	21.7	11.0	19.4	24.3	32.0	16.6	-	20.1	6.4
1991	-19.3	-2.0	-16.0	7.0	10.4	4.4	-	5.2	5.2
1992	7.3	11.1	8.1	23.4	3.8	17.9	-	15.8	9.6
1993	-1.3	-7.6	-2.0	25.6	7.7	-1.9	-	-2.8	-4.0
1994	-76.3	17.1	-55.4	1,080.0	24.9	2.6	-	167.0	19.7
1995	8.6	2.2	9.6	12.9	-22.1	-9.1	15.9	4.0	-33.6
1996	139.6	9.3	63.3	6.2	4.7	7.1	24.9	9.2	20.0
1997	-43.3	1.3	-25.9	-2.7	10.4	7.7	12.3	3.6	-9.6
1998	17.6	-21.3	-4.9	-22.9	-9.0	-20.4	-26.2	-22.2	-32.6
1999	-38.0	-16.1	-24.0	26.3	16.8	5.5	14.1	17.0	-17.6
2000	1,044.4	3.4	493.2	-47.5	-13.6	-10.8	64.1	-16.6	-25.8
2001	67.9	-3.0	61.4	-78.5	-18.3	-15.4	25.9	-21.6	-33.6
2002	-17.5	71.9	-15.6	-9.1	-22.1	-6.7	-35.0	-23.7	36.7
2003	11.0	31.6	12.8	3.5	85.0	49.2	-4.6	20.4	52.6
2004	9.4	0.6	8.5	-29.9	-22.3	-21.7	9.2	-10.5	-13.7
2005	-32.5	-36.0	-29.6	-2.6	-17.3	44.5	-92.7	-31.8	-26.2
2006	-2.8	-0.7	-0.7	13.5	83.1	35.5	-4.0	36.6	42.8
2007	0.3	13.0	17	50.5	18.0	0.9	3.5	9.6	-0.9
2008	43.1	-74.7	24.3	15.4	-25.8	-12.9	-4.6	-13.9	1.2
2009	-18.5	17.6	-16.6	31.3	8.1	54.4	-2.5	39.9	18.8

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และ International Monetary Fund (2011)

4. ประเทศสิงคโปร์

ตารางที่ 116 รายจ่ายของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี 1987-2009

หน่วย: พันล้านเหรียญสิงคโปร์

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายรวม	
	จำนวน	ร้อยละ ของรายจ่าย	จำนวน	ร้อยละ ของรายจ่าย	จำนวน	ร้อยละ
1987	9.7	63.8	5.5	36.2	15.3	100
1988	8.1	69.2	3.6	30.8	11.7	100
1989	9.0	68.7	4.1	31.3	13.1	100
1990	10.9	76.2	3.4	23.8	14.2	100
1991	12.4	77.5	3.6	22.5	16.0	100
1992	12.2	77.2	3.6	22.8	15.9	100
1993	12.5	76.2	3.9	23.8	16.4	100
1994	12.3	81.5	2.8	18.5	15.1	100
1995	14.8	77.1	4.4	22.9	19.2	100
1996	19.4	70.9	8.0	29.2	27.4	100
1997	16.6	70.0	7.1	30.0	23.8	100
1998	17.3	62.9	10.2	37.1	27.5	100
1999	17.8	67.7	8.5	32.3	26.3	100
2000	26.0	107.4	-1.8	-7.4	24.3	100
2001	29.2	96.4	1.1	3.6	30.3	100
2002	26.8	97.1	0.8	2.9	27.5	100
2003	27.1	96.4	1.0	3.6	28.1	100
2004	28.0	96.6	1.0	3.4	29.0	100
2005	26.8	106.8	-1.7	-6.8	25.1	100
2006	30.8	111.2	-3.1	-11.2	27.8	100
2007	33.1	149.1	-10.9	-49.1	22.2	100
2008	39.7	113.4	-4.7	-13.4	35.0	100
2009	40.4	92.4	3.3	7.6	43.7	100

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010)

ตารางที่ 117 อัตราการขยายตัวของรายจ่ายของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี 1987-2009

หน่วย: พันล้านเหรียญสิงคโปร์

	รายจ่ายประจำ		รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายรวม	
	จำนวน	อัตราการขยายตัว	จำนวน	อัตราการขยายตัว	จำนวน	อัตราการขยายตัว
1987	9.7	42.1	5.5	19.1	15.3	32.8
1988	8.1	-21.0	3.6	-38.1	11.7	-27.2
1989	9.0	6.5	4.1	9.1	13.1	7.3
1990	10.9	16.0	3.4	-20.6	14.2	4.5
1991	12.4	9.3	3.6	1.7	16.0	7.5
1992	12.2	-2.9	3.6	-1.3	15.9	-2.6
1993	12.5	-1.0	3.9	4.7	16.4	0.3
1994	12.3	-5.0	2.8	-30.7	15.1	-11.1
1995	14.8	16.9	4.4	52.7	19.2	23.6
1996	19.4	29.9	8.0	80.2	27.4	41.4
1997	16.6	-15.4	7.1	-12.3	23.8	-14.5
1998	17.3	5.8	10.2	45.8	27.5	17.8
1999	17.8	8.0	8.5	-12.5	26.3	0.4
2000	26.0	41.0	-1.8	-120.4	24.3	-11.2
2001	29.2	14.8	1.1	-162.4	30.3	27.9
2002	26.8	-7.4	0.8	-26.6	27.5	-8.1
2003	27.1	2.7	1.0	27.0	28.1	3.4
2004	28.0	-1.0	1.0	-4.2	29.0	-1.1
2005	26.8	-6.2	-1.7	-266.6	25.1	-15.2
2006	30.8	12.9	-3.1	79.1	27.8	8.4
2007	33.1	1.0	-10.9	230.5	22.2	-24.7
2008	39.7	21.4	-4.7	-56.4	35.0	59.6
2009	40.4	1.5	3.3	-170.0	43.7	24.5

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และ International Monetary Fund (2011)

ตารางที่ 118 รายจ่ายของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ จำแนกตามลักษณะงาน ตั้งแต่ปี 1987-2009

หน่วย: ร้อยละของรายจ่าย

	ด้านการบริหารงานทั่วไป			ด้านการบริการชุมชนและสังคม				ด้าน เศรษฐกิจ	
	บริหาร ทั่วไป	ป้องกัน ประเทศ	รวม	เคหะ และ ชุมชน	สาธารณสุข	การศึกษา	สังคม สงเคราะห์		รวม
1987	9.5	20.0	29.5	15.1	2.9	19.1	1.7	38.7	20.9
1988	12.4	14.6	27.0	9.7	3.6	14.4	1.3	29.0	15.6
1989	6.8	21.2	28.0	11.8	5.2	19.0	2.0	38.0	16.0
1990	6.1	21.6	27.7	9.5	4.7	18.1	2.2	34.4	20.0
1991	6.3	24.0	30.3	6.1	4.6	19.9	2.1	32.7	16.8
1992	9.3	22.1	31.3	5.1	6.2	22.9	2.2	36.3	10.7
1993	8.4	24.5	32.9	6.7	6.1	22.3	2.3	37.3	11.5
1994	10.3	24.8	35.1	7.0	6.0	24.7	3.8	41.5	11.5
1995	10.0	28.9	38.8	6.6	7.3	22.6	2.9	39.4	8.9
1996	10.6	28.6	39.2	8.1	7.6	18.9	5.0	39.6	10.3
1997	17.9	21.4	39.4	7.5	5.5	14.9	10.5	38.5	14.5
1998	8.3	28.9	37.2	9.0	6.7	18.8	1.8	36.4	17.2
1999	6.2	27.9	34.1	12.1	7.2	18.2	0.7	38.2	19.3
2000	7.0	28.9	35.9	13.5	6.7	20.0	1.6	41.7	12.9
2001	8.1	25.1	33.3	10.5	5.0	20.7	3.5	39.7	19.7
2002	7.5	24.1	31.5	10.5	5.5	19.4	12.4	47.9	15.1
2003	8.5	27.7	36.2	10.4	5.4	22.7	4.0	42.6	11.9
2004	8.0	28.5	36.5	14.5	7.9	21.9	2.2	46.	10.7
2005	9.0	28.8	37.9	13.2	5.8	21.6	3.2	43.8	12.1
2006	9.7	31.1	40.7	12.0	5.8	21.6	2.0	41.5	11.6
2007	10.1	29.1	39.2	10.6	5.7	19.9	8.1	44.3	10.6
2008	12.4	28.0	40.4	12.2	6.0	20.8	4.1	43.1	9.8
2009	11.8	24.7	36.5	7.3	6.2	18.6	12.3	44.4	12.4

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และ International Monetary Fund (2011)

ตารางที่ 119 อัตราการขยายตัวรายจ่ายของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ จำแนกตามลักษณะงาน
ตั้งแต่ปี 1987-2009

หน่วย: ร้อยละ

	ด้านการบริหารงานทั่วไป			ด้านการบริการชุมชนและสังคม				ด้าน เศรษฐกิจ	
	บริหาร ทั่วไป	ป้องกัน ประเทศ	รวม	เคหะ และ ชุมชน	สาธารณสุข	การศึกษา	สังคม สงเคราะห์		รวม
1987	81.9	2.3	28.0	-9.8	72.7	5.7	7.3	4.8	4.5
1988	-60.2	5.7	-24.6	-11.5	5.0	-4.2	13.9	-4.7	-25.4
1989	-3.6	9.1	6.0	-13.7	-3.4	1.8	14.5	-3.1	33.5
1990	7.3	15.1	13.4	-33.3	1.9	14.3	1.9	-1.3	-12.6
1991	58.3	-0.7	11.6	-10.8	46.4	24.1	10.1	19.8	-31.1
1992	-11.1	9.0	3.0	29.6	-4.3	-4.7	4.7	0.7	5.3
1993	22.4	0.6	6.2	4.1	-1.8	10.8	65.8	10.9	-0.7
1994	-14.1	3.7	-1.6	-16.0	8.5	-18.7	-33.5	-15.7	-31.0
1995	32.5	22.8	25.3	53.0	29.5	3.6	115.3	24.8	42.9
1996	138.3	6.1	42.0	30.8	2.8	11.3	200.2	37.4	99.4
1997	-60.6	15.4	-19.2	2.7	3.7	8.3	-85.5	-19.2	1.3
1998	-12.5	13.5	7.7	57.2	25.2	13.5	-51.8	23.3	32.0
1999	13.6	3.8	5.6	11.6	-6.6	10.2	114.6	9.5	-32.9
2000	31.4	-2.1	4.4	-11.8	-15.0	16.5	149.9	7.4	72.1
2001	3.7	8.0	7.0	12.2	23.6	6.1	301.6	35.9	-13.6
2002	4.5	5.2	5.0	-9.0	-10.1	6.7	-70.2	-18.6	-27.8
2003	-6.5	2.2	0.1	37.7	44.6	-3.9	-47.0	8.4	-11.2
2004	11.8	0.7	3.1	-9.1	-27.5	-2.1	48.9	-6.2	12.8
2005	3.6	4.4	4.2	-11.8	-2.0	-3.0	-39.1	-8.2	-7.2
2006	13.6	2.0	4.7	-4.3	7.3	0.4	331.5	16.2	0.0
2007	24.9	-2.1	4.8	17.2	7.2	6.3	-48.6	-1.0	-6.2
2008	17.4	8.2	11.0	-26.4	24.9	9.9	269.4	26.2	55.7
2009	-32.2	2.7	-8.6	-1.6	33.6	4.7	8.5	8.7	39.6

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และ International Monetary Fund (2011)

ภาคผนวก ค

ดุลการคลังรัฐบาลกลางของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1. ประเทศไทย

ตารางที่ 120 ดุลการคลัง ตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางไทย ตั้งแต่ ปี 1986-2010

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่ายประจำ	ดุลการดำเนินงานเบื้องต้น	รายจ่ายลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
1986	15.7	16.0	-0.3	3.5	-3.8	0.4	-4.2
1987	15.7	14.6	1.1	2.9	-1.8	0.4	-2.2
1988	16.5	12.8	3.7	2.3	1.4	0.7	0.7
1989	17.4	12.3	5.1	2.1	3.0	0.1	2.9
1990	18.8	11.5	7.3	2.6	4.7	0.2	4.5
1991	19.4	11.4	8.0	3.1	4.9	0.1	4.8
1992	18.1	11.2	6.9	3.9	3.0	0.2	2.8
1993	18.1	11.2	6.9	4.8	2.1	0.1	2.0
1994	18.5	11.0	7.5	5.3	2.2	0.3	1.9
1995	18.7	10.3	8.4	5.4	3.0	0.0	3.0
1996	19.0	10.5	8.5	5.9	2.6	0.2	2.4
1997	18.5	11.2	7.3	9.0	-1.7	0.3	-2.0
1998	16.4	11.5	4.9	11.2	-6.3	1.4	-7.7
1999	16.0	12.9	3.1	12.2	-9.1	1.4	-10.5
2000	16.1	13.3	2.8	4.6	-1.8	1.2	-3.0
2001	17.5	16.4	1.1	3.3	-2.2	1.2	-3.4
2002	17.2	21.4	-4.2	3.0	-7.2	-0.1	-7.1
2003	19.6	15.4	4.2	2.3	1.9	1.8	0.1
2004	19.6	16.6	3.0	1.9	1.1	4.3	-3.2
2005	21.1	16.4	4.7	2.2	2.5	3.0	-0.5
2006	20.1	16.1	4.0	2.1	1.9	4.3	-2.4
2007	19.5	17.6	1.9	1.7	0.2	1.8	-1.6
2008	20.1	18.2	1.9	1.4	0.5	1.2	-0.7
2009	16.6	19.7	-3.1	2.0	-5.1	2.2	-7.3
2010	20.4	18.6	1.8	1.4	0.4	-2.6	-2.2

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010), สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2554) และ International Monetary Fund (2011)

2. ประเทศมาเลเซีย

ตารางที่ 121 ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางมาเลเซียตั้งแต่ ปี 1986-2009

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่ายประจำ	ดุลการดำเนินงานเบื้องต้น	รายจ่ายลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
1986	29.5	29.3	0.2	3.7	-3.5	5.1	-8.6
1987	25.0	25.6	-0.6	3.9	-4.5	2.2	-6.7
1988	25.3	23.4	1.9	3.7	-1.8	-0.1	-1.7
1989	25.1	22.6	2.5	5.2	-2.7	-1.0	-1.7
1990	26.4	21.8	4.6	7.1	-2.5	-0.8	-1.7
1991	27.1	21.7	5.4	4.5	0.9	0.6	0.3
1992	27.8	22.0	5.8	5.7	0.1	0.4	-0.3
1993	26.2	19.6	6.6	4.9	1.7	0.5	1.2
1994	27.4	18.7	8.7	4.6	4.1	0.2	3.9
1995	24.1	17.0	7.1	4.9	2.2	0.2	2.0
1996	24.2	17.4	6.8	4.0	2.8	1.0	1.8
1997	22.7	14.9	7.8	4.5	3.3	0.5	2.8
1998	19.5	14.8	4.7	5.3	-0.6	0.0	-0.6
1999	19.0	14.6	4.4	6.2	-1.8	-0.2	-1.6
2000	17.2	15.2	2	6.2	-4.2	-0.6	-3.6
2001	24.0	18.6	5.4	8.2	-2.8	-0.6	-2.2
2002	23.1	21.8	1.3	7.2	-5.9	-0.6	-5.3
2003	22.4	19.0	3.4	7.5	-4.1	-0.7	-3.4
2004	21.2	20.3	0.9	4.7	-3.8	-0.5	-3.3
2005	20.6	19.7	0.9	4.3	-3.4	-0.4	-3.0
2006	21.7	19.8	1.9	5.0	-3.1	-0.3	-2.8
2007	22.0	20.2	1.8	4.8	-3.0	-0.3	-2.7
2008	21.8	21.9	-0.1	4.6	-4.7	-0.4	-4.3
2009	23.6	24.4	-0.8	5.9	-6.7	-0.4	-6.3

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และ International Monetary Fund (2011)

3. ประเทศอินโดนีเซีย

ตารางที่ 122 ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1986-2009

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่าย ประจำ	ดุลการ ดำเนินงาน เบื้องต้น	รายจ่าย ลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้ กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
1986	17.9	11.4	6.5	9.5	-3.0	0.1	-3.1
1987	17.2	9.4	7.8	8.7	-0.9	-0.2	-0.7
1988	14.6	8.8	5.8	8.6	-2.8	-0.1	-2.7
1989	14.7	8.9	5.8	7.6	-1.8	0.0	-1.8
1990	17.1	9.4	7.7	7.3	0.4	0.0	0.4
1991	15.4	7.9	7.5	7.2	0.3	0.0	0.3
1992	16.3	7.9	8.4	8.6	-0.2	-0.1	-0.1
1993	15.5	7.7	7.8	7.0	0.8	-0.2	1.0
1994	16.4	7.5	8.9	7.1	1.8	1.0	0.8
1995	16.0	7.2	8.8	6.1	2.7	0.7	2.0
1996	15.3	7.8	7.5	5.4	2.1	1.0	1.1
1997	16.4	11.3	5.1	9.3	-4.2	0.7	-4.9
1998	14.9	10.8	4.1	5.7	-1.6	1.1	-2.7
1999	16.3	14.8	1.5	3.8	-2.3	-1.5	-0.8
2000	14.3	15.3	-1.0	1.7	-2.7	-1.9	-0.8
2001	17.8	15.9	1.9	4.2	-2.3	-2.6	0.2
2002	17.4	15.7	1.7	2.0	-0.3	-0.3	0
2003	17.3	16.3	1.0	3.4	-2.4	-2.6	0.2
2004	18.4	16.9	1.5	2.6	-1.1	-1.5	0.4
2005	18.7	18.2	0.5	1.2	-0.7	1.6	-2.3
2006	20.0	19.4	0.6	1.6	-1.0	0.6	-1.6
2007	18.7	18.6	0.1	1.6	-1.5	-2.6	1.1
2008	20.7	19.5	1.2	1.4	-0.2	0.0	-0.2
2009	16.3	17.5	-1.2	1.3	-2.5	-4.4	1.9

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และ International Monetary Fund (2011)

4. ประเทศสิงคโปร์

ตารางที่ 123 ดุลการคลังตามนิยามของระบบสถิติเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการคลัง : สศค. (ตามคู่มือ GFSM 2001) ของรัฐบาลกลางสิงคโปร์ตั้งแต่ ปี 1986-2009

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	รายได้	รายจ่าย ประจำ	ดุลการ ค้า ดำเนินงาน เบื้องต้น	รายจ่าย ลงทุน	ดุลให้กู้ยืมสุทธิ/ กู้ยืมสุทธิ	รายจ่ายให้ กู้ยืมสุทธิ	ดุลการคลัง
1986	36.7	16.7	20.0	11.4	8.6	7.3	1.3
1987	30.4	21.4	9.0	12.2	-3.2	-0.7	-2.5
1988	27.1	15.2	11.9	6.8	5.1	-1.4	6.5
1989	28.2	14.7	13.5	6.7	6.8	-2.8	9.6
1990	30.7	15.4	15.3	4.8	10.5	0.3	10.2
1991	29.8	15.8	14.0	4.6	9.4	1.0	8.4
1992	31.4	14.4	17.0	4.3	12.7	0.7	12.0
1993	34.4	12.8	21.6	4.0	17.6	2.7	14.9
1994	33.9	11.0	22.9	2.5	20.4	5.0	15.4
1995	34.8	12.0	22.8	3.6	19.2	5.2	14.0
1996	37.0	14.5	22.5	6.0	16.5	6.4	10.1
1997	36.5	11.3	25.2	4.8	20.4	9.2	11.2
1998	30.3	12.1	18.2	7.2	11.0	7.6	3.4
1999	30.6	12.3	18.3	5.9	12.4	5.4	7.0
2000	26.2	16.0	10.2	-1.1	11.3	19.1	-7.8
2001	24.9	18.6	6.3	0.7	5.6	13.2	-7.6
2002	21.6	16.5	5.1	0.5	4.6	11.0	-6.4
2003	19.8	16.2	3.6	0.6	3.0	10.2	-7.2
2004	19.2	14.7	4.5	0.5	4.0	12.8	-8.8
2005	18.5	12.8	5.7	-0.8	6.5	12.2	-5.7
2006	18.3	13.4	4.9	-1.3	6.2	10.2	-4.0
2007	19.6	12.4	7.2	-4.1	11.3	23.7	-12.4
2008	20.9	14.8	6.1	-1.8	7.9	15.4	-7.5
2009	18.1	15.1	3.0	1.3	1.7	15.3	-13.6

ที่มา : Government Finance Statistics Yearbook (1995-2010) และ International Monetary Fund (2011)

ภาคผนวก
หนี้สาธารณะที่รัฐบาลกลางของไทยกู้โดยตรง

ตารางที่ 124 หนี้สาธารณะที่รัฐบาลกลางไทยกู้โดยตรง ตั้งแต่ ปี 1987-2010

หน่วย : ร้อยละ

	หนี้ต่างประเทศ		หนี้ในประเทศ		รวม	
	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของหนี้ ทั้งหมด	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละของหนี้ ทั้งหมด	อัตราการ ขยายตัว	ร้อยละ
1987	10.2	28.7	2.2	71.3	4.4	100
1988	-2.7	30.5	-10.	69.5	-8.4	100
1989	-4.0	31.0	-6.4	69.0	-5.7	100
1990	-33.6	23.7	-4.0	76.3	-13.1	100
1991	-3.4	29.3	-27.7	70.7	-22.0	100
1992	5.7	33.9	-14.3	66.1	-8.5	100
1993	-4.7	39.3	-24.6	60.7	-17.9	100
1994	-8.6	48.1	-36.0	51.9	-25.2	100
1995	9.0	61.2	-36.0	38.8	-14.4	100
1996	2.3	71.3	-35.3	28.7	-12.3	100
1997	58.6	85.3	-32.2	14.7	32.6	100
1998	21.0	54.6	485.8	45.4	89.1	100
1999	37.9	37.6	174.8	62.4	100.1	100
2000	8.1	35.5	18.5	64.5	14.6	100
2001	11.4	35.6	11.0	64.4	11.1	100
2002	-9.7	24.5	53.6	75.5	31.1	100
2003	-17.0	20.8	2.3	79.2	-2.4	100
2004	-9.4	17.6	11.7	82.4	7.3	100
2005	-25.4	13.7	0.1	86.3	-4.4	100
2006	-27.3	9.8	7.1	90.2	2.4	100
2007	-45.7	5.3	5.8	94.7	0.8	100
2008	-40.2	3.1	3.8	96.9	1.4	100
2009	-7.8	2.4	18.1	97.6	17.3	100
2010	-17.0	1.9	9.1	98.1	8.5	100

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2554)

ภาคผนวก จ

ค่าแรงกระตุ้นทางการคลังของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1. แรงกระตุ้นทางการคลังของไทย

ตารางที่ 125 แรงกระตุ้นทางการคลังของไทย ตั้งแต่ ปี 1987-2010

หน่วย: ร้อยละของ GDP

	FI ¹	RI ²				EI ³					รวม
		RDI	RII	RNI	รวม	ECI	EKI	ERI		รวม	
								EFI	EDI		
1987	-2.6	0.4	-0.4	0.0	0.0	-1.7	-0.8	-0.2	0.1	-0.1	-2.6
1988	-0.3	-0.6	-0.6	0.3	-0.9	-1.6	-0.5	2.9	-0.2	2.7	0.6
1989	-4.4	-0.4	-0.4	-0.2	-1.0	-0.4	-0.2	-2.8	0.0	-2.8	-3.4
1990	-1.3	-1.1	-0.3	0.1	-1.3	-0.6	0.6	-0.1	0.1	0.0	0.0
1991	-0.5	-0.3	-0.4	0.1	-0.6	-0.1	0.6	-0.1	-0.3	-0.4	0.1
1992	2.1	0.1	1.7	-0.5	1.3	-0.1	0.7	-0.1	0.3	0.2	0.8
1993	1.2	-0.2	-0.1	0.3	0.0	0.2	1.0	-	-	-	1.2
1994	0.5	-0.5	0.1	0.1	-0.3	0.2	0.6	-	-	-	0.8
1995	-0.3	-0.3	0.0	0.0	-0.3	-0.3	0.3	-	-	-	0.0
1996	0.6	-0.2	-0.1	0.0	-0.3	0.4	0.5	-	-	-	0.9
1997	3.0	0.3	0.4	-0.2	0.5	0.2	2.9	0.0	-0.6	-0.6	2.5
1998	2.1	1.4	0.7	0.0	2.1	-1.3	1.6	0.0	-0.3	-0.3	0.0
1999	3.0	0.1	0.5	-0.2	0.4	1.5	1.0	0.1	0.0	0.1	2.6
2000	-7.0	-0.2	-0.1	0.2	-0.1	0.7	-7.5	-0.1	0.0	-0.1	-6.9
2001	0.4	-0.3	0.8	-1.9	-1.4	2.9	-1.3	0.1	0.1	0.2	1.8
2002	5.4	-0.2	-0.5	1.0	0.3	5.2	-0.3	0.4	-0.2	0.2	5.1
2003	-8.5	-0.5	-0.7	-1.2	-2.4	-5.6	-0.6	0.1	0.0	0.1	-6.1
2004	0.9	-0.7	0.2	0.4	-0.1	1.4	-0.2	-0.3	0.1	-0.2	1.0
2005	-1.2	-0.6	-0.7	-0.2	-1.5	-0.1	0.3	-0.1	0.2	0.1	0.3
2006	0.6	-0.4	0.9	0.5	1.0	-0.2	-0.1	-0.1	0.0	-0.1	-0.4
2007	2.0	0.1	0.5	0.0	0.6	1.6	-0.3	0.3	-0.2	0.1	1.4
2008	-0.5	-0.6	0.3	-0.4	-0.7	0.5	-0.3	-0.1	0.1	0.0	0.2
2009	4.9	0.8	0.5	2.2	3.5	0.8	0.4	-0.2	0.4	0.2	1.4
2010	-4.8	0.3	-1.1	-2.9	-3.7	-0.6	-0.5	-0.1	0.1	0.0	-1.1

ที่มา : จากการคำนวณ

¹ การวิเคราะห์แรงกระตุ้นทางการคลัง (FI) แบ่งการวิเคราะห์เป็น แรงกระตุ้นด้านรายได้ (RI) และแรงกระตุ้นด้านรายจ่าย (EI)

² การพิจารณาแรงกระตุ้นด้านรายได้ (RI) แบ่งการพิจารณาเป็น แรงกระตุ้นจากภาษีทางตรง (RDI) แรงกระตุ้นจากภาษีทางอ้อม (RII) และแรงกระตุ้นจากรายได้ที่มีใช้ภาษี (RNI)

³ การพิจารณาแรงกระตุ้นด้านรายจ่าย (EI) แบ่งการพิจารณาเป็น แรงกระตุ้นจากรายจ่ายประจำ (ECI) รายจ่ายลงทุน (EKI) และรายจ่ายชำระคืนเงินกู้ (ERI) ซึ่งแบ่งเป็น แรงกระตุ้นจากรายจ่ายชำระคืนเงินกู้ต่างประเทศ (EFI) และรายจ่ายชำระคืนเงินกู้ในประเทศ (EDI)

2. แรงกระตุ้นทางการคลังของไทย โดยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

ตารางที่ 126 แรงกระตุ้นทางการคลังของไทยโดยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ตั้งแต่ ปี 1987-2009

หน่วย : ร้อยละของ GDP

	ไทย			มาเลเซีย			อินโดนีเซีย			สิงคโปร์		
	FI ⁴	RI ⁵	EI ⁶	FI	RI	EI	FI	RI	EI	FI	RI	EI
1987	-2.5	0.0	-2.5	-3.3	4.5	-7.8	2.0	0.8	-3.8	3.6	6.3	-2.7
1988	-2.7	-0.8	-1.9	-5.2	-0.3	-4.9	1.7	2.5	-0.8	-9.4	3.2	-12.6
1989	-2.0	-0.9	-1.1	-0.4	0.2	-0.7	0.9	-0.1	-0.8	-3.1	-1.0	-2.1
1990	-1.3	-1.3	0.1	-0.2	-1.2	1.1	2.0	-2.3	0.3	-0.6	-2.4	1.9
1991	-0.2	-0.6	0.4	-1.9	-0.8	-1.1	0.1	1.6	-1.5	1.5	0.9	0.6
1992	2.0	1.3	0.7	0.6	-0.7	1.3	0.5	-0.9	1.4	-4.1	-1.7	-2.4
1993	1.0	0.0	1.0	-0.9	1.6	-2.6	0.8	0.9	-1.6	-2.3	-3.0	0.7
1994	0.7	-0.4	1.1	-2.3	-1.2	-1.2	0.5	-1.0	1.5	0.1	0.4	-0.3
1995	-0.5	-0.2	-0.3	2.5	3.3	-0.8	0.6	0.4	-1.1	1.6	-0.8	2.4
1996	0.8	-0.3	1.1	0.8	-0.1	0.9	1.5	0.7	0.9	4.0	-2.3	6.3
1997	3.7	0.5	3.2	-0.7	1.5	-2.2	6.2	-1.1	8.2	-0.5	0.5	-1.1
1998	3.4	2.1	1.4	0.8	3.2	-2.4	4.7	1.5	-7.4	6.3	6.2	0.1
1999	2.9	0.4	2.5	1.3	0.5	0.8	2.3	-1.4	-0.8	-3.5	-0.3	-3.2
2000	-7.1	-0.1	-7.0	2.7	1.8	0.9	1.6	1.8	-3.2	15.5	4.4	11.1
2001	0.1	-1.5	1.6	-2.2	-6.9	4.7	0.6	-4.8	4.0	-1.7	1.2	-2.9
2002	4.0	0.3	3.6	3.1	1.0	2.1	3.0	3.0	0.0	-1.5	3.3	-4.8
2003	-6.8	-2.4	-4.4	-1.8	0.7	-2.5	0.8	-0.5	-0.3	0.8	1.9	-1.1
2004	3.7	0.0	3.8	0.4	1.2	-0.8	1.8	-0.5	2.3	2.3	0.6	1.7
2005	-2.6	-1.5	-1.1	-0.2	0.6	-0.8	1.5	-0.2	1.7	-2.6	0.7	-3.4
2006	2.1	1.0	1.0	-0.1	-1.2	1.1	0.4	-1.2	0.9	-1.3	0.1	-1.4
2007	-0.5	0.6	-1.2	0.4	-0.3	0.6	3.0	1.1	-4.1	9.2	-1.3	10.5
2008	-1.2	-0.7	-0.5	1.7	0.2	1.5	2.2	-1.9	4.2	-5.4	-1.2	-4.2
2009	5.7	3.5	2.2	1.6	-1.8	3.4	1.9	4.2	-6.2	4.9	2.8	2.1

ที่มา : จากการคำนวณ

⁴ ค่าแรงกระตุ้นทางการคลัง

⁵ ค่าแรงกระตุ้นด้านรายได้

⁶ ค่าแรงกระตุ้นด้านรายจ่าย

ภาคผนวก จ

ส่วนต่างระหว่างผลผลิตจริงกับการผลิตระดับศักยภาพ (Output Gap) ของ 4
ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1. ประเทศไทย

ตารางที่ 127 ส่วนต่างระหว่างผลผลิตจริงกับการผลิตระดับศักยภาพของไทย ตั้งแต่ ปี 1986-2010

หน่วย: พันล้านบาท

	ผลผลิตจริงในนาม (Actual Nominal GDP)	GDP deflator	ผลผลิตจริง ในรูปที่แท้จริง (Actual Real GDP)	ผลผลิตตาม ศักยภาพ ในรูปที่แท้จริง (Potential Real GDP)	Output Gap (ร้อยละ)
1986	1,133.4	90.2	1,257.2	1,280.3	-1.8
1987	1,299.9	94.4	1,376.9	1,451.7	-5.2
1988	1,559.8	100.0	1,559.8	1,623.1	-3.9
1989	1,857.0	106.1	1,750.0	1,793.1	-2.4
1990	2,191.1	112.2	1,953.4	1,960.4	-0.4
1991	2,506.6	118.7	2,111.9	2,122.8	-0.5
1992	2,830.9	124.0	2,282.6	2,278.2	0.2
1993	3,165.2	128.1	2,470.9	2,424.4	1.9
1994	3,629.3	134.8	2,693.0	2,559.2	5.2
1995	4,186.2	142.3	2,941.7	2,681.0	9.7
1996	4,611.0	148.0	3,115.3	2,789.3	11.7
1997	4,732.6	154.0	3,072.6	2,886.3	6.4
1998	4,626.5	168.3	2,749.7	2,977.6	-7.7
1999	4,637.1	161.5	2,872.0	3,070.6	-6.5
2000	4,922.7	163.6	3,008.4	3,170.2	-5.2
2001	5,133.5	167.0	3,073.6	3,279.7	-6.3
2002	5,450.6	168.4	3,237.1	3,400.4	-4.8
2003	5,917.4	170.6	3,468.2	3,531.7	-1.8
2004	6,489.5	176.0	3,688.2	3,671.6	0.5
2005	7,092.9	183.9	3,858.0	3,817.0	1.2
2006	7,844.9	193.5	4,054.5	3,959.3	2.4
2007	8,525.2	200.2	4,259.0	4,114.3	3.7
2008	9,080.5	208.0	4,364.8	4,262.5	2.7
2009	9,041.6	212.1	4,263.1	4,410.0	-3.0
2010	10,103.0	219.8	4,596.5	4,557.9	0.8

ที่มา: International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

2. ประเทศมาเลเซีย

ตารางที่ 128 ส่วนต่างระหว่างผลผลิตจริงกับการผลิตระดับศักยภาพของมาเลเซีย ตั้งแต่ ปี 1986-2009

หน่วย: พันล้านริงกิต

	ผลผลิตจริงในนาม (Actual Nominal GDP)	GDP deflator	ผลผลิตจริง ในรูปที่แท้จริง (Actual Real GDP)	ผลผลิตตาม ศักยภาพ ในรูปที่แท้จริง (Potential Real GDP)	Output Gap (ร้อยละ)
1986	72.9	55.9	130.4	120.9	7.9
1987	81.1	59.0	137.5	137.0	0.3
1988	92.4	61.1	151.1	153.2	-1.4
1989	105.2	63.8	164.8	169.6	-2.8
1990	119.1	66.3	179.7	186.3	-3.6
1991	137.2	69.7	196.8	203.3	-3.2
1992	153.0	71.4	214.3	220.5	-2.8
1993	174.8	74.2	235.5	237.9	-1.0
1994	198.4	77.1	257.2	255.4	0.7
1995	225.8	79.9	282.5	272.6	3.6
1996	257.6	82.9	310.8	289.5	7.3
1997	286.1	85.8	333.5	306.0	9.0
1998	287.5	93.1	309.0	322.2	-4.1
1999	305.3	93.1	327.9	338.5	-3.1
2000	356.4	100.0	356.4	355.3	0.3
2001	352.6	98.4	358.2	372.7	-3.9
2002	383.2	101.5	377.6	391.0	-3.4
2003	418.8	104.8	399.4	410.0	-2.6
2004	474.0	111.1	426.5	429.9	-0.8
2005	522.4	116.3	449.2	450.3	-0.2
2006	574.4	120.8	475.5	471.1	0.9
2007	642.0	126.8	506.3	492.0	2.9
2008	740.9	139.7	530.2	512.8	3.4
2009	679.7	130.4	521.1	533.5	-2.3

ที่มา: International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

3. ประเทศอินโดนีเซีย

ตารางที่ 129 ส่วนต่างระหว่างผลผลิตจริงกับการผลิตระดับศักยภาพของอินโดนีเซีย ตั้งแต่ ปี 1986-2009

หน่วย: พันล้านรูปี

	ผลผลิตจริงในนาม (Actual Nominal GDP)	GDP deflator	ผลผลิตจริง ในรูปที่แท้จริง (Actual Real GDP)	ผลผลิตตาม ศักยภาพ ในรูปที่แท้จริง (Potential Real GDP)	Output Gap (ร้อยละ)
1986	118,929.5	16.1	737,227.3	722,217.1	2.1
1987	114,436.2	18.7	773,544.4	782,863.9	-1.2
1988	164,441.4	20.1	818,238.4	843,660.8	-3.0
1989	197,307.6	22.4	879,267.6	904,664.7	-2.8
1990	231,680.1	24.6	942,939.0	965,678.3	-2.4
1991	274,642.4	27.2	1,008,454.0	1,026,250.0	-1.7
1992	310,264.1	28.9	1,073,625.8	1,085,702.0	-1.1
1993	364,410.7	31.8	1,146,775.0	1,143,177.0	0.3
1994	422,362.3	34.2	1,233,246.6	1,197,697.0	3.0
1995	502,249.6	37.6	1,334,634.2	1,248,322.0	6.9
1996	588,501.1	40.9	1,438,983.5	1,294,465.0	11.2
1997	693,619.3	46.0	1,506,590.7	1,336,404.0	12.7
1998	1,056,131.5	80.7	1,308,842.9	1,375,860.0	-4.9
1999	1,215,231.2	92.1	1,319,182.8	1,416,259.0	-6.9
2000	1,389,769.9	100.0	1,389,769.9	1,460,353.0	-4.8
2001	1,646,322.0	114.3	1,440,402.1	1,509,928.0	-4.6
2002	1,821,833.4	121.0	1,505,212.0	1,566,059.0	-3.9
2003	2,013,674.6	127.7	1,577,175.5	1,629,129.0	-3.2
2004	2,295,826.2	138.6	1,656,512.0	1,698,912.0	-2.5
2005	2,774,281.1	158.5	1,750,810.1	1,774,662.0	-1.3
2006	3,339,216.8	180.8	1,847,126.5	1,855,210.0	-0.4
2007	3,950,893.2	201.1	1,964,328.5	1,939,147.0	1.3
2008	4,948,688.4	237.6	2,082,457.0	2,024,983.0	2.8
2009	5,603,871.2	257.3	2,177,740.7	2,111,482.0	3.1

ที่มา: International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

4. ประเทศสิงคโปร์

ตารางที่ 130 ส่วนต่างระหว่างผลผลิตจริงกับการผลิตระดับศักยภาพของสิงคโปร์ ตั้งแต่ ปี 1986-2009

หน่วย: พันล้านเหรียญสิงคโปร์

	ผลผลิตจริงในนาม (Actual Nominal GDP)	GDP deflator	ผลผลิตจริง ในรูปที่แท้จริง (Actual Real GDP)	ผลผลิตตาม ศักยภาพ ในรูปที่แท้จริง (Potential Real GDP)	Output Gap (ร้อยละ)
1986	40.8	73.7	55.4	53.4	3.6
1987	45.4	74.0	61.3	60.7	1.0
1988	53.3	78.2	68.1	68.1	0.1
1989	61.2	81.6	75.1	75.4	-0.5
1990	70.4	85.2	82.7	82.9	-0.3
1991	78.1	88.7	88.0	90.4	-2.7
1992	84.7	89.9	94.2	98.1	-4.0
1993	97.7	93.0	105.0	105.9	-0.8
1994	111.9	96.3	116.1	113.7	2.2
1995	123.4	99.1	124.6	121.5	2.5
1996	134.2	100.0	134.2	129.3	3.8
1997	147.4	101.2	145.7	137.1	6.3
1998	142.3	99.7	142.6	145.0	-1.6
1999	143.9	95.0	151.5	153.0	-1.0
2000	162.6	98.4	165.2	161.3	2.5
2001	157.1	96.3	163.2	170.0	-4.0
2002	162.3	95.4	170.1	179.2	-5.1
2003	167.2	93.9	178.0	189.1	-5.9
2004	190.5	98.0	194.4	199.5	-2.5
2005	208.8	100.0	208.8	210.4	-0.8
2006	230.9	101.8	226.9	221.5	2.4
2007	267.3	108.3	246.8	232.8	6.1
2008	268.0	107.0	250.5	243.9	2.7
2009	266.7	107.3	248.6	255.0	-2.5

ที่มา: International Monetary Fund (2011) และจากการคำนวณ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ	นางสาวญาดา รอดสำราญ
วันเดือนปีเกิด	5 พฤษภาคม พ.ศ.2530
สถานที่เกิด	จังหวัดสุโขทัย
วุฒิการศึกษา	เศรษฐศาสตรบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ.2553